ATHENS voice

12 - 18 ΜΑΡΤΙΟΥ 2026, ΤΕΥΧΟΣ 991, 210 Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ, WWW.ATHENSVOICE.GR
FREE PRESS ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ

Κινηματογραφική βόλτα με τον
Βαγγέλη Μουρίκη
Του **Δημήτρη Αθανασιάδη**

Pigs Kaput
Το ανερχόμενο αθηναϊκό dj duo
Της **Τάνιας Σκραπαλιώρη**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

bookvoice

Βιβλία που συζητιούνται και αξίζει να διαβάσουμε τώρα
Του **Στέφανου Τσιτσόπουλου**

Μιλούν
Παναγιώτης Τιμογιαννάκης
Γιώργος Σκαμπαρδώνης
Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης
Γκρέγκορι Τσουσδάνις

Ποια μικρά/ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία θα επιβιώσουν και γιατί
Του **Κυριάκου Αθανασιάδη**

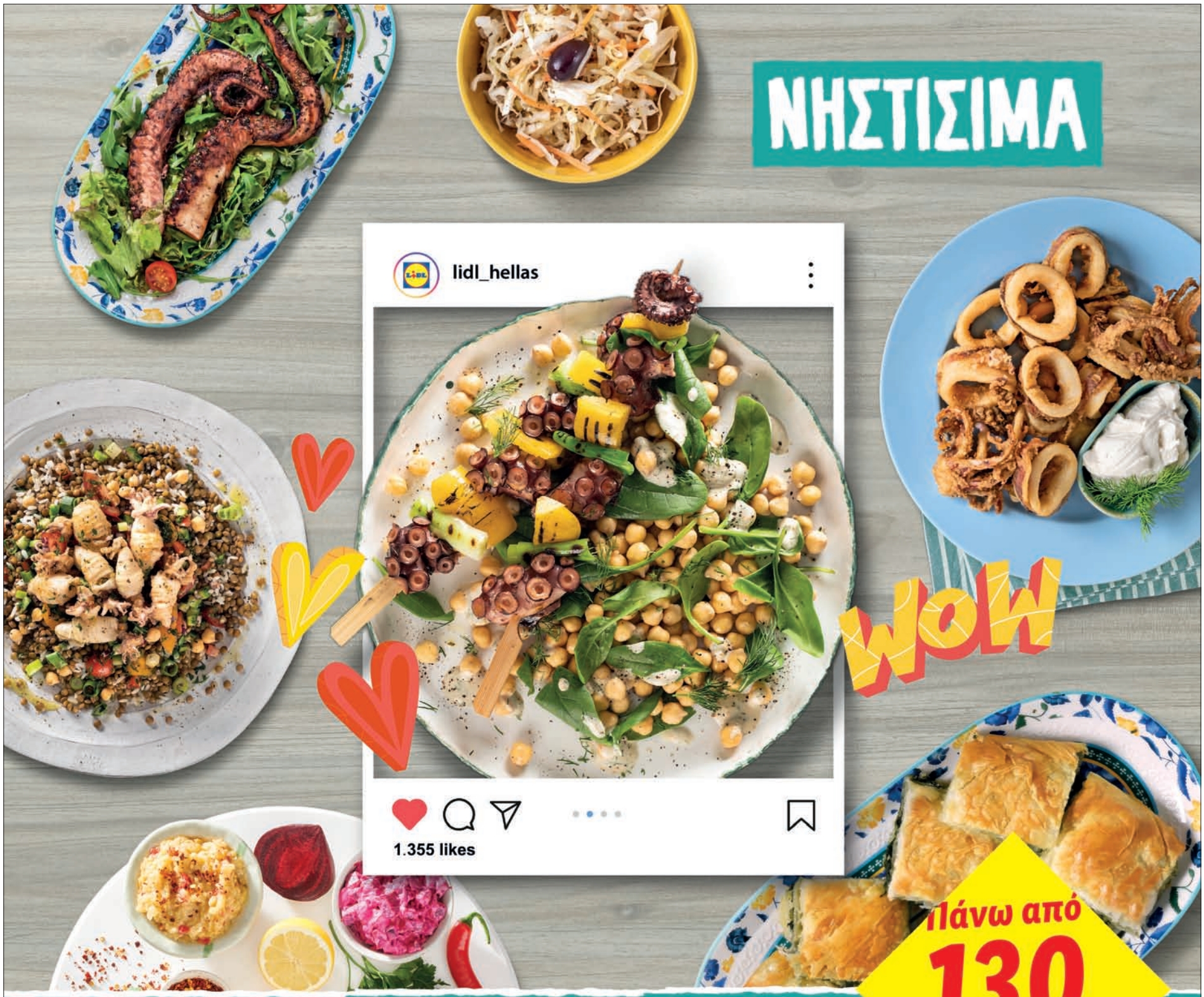

Και φέτος οι πιο Σαρακοσ-τέλειες νηστίσιμες επιλογές, μόνο στα Lidl!

Με μια μοναδική ποικιλία σε ποιοτικά θαλασσινά, τα γεύματά σου γίνονται συναρπαστικά κάθε ημέρα της Σαρακοστής! Από καλαμάρια ολόκληρα καθαρισμένα μέχρι γάμπαρη Αργεντινής, στα Lidl θα βρεις ό,τι χρειάζεσαι για πιάτα γεμάτα γεύση και απόλαυση!

lidl-hellas.gr

Γιατί αξίζει.

ATHENS voice

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελές

Σύμβουλος Έκδοσης Σταυρούλα Παναγιωτάκη
Διευθύντρια Σύνταξης Αγγελική Μπιρμπίλη

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πεχλιβανίδης

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης

Σύμβουλος Διεύθυνσης Χριστίνα Γαλανοπούλου

Αρχισυνταξία Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide), Μπάμπης Καλογιάννης
Αρχισυνταξία Newsroom Τόνια Ζαραβέλα
Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συντσιρμάς
Social Media Manager Τάσος Ανέστης

Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος
Επιμέλεια ύλης Δήμητρα Γκρους
Διόρθωση κειμένων Φανή Κουλούντζου, Κατερίνα Ασήμου

Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης, Ε. Βαρδάκη, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Κ. Βουλγαρέλη, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελέ, Ν. Γεωργιάδης, Κ.Γιαννακίδης, Κ. Γλυνιαδάκη, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Γ. Δαββέτας, Γ. Δήμος, Π. Διαμαντάκου, Α.Μ. Δρουμπούκη, Θ. Κ. Ευθυμίου, Γ. Ζερβογιάννη, Μ. Ζουμπουλάκη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Καλαμαντή, Κ. Καμπόσου, Β. Καμπουροπούλου, Δ. Καραθάνος, Λ. Καψάλη, Ν. Κοσκινά, Α. Κοσμοπούλου, Δ. Κουμαριώτης, Δ. Μαγουλάς, Α. Μανουσάκη, Μ. Μανωλοπούλου, Ι. Μαραγκουδάκη, Χ. Μαρκάκης, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου, Τζ. Μελιτά, Α. Μπρουντζάκη, Γ. Νένες, Ε. Ντάκουλα, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Γ. Πρέζα, Μ. Προβατάς, Τζ. Ρουσάκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Ε. Σιούσιουρα, Τ. Σκραπαλιώρη, Ζ. Σφυρή, Σ. Τριανταφύλλου, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Χελιώτη, Κ. Χριστοφόρου, Γ. Ψύχας, Ε. Ψυχούλη

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα
info@athensvoice.gr
avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos

LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου

Creative Manager Θάνος Ψυλλίδης
Creative Marketing Manager Λαμπρινή Τρούγκου
Branded Content Editor Χαρά Αλεξανδροπούλου

Εικονογραφήσεις art@athensvoice.gr
Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαρζώνης, Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάτσης, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκέζη, Πέτρος Νικόλτσος, Λάζαρος Γραικός

Account Directors
Τίνα Γαϊτανίδου, Βόνη Ζαφειροπούλου

Direct Market Advertising Director
Άννα Αντωνίου
Direct Market Advertising Managers
Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου, Ελένη Βαρύτη, Νώντας Νταμπάνης, Ελεωνόρα Τζεφρόνη

Marketing & Advertising Director AV | VOICE 102.5
Τζίνα Σαλαμπάση
Marketing & Event Coordinator | VOICE 102.5
Κωνσταντίνα Μιχάλη

Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη
marketing@athensvoice.gr
Digital Traffic Manager Εύη Ταρνάρη
Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη

Ψηφιακή Υποστήριξη Νικόλας Αργυρίου

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη
Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη, Μαίρη Λυκούση, Μανώλης Κοττάκης

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση «Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.
Χαρ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369, fax: 210 3632.317
Διαφημιστικό: 210 3617.530, fax: 210 3617.310
VOICE 102.5: 210 3648.213
Αγγελίες: 210 3617.369 **Λογιστήριο:** 210 3617.170

www.athensvoice.gr
Αν δεν βρίσκετε την A.V. στα σημεία διανομής, επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369
Κωδικός εντύπου: 7021, ISSN 1790-6164

Νόμιμος Εκπρόσωπος: Γεωργελέ Ελισάβετ Τρισεύγενη
Κύριος Μέτοχος: Γεωργελές Φώτιος

Αρ. Πιστοποίησης ΜΕΤ: 230237

ΜΕΤ

ATHENS voice Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΤΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΕΝΤΥΠΟ

Σε βλέπω!

Της **ΛΕΝΑΣ ΔΙΒΑΝΗ**

Σε βλέπω να ψάχνεις

Τι ψάχνεις χωμένη στον σκουπιδοντενεκέ, κοπελιά; Από πρόσοψη είσαι κομπλέ: καθαρή, καλοντυμένη, άψογη. Άρα να ψάχνεις να βρεις κάτι να φας στα σκουπίδια αποκλείεται (μάλλον). Το αντίθετο μάλιστα. Είσαι απ' αυτές που τηλεφωνούν να 'ρθει ο λάτε με ντελίβερι (μάλλον). Μήπως ψάχνεις λύση στα υπαρξιακά σου αδιέξοδα; Αδίκως πάσχεις. Δεν θα βρεις (μάλλον). Μήπως έχεις απαυδήσει και ψάχνεις να δεις αν έχει κι άλλο πάτο η ζωή μας σ' αυτόν τον πλανήτη; Τότε θα βρεις (μάλλον). Όπως μας δίδαξε ο Μπρεχτ, υπάρχει πάντα κι άλλος πάτος κάτω απ' τον πάτο που νομίζαμε ότι φτάσαμε. Οπότε ναι, θα βρεις κι άλλον πάτο. Χαμηλά, πιο χαμηλά οδεύουμε. Θα δικαιωθεί και η αοιδός Άντζυ Σαμίου, που παρουσίασε μια δυσοίωνη έξαρση μουσικής προοικονομίας καμιά τριανταριά χρόνια πριν, όταν η ανθρωπότης χόρευε ακόμα ανέμελα σε μια (ταξικά) ανισόπεδη ντίσκο. Τώρα, καμιά εκατοστή άτομα με άψογο μαύρισμα (που φτάνει μέχρι την καρδιά) παρτάρουν στο Mar-a-Lago, ενώ εκσφενδονίζουν πυραύλους στους υπόλοιπους. Θέλουν βογκητά απελπισίας, κραυγές παιδιών έντρομες, επιθανάτιους ρόγχους για να διασκεδάσουν την πλήξη τους. Απαξιούν να ρίξουν πυροτεχνήματα και να βγάλουν κραυγούλες χαράς όπως ο λαουτζίκος. Τώρα που το σκέφτομαι, χώσου πιο βαθιά. Ψάξε καλύτερα. Υπάρχει σίγουρα κι άλλος πάτος κάτω απ' τον πάτο του πάτου μας. Μάλλον.

Info-diet

Της **ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ**

Η ΛΙΜΝΗ ΤΩΝ ΚΥΚΝΩΝ
Μη χάσει κανείς αυτό το αριστούργημα του Κωνσταντίνου Ρήγου στη Λυρική

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ
Η λύπη μου σε ελεύθερη κατάδυση. Σήμερα αποχαιρετώ έναν αγαπημένο φίλο και σκηνοθέτη του σινεμά και της διαφήμισης. Κανείς δεν ήξερε να δείχνει τον έρωτα με τον τρόπο του Γιώργου. «Οι απέναντι» παραμένουν, στη δική μου κλίμακα, η πιο ερωτική ταινία του ελληνικού κινηματογράφου.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ
Η κάμερα την έπιασε να καταβροχθίζει ένα σάντουιτς την ώρα που η αστρολόγος έλεγε τα ζώδια. Πολύ φίλη μας.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΕΤΟΣ
Ο Έλληνας hair stylist που δημιούργησε το πολυσυζητημένο νέο λουκ της Ντέμι Μουρ με την ονομασία Demi-Tris Bob. Έστω κι αν ήτανε περούκα.

ΞΑΝΑ TREND ΤΟ ΠΛΕΞΙΜΟ
Το πλέξιμο μπορεί να βοηθήσει στην καταπολέμηση εθιστικών συμπεριφορών, από το δάγκωμα νυχιών και το ασταμάτητο σκρολάρισμα στα social media, μέχρι τη βοήθεια σε άτομα που παλεύουν με τα ναρκωτικά. Δοκιμάστε το.

ΤΟ ΣΛΟΓΚΑΝ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ
Η υπομονή μας εξαντλήθηκε και... ε-πα-να-κυ-κλο-φο-ρεί.

ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ
Το όνομα του κόμματος Καρυστιανού

ΛΑΚΗΣ ΓΑΒΑΛΑΣ
Με τη λέξη Ma.LAK.as στο στήθος, λάνσαρε νέα T-shirts της συλλογής «Μίλα μου βρόμικα». Λάκη, μπορείς και καλύτερα.

THIS IS HER ΤΗΣ ZADIG & VOLTAIRE
Το χειρότερο άρωμα στην ιστορία της αρωματοποιίας μετά το Angel του Mugler.

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΣΤΑ ΚΑΝΑΛΙΑ
Πόση τρομολαγνεία μπορεί να αντέξει ένας άνθρωπος που θέλει να δει τις ειδήσεις;

ΤΙΜΟΤΕ ΣΑΛΑΜΕ
Είπε: «Κανείς δεν ενδιαφέρεται πια για το μπαλέτο και την όπερα». Και συνέχισε να παίζει με τα μπαλάκια του πινγκ πονγκ.

ΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΙΟΘΕΤΕΙΤΕ ΑΔΕΣΠΟΤΑ
Και τα επιστρέφετε στο άσυλο μετά από έναν μήνα.

ΟΙ ΠΙΠΕΡΙΕΣ ΣΤΟ ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ
4,5 ευρώ; Να τις γεμίσετε μόνοι σας.

ΕΝ ΤΩ ΜΕΤΑΞΥ...
Εκείνο το «Προετοιμαστείτε για το αδιανόητο» της προέδρου του ΔΝΤ, ηχεί στ' αυτιά μου χειρότερο κι από τα capital controls.

Athens Voices

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΝΕΝΕ**
panikoval500@gmail.com

Λόγια που ακούστηκαν δημοσίως στην Αθήνα

Σε γήπεδο χωριού, σε ματς ανάμεσα σε δύο χωριά. Δύο ντόπιες συζητούν:
-Πω πω, πολύς κόσμος. Θα 'χει κι ένα εκατομμύριο.
-Ένα εκατομμύριο; Δεν λες καλύτερα δύο χιλιάδες;
(Στο Αμούρι Λαμίας)

Δύο ηλικιωμένες συναντιούνται στον δρόμο:
-Καλέ! Ζεις ακόμα;
Και σκάνε στα γέλια.
(Γουδί, Πλατεία Αγίου Θωμά, Παρασκευή πρωί)

Ηλικιωμένη κυρία με μαλλί Τίνα Τάρνερ, έντονο βάψιμο και μαύρα γυαλιά, μπαίνει σε κεντρικό κομμωτήριο.
Κυρία: ***Πώς με βλέπετε; Είναι εντάξει τα μαλλιά μου;***
Κομμώτρια: ***Για τον αέρα που έχει έξω, μια χαρά είναι.***
(Αμπελόκηποι, Σάββατο μεσημέρι)

«Έλα, ναι... Ποιος Σωτήρης είσαι; Ο όμορφος;»
(Ταρίφας μιλάει στο κινητό του. Πιάτσα Πανόρμου, Σάββατο πρωί)

Δύο κυρίες στο τρόλεϊ συζητούν για κλέφτες:
«Εγώ τα λεφτά τα πετάω χύμα μέσα στην τσάντα για να μη μου τα κλέβουν».
(Γραμμή 3, Τρίτη πρωί)

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα το σχεδιάζει ο **Γιώργος Κρανίου**. Γεννήθηκε στη Μελβούρνη και σπούδασε ζωγραφική στο εργαστήρι του Δημήτρη Μανίνη και στο εργαστήριο «Ομάδα Τέχνης Σημείο», με δασκάλους τον Γιώργο Ρόρρη και την Κάλλια Τριαντάφυλλου, ενώ έχει ολοκληρώσει και ακαδημαϊκές σπουδές με διδακτορικό τίτλο στη Μοριακή Βιολογία. Έχει παρουσιάσει τη δουλειά του σε ατομικές εκθέσεις, έχει συμμετάσχει σε ομαδικές εκθέσεις, καθώς και στην Art Athina (2021 και 2022) με την Αίθουσα Τέχνης Αθηνών.

Οράματα ενός εφικτού μέλλοντος

Η φωτογραφία του **Γιώργη Γερόλυμπου**, η Καλαμωτή της Χίου και η άλλη Ελλάδα

Του **ΡΩΜΑΝΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ**

Ο πατέρας μου ήταν άθεος. Χωρίς φανατισμό και με το πνεύμα ενός αντισυμβατικού, βαθιά φιλελεύθερου ανθρώπου, του οποίου η ζωή ήταν δομημένη σε αρχές αυτοδιάθεσης του νου και του σώματος, που ανήκαν σε μια άλλη Ελλάδα. Η αθεΐα του ούτε ήταν θέμα συζήτησης ούτε είχε ιδιαίτερες επιπτώσεις στη ζωή μας.

Με μία εξαίρεση: Ο πατέρας μου απεχθανόταν με πάθος τα έθιμα ταφής (και εκταφής) που κυριαρχούν στην Ελλάδα: από το μελόδραμα των τεθλιμμένων συγγενών μέχρι την εμφάνιση ξεχασμένων «φίλων» που ήρθαν για τον χαβαλέ, και από τα θυμιατά και τους ψαλμούς της ορθοδοξίας, το σπρωξίδι και τις φωνές πάνω απ' τον τάφο, μέχρι το τραυματικό για όλους γκραν γκινιόλ της εκταφής τρία χρόνια μετά την κηδεία (μια γκροτέσκα διαδικασία, που, τουλάχιστον σε τέτοιον βαθμό, απ' όσο γνωρίζω, λαμβάνει χώρα μόνο στα Βαλκάνια).

Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, ο πατέρας μου προσπαθούσε να μας πείσει, όταν φτάσει εκείνη η ώρα, να κλέψουμε τη σορό του από το γραφείο τελετών και να τη θάψουμε στα κρυφά σε σημείο της επιλογής του, κοντά στο (τωρινό) ΟΑΚΑ, εκεί που πέρασε άπειρες ώρες της ζωής του περπατώντας. Η επιθυμία του ήταν τόσο έντονη, ώστε το μόνο που μας σταματούσε απ' το να του το υποσχεθούμε να μην είναι τόσο οι σουρεαλιστικές σκηνές «Τρελού γουίκεντ στου Μπέρνι» που θα ακολουθούσαν, αλλά το ότι, κάνοντας τις επιθυμίες του πραγματικότητα, θα διαπράτταμε μια ευρεία γκάμα από πταίσματα, πλημμελήματα και, σχεδόν σίγουρα, κακουργήματα.

Σταδιακά, γύρω στα μέσα της δεκαετίας του 2000, η «λύση ΟΑΚΑ» έδωσε τη θέση της σε σενάρια φυγάδευσης της σορού στο εξωτερικό, ούτως ώστε να ακολουθήσει αποτέφρωση οπουδήποτε στη δυτική Ευρώπη. Με την πάροδο των χρόνων και με την επιδείνωση της υγείας του, το ζήτημα της αποτέφρωσης μετατράπηκε σε εμμονή, απολύτως κατανοητή για έναν άνθρωπο που αφενός μεν είχε συνηθίσει να έχει τον απόλυτο έλεγχο στα πάντα (πόσο μάλλον στο ίδιο του το σώμα), αφετέρου δε έβλεπε το τέλος να πλησιάζει. Στα μέσα της δεκαετίας του 2010, το ζήτημα αυτό κυριαρχούσε πλέον σε κάθε τηλεφώνημα ή συζήτησή μας. Έπειτα από μια εκδρομή στην αγγλική επαρχία κι αφού είδε στον αυτοκινητόδρομο μια πινακίδα για αποτεφρωτήριο κάπου σε ένα άσχετο χωριό στη μέση του Κεντ, το χωριό αυτό έγινε για κείνον η Γη της Επαγγελίας.

Και εκεί, στα μέσα του 2019, κάτι συνέβη. Κάτι άλλαξε. Την ημέρα που δημοσιεύτηκαν οι φωτογραφίες του Γιώργη Γερόλυμπου από το νεότευκτο, πεντακάθαρο, μοντέρνο, αξιοπρεπές και πρώτο στην χώρα Κέντρο Αποτέφρωσης Νεκρών στη Ριτσώνα τις έστειλα στον πατέρα μου. Ανακούφιση. Η σχεδόν υπαρξιακής σημασίας αγωνία ενός ανθρώπου διαλύθηκε αυτόματα, και κάπως έτσι ησυχάσαμε όλοι μας. Ο πατέρας μου δεν επισκέφτηκε ποτέ όσο ζούσε το ΚΑΝ, αλλά έζησε την υπόλοιπη ζωή του με το παρηγορητικό όραμα μιας άλλης Ελλάδας, που ήταν όχι απλώς εφικτή, αλλά υπαρκτή. Εκεί τον αποχαιρετήσαμε το 2023.

Αναφέρω αυτή την ιστορία ως μια αλληγορία για τη μάχη ανάμεσα στις δύο Ελλάδες: στην Ελλάδα ενός μίζερου παρόντος/παρελθόντος και ενός φαινομενικά ουτοπικού, αλλά στην πραγματικότητα απολύτως εφικτού παρόντος/μέλλοντος. Δεν πιστεύω ότι υπάρχουν πραγματικά πάρα πολλοί άνθρωποι στην Ελλάδα που συνειδητά επιλέγουν να υπηρετήσουν την πρώτη· απλώς, είτε λόγω απογοήτευσης και κυνισμού, είτε λόγω φόβου για το νέο, καταλήγουν με τη στάση τους, σαν μια αυτοεκπληρούμενη προφητεία αποτυχίας, να υπονομεύουν αυτό το εφικτό μέλλον. Το ΚΑΝ στη Ριτσώνα αγκαλιάστηκε από χιλιάδες συμπολίτες μας απ' όλη τη χώρα, με αποτέλεσμα πλέον να δυσκολεύεται κανείς να βρει κενή ώρα.

Όπως τόσες άλλες κοινωνικές αλλαγές, μεγάλα έργα ή καινοτομίες που για δεκαετίες αναβάλλονταν και έβρισκαν εμπόδια –είτε λόγω αντίστασης από συγκεκριμένα συμφέροντα, είτε λόγω υποτιθέμενου πολιτικού κόστους, είτε ενός παράλογου φόβου για κάποια κοινωνική ή ηθική κατάρρευση– όταν το νέο επιτέλους εμφανίστηκε μπροστά μας, η κοινωνία το οικειοποιήθηκε αμέσως και με λαχτάρα.

Αυτή την Ελλάδα, που ναι μεν έχει επίγνωση της ιστορίας, αλλά κοιτάζει μπροστά με αξιοπρέπεια και αισιοδοξία, εντοπίζει και φωτογραφίζει ο Γιώργης Γερόλυμπος· ο πιο σπουδαίος εν ζωή φωτογράφος του ελληνικού τοπίου.

Αυτό κάνει τώρα και σε ένα πραγματικά πρωτότυπο και σημαντικό πρότζεκτ του Ιδρύματος Παναγιώτη και Έφης Μιχελή: ένα λεύκωμα για το μεσαιωνικό χωριό της Καλαμωτής στη Χίο που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μέλισσα. Χωρισμένο σε τέσσερις ενότητες – μια χαρτογράφηση του τόπου «από ψηλά» με drone, όψεις των πανέμορφων δρόμων του οικισμού, πορτρέτα των ανθρώπων της Καλαμωτής, και φωτογραφίες «από χαμηλά» μέσα στο δάσος με τα μαστιχόδεντρα.

Οι κατόψεις της Καλαμωτής μάς υπενθυμίζουν τις δυτικοευρωπαϊκές ρίζες της κοινότητας – αυτή την άλλη Ελλάδα που δεν συνειδητοποιούμε ότι υπάρχει δίπλα μας. Οι φωτογραφίες από τα πέτρινα σοκάκια σε κάνουν να θες να την επισκεφτείς. Οι λήψεις των δέντρων είναι σχεδόν μεταφυσικές. Ωστόσο, η αγαπημένη μου ενότητα ήταν οι φωτογραφίες των κατοίκων: άνθρωποι της διπλανής πόρτας, λαμπεροί ο καθένας με τον τρόπο του, αξιοπρεπείς, χαρούμενοι, περήφανοι, διαφορετικοί μεταξύ τους. Δεν θυμάμαι πότε ήταν η τελευταία φορά που είδα ανθρώπους της υπαίθρου να εμφανίζονται χαρούμενοι. (Σε αυτό το σημείο της παγκόσμιας ιστορίας που βρισκόμαστε, δεν θυμάμαι πότε ήταν η τελευταία φορά που είδα χαρούμενους ανθρώπους γενικώς.)

> Οι κατόψεις της Καλαμωτής μάς υπενθυμίζουν τις δυτικοευρωπαϊκές ρίζες της κοινότητας – αυτή την άλλη Ελλάδα που δεν συνειδητοποιούμε ότι υπάρχει δίπλα μας

Το εισαγωγικό δοκίμιο του πρώην δημάρχου Μανώλη Βουρνούς μας παρέχει το πολύτιμο και κατατοπιστικό ιστορικό πλαίσιο: την πορεία του νησιού και του χωριού μέσα από θριάμβους (το 1822 η Χίος είχε 120.000 κατοίκους, όταν η Αθήνα είχε 5.000) και καταστροφές (σεισμούς, σφαγές, εγκατάλειψη), αλλά και μια πολύ εμπεριστατωμένη ανάλυση για τους λόγους που τώρα πολλά κτίρια κινδυνεύουν να καταρρεύσουν: τον «εξ αδιαιρέτου» (σε βαθμό παράλυσης) κατακερματισμό της ιδιοκτησίας, την απουσία ομογενών (κάποιοι εκ των οποίων δεν γνωρίζουν καν ότι τους ανήκουν ακίνητα στην Καλαμωτή) και την εφήμερη εμφάνιση κερδοσκόπων που δεν νοιάζονται για τη βιωσιμότητα του τόπου.

Η Καλαμωτή είναι ένα case study για όλα τα μεγάλα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι πόλεις και τα χωριά όχι μόνο στην Ελλάδα –την ακαμψία του κληρονομικού δικαίου και της γραφειοκρατίας, τη σπανιότητα της φαντασίας και του επιχειρηματικού πνεύματος για την ανάδειξη και βιώσιμη εκμετάλλευση της πολιτιστικής κληρονομιάς– αλλά και στην Ευρώπη. Η ανθρωπογεωγραφία της Καλαμωτής περιλαμβάνει μέλη της κοινότητας που είναι πρώτης ή δεύτερης γενιάς μετανάστες, ψηφιακούς νομάδες και Ευρωπαίους συνταξιούχους. Τα ίδια ερωτήματα που καλείται να απαντήσει η Ευρώπη, για το τι σημαίνει να είσαι Ευρωπαίος σήμερα, ως πού τραβάς τα όρια του εντός και του εκτός, τι ευθύνες και δικαιώματα δίνεις στους πολίτες, πώς χαράσσεις μια στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης της περιφέρειας ώστε να μην καταλήξεις να είσαι μουσείο ή θεματικό πάρκο για Κινέζους τουρίστες· τα ίδια ακριβώς ερωτήματα αναδεικνύει η περίπτωση της Καλαμωτής και το λεύκωμα του Ιδρύματος Μιχελή.

* * *

Η πρώτη φορά που ήρθα σε επαφή με τις φωτογραφίες του Γερόλυμπου ήταν στα τέλη του 2013, όταν κάπου στο Facebook έπεσα πάνω σε μια εικόνα της Αθήνας από ψηλά – μια υπέροχη φωτογραφία του αθηναϊκού skyline μετά τη δύση του ήλιου, με τη φωτισμένη Βασιλίσσης Σοφίας να διασχίζει διαγώνια το τοπίο, τον Λυκαβηττό στο δεξί άκρο, τον φωτισμένο Παρθενώνα ίσα που να φαίνεται στο βάθος (από μόνο του μια δήλωση με σημασία), και τον Σαρωνικό να γαλνεύει υπό το ροζ/μοβ φως του δειλινού.

Αυτή η φωτογραφία έμπαινε στην επιφάνεια εργασίας του λάπτοπ μου κάθε φορά που ήμουν στο εξωτερικό και μου έλειπε η πόλη μου, γιατί –όπως συνολικά το έργο του Γερόλυμπου– παρουσιάζει μια πόλη και μια χώρα σύγχρονη, όμορφη, χωρίς αρχαιολατρεία ή εθνικισμό ή μεμψιμοιρία, εξωτισμό και αυτολύπηση, αλλά με ενέργεια και ήρεμη αυτοπεποίθηση. Με άλλα λόγια, μια χώρα του 21ου αιώνα, για την οποία όχι απλώς ένιωθα περήφανος, αλλά στην οποία –και αυτό είναι ακόμα πιο σημαντικό– ένιωθα ότι υπάρχει χώρος και για μένα, και για ανθρώπους σαν εμένα, όπου δηλαδή θέλω να ανήκω ως πολίτης του 21ου αιώνα. **Α**

Μια τρίτη ματιά στις φωτογραφίες των 200

Του **ΝΙΚΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗ***

Η ανακάλυψη και δημοσιοποίηση των φωτογραφιών που δείχνουν την εκτέλεση των 200 Ελλήνων κρατουμένων από τις ναζιστικές δυνάμεις Κατοχής το 1944 συγκλόνισε την ελληνική κοινή γνώμη, αλλά ταυτόχρονα πυροδότησε μια οξεία πολιτική και ιδεολογική αντιπαράθεση με προβολή στα δρώμενα του 2026. Από τη μία βγήκε το ΚΚΕ, που ήθελε να κάνει κεφαλαιοποίηση της πανελλήνιας συγκίνησης, κι από την άλλη οι αντίπαλοί του, που αιφνιδιάστηκαν και επιχείρησαν να απαξιώσουν τη θυσία των 200 – τουλάχιστον σε ιδεολογικό επίπεδο. Η κοινή γνώμη μένει αποσβολωμένη από την αντιπαλότητα και τον ρεβανσισμό που ακόμα κουβαλούν εντός τους οι δύο πλευρές του Εμφυλίου, και θα ήθελα όσον αφορά αυτό το φαινόμενο να καταθέσω ορισμένα σχόλια. Αισθάνομαι ότι κατά κάποιον τρόπο έχω και το δικαίωμα και την υποχρέωση να το κάνω, δεδομένου ότι ο πατέρας μου υπήρξε κρατούμενος επί έναν χρόνο στο Χαϊδάρι, όπου μεταφέρθηκε έπειτα από διετή εγκλεισμό στις φυλακές Αβέρωφ.

Θα ξεκινήσω από την πλευρά της απαξίωσης, η οποία, μετά την αρχική αμηχανία της αποκάλυψης, επιχείρησε να σχετικοποιήσει το έγκλημα των εκτελέσεων με δύο τρόπους: Πρώτον, εγκαλώντας τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ ότι παγίδευσαν και σκότωσαν τον Γερμανό υποστράτηγο Κερχ στους Μολάους τον Απρίλιο 1944 και έτσι έθεσαν σε κίνηση έναν προβλέψιμο μηχανισμό εκδίκησης που δεν μπορούσαν να ελέγξουν. Το επιχείρημά τους είναι ότι η εκτέλεση έγινε χωρίς αποχρώντα στρατηγικό λόγο, αφού όφειλαν να γνωρίζουν ότι ο πόλεμος θα τελείωνε σε λίγους μήνες. Η απάντηση σ' αυτό είναι ότι καμία ασφαλής πρόβλεψη δεν υπήρχε για επικείμενη λήξη του πολέμου, ο οποίος τελείωσε ένα εξάμηνο αργότερα στην Ελλάδα και έναν χρόνο αργότερα στην Ευρώπη.

Επιπλέον, στις τελευταίες φάσεις μιας πολεμικής αναμέτρησης συχνά γίνονται και οι πιο μεγάλες συγκρούσεις για να επιταχυνθεί η κατάρρευση του αντιπάλου. Παραδείγματα υπάρχουν από τον Πελοποννησιακό Πόλεμο και τη μάχη στους Αιγός Ποταμούς, όπου συνετρίβησαν οι Αθηναίοι πριν παραδοθούν, έως την επίθεση των 100 ημερών στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, που συνεχιζόταν ακόμα και την ημέρα της οριστικής ανακωχής. Κανείς, άλλωστε, δεν ξέρει τι σχέδια είχε ο Γερμανός υποστράτηγος και τι φόρο αίματος θα πλήρωνε ο ελληνικός πληθυσμός της Πελοποννήσου με την άφιξή του.

Καλό θα είναι επίσης να γνωρίζουμε ότι το επιχείρημα αυτό χρησιμοποιείται επιλεκτικά: Μία ακριβώς ημέρα πριν την εκτέλεση του Κρεχ, είχε γίνει η απαγωγή του στρατηγού Κράιπε στην Κρήτη, την οποία οι Γερμανοί βρήκαν πάλι ως πρόσχημα για να θανατώσουν 164 κατοίκους των χωριών του Κέδρους στο Ρέθυμνο. Επειδή όμως την απαγωγή την είχε οργανώσει ο Βρετανικός SOE, κανείς δεν βγήκε να πει ότι ήταν άσκοπη επειδή επρόκειτο η λήξη του πολέμου, όπως έκανε με τον ΕΛΑΣ!

Η δεύτερη γραμμή αμφισβήτησης του ηρωισμού των 200 επικαλέστηκε ότι μέρος της ευθύνης για την εκτέλεσή τους έχει και η τότε καθοδήγηση του ΚΚΕ στην Ακροναυπλία, που δεν τους άφησε να αποδράσουν μέσα στην αναμπουμπούλα των πρώτων ημερών της γερμανικής Κατοχής, ενώ ακόμα και οι δεσμοφύλακες τούς παρότρυναν να το σκάσουν για να φύγουν κι αυτοί. Πλην όμως η ιστορική ευθύνη παράδοσης των κρατουμένων βαρύνει απολύτως τη δικτατορική κυβέρνηση και τους διαδόχους της. Ο υπουργός Ασφάλειας του καθεστώτος –ο περιβόητος Μανιαδάκης– είχε παραμείνει στην κυβέρνηση και λέγεται ότι είχε μεταβεί προσωπικά στην Ακροναυπλία τον Μάιο 1941 για να διασφαλίσει την παράδοσή τους στον κατακτητή, πριν ο ίδιος την κοπανήσει για την Αίγυπτο.

> Οι φωτογραφίες είναι το ύστατο καταφύγιο της ιστορικής αλήθειας, γιατί ούτε αλλοιώνονται με κάθε λογής επιχειρήματα ούτε στρεβλώνονται με μεταγενέστερες σκοπιμότητες

Την ίδια στιγμή που η αμηχανία κυριαρχεί ανάμεσα σε όσους θα ήθελαν να μειώσουν το βάρος της Αριστεράς στην εθνική αντίσταση, στο ΚΚΕ πνέει άνεμος ενθουσιασμού και διεκδικείται όχι μόνο το φωτοστέφανο της Ιστορίας αλλά και η αποκλειστικότητα της μαχητικής εναντίωσης στον κατακτητή. Και αυτή η στάση όμως δείχνει εργαλειοποίηση ενός δραματικού ιστορικού γεγονότος με στόχο να ενισχυθεί η απήχηση του κόμματος στο σημερινό πολιτικό σκηνικό και είναι προβληματική για δύο λόγους.

Αφενός διότι η απόσταση των γεγονότων εκείνων από το τώρα είναι πάνω από οκτώ δεκαετίες, στη διάρκεια των οποίων συντελέστηκαν κοσμογονικές αλλαγές, που μετέβαλαν τις ιδεολογικές συντεταγμένες και επιλογές του παρελθόντος. Τα γεγονότα προφανώς και θα πρέπει να κρίνονται κυρίως στο ιστορικό πλαίσιο που τα παράγει – και την εποχή εκείνη είναι σωστό ότι πολλοί αγωνιστές ήταν κομμουνιστές και πίστευαν ότι η ιδεολογία αυτή θα έφερνε τη λύτρωση σε όλη την ανθρωπότητα. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ούτε ότι άλλοι αγωνιστές δεν υπήρξαν ούτε ότι η εμμονή στην ίδια ιδεολογία θα ήταν για πάντα η μόνη εναλλακτική. Στην πραγματικότητα, η ελκυστική δύναμη αυτής της ιδεολογίας εξατμίστηκε όταν ακριβώς εφαρμόστηκε σε μεγάλη κλίμακα μετά τον πόλεμο.

Αφετέρου, επειδή η ίδια πλευρά αρνείται να σχολιάσει τις μαρτυρίες ιστορικών στελεχών της (όπως ο Γιάννης Μανούσακας στο βιβλίο «Ακροναυπλία, 1975» κ.ά.) ότι η καθοδήγηση δεν τους άφησε να φύγουν, κι έτσι αργότερα κατέληξαν στο Χαϊδάρι, όπου εκτελέστηκαν. Ένα μείζον ηθικό θέμα είναι τα ψέματα με τα οποία δικαιολόγησαν τη στάση τους έναντι των κρατουμένων, φτάνοντας να λένε ότι θα τους απελευθέρωναν οι ίδιοι οι Γερμανοί επειδή είχαν υπογράψει Σύμφωνο φιλίας με τον Στάλιν. Τηρουμένων των αναλογιών, η στάση τους θυμίζει τους ραβίνους των Εβραίων, οι οποίοι ήταν πρόθυμοι να υπακούσουν τις διαταγές των ναζιστών και να πείσουν τους ομοεθνείς τους να συμμορφωθούν γιατί θα πήγαιναν κάπου καλύτερα.

Μετά τη λήξη του πολέμου, αρκετοί ραβίνοι κατηγορήθηκαν και κυνηγήθηκαν για την άκριτη συμμόρφωσή τους. Όμως στο ΚΚΕ βλέπουμε ότι τα στελέχη που εμπόδισαν τη φυγή των εγκλείστων, όχι μόνο δεν κλήθηκαν κάποια στιγμή από το κόμμα να λογοδοτήσουν, αλλά –απεναντίας– τοποθετήθηκαν σε ανώτατα κομματικά πόστα (π.χ. ακόμα και ως ΓΓ του κόμματος), όπου παρέμειναν για πολλά χρόνια και μετά την αποσταλινοποίηση. Και για τα θέματα αυτά το ΚΚΕ οφείλει πολλά να εξηγήσει πριν αυτοανακηρυχθεί μονοκράτορας των αγώνων και της πολιτικής ηθικής.

Τελικά οι φωτογραφίες είναι το ύστατο καταφύγιο της ιστορικής αλήθειας, γιατί ούτε αλλοιώνονται με κάθε λογής επιχειρήματα ούτε στρεβλώνονται με μεταγενέστερες σκοπιμότητες. Όπως θυμάμαι τον πατέρα μου να διηγείται, το μεγαλείο των 200 εκτελεσμένων ήταν ότι μέσα στη φυλακή δεν ξεχώριζαν τον εαυτό τους από τους άλλους κρατούμενους, που δεν ήταν αριστεροί, ούτε και οι άλλοι τους είχαν σε απόσταση, επειδή θα τους έκαναν παρατήρηση. Ήταν όλοι τους ένα σύνολο, που η μόνη τους έγνοια ήταν ότι αγωνίζονταν μαζί για να γίνει η πατρίδα τους ελεύθερη, χωρίς τις μοιρασιές και τους διαχωρισμούς του παρελθόντος. Αυτή είναι και η μεγάλη τους παρακαταθήκη σε όλους εμάς σήμερα και πρέπει να τη διαφυλάξουμε με σεβασμό, αντί να διαλέγουμε με τι βαφή θα επιχρωματιστούν οι φωτογραφίες της θυσίας τους. **Α**

* *Ο **Νίκος Χριστοδουλάκης** είναι ομότιμος καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Συγγραφέας του βιβλίου «Το τίμημα του Εμφυλίου: Συγκρούσεις και κατάρρευση στην Ελλάδα 1946-49», εκδόσεις Παπαζήση.*

© ΔΙΑΝΟΜΗ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ATHENS VOICE PODCAST

Κάθε εβδομάδα
ιστορίες που θέλουμε να ακούμε

Ο **Κυριάκος Αθανασιάδης** και η **Σαπφώ Καρδιακού** απαντούν σε ερωτήσεις ακροατών επί παντός επιστητού

Η γνωστή Κλινική Αναπτυξιακή Ψυχολόγος και Ψυχοδυναμική Ψυχοθεραπεύτρια, **Σουζάνα Παπαφάγου**, ανοίγει συζητήσεις για όλα όσα μας αφορούν αλλά σπάνια λέγονται δυνατά.

Τι αλλάζει όσο μεγαλώνεις, στο σώμα, στο μυαλό, στην ψυχή, στις ερωτικές-συζυγικές σχέσεις; Όλα αυτά και περισσότερα συζητιούνται από τις **Ελένη Ψυχούλη** και **Μανίνα Ζουμπουλάκη**, με χιούμορ, αισιοδοξία και ανεβαστική διάθεση.

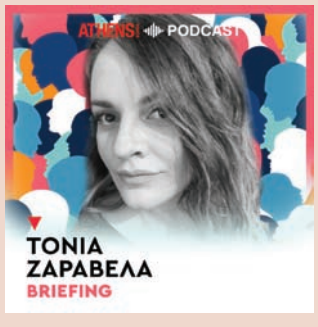

Πολιτικοί μιλούν για τα πιο επίκαιρα ζητήματα που τίθενται στον δημόσιο διάλογο στην **Τόνια Ζαράβελα**.
Σε κάθε επεισόδιο ακούτε σύντομες πολιτικές συζητήσεις με σχόλιο, θέσεις και προτάσεις.

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΤΑ PODCAST ΣΤΟ
SPOTIFY I APPLE PODCAST I YOU TUBE
athensvoice.gr/podcasts

Τα νούμερα της εβδομάδας

Του ΣΤΑΜΑΤΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

56 ετών είναι ο Μοτζτάμπα Χοσεϊνί Χαμενεΐ. Ο τρίτος ανώτατος ηγέτης του Ιράν μετά την Ισλαμική Επανάσταση. Είναι Ιρανοαζέρος στην εθνικότητα, προφανώς σιίτης μουσουλμάνος, και σπούδασε στο ιεροδιδασκαλείο της πόλης Κομ. Ήδη είναι τραυματισμένος από εχθρική ενέργεια, όπως μετέδωσε η κρατική τηλεόραση του Ιράν.

88 μέλη απαρτίζουν το «ισλαμικό κονκλάβιο», το Σώμα των θρησκευτικών ηγετών του Ιράν που αποφασίζει για τη διαδοχή. Οι μουλάδες προχώρησαν σε μια επιλογή που πολλοί Ιρανοί θεωρούσαν αδιανόητη: τη μετατροπή της Ισλαμικής Δημοκρατίας σε ένα de facto δυναστικό σύστημα, και παρέδωσαν την εξουσία στον υιό Χαμενεΐ.

2 αποκούμπια στο Λονδίνο έχει στην κατοχή του ο υιός Χαμενεΐ. Τα απέκτησε προφανώς με τη σκληρή δουλειά του.

16,7 και **19** εκατομμύρια λίρες αντίστοιχα κόστισε η αγορά τους το 2014 και το 2016 αντίστοιχα. Διότι μουλάδες είμαστε, όχι ηλίθιοι.

50 μέτρα είναι η απόσταση που χωρίζει τα αποκούμπια από το κτίριο της ισραηλινής διπλωματικής αποστολής, γεγονός που προκαλεί ανησυχία στις μυστικές υπηρεσίες.

118 δολάρια κόστιζε το πρωί της Δευτέρας ένα συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης για ένα βαρέλι πετρέλαιο τύπου Brent, με προθεσμία τον Μάιο του 2026.

1.528 δολάρια ανά τόνο κόστιζε την παρασκευή το Jet Fuel, το καύσιμο των αεροσκαφών από 700-800 δολάρια τους τελευταίους πολλούς μήνες. Αυτό φυσικά θα επηρεάσει και τους ναύλους των αεροπλάνων.

© KYM ILLMAN, GETTY IMAGES

1:23:06.801 χρειάστηκε ο Τζορτζ Ράσελ για να ολοκληρώσει τον αγώνα στο Grand Prix της Αυστραλίας στη Μελβούρνη και να κατακτήσει την πρώτη θέση στον εναρκτήριο αγώνα της σεζόν στη Formula 1.

2 δισ. δολάρια έχει χάσει η χρηματιστηριακή αξία της Liberty Media, ιδιοκτήτριας της Formula 1, λόγω του πολέμου στο Ιράν.

2 αγώνες που είναι προγραμματισμένοι για τον επόμενο μήνα είναι αμφίβολο ότι θα γίνουν και, αν γίνουν, υπό ποιες συνθήκες. Πρόκειται και τους αγώνες στο Μπαχρέιν και στη Σαουδική Αραβία.

3 ακόμη αγώνες είναι προγραμματισμένο να πραγματοποιηθούν στην «καυτή» περιοχή. Πρόκειται για τους αγώνες στο Αζερμπαϊτζάν, στο Κατάρ και στο Αμπού Ντάμπι. Είναι ωστόσο προγραμματισμένοι για το δεύτερο μισό της σεζόν.

5.185 δολάρια κόστιζε μια ουγγιά χρυσός επίσης το πρωί της Δευτέρας.

300 δεξαμενόπλοια βρίσκονται εκατέρωθεν των στενών του Ορμούζ και περιμένουν την ευκαιρία για να περάσουν.

5 δεξαμενόπλοια του Έλληνα εφοπλιστή Γιώργου Προκοπίου διέσχισαν τα Στενά του Ορμούζ αυτή την εβδομάδα, παρά τη στρατιωτική ένταση στη Μέση Ανατολή. «Αν δεν είσαι διατεθειμένος να παίρνεις ρίσκα, δεν μπορείς να δραστηριοποιηθείς στη ναυτιλία», είχε δηλώσει ο Προκοπίου στο ναυτιλιακό μέσο Tradewinds το 2014.

9,71% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου της ΕΥΔΑΠ απέκτησε ο όμιλος ΓΕΚΤΕΡΝΑ, δαπανώντας πάνω από 100 εκατ. ευρώ.

36,8% ήταν το premium που πλήρωσε ο κατασκευαστικός όμιλος σε σχέση με την τρέχουσα τιμή της μετοχής.

201 θετικές ψήφους έλαβε στη Βουλή των Ελλήνων το νομοσχέδιο για την επιστολική ψήφο κι έτσι θα ισχύσει από τις επόμενες εκλογές.

3 βουλευτές θα εκλέγονται από την «περιφέρεια εξωτερικού».

1 σταυρό θα βάζουν οι εκλογείς του εξωτερικού.

3 λιγότερες θα είναι οι έδρες του ψηφοδελτίου επικρατείας και από 15 γίνονται 12, ώστε να προκύψουν οι έδρες της νέας περιφέρειας.

80% των θέσεων εργασίας θα καλύπτεται από τεχνητή νοημοσύνη μέχρι το 2030, σύμφωνα με προβλέψεις του επενδυτή της εταιρείας OpenAI (ChatGPT) Βίνοντ Κόσλα. «Είναι αρκετά απίθανο ένα σημερινό πεντάχρονο παιδί να χρειαστεί να αναζητήσει δουλειά», δήλωσε σχετικά.

50 εκατομμύρια δολάρια είχε επενδύσει ο Κόσλα το 2019 στην OpenAI. Ήταν ο πρώτος θεσμικός επενδυτής που το τόλμησε.

65% των Ελλήνων έχουν χρησιμοποιήσει AI, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της διαΝΕΟσις.

12% των ατόμων άνω των 65 ετών λένε ότι δεν γνωρίζουν την Τεχνητή Νοημοσύνη.

87% των Ελλήνων 17-24 ετών δηλώνουν χρήστες AI.

46% των Ελλήνων αισθάνονται επιφυλακτικότητα ή καχυποψία.

72% των Ελλήνων θεωρούν ότι με την AI η εύρεση ερωτικού συντρόφου θα γίνει πιο δύσκολη. Έρχονται τα ρομπότ και μας παίρνουν τους συντρόφους.

6 πολεμικά αεροσκάφη F-16 και συστήματα αεράμυνας ανέπτυξε η Τουρκία στα Κατεχόμενα της Κύπρου. Παράνομα τα κατέχει, ό,τι θέλει μπορεί να κάνει. Κανένα διεθνές δίκαιο δεν την ενδιαφέρει. Πολύ σωστά είχε αναφέρει ο «άχαστος» Νάσος Ηλιόπουλος την περασμένη εβδομάδα ότι κακώς η Αθήνα έστειλε (νόμιμα) στρατεύματα στην Κύπρο.

VERBA VOLANT

ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

«Χρόνια πολλά στις γυναίκες, τα κορίτσια, τις θηλυκότητες όλου του κόσμου! Να ζούμε, να διεκδικούμε, να αγωνιζόμαστε για όλες και όλους που δεν έχουν φωνή!» Η ανάρτηση της προέδρου καρδούλας ήταν συγκινητική. Η μικρή λεπτομέρεια ότι εκλεγμένη βουλεύτρια του κόμματός της είχε δηλώσει ότι 20 γυναίκες είχαν δεχτεί bullying και σκοπεύουν να ιδρύσουν σωματείο κακοποιημένων γυναικών από τη Ζωή Κωνσταντοπούλου δεν μπορεί να χαλάσει την αγωνιστική διάθεση της ημέρας.

ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ

«Η ένταξη της Κύπρου στο ΝΑΤΟ μόνο σε νέους κινδύνους μπορεί να οδηγήσει». Απάντηση στον συγγραφέα μπορούν να δώσουν μόνο τα λόγια ενός πρώην πρωθυπουργού. «Η επιλογή της Βόρειας Μακεδονίας να γίνει μέλος του ΝΑΤΟ είναι μια απόφαση που αφορά τον ίδιο τον γειτονικό λαό· είναι κυριαρχικό τους δικαίωμα». Τάδε έφη Αλέξης Τσίπρας ως πρωθυπουργός.

ΜΑΡΙΑ ΚΟΜΝΗΝΑΚΑ

«Η αποστολή Patriot στη Βόρεια Ελλάδα είναι εμπλοκή της χώρας στον Πόλεμο». Η βουλεύτρια ΚΚΕ Λέσβου αναδεικνύει τη σοβαρότητα του βορείου μετώπου για τον πόλεμο στο Ιράν. Άλλωστε εκεί, στους βάλτους της Μακεδονίας, δίνουν μάχες σώμα με σώμα οι ατρόμητοι πολεμιστές των Φρουρών της Επανάστασης με τις μονάδες του Διεθνούς Σιωνισμού και ιμπεριαλισμού.

ΧΑΡΗΣ ΔΟΥΚΑΣ

«Γουί στανταρντ φορ πις εντ γουί στανταρντ φιρμ». Ο δήμαρχος Αθηναίων, μιλώντας ξένα, σώζει την τιμή της Ευρώπης ολομόναχος μετά την κυβίστηση και του Σάντσεθ. Ελπίζουμε να μη χρειαστεί περισσότερη διάσωση, γιατί έχει να μαζέψει και τα σκουπίδια.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

«Απευθύνθηκε προς μένα (sic) με τις ύβρεις: "απατεώνα", "σαχλαμάρα" και "καράφλα"». Η στήλη καταδικάζει εν γένει τις ύβρεις, αλλά ο χαρακτηρισμός «καράφλα» δεν αποτελεί ύβρη. Αν μπορούσαμε να ρωτήσουμε τον αείμνηστο Γκουσγκούνη, θα παίρναμε μια υπερήφανη απάντηση.

Ο Κίμων, ο Αρταξέρξης και τα F-16

Του **ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΑΨΗ**

Όποιος παρακολουθούσε την ειδησεογραφία των ημερών από τα κανάλια θα ήταν δικαιολογημένος αν πίστευε πως το Ενιαίο Αμυντικό Δόγμα αφορούσε την άμυνα της χώρας απέναντι στο Ιράν. Ιδίως αν είχε την τύχη ν' ακούσει τον υπουργό Μετανάστευσης, Θάνο Πλεύρη, να περιγράφει σε επικολυρικούς τόνους πως ο Κίμων επιστρέφει στην Κύπρο έπειτα από… 2.500 χρόνια.

Ακόμα και σοβαρά σάιτ μάς ενημέρωσαν για τον υψηλό συμβολισμό της κίνησης ως «υπενθύμιση συνέχειας» εκεί όπου «η Ευρώπη αγγίζει την Ασία, όπου οι αυτοκρατορίες δοκιμάζουν τα όριά τους και όπου η ιστορία, κουρασμένη αλλά επίμονη, συνεχίζει να επιστρέφει». Τρέμε, Αρταξέρξη.

Για την επιστροφή της ιστορίας δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι. Αντιθέτως, επιβεβαιώνεται για μία ακόμα φορά πόσο είμαστε προσκολλημένοι σε μια αναχρονιστική αντίληψη για το παρελθόν μας. Με πολλές δικαιολογίες πάντως: ακόμα κι ένας φιλόσοφος του μεγέθους του Τζον Στίουαρτ Μιλ είχε πει πως η μάχη του Μαραθώνα ήταν πιο σημαντική για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό από τη μάχη του Χέιστινγκς, η οποία θεωρείται ότι άλλαξε τον ρου της αγγλικής ιστορίας. Με το θέμα ασχολήθηκε και ο διάσημος κοινωνιολόγος Μαξ Βέμπερ, για να υποστηρίξει την αντίθετη άποψη. Όσο για το σήμερα, η συζήτηση συνεχίζεται.

Μια ενδιαφέρουσα καινούργια προσθήκη είναι το βιβλίο *«Πώς η υφήλιος δημιούργησε τη Δύση»* της Τζόζεφιν Κουίν, η οποία είναι καθηγήτρια Αρχαίας Ιστορίας στο Κέμπριτζ. Βλέπει τους Περσικούς Πολέμους από τη σκοπιά της Περσίας. Το αποτέλεσμα μέσα από μια τέτοια οπτική είναι περισσότερο αμφίρροπο, καθώς θεωρεί ότι οι Πέρσες, με την καταστροφή της Ακρόπολης των Αθηνών, πέτυχαν έναν βασικό στόχο τους: εκδικήθηκαν για την καταστροφή των Σάρδεων. Κυρίως όμως, σε αντίθεση με την αντίληψη για τομή μεταξύ των πολιτισμών, η Κουίν εξετάζει τη συνέχεια και τις οφειλές της Δύσης και του ευρωπαϊκού πολιτισμού στους πολιτισμούς που προηγήθηκαν. Βοηθά να ξεφύγουμε από την αντίληψη ότι αποτελούμε το κέντρο του κόσμου.

Μια και μιλάμε για το σύγχρονο Ιράν μάλιστα, έχει ενδιαφέρον η αναφορά της στη θέση των γυναικών στην Περσία, σε αντιπαραβολή με την Αθήνα του Περικλή. Στην πρώτη οι γυναίκες των ανώτερων τάξεων είχαν το δικαίωμα να διαχειρίζονται την περιουσία τους και συμμετείχαν ενεργά στην κοινωνική ζωή. Όπως γνωρίζουμε, μια γυναίκα, η Αρτεμισία, βασίλισσα της Αλικαρνασσού, ήταν επικεφαλής των πλοίων με τα οποία συμμετείχε στον περσικό στόλο. Στην Αθήνα, αντιθέτως, το ιδανικό, όπως αποτυπώνεται στον «Επιτάφιο», ήταν να γίνεται όσο το δυνατόν λιγότερος λόγος για μια γυναίκα, είτε για καλό είτε για κακό. Και να κυκλοφορεί με καλυμμένη την κεφαλή βέβαια.

Όλη αυτή η παραφιλολογία έδενε πολύ ωραία με την εσωτερική επικοινωνιακή διάσταση της αποστολής βοήθειας στην Κύπρο. Η κυβέρνηση έδωσε μια απάντηση «στο πεδίο» στους εκ των δεξιών επικριτές της, οι οποίοι την κατηγορούν για υποχωρητικότητα. Έχει σημασία αν αναλογιστούμε πόσο αποσταθεροποιητικά λειτουργούν τα ακροδεξιά μορφώματα που διεκδικούν την ψήφο. Πιο σημαντικές όμως ήταν οι άλλες στοχεύσεις της κυβερνητικής πρωτοβουλίας.

Η πρώτη ήταν η ενεργοποίηση της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης για την προστασία ενός κράτους-μέλους της Ένωσης. Το ότι χώρες όπως η Ισπανία, η Ιταλία, η Ολλανδία και η Γερμανία και, φυσικά, η Γαλλία στέλνουν πολεμικά για να υπερασπιστούν το νησί μπορεί να θεωρηθεί, έστω συμβολικά, ως ένα μικρό πρώτο βήμα για μια Ενιαία Ευρωπαϊκή Αμυντική Πολιτική. Επισφραγίστηκε με την επίσκεψη Μακρόν και τις δηλώσεις του ότι η όποια επίθεση στην Κύπρο αποτελεί επίθεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πόσο το μήνυμα αυτό απευθυνόταν στο Ιράν και πόσο στην Τουρκία είναι ζήτημα ερμηνείας. Στάλθηκε πάντως κι αυτό είναι επιτυχία.

> Πόσο το μήνυμα ότι επίθεση στην Κύπρο αποτελεί επίθεση στην ΕΕ απευθυνόταν στο Ιράν και πόσο στην Τουρκία είναι ζήτημα ερμηνείας. Στάλθηκε πάντως κι αυτό είναι επιτυχία.

Στο πλαίσιο αυτό πολλοί αναρωτήθηκαν γιατί η Κύπρος δεν ζήτησε την ενεργοποίηση του άρθρου 42.7 της Ευρωπαϊκής Συνθήκης. Του άρθρου δηλαδή το οποίο προβλέπει την υποχρεωτική συνδρομή των υπολοίπων κρατών μελών όταν ένα απειλείται. Σε αυτή την περίπτωση, η αλληλεγγύη θα είχε πάρει επίσημο χαρακτήρα ως απόρροια των συνθηκών.

Η δεύτερη στόχευση αφορούσε και πάλι την Τουρκία και είχε να κάνει με το καθεστώς των Δωδεκανήσων. Όπως είναι γνωστό, η Ελλάδα απορρίπτει την τουρκική θέση για αποστρατιωτικοποίηση. Το έκανε έμπρακτα με την αποστολή των Patriot, και μάλιστα προκειμένου να αμυνθεί σε μια υπαρκτή και πανθομολογούμενη απειλή. Έτσι ενίσχυσε το επιχείρημα για το υπέρτατο δικαίωμα στην άμυνα, το οποίο, πέρα από τα νομικά ζητήματα, επικαλείται η Ελλάδα για να απορρίψει τις τουρκικές θέσεις.

Όλα αυτά διακινήθηκαν με περιτύλιγμα την υποτιθέμενη ενεργοποίηση του Ενιαίου Αμυντικού Δόγματος. Καμία σχέση. Οι λόγοι που το κατέστησαν ανενεργό από την πρώτη στιγμή της σύλληψής του παραμένουν ισχυροί. Πολύ περισσότερο σήμερα που η γεωπολιτική αστάθεια στην περιοχή σημαίνει πως το κοινό συμφέρον όλων των πλευρών είναι η δημιουργία ενός περιβάλλοντος ασφάλειας και σταθερότητας.

Οι νέες συνθήκες επιβάλλουν νέες προσεγγίσεις. Έτσι κι αλλιώς, στρατιωτικά, η Κύπρος πάντα θα «κείται μακράν». Είναι όμως και μέλος της Ευρώπης. Θα είναι μεγάλη επιτυχία λοιπόν αν το Ενιαίο Αμυντικό Δόγμα αντικατασταθεί από ένα Ευρωπαϊκό Αμυντικό Δόγμα. Το οποίο, ας μην έχουμε καμία αμφιβολία, θα περιλαμβάνει και κάποια ειδική πρόβλεψη για την Τουρκία. Δεν θα είναι κακό. Ο Μακιαβέλι μάς το έχει εξηγήσει: κράτα τους φίλους σου κοντά και τους εχθρούς σου πιο κοντά. **Α**

Ο ελεύθερος χρόνος ως reel

Της **ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΜΠΙΝΑΖΗ**

Με τον όποιο ελεύθερο χρόνο απομένει να πολιορκείται επιθετικά από scrolling και reels, αυτές τις ηλεκτρικές σκούπες που ρουφάνε τις ώρες σε μια στιγμή, τα όρια μεταξύ επαγγελματικής και ερασιτεχνικής απασχόλησης γίνονται όλο και πιο δυσδιάκριτα. Όσα κάποτε αποτελούσαν απλά «χόμπι» ασκούνται πια ολοένα και περισσότερο σε επίπεδο ημι-επαγγελματικό, τόσο ώστε η έκθεσή τους στα social να έχει κάποια αξία σε σχέση με τον ανταγωνισμό. Δεν αρκεί μόνο να κάνεις ενδιαφέροντα πράγματα στη ζωή σου, πρέπει αυτά να μεταφράζονται και σε κάτι που «είσαι».

Με τον εαυτό να χτίζεται ως brand, η προσωπική εξέλιξη απαιτεί να είσαι σχεδόν ειδικός σε αυτά που κάνεις: Δεν φτάνει να δείχνεις απλά τον εαυτό σου να κάνει squats, πρέπει ταυτόχρονα να είσαι και fitness coach, πρότυπο και πηγή motivation για τους followers σου. Είτε όμως παράγεις content online είτε όχι, η καθημερινή έκθεση σε σχεδόν «τέλειο» περιεχόμενο, το οποίο παρουσιάζεται από την οπτική του ειδικού και παράγεται από καθημερινούς ανθρώπους σαν εμάς, δημιουργεί την ανάγκη για κάποιον επαγγελματισμό σε όσα κάνουμε στον μη επαγγελματικό μας χρόνο. Από fitness, μαγειρική, diy κατασκευές στο σπίτι, μέχρι την προετοιμασία του παιδικού τάπερ για το σχολείο(!), η αίσθηση ότι «οι άλλοι» ασχολούνται με τα χόμπι τους σε σημείο να τους αποφέρει συχνά και εισόδημα, μπορεί να εντείνει την ήδη υπάρχουσα τάση —ιδιαίτερα της Gen Z— για αυτοσαμποτάζ, αναβολή και αυτοακύρωση.

Δεν είναι κακό να βγάζεις χρήματα από αυτό που αγαπάς, ίσα ίσα, όλοι αυτό θα θέλαμε ιδανικά. Αλλά η εμμονή εξαρχής με την επίτευξη κάποιου συγκεκριμένου στόχου εκτός της απόλαυσης και της χαράς που προσφέρει η ερασιτεχνική ενασχόληση μπορεί να αποδυναμώσει το ίδιο το κίνητρο για να καταπιαστούμε μ' αυτήν. Αν η ενασχόληση με κάτι αξιολογείται με κριτήρια αγοράς, τι μπορεί να νοηματοδοτήσει την περίοδο που ασχολούμαστε μ' αυτό χωρίς ακόμα να είμαστε επαγγελματίες ή έστω και ελάχιστα επιδέξιοι; Μήπως οι influencers και τα motivational βιντεάκια τους μας εγκλωβίζουν τελικά πολλές φορές σε έναν παθητικό ρόλο απραξίας, παρά μας βοηθούν και μας εμπνέουν (όπως υπόσχονται) να δράσουμε, βιώνοντας τις εμπειρίες εμείς οι ίδιοι;

> Μήπως οι influencers και τα motivational βιντεάκια τους μας εγκλωβίζουν τελικά πολλές φορές σε έναν παθητικό ρόλο απραξίας;

Στη θετική πλευρά, η διερώτηση και συνειδητοποίηση των παραπάνω ίσως ανοίγει μια διέξοδο από τη μάστιγα της χρονοτριβής (procrastination) και της αίσθησης ανεπάρκειας που ταλαιπωρεί τον σύγχρονο άνθρωπο. Η συνειδητή ενασχόληση με κάτι που μας ενδιαφέρει, έχοντας πρώτα συμφιλιωθεί με το ενδεχόμενο να είμαστε «απλά μέτριοι» σε αυτό, μπορεί να αποδειχθεί ανακουφιστική έως και απελευθερωτική. Ίσως, τότε, να καταφέρουμε να περάσουμε και πάλι καλά στον ελεύθερό μας χρόνο, να τον ξανακερδίσουμε, αφήνοντας στην άκρη το άγχος της απόδοσης και τη διαρκή επιτήρηση του εαυτού μας.

Κυκλοφορεί ένα ενδιαφέρον trend στα social, όπου συγκρίνεται το περιεχόμενο που παράγουν οι σημερινοί έφηβοι με τις «αμήχανες» έως και cringe δημιουργίες των παιδιών του '90 ή του '00. Τα σημερινά παιδιά της γενιάς Alpha θα προβάρουν μια χορογραφία μέχρι να τελειοποιηθεί, θα την τραβήξουν και θα τη μοντάρουν ώστε το αποτέλεσμα να είναι άψογο — αλλιώς δεν την ποστάρουν. Και οκέι, θαυμάζεις και το skill και το αποτέλεσμα, αλλά απλώς προχωράς στο επόμενο reel. Τα στραβοτραβηγμένα εφηβικά βίντεο, όμως, των τωρινών millennials, που εμφανίζονται με ό,τι να 'ναι ρούχα στο παιδικό τους δωμάτιο και προσπαθούν να αντιγράψουν τις κινήσεις των αγαπημένων τους τραγουδιστών καταλήγοντας απλά να χοροπηδούν επί τόπου, έχουν άλλη ενέργεια. Βασικά, φαίνεται απλώς να το ευχαριστιούνται και βλέποντάς το μάλλον θα χαμογελάσεις χωρίς να το καταλάβεις.

Αυτό που τα παιδιά των 90s έκαναν ακομπλεξάριστα, χωρίς να το πολυσκεφτούν, ήταν απότοκο ενός δικαιώματος που έχουμε απολέσει και που χρειάζεται να επαναδιεκδικήσουμε. Θέλει προσπάθεια για να κάνεις τη μικρή επικριτική φωνούλα να σωπάσει, αλλιώς δεν μπορείς να είσαι παρών/παρούσα σε αυτό που κάνεις, ή καταλήγεις να το απαξιώνεις. Η καταφυγή στον αυτοσαρκασμό μπορεί όντως να απαλύνει προσωρινά τον φόβο της έκθεσης και το βάρος μιας πιθανής αποτυχίας που δημιουργείται όταν παίρνεις κάτι στα σοβαρά. Από την άλλη, ακυρώνει και αδικεί την όποια ειλικρινή προσπάθεια πριν αυτή εκκινήσει. Έχουμε δικαίωμα σ' αυτή την προσπάθεια χωρίς να μπορούμε να εγγυηθούμε για το αποτέλεσμα. Όπως και στο να κάνουμε κάτι απλώς επειδή μας δημιουργεί όμορφα συναισθήματα, τα οποία δεν προκύπτουν απαραίτητα από το ότι μας αρέσει ο εαυτός μας μέσα σε αυτό το κάτι, αλλά το «κάτι» το ίδιο. **Α**

Σαν να μη χρειαζόμαστε ανθρώπους

Πάρα πολλές δουλειές ήδη γίνονται από AI, ή Τεχνητή Νοημοσύνη, και ο/η Τζέμιναϊ έχει μπει για τα καλά στη ζωή μας. Πετώντας έξω ανθρώπους, λες και δεν τους χρειαζόμαστε πια.

Της **ΜΑΝΙΝΑΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

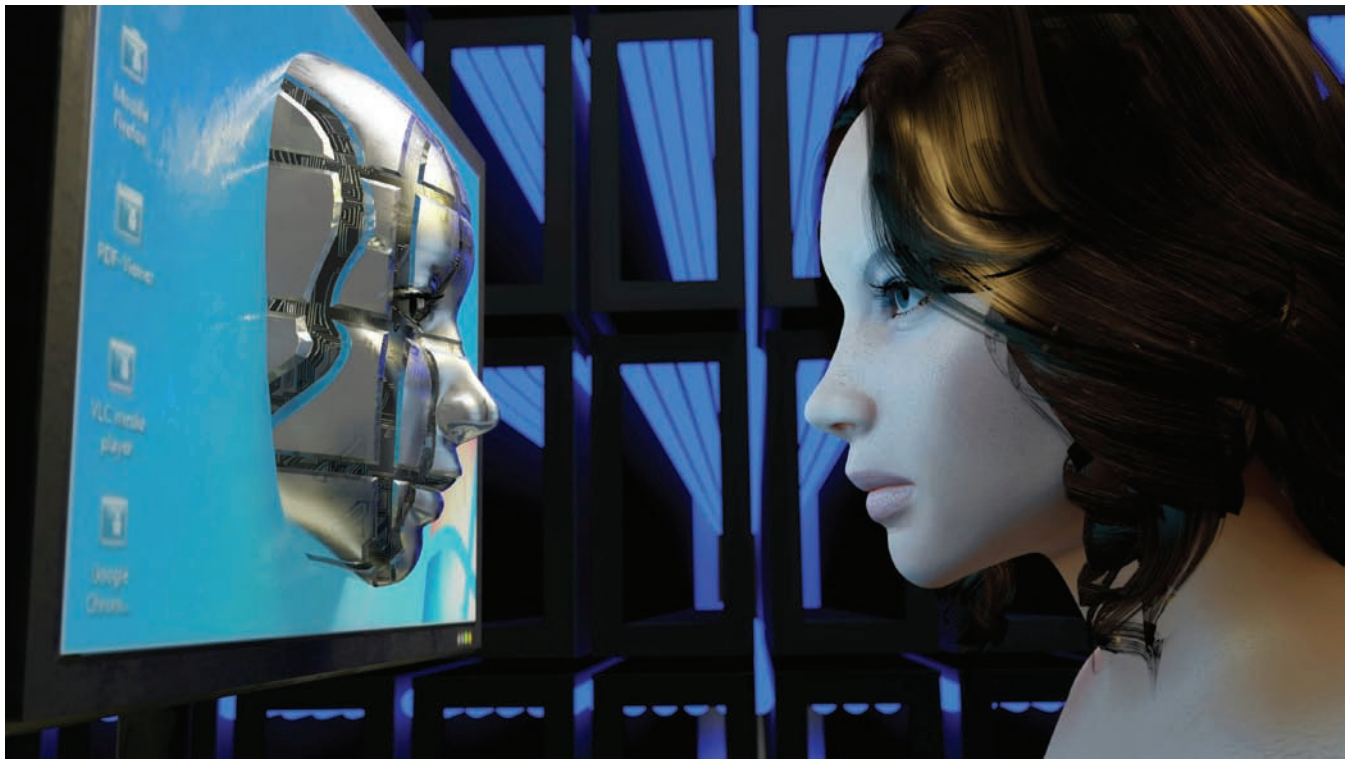

Μια πρόσφατη συζήτηση πάνω στις πάρα πολλές δουλειές που κάνει η Τεχνητή Νοημοσύνη, ήρθε καπάκι σε τραγική είδηση που διάβασα σε ξένο σάιτ: ένας πατέρας στην Καλιφόρνια μήνυσε την Google, κατηγορώντας την για την αυτοκτονία του γιου του. Ο γιος του δεν ήταν ανήλικος, ήταν 36 χρονών, αλλά είχε μπλέξει με τσάτμποτ σε βαθμό τρέλας – νόμιζε ότι το τσάτμποτ ήταν η γυναίκα του και ετοιμαζόταν να ανατινάξει ένα αεροδρόμιο ακολουθώντας οδηγίες της (του τσάτμποτ). Κάπως δεν του βγήκε η τρομοκρατική επίθεση και ταμπουρώθηκε στο διαμέρισμά του, όπου και αυτοκτόνησε, πάλι σύμφωνα με τις οδηγίες του τσάτμποτ, για «να συναντήσει την αγαπημένη του».

Όλη η ιστορία ακούγεται σαν επιστημονική φαντασία... ή μάλλον, θα ακουγόταν σαν επιστημονική φαντασία μέχρι πριν από πέντ' έξι χρόνια. Τώρα ακούγεται πολύ αληθοφανής: όλοι έχουμε ανθρώπους στη ζωή μας που περνάνε πολλές ώρες της μέρας και της νύχτας συζητώντας με τσάτμποτ, καταφεύγοντας στην ΤΝ για πληροφορίες, οδηγίες, συμβουλές, βοήθεια, συντροφιά, κουβέντα και σωτηρία. Οι (ελληνικές) εταιρείες παραγωγής βάζουν τα σενάρια σε προγράμματα ΤΝ, για να τα στρώσουν έτσι ώστε να είναι κομμένα και ραμμένα στα μέτρα της μεγαλύτερης μερίδας τηλεοπτικού κοινού. Οι σεναριογράφοι και σκηνοθέτες κάνουν το ίδιο, για να βρούνε πού, σε ποια σημεία κάνει κοιλιά ένα σενάριο, τι άλλο χρειάζεται για να πετάξει, τι του λείπει, τι περισσεύει και πώς θα γίνει πιο ευπώλητο. Μπορείς, πολύ απλά, να θέσεις το ερώτημα: «Πώς θα πουλήσω καλύτερα αυτό το σενάριο στην τάδε εταιρεία παραγωγής;» και θα σου βγει ένας ολόκληρος κατάλογος με προτάσεις, όρεξη να 'χεις.

> Κάθε προηγούμενη γενιά, θέλει δεν θέλει, ψιλο-κρούει κώδωνα στην επόμενη γενιά, έτσι είναι η Φύση, η ζωή και η εξέλιξή της

Επίσης, αν βαριέσαι να το γράψεις μόνος/η σου το ρημάδι το σενάριο, αν έχεις πονοκέφαλο, αν έχει πιαστεί η μέση σου στο λάπτοπ όλη μέρα/νύχτα, αν έχεις ξεμείνει από ιδέες και σε κυνηγάει το ντεντλάιν, μπορείς να βάλεις τις οδηγίες στο μηχανάκι και θα σ' το γράψει αυτό, που ξέρει από βέσπα.

Μη φανταστεί κανείς ότι έτσι έχουμε καλύτερα σενάρια, με περισσότερο βάθος, με ευαισθησία, πιο ουσιαστικά, ή έστω με πιο σωστό ρυθμό: έχουμε απλώς πιο «εμπορικά» σενάρια, καλιμπραρισμένα μεν στις ανάγκες του καταναλωτή, βασισμένα (δε) σε προϋπάρχοντα, κλασικά και μη σενάρια, στην αποθηκευμένη γνώση που έχει δημιουργηθεί από ανθρώπους. Η ΤΝ, ακόμα κι όταν φτιάχνει ένα σενάριο «από το πουθενά», δεν το δημιουργεί με τον ίδιο τρόπο που θα το δημιουργούσε ένα ανθρώπινο μυαλό –πραγματικά από το πουθενά, σε συνδυασμό με τα τραύματα και τις εμπειρίες του γράφοντα– παρά με τεχνικές, εργαλεία και κανόνες που έχουν καταγραφεί από ανθρώπινα μυαλά, τις οποίες τεχνικές επεξεργάζεται αριστουργηματικά. Όχι για να παραγάγει αριστουργήματα, αλλά για να στήσει μια καθ' όλα σωστή κατασκευή. Ήδη τα τελευταία λίγα χρόνια οι σεναριογράφοι στο Χόλιγουντ χτυπάνε τα κεφάλια τους στα ντουβάρια βλέποντας την ΤΝ να τους παίρνει τις δουλειές μέσα απ' τα χέρια – ακόμα κι όταν το σενάριο γράφεται από ανθρώπους με συναισθήματα, με σάρκα και οστά, «μπαίνει» μετά στην επεξεργασία της ΤΝ για να γίνει «πιο». Οι άλλοι άνθρωποι, συνσεναριογράφοι, διαλογογράφοι, επιμελητές σεναρίων κ.λπ., παίρνουν δρόμο από την παραγωγή και τους αντικαθιστά η σύζυγος αυτουνού που αυτοκτόνησε, με κάτι άλλες δικές της.

Δεν κρούω κώδωνα κινδύνου, κι ας με φρικάρει η τεχνολογία. Παραθέτω τη νέα πραγματικότητα, σκέτη, με μερικά έξτρα σχόλια. Καταλαβαίνω ότι η εξέλιξη είναι αδυσώπητη, ότι τα παιδιά και τα εγγόνια μας θα κινηθούν σε έναν κόσμο πολύ διαφορετικό από αυτόν στον οποίο μεγαλώσαμε εμείς, οι γονείς και παππούδες... στον οποίο πολύ διαφορετικό κόσμο ήδη κινούμαστε κι εμείς οι έρμοι, έστω και απρόθυμα. Η γιαγιά μας, π.χ., στις αρχές του 20ού αιώνα, πιθανότατα μεγάλωσε χωρίς τηλέφωνο, ηλεκτρικό ρεύμα και τρεχούμενο νερό, και μετά τα εξήντα της χρόνια έμαθε αναγκαστικά να χρησιμοποιεί τον φούρνο μικροκυμάτων μαζί με «άλλα διαολομηχανήματα», ενώ είχε συνηθίσει να μαγειρεύει στη φουφού. Κάθε προηγούμενη γενιά, θέλει δεν θέλει, ψιλο-κρούει κώδωνα στην επόμενη γενιά, έτσι είναι η Φύση, η ζωή και η εξέλιξή της.

Απλώς με ανησυχεί ο 36χρονος στην Καλιφόρνια, που βρήκε την αγάπη στο τσάτμποτ. Έχω, όπως είπα, κάποια κοντινά μου άτομα που περνάνε τρεις και πέντε ώρες το εικοσιτετράωρο συζητώντας με τσάτμποτ, με τον Τζέμιναϊ ή με φίλες του. Ο πατέρας του 36χρονου κατηγορεί την Google ότι «σχεδίασε το Τζέμιναϊ έτσι ώστε να μη σταματάει ποτέ την επικοινωνία (με τον πελάτη) και να επαυξάνει την εμπλοκή του μέσα από συναισθηματική εξάρτηση». Είναι φτιαγμένο δηλαδή το Τζέμιναϊ για να γίνεται κολλιτσίδα στον πελάτη, χωρίς αυτός να το παίρνει χαμπάρι.

Κάποιος μπορεί να πει ότι ο νέος που αυτοκτόνησε σίγουρα είχε τα προβληματάκια του, ότι δεν ήταν λίρα εκατό... αλλά σχεδόν κανείς μας δεν είναι, όλοι έχουμε τα θέματά μας, μικρότερα ή μεγαλύτερα. Δεν είναι βέβαιο ότι δεν θα αυτοκτονούσε τελικά ο 36χρονος αν πήγαινε σε ψυχολόγο, ψυχίατρο, σε κάποιον ειδικό τέλος πάντων, αντί να ξημεροβραδιάζεται ζαχαρώνοντας το τσάτμποτ. Απλώς είναι πιο πιθανό να την είχε γλιτώσει, πιο πιθανό ένας άνθρωπος απέναντί του να είχε καταλάβει κάτι παραπάνω, κάτι που το ρομπότ δεν είναι προγραμματισμένο να καταλαβαίνει.

Ο κάποιος τώρα μπορεί να πει ότι είναι θέμα χρόνου. Ότι σε έξι μήνες ή σε δώδεκα, τα Τζέμιναϊ θα τελειοποιηθούν και θα καταλαβαίνουν περισσότερα πράγματα, θα αντιλαμβάνονται ότι ο συνομιλητής τους έχει λαλήσει, ότι είναι επικίνδυνος για τους άλλους ή για τον εαυτό του... Βέβαια, για να φτάσουν ως εκεί τα τσάτμποτ, θα πρέπει να αποκτήσουν μια μοναδική ανθρώπινη ικανότητα που μέχρι στιγμής τούς διαφεύγει – θα πρέπει να αποκτήσουν ενσυναίσθηση.

Και όταν/αν συμβεί και αυτό, θα μπορούμε όλοι άνετα να παντρευόμαστε τσάτμποτ, που δεν θα μας απασχολούν με το στεφάνι της τουαλέτας ούτε θα γεμίζουν το μπάνιο τρίχες. Μέχρι που σιγά σιγά θα μπορούνε να αλλάζουνε πάνες στο μωρό και να βγάζουν τον σκύλο βόλτα. Οπότε δεν θα έχει ανάγκη πια κανείς μας από κανέναν άλλον άνθρωπο – μόνον ένα σούπερ κινητό τηλέφωνο ή λαπτοπ, για βίο ανθόσπαρτο... A

© ANDRES SIIMON, UNSPLASH

ΤΟ ΜΠΛΟΥΖ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΑ

Όταν πατήσεις στη γη, έχεις πια μεγαλώσει.

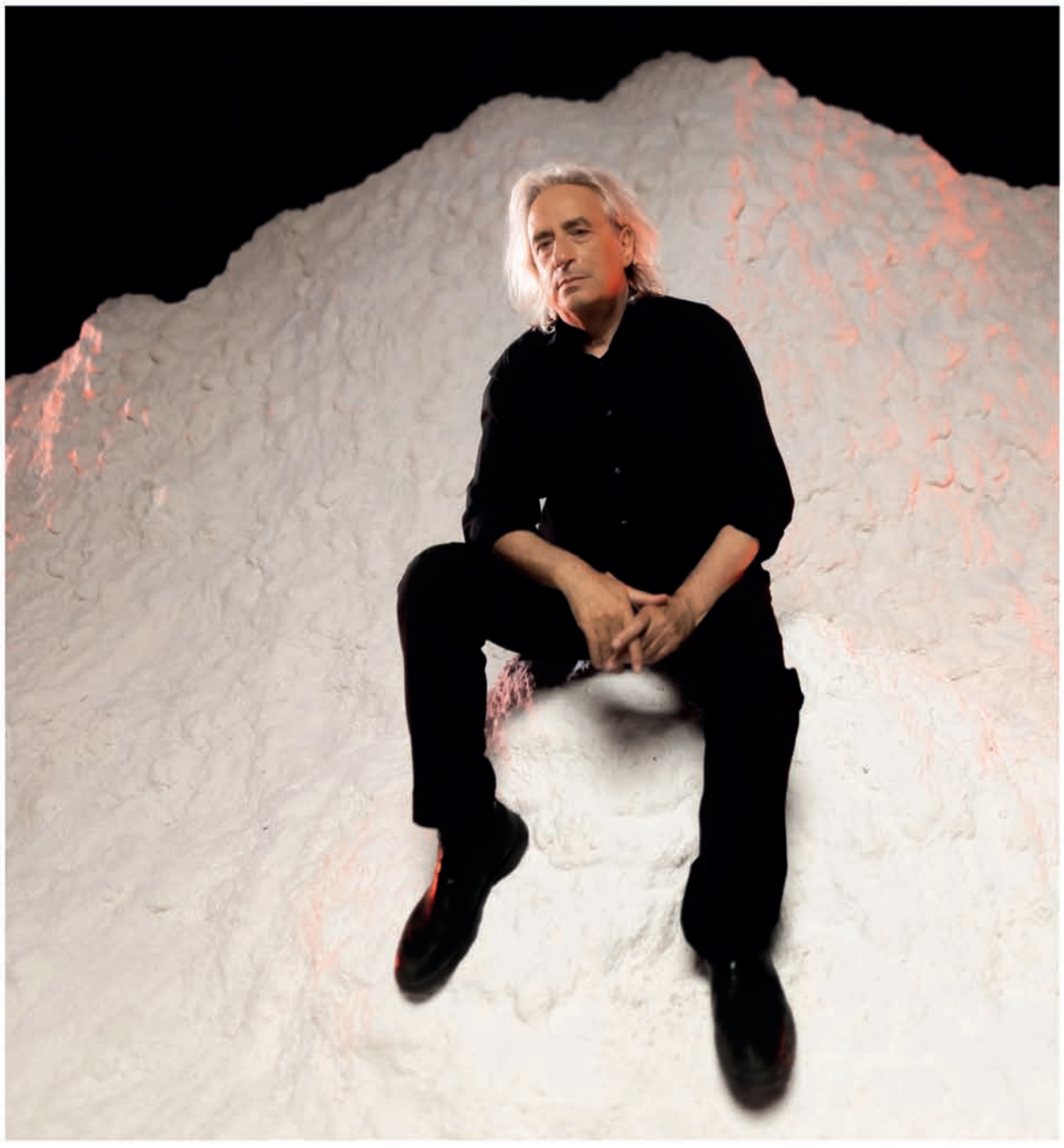

Φωτογραφία: Πηνελόπη Γερασίμου
ONASSIS.ORG

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΓΕΛΑΚΑΣ *ΤΟ ΜΠΛΟΥΖ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΑ* Βασισμένο στον «Μικρό Πρίγκιπα» του Antoine de Saint-Exupéry

ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΟΥΣΗΣ

12 03 → 26 04 26 ΘΕΑΤΡΟ & ΜΟΥΣΙΚΗ

ONASSIS STEGI

ΑΝΑΣΧΕΔΙΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

Έξυπνοι δρόμοι + Πράσινη πόλη #6

Το κυκλοφοριακό δεν λύνεται οριστικά σε καμία μεγαλούπολη. Είναι ένα διαρκές και εξελισσόμενο πρόβλημα, που λαμβάνει στον χρόνο νέες μορφές, και έτσι χρειάζεται συνεχώς νέα μέτρα και εναλλακτικούς τρόπους αντιμετώπισης.

Πάντως για τη χώρα μας θα έπρεπε να αλλάξει ολοκληρωτικά το υπόδειγμα οργάνωσης και σχεδιασμού των πόλεων, με διακριτική αποθάρρυνση της χρήσης των ΙΧ αυτοκινήτων και ταυτόχρονη ενίσχυση των ΜΜΜ, που σήμερα δεν υπάρχει. Η πολιτική τάξη είτε δεν ξέρει είτε δεν δύναται να αναλάβει το πολιτικό κόστος. Δεν έχει αφήγημα λύσης για το πρόβλημα.

Αλλά και μέχρι τότε υπάρχουν δεκάδες πράγματα που πρέπει να κάνουμε, καθώς δεν έχουμε προχωρήσει σχεδόν σε τίποτα από τη δεκαετία του '80 έως σήμερα.

Η *ATHENS VOICE* ανοίγει τον διάλογο για μια καλύτερη ζωή των ανθρώπων και των πόλεων, με μια σειρά εύγλωττων και εκλαϊκευμένων άρθρων για το μεγαλύτερο αστικό περιβαλλοντικό πρόβλημα που θίγει βάναυσα τον πολιτισμό της καθημερινότητας. Το πρόβλημα της λειτουργίας της Αθήνας και των ελληνικών πόλεων. Ο γνωστός συγκοινωνιολόγος **Σταύρος Κωνσταντινίδης**, στο έκτο άρθρο του αναλύει το τι συμβαίνει στη χώρα μας και προτείνει τι θα μπορούσαμε να κάνουμε χωρίς να πρέπει να «ανακαλύψουμε την Αμερική».

1

Εικόνα 1 Η τοποθέτηση του σηματοδότη στο τέλος της διάβασης ευνοεί την κατάληψη από αυτοκίνητα που αναμένουν στο κόκκινο, δυσχεραίνοντας την κίνηση των πεζών όταν έχουν πράσινο σηματοδότη

Πρόταση 6η

Η θέση του σηματοδότη

Υπάρχουν πολλές μικρές και απλές παρεμβάσεις στην πόλη που, επειδή παρουσιάζουν επαναληψιμότητα, μπορούν να συνεισφέρουν στη βελτίωση των οδικών συνθηκών. Στην εικόνα 1 βλέπουμε μια συνηθισμένη κατάσταση κατά την οποία τα αυτοκίνητα καταλαμβάνουν την περιοχή της διάβασης, εμποδίζοντας τους πεζούς που κινούνται με πράσινο. Ένας από τους σημαντικότερους λόγους που συμβαίνει αυτό είναι και η θέση του σηματοδότη στο τέλος της διάβασης.

2

3

Εικόνες 2,3 Η τοποθέτηση του σηματοδότη στην αρχή της διάβασης, κρατώντας την ελεύθερη, διευκολύνει τους πεζούς, ώστε να διέρχονται άνετα και με ασφάλεια

Τι πρέπει να κάνουμε

Αν ο σηματοδότης τοποθετηθεί στην αρχή της διάβασης (εικόνες 2,3), οι οδηγοί των αυτοκινήτων υποχρεούνται να σταματήσουν πριν τη διάβαση, προκειμένου να έχουν οπτική επαφή με τον σηματοδότη. Συνεπώς η διάβαση παραμένει ελεύθερη και οι πεζοί μπορούν να διέλθουν άνετα και με ασφάλεια. Το θέμα μας αφορά εκατοντάδες σημεία στην πόλη, επομένως αυτή η μικρή αποκατάσταση θα φέρει μια γενικευμένη αναβάθμιση των συνθηκών κίνησης των πεζών και των εμποδιζόμενων ατόμων.

Τρισδιάστατος σχεδιασμός: Χρήστος Σαραφέρας, αρχιτέκτων

Ιστορίες που αλλάζουν ζωές από μέρη που βλέπουμε μόνο στον χάρτη

Το **Kaizen Foundation** βρίσκεται δίπλα στις νησιωτικές και απομακρυσμένες κοινότητες

Σε μια χώρα με δεκάδες νησιά, ορεινές κοινότητες και απομακρυσμένες περιοχές, η πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες δεν είναι πάντα δεδομένη. Για πολλούς ανθρώπους, η απόσταση από την υγεία, την εκπαίδευση ή την κοινωνική φροντίδα δεν μετριέται μόνο σε χιλιόμετρα, αλλά σε αναμονή, σε αναβολές, σε αντοχές που δοκιμάζονται καθημερινά. **Ιδιαίτερα για τις νησιωτικές κοινότητες, η απομόνωση συχνά μεταφράζεται σε άνιση πρόσβαση και περιορισμένες επιλογές.** Εκεί ακριβώς γεννιέται η ανάγκη για συλλογική δράση. Και εκεί ξεκινούν οι ιστορίες που αλλάζουν ζωές.

Η πρωτοβουλία «Ιστορίες που αλλάζουν ζωές» του **Kaizen Foundation** φωτίζει το έργο οργανώσεων που βρίσκονται δίπλα στους ανθρώπους, εκεί όπου η ανάγκη είναι καθημερινή και συχνά αθέατη. **Οργανώσεων που δεν περιμένουν να χτυπήσει κάποιος την πόρτα τους, αλλά παίρνουν οι ίδιες τον δρόμο για να τη φτάσουν.** Σε μικρά νησιά, σε απομονωμένα χωριά, σε κοινότητες που μπορεί να μη βρίσκονται συχνά στο επίκεντρο, **αλλά αποτελούν ζωντανό κομμάτι της χώρας και της πραγματικότητάς της.**

Σε αυτό το πλαίσιο, η δράση της Σύμπλευσης ξεχωρίζει. Από το 2014, η οργάνωση ταξιδεύει συστηματικά σε μικρά και απομακρυσμένα νησιά της Ελλάδας, προσφέροντας δωρεάν υπηρεσίες υγείας, εκπαιδευτικές δράσεις και πολιτιστικές παρεμβάσεις, πάντα σε στενή συνεργασία με τις τοπικές κοινότητες. Η φιλοσοφία της βασίζεται στη συνέπεια και στη μακροχρόνια παρουσία, χτίζοντας σχέσεις εμπιστοσύνης με τους κατοίκους και καλύπτοντας πραγματικές, καταγεγραμμένες ανάγκες.

Οι αποστολές της Σύμπλευσης δεν περιορίζονται μόνο στην παροχή ιατρικής φροντίδας. Περιλαμβάνουν δράσεις για παιδιά, εκπαιδευτικά προγράμματα, ενίσχυση σχολικών δομών και πολιτιστικές πρωτοβουλίες που ενδυναμώνουν συνολικά τις τοπικές κοινωνίες. Έτσι, η παρέμβαση αποκτά έναν ευρύτερο κοινωνικό χαρακτήρα, με μακροπρόθεσμο αντίκτυπο.

Με τη στήριξη του Kaizen Foundation, **οι αποστολές της Σύμπλευσης αποκτούν σταθερότητα και συνέχεια**, διασφαλίζοντας ότι οι κάτοικοι των νησιών δεν λαμβάνουν απλώς μια αποσπασματική βοήθεια, αλλά μια οργανωμένη και επαναλαμβανόμενη υποστήριξη. **Η συνεργασία αυτή ενισχύει την αποτελεσματικότητα των δράσεων και επιτρέπει την ουσιαστική κάλυψη αναγκών που διαφορετικά θα παρέμεναν ακάλυπτες.**

Τα τελευταία χρόνια η παρατεταμένη κοινωνικοοικονομική κρίση έχει εντείνει τις ανισότητες, ιδιαίτερα στην ελληνική περιφέρεια και στα μικρά νησιά, όπου οι δυνατότητες πρόσβασης σε υπηρεσίες είναι περιορισμένες. **Μέσα από στοχευμένες συνεργασίες, όπως αυτή με τη Σύμπλευση, το Kaizen Foundation επενδύει σε προγράμματα με αποδεδειγμένο κοινωνικό αντίκτυπο, που απαντούν στις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών με σεβασμό και συνέπεια.**

> Η Σύμπλευση, με τη διαρκή παρουσία της στα πιο απομακρυσμένα σημεία της χώρας, αποδεικνύει ότι η ουσιαστική στήριξη χτίζεται βήμα-βήμα και ταξίδι-ταξίδι.

Οι ιστορίες που ξεδιπλώνονται μέσα από αυτή την καμπάνια δεν είναι απλώς αφηγήσεις προσφοράς, αλλά ζωντανές αποδείξεις ότι η φροντίδα μπορεί να φτάσει παντού, όταν υπάρχει συνεργασία, συνέπεια και κοινό όραμα. **Η Σύμπλευση, με τη διαρκή παρουσία της στα πιο απομακρυσμένα σημεία της χώρας, αποδεικνύει ότι η ουσιαστική στήριξη χτίζεται βήμα-βήμα και ταξίδι-ταξίδι.**

Γιατί, τελικά, οι ιστορίες που αλλάζουν ζωές γράφονται εκεί όπου κάποιος επιλέγει να μην αγνοήσει την ανάγκη. Και αυτές είναι οι ιστορίες που αξίζει να ακούγονται ξανά και ξανά. **Οι ιστορίες κάθε νησιωτικής κοινότητας που ενδυναμώνεται, κάθε παιδιού που αποκτά περισσότερες ευκαιρίες και κάθε ανθρώπου που νιώθει ότι δεν είναι μόνος.** Ιστορίες που επιβεβαιώνουν ότι η συλλογική δράση μπορεί να αλλάξει τον κόσμο, με ένα βήμα –και ένα ταξίδι– τη φορά.

AV publi

Ο αυτοσχεδιασμός γίνεται ο ΒΑΓΓΕΛ

Με αφορμή τον νέο του ρόλο στο *«Πολύ κοριτσίστικο όνομα το Πάττυ»*, τη νέα ταινία του Γιώργου Γεωργόπουλου, κάναμε μια κινηματογραφική βόλτα μαζί του

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**
Φωτό: **GIORGIO GIORGIO**

Ο **Βαγγέλης Μουρίκης** δεν είναι από τους ανθρώπους που «χτίζουν» την εικόνα τους με εξηγήσεις. Απαντά σαν να χαράζει δρόμους: κάνει ένα βήμα, σταματά, κοιτά, ξαναμπαίνει σε σκέψη, ξαναβγαίνει. Κι όμως, μέσα από αυτή τη στάση —που μοιάζει λιτή αλλά είναι φορτισμένη— ξεδιπλώνεται κάτι πιο βαθύ: μια αντίληψη για το σινεμά ως χώρο δουλειάς αλλά και συνύπαρξης, ως τόπο πειθαρχίας αλλά και περιπλάνησης. Με αφορμή τη νέα ταινία του Γιώργου Γεωργόπουλου ***«Πολύ κοριτσίστικο όνομα το Πάττυ»***, από την Tanweer, όπου υποδύεται τον Γιούρι, έναν δάσκαλο τζούντο από τη Γεωργία, που επιστρέφει αναζητώντας μια καινούργια αρχή, συναντιόμαστε ένα πρωινό Κυριακής στην άδεια πόλη σε μια περίοδο που τον βρίσκει σε προετοιμασία νέας ταινίας. Έχουμε μάλλον «ξαναβρεθεί», χωρίς να γνωριζόμαστε, ένα καλοκαίρι σε μια παραλία της Νάξου. Κι επιβεβαιώνει αυτή μου την υποψία πριν ξεκινήσουμε να συζητάμε.

Με βραβεία, διεθνείς διακρίσεις και μια πορεία δεκαετιών, ο Βαγγέλης Μουρίκης μιλά για τους ρόλους του και τον κινηματογράφο σαν να επρόκειτο για συναντήσεις στον δρόμο: όχι ως «επιτεύγματα», αλλά ως εμπειρίες που σε αλλάζουν — ή που δεν αξίζουν, αν δεν μπορούν να σε πάνε παρακάτω.

Ο Γιούρι δεν μπαίνει με θόρυβο. Έρχεται «από αλλού» και κουβαλάει ένα παρελθόν που δεν εξηγείται εύκολα. Κι ο Βαγγέλης Μουρίκης, που έχει ζήσει κι εκείνος την εμπειρία της απόστασης, μοιάζει να αναζητά στους ρόλους του όχι ένα κόλπο, αλλά μια αλήθεια που να στέκεται στη λεπτομέρεια — «στον ιδρώτα του χώρου». Του μεταφέρω τη δική μου εφηβική εμπειρία από τα μαθήματα στο παγκράτιο μ' έναν προπονητή ο οποίος βρέθηκε στη Θράκη μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Είχαν δει τόσο πολλά τα μάτια του, που λίγα λόγια έβγαιναν απ' το στόμα του. Από εκεί ξεκινάμε. >

ΤΟΥΣ

ΗΣ

ΜΟΥΡΙΚΗΣ

δρόμους της Αθήνας

— Πώς μπήκατε στον κόσμο του Γιούρι και της Πάττυς; Είναι ένα σενάριο που ο Γιώργος το δούλευε για πάρα πολλά χρόνια. Γύρω στο 2019, νομίζω, άρχισε να γράφεται, να πρωτογράφεται, ή και πιο πριν ίσως. Ήμουν γνώστης αυτής της προσπάθειας από κάποια στιγμή, και σιγά σιγά γνώριζα κι εγώ τον κόσμο που ο Γεωργόπουλος έχτιζε με τις λεπτομέρειές του, τις οποίες γνώριζε πολύ καλά, μια κι έκανε κι ίδιος χρόνια τζούντο. Είχε άποψη αλλά και τη μνήμη του ιδρώτα του χώρου. Είχε τις μυρωδιές. Δεν ήταν δύο διαστάσεων η σχέση του με το αντικείμενό του. Ήταν μια τρισδιάστατη σχέση. Το είχε κάνει, το είχε δει, το είχε σκεφτεί, το είχε εκτελέσει, το είχε ξανακάνει στο κεφάλι του και μετά το έχτισε για να γίνει σενάριο. Αυτό έφτανε σ' εμένα τμηματικά στην αρχή. Από εκεί μπήκα. Κι αυτό είχε αρχικά να κάνει, κυρίως, με το αγωνιστικό, το αθλητικό κομμάτι της ταινίας. Πέρα απ' αυτό, υπήρχε και το κομμάτι της προσωπικότητας του ήρωα. Που είχε χτιστεί, όπως γίνεται συνήθως, απ' αυτό που έφερε. Ο ήρωας θα μπορούσε να είναι δάσκαλος αθλήματος, όπως εδώ, ή κάτι άλλο, δεν έχει σημασία. Με ενδιέφερε πάρα πολύ το στοιχείο ότι ερχόταν από κάπου αλλού. Μετανάστης. Αυτοί οι άνθρωποι έφταναν από χώρες όπου, ειδικά στον χώρο του αθλητισμού, έχουν διδάξει, έχουν διακριθεί, αλλά και έχουν περάσει πολλά, έχουν υποφέρει. Δεν είναι απλά πράγματα. Μεταφέρουν έναν άλλο κόσμο. Είναι σε αποστολή, κι ας μην το γνωρίζουν ενδεχομένως ούτε οι ίδιοι. Δεν είμαι σίγουρος τι ακριβώς κρύβει το αστέρι του Γιούρι όταν πρωτοέρχεται. Αυτό λοιπόν με ενδιέφερε πολύ να το διερευνήσω κατά κάποιον τρόπο.

Από «άλλον τόπο» – και μια ζωή που κινείται ανάμεσα στο εδώ και στο αλλού. Στη συζήτηση, η απόσταση δεν είναι γεωγραφία· είναι συνθήκη, κάτι που σε σπρώχνει, σε τυραννά, σε ξαναγυρίζει. Σαν τον Γιούρι, που εξαφανίζεται για να ξαναφορτιστεί. Σαν έναν άνθρωπο που ψάχνει τη «φωλιά» του, όχι για να κρυφτεί, αλλά για να ξανασυναντήσει το πνεύμα του.

— Όταν ζήσει κάποιος χρόνια σε άλλη χώρα και επιστρέφει, τι παίρνει μαζί του και τι αφήνει πίσω; Ε, αυτά είναι τα μεγάλα ερωτήματα. Αυτό είναι η «τυραννία της απόστασης». Από πού έφυγες, πού πας και πού θες να ξαναγυρίσεις. Κι έχει ενδιαφέρον αυτό για τους ήρωες. Ο Γιούρι κάποια στιγμή εξαφανίζεται, γιατί για προσωπικούς λόγους θέλει να επιστρέψει εκεί όπου ο ίδιος νομίζει ότι οι μπαταρίες του θα φορτιστούν περισσότερο, αλλά και θα μπορέσει να σκεφτεί, να επανασυνδεθεί και πνευματικά με αυτό από το οποίο έφυγε. Είναι μια κίνηση πολύ βασική, σχεδόν πνευματική. Και δεν είναι μακριά από τη φιλοσοφία του τζούντο: έχει πνεύμα, σοφία, ησυχία, μελέτη. Έχει μια πειθαρχία. Μια σκέψη και μια εκτέλεση. Οπότε, ναι, ο Γιούρι αυτό το ταξίδι κάνει, και στη βαλίτσα του, αντί για τα συνηθισμένα, έχει «πράγματα» που παίρνει μαζί του για να πετάξει.

Το πιο ενδιαφέρον στη δουλειά του Μουρίκη είναι ότι δεν «πουλάει» αυτοσχεδιασμό. Τον μεταφέρει αλλού: στην πόλη. Στις βόλτες. Στις γειτονιές όπου ένας ήρωας δεν νιώθει τόσο ξένος. Σ' εκείνο το περπάτημα που δεν είναι τουριστικό, αλλά ανάγκη και σκέψη.

— Σ' αυτόν τον ρόλο πόσο χώρο αφήσατε στον αυτοσχεδιασμό και πόσο στην πειθαρχία; Το σενάριο είχε την αλφάβητό του από την αρχή. Υπήρχαν οι αγώνες, οι σκηνές, υπήρχαν οι διάλογοι, η ανάπτυξη των ηρώων. Ο χώρος σου για να σκεφτείς και να νιώσεις –πέρα από έναν αυτοσχεδιασμό, που μπορείς να τον κάνεις και στο κεφάλι σου– στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν στους δρόμους της Αθήνας. Να δεις αυτούς τους ανθρώπους στις γειτονιές που πηγαίνουν. Τι κερδίζεις απ' αυτούς, από μια εμπειρία με κάποιους που έχουν παρόμοια ιστορία με τον Γιούρι.

— Δουλεύετε περπατώντας; Αρκετά. Εκεί κάνεις τον αυτοσχεδιασμό σου, εκεί σκέφτεσαι. Οι διαδρομές δεν είναι συγκεκριμένες. Η σκέψη, όμως, που σου ανοίγει τον δρόμο στο περπάτημα είναι εστιασμένη και δεν θα σε βγάλει εύκολα σε γειτονιές απρόσιτες για τον ήρωά σου. Ξαφνικά βρίσκεσαι κάπου, κι εκεί που αναρωτιέσαι «πώς βρέθηκα εδώ;», θα δεις πως η βόλτα σου σε έχει βγάλει σε γειτονιές που είναι κοντά του, όπου υπάρχουν συμπατριώτες του, όπου θα δεις ανθρώπους με παρόμοιο πολιτιστικό παρελθόν.

Η σιωπή στον κινηματογράφο για τον Μουρίκη δεν είναι «φιλοσοφία». Είναι μηχανισμός αφήγησης. Αν δεν τη στηρίζει το σενάριο, δεν υπάρχει. Αν τη στηρίζει, γίνεται εργαλείο: είτε κρατά το μυστήριο είτε σταματά την επανάληψη. Κι εκεί ακριβώς μπαίνει το μοντάζ.

— Πότε η σιωπή γίνεται μεγαλύτερη από έναν διάλογο σε μια ταινία; Η σιωπή γίνεται μεγαλύτερη όταν το σενάριο γενικά αλλά και το κομμάτι που προηγείται ή έπεται της σιωπής είναι δομημένα έτσι ώστε να την αντέξουν. Οπότε είτε κερδίζεις την περιέργεια του θεατή, είτε έχεις δημιουργήσει τη συνθήκη ώστε να δεχτεί τη σιωπή. Αυτά φυσικά τα συνεννοείσαι με τον σκηνοθέτη ή εσύ με τον ήρωά σου. Δεν είναι μαθηματικά. Άλλες φορές πιάνουν, άλλες όχι. Γι' αυτό υπάρχει και το μοντάζ. Τα κόβει και γεια σας. Πάει η σιωπή, πάνε όλα. Πλάκα δεν έχει; Πρέπει να δίνεις μεγάλη σημασία στο κινηματογραφικό κομμάτι που λέγεται μοντάζ.

— Ποιο είναι το πιο δύσκολο πράγμα στο να κρατήσετε έναν χαρακτήρα μυστηριώδη; Θα έλεγα ότι αυτό είναι η συνισταμένη πολλών πραγμάτων. Δεν είναι μόνο δικό σου θέμα το να τον κρατήσεις μυστηριώδη. Έχει να κάνει, πρώτα απ' όλα, με το αν η ίδια η ταινία θέλει να κρατήσει το μυστήριο και πώς. Αν θέλει να το κρατήσει, θα το κρατήσει, ανεξάρτητα από το τι έχεις δουλέψει εσύ. Αν θέλει να το φανερώσει, θα το φανερώσει και, αντί για σένα, μπορεί να το κάνει ή θα το έχει κάνει κάποιο άλλο κινηματογραφικό τμήμα. Η φωτογραφία, το μοντάζ που λέγαμε ή

Τους δρόμους περπατάω. Εκεί ακούς, βλέπεις.

Βλέπεις ποιος περνάει κόκκινο φανάρι, ποιος δεν το περνάει. Τσακώνεται ο ένας, πώς μιλάει, αγκαλιάζει, πιάνεται, δεν πιάνεται.

όποιο άλλο. Άρα απ' ό,τι φαίνεται, το δύσκολο είναι να πείσεις αυτούς να αντέξουν το μυστικό που κουβαλάς και θέλεις να εξελίξεις. Αν το κατορθώσεις, τότε τέλεια, πάμε παρακάτω.

Υπάρχει κι ένα άλλο επίπεδο στη διαδρομή του: η γραφή. Ο ίδιος δεν το παρουσιάζει σαν «δεύτερο επάγγελμα». Το παρουσιάζει σαν πέρασμα που συμβαίνει όταν χρειάζεται – ακόμη και την ώρα που παίζει. Κι εκεί η απάντησή του φωτίζει μια διαφορά: άλλο να ξεκινάς από το σύνολο και να έρχεσαι στα επιμέρους, κι άλλο να ξεκινάς από το δικό σου μέρος και να πηγαίνεις προς το σύνολο.

— Πόσο διαφορετική είναι η διαδικασία της γραφής από την υποκριτική; Η γραφή, συνήθως, έρχεται πριν· το παίξιμο μετά. Και όταν γράφεις μέσα στους ήρωες είσαι, μέσα στην ταινία, και όταν παίζεις το ίδιο ισχύει. Όμως, άλλο το ένα, άλλο το άλλο. Το καθένα έχει το δικό του νεύρο. Εγώ κυρίως παίζω, δεν γράφω. Καμιά φορά, βέβαια, αυτή τη διαδικασία την περνάς και ενώ παίζεις. Μπαίνεις μέσα στο σενάριο και λες μήπως εδώ πρέπει να γίνει αυτό ή να δημιουργήσουμε αυτή τη συνθήκη; Οπότε αναγκαστικά θα περάσεις και αυτή την πόρτα. Το να γράφεις όμως αποκλειστικά, αυτό δεν είμαι εγώ. Εγώ κάνω το άλλο. Η γραφή ξεκινάει από μια πολύ μικρή σκέψη, η οποία όμως ανοίγει αμέσως μπροστά της ένα τεράστιο ταξίδι. Φορτώνει το σύνολο και έρχεται προς τα μέρη. Η ηθοποιία κυρίως ξεκινάει από την άλλη μεριά. Φορτώνεις το δικό σου κομμάτι και πας, αν τα καταφέρεις, να συναντήσεις και να συναντηθείς με το υπόλοιπο.

Η ταινία είναι συνάντηση τόπων: Ικαρία, Αθήνα, Γεωργία. Ο Μουρίκης δεν μιλά για τόπους σαν καρτ ποστάλ, αλλά σαν «ενέργεια». Περπατάς και καταλαβαίνεις. Από μικρές συμπεριφορές. Από τον τρόπο που ένας άνθρωπος κινείται στον δρόμο.

— Όταν βρίσκεστε σε ξένο τόπο, τι παρατηρείτε; Τους δρόμους περπατάω. Εκεί ακούς, βλέπεις. Βλέπεις ποιος περνάει κόκκινο φανάρι, ποιος δεν το περνάει. Τσακώνεται ο ένας, πώς μιλάει, αγκαλιάζει, πιάνεται, δεν πιάνεται. Περπατάς κάπου και λες «εδώ είναι έτσι, εδώ δεν σε βλέπουν, εδώ κάνει κρύο, εδώ είναι ζεστά». Ό,τι συναντήσεις. Ό,τι σου πεταχτεί στη γωνία. Αυτό είναι κάτι που έχει ενδιαφέρον και στην ταινία: η συνάντηση δύο ανθρώπων με κοινό στόχο το τζούντο και ό,τι έρχεται μ' αυτό. Ένα νέο ξεκίνημα και για τους δύο, σε καινούργιο τόπο πλέον. Και πάνω απ' αυτά, το ένα άτομο είναι προς τη δύση της φάσης του και το άλλο στην ανατολή. Και βρίσκονται εκεί, στο κάπου, στη γωνία.

Υπάρχει μια στιγμή στην κουβέντα που το τζούντο γίνεται κλειδί για τον τρόπο που σκέφτεται το σινεμά. «Όρια», λέει ο ήρωας. Κόκκινο. Τατάμι. Κι ύστερα: Κάδρο. Κάμερα. Ό,τι γίνεται έξω απ' αυτό είναι «σαν να μην έγινε ποτέ». Είναι από τις σπάνιες φορές που μια αθλητική φράση ακούγεται σαν κινηματογραφική θεωρία – όχι από βιβλίο, αλλά από εμπειρία.

— Είστε άνθρωπος της πειθαρχίας; Τι κρατάτε από τον Γιούρι ως «κανόνα»; Σε ορισμένα πράγματα, ναι, έχω πειθαρχία και σε άλλα κομμάτια όχι. Νομίζω, όπως κάθε άνθρωπος. Αν θες να δανειστούμε κάτι, είναι αυτό που λέει ο Γιούρι όταν δείχνει τον στίβο του αθλήματος του τζούντο, το τατάμι: «Το βλέπεις το κόκκινο; Όρια». Είναι ζήτημα ορίων. Και σου λέει, ό,τι γίνει έξω απ' αυτό είναι σαν να μην έγινε ποτέ. Κι αυτό κρύβει και κάτι: όπως μια κάμερα κινηματογραφική. Ό,τι γίνει έξω από εκεί που βλέπει η κάμερα είναι σαν να μην έχει γίνει ποτέ.

Η ταινία ακουμπά το θέμα της σωματικής επαφής – ένα άθλημα επαφής, που σήμερα μπορεί να παρεξηγηθεί. Ο Μουρίκης δεν βιάζεται να το κάνει κοινωνικό μανιφέστο· κρατά το ερώτημα μέσα στο πλαίσιο της ταινίας, όπως ακριβώς κάνει κι ο Γιούρι με τα όρια. Το αφήνει ως ερωτηματικό στον θεατή.

— Ζούμε σε μια εποχή που παρεξηγείται η σωματική επαφή; Ο ήρωας αυτό λέει. Σε ειδικές και γενικές γραμμές. «Το τζούντο είναι επαφή και οι άνθρωποι πολλές φορές την παρεξηγούν την επαφή». Αυτό πιστεύει, προφανώς για κάποιον δικό του λόγο. Και για να υπάρχει αυτό, σημαίνει ότι το σενάριο κάνει ιδιαίτερη υπογράμμιση στο συγκεκριμένο σημείο. Από εκεί και πέρα, κάθε εποχή έχει τη φάση της. Εγώ μιλάω μόνο από την πλευρά του ήρωα. Ας σταματήσουμε εκεί. Αυτό που λέει το κάνεις και ερώτημα. Αν θέλεις, βάζεις ένα ερωτηματικό στο τέλος και ανοίγεις κουβέντα.

Δεν μιλά για «επίτευγμα» όταν η κουβέντα πάει στο κέρδος μιας ταινίας. Μιλά για γνώση. Για εμπειρία. Για μια συνάντηση με έναν άνθρωπο η οποία πριν δεν υπήρχε. Αυτός είναι ένας τρόπος να περιγράφεις το σινεμά: σαν επαφή.

— Τι κερδίσατε από αυτή την ταινία; Πολύ καλή ερώτηση αυτή! Τι κερδίζεις όταν κάνεις ταινίες; Πρώτα απ' όλα συναντιέσαι με ανθρώπους που μπορεί να μην τους έχεις ξαναδεί. Ασχολείσαι με έναν Γιούρι που δεν σε είχε απασχολήσει ποτέ. Αυτό το κερδίζεις σαν γνώση, σαν εμπειρία ζωής, σαν ματιά, σαν δρόμο, σαν τις βόλτες στον δρόμο. Κερδίζεις την επαφή με έναν άνθρωπο, την οποία πριν δεν είχες.

Ο «κόσμος της ταινίας» είναι ένα από τα πράγματα που τον συγκινούν: η στιγμή πριν από το γύρισμα, που όλοι δουλεύουν για να μπεις εσύ να κάνεις το δικό σου κομμάτι και μετά ξαναδουλεύουν για να συνεχιστεί η σκηνή. Η συλλογικότητα ως καθημερινή ομορφιά, όχι ως σύνθημα.

— Τι διαφοροποιεί αυτή την ταινία από μια κλασική «αθλητική» ταινία; Η ταινία δεν μένει στο ρινγκ της ιστορίας της. Γι' αυτό και οι άνθρωποι του τζούντο που ήρθαν στην πρεμιέρα ήταν συγκινημένοι. Και το αθλητικό κομμάτι τούς έκανε και το ανθρώπινο. Η ταινία δεν δείχνει μόνο την πάλη αυτή καθαυτήν. Δείχνει και μια άλλου είδους πάλη, που είναι εσωτερικής καύσεως, και μια άλλη, που έρχεται από έξω. Από χωριά, νησιά και άλλες πατρίδες. Έχει μια σύνθεση που δουλεύει σε πολλά επίπεδα. Αυτό είναι το ενδιαφέρον στην ιστορία.

Τι κερδίζεις όταν κάνεις ταινίες; Πρώτα απ' όλα συναντιέσαι με ανθρώπους που μπορεί να μην τους έχεις ξαναδεί. Ασχολείσαι με έναν Γιούρι που δεν σε είχε απασχολήσει ποτέ.

— Πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του συνεργείου; Δουλεύουμε όλοι μαζί προς μία κατεύθυνση. Και στη στιγμή της κρίσης και του πανικού πρέπει ο καθένας να ξέρει ακριβώς τι πρέπει να γίνει. Τα γυρίσματα έχουν εκπλήξεις: κάτι δουλεύει, κάτι δεν δουλεύει, το φως προχωράει και φεύγει, κάτι δεν πάει καλά, κάπου δεν είμαστε ευχαριστημένοι, κάπου πετάμε. Εκεί εννοώ τη στιγμή της απόφασης. Πρέπει γρήγορα να δουλέψουν κάποια πράγματα. Σε μια ταινία όλοι πάνε μαζί. Δεν υπάρχει «συνεργείο» και τέτοια. Υπάρχει ο κόσμος της ταινίας. Και αυτό έχει πολύ μεγάλη ομορφιά. Για το συλλογικό μιλάω, τη στιγμή της απόφασης, ακριβώς στο μηδέν.

Όταν η κουβέντα πάει στο «σινεμά» ως επιλογή ζωής, η απάντησή του είναι κοφτή και καθαρή: δεν είναι ότι κάτι τον κρατά μακριά από το θέατρο ή την τηλεόραση. Είναι ότι τον κρατά κοντά του το σινεμά.

— Τι σας κρατά μακριά από το θέατρο και την τηλεόραση; Τίποτα. Με κρατάει πολύ κοντά το σινεμά. Εκεί ξεκίνησα, εκεί είναι το ενδιαφέρον μου. Αν μπορούσα να εμπλακώ και στα άλλα, θα έμπαινα. Αλλά όλο και κάτι κάνουμε κινηματογραφικά.

— Πού αποδίδετε την τάση επιστροφής του κόσμου στους κινηματογράφους; Δεν ξέρω. Ο κόσμος ίσως δεν θέλει πλέον να βλέπει τα πράγματα σε «τεύχη». Θέλει να δει κάτι ολοκληρωμένο, με αρχή, μέση, τέλος – και όχι αναγκαστικά με αυτή τη σειρά, όπως έχει πει κάποιος άλλος, αλλά πάντως στη μεγάλη οθόνη και με συνύπαρξη. Απ' ό,τι φαίνεται, αναζητάμε, ίσως όλοι μας, να ξαναβρούμε την επαφή μας, ή κάποια, τέλος πάντων, σύνδεση.

Η ερώτηση για τη «μανιέρα» τον βρίσκει ειλικρινή: δεν αγαπά τους όρους. Αλλά η απάντηση πάει κατευθείαν στην ουσία: ο ρόλος πρέπει να του δίνει κάτι καινούργιο. Αν όχι, δεν έχει λόγο να πάει. Όχι από βαρεμάρα – από ευθύνη απέναντι στην ταινία.

— Σας φοβίζει η μανιέρα; Δεν χρησιμοποιώ τέτοιους όρους. Δεν τους καταλαβαίνω. Αυτό που προσπαθώ είναι κάθε φορά, από καθετί καινούργιο που κάνω, να μάθω και κάτι. Κάτι ακόμα, αν μπορώ. Θα πω: «Τι έχω να προσφέρω; Τι θα δώσω;». Αν δω ότι δεν μπορώ να δώσω κάτι, λέω «άσ' το». Ψάχνω να δω τι καινούργιο έχει να μου δώσει το σενάριο. Αν μου δώσει κάτι, προσπαθώ να βρω έναν καινούργιο τρόπο να δώσω κι εγώ. Αν το κατορθώσω, το κατόρθωσα. Αν όχι, κάτι δεν έγινε καλά. Φωτιά στα μπατζάκια μας! Έχει συμβεί κι αυτό πάντως έτσι κι αλλιώς.

Η συζήτηση κλείνει εκεί που ξεκίνησε η ταινία: στο καταφύγιο, στη «φωλιά». Η ανάγκη σε στέλνει. Κι αν γυρίσεις, ίσως ξαναπατήσεις στα πόδια σου. Ο Γιούρι δεν κυνηγά να γίνει «μεγάλος». Κυνηγά να μεγαλώσει το μικρό του. Το ντότζο. Το τατάμι. Τη σφουγγαρίστρα. Κι αυτό, μ' έναν παράξενο τρόπο, είναι που κάνει τον κόσμο να τον σέβεται.

— Τι κάνει έναν άνθρωπο να κλείνεται στο καβούκι του, να εξαφανίζεται, να επιστρέφει στο καταφύγιό του; Η ανάγκη του να το κάνει. Ο Γιούρι αυτή την ανάγκη είχε. Εκεί ήταν το μέρος που έπρεπε να πάει κι εκεί πήγε. Είναι πολύ βασικό. Και νομίζω πως δικαιώνεται. Εκεί είναι το ευχάριστο και συγκινητικό στην ταινία. Ξαναπατάει στα πόδια του. Κι έχει ενδιαφέρον το ότι έρχεται να πει: «Για να δούμε κι αυτό το θέμα που λέγεται πραγματική αξία». Υπάρχει, ας πούμε, αντικειμενικός τρόπος αξιολόγησης, βάσει των πράξεων, βάσει αυτών που έχει δείξει κι έχει κάνει κάποιος. Ο Γιούρι δεν το αναπτύσσει σαν κάτι ανταγωνιστικό. Θέλει το μικρό, το δικό του: το δικό του ντότζο, το δικό του τατάμι, τη σφουγγαρίστρα, τον μικρό του κόσμο, που ξαφνικά γίνεται γι' αυτόν τεράστιος στην πορεία. Και είναι αισιόδοξος γι' αυτό που μπορεί να πεταχτεί μπροστά του και να συναντήσει στη γωνία. **A**

ΠΩΣ ΤΑ RUNNING CLUBS ΕΓΙΝΑΝ ΤΟ ΝΕΟ SOCIAL NETWORK ΤΗΣ GEN Z ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΑΜΠΟΣΟΥ

ΡΑΝΤΕΒΟΥ ΣΤΟ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟ ΤΑ RUNNING CLU ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

JBS

υπνούν στις 8 το πρωί, φορούν τα αθλητικά τους, παίρνουν μια μπάρα πρωτεΐνης για τον δρόμο και δίνουν ραντεβού έξω από το αγαπημένο τους καφέ – όχι για brunch, αλλά για τρέξιμο.

Η **Gen Z** ανακαλύπτει στα **running clubs** κάτι πολύ περισσότερο από έναν ακόμα τρόπο να γυμναστεί ή να κάψει θερμίδες: **βρίσκει έναν νέο κώδικα κοινωνικοποίησης**. Σε μια εποχή που οι σχέσεις μέσα από chats έχουν αρχίσει να θεωρούνται ξενέρωτες και το ξενύχτι συνοδεία ποτού έχει λίγο πολύ κουράσει, «η φάση» μεταφέρεται στο πεζοδρόμιο και στο πάρκο, με αθλητικά t-shirts **και λίγο... ιδρώτα**.

Το τρέξιμο λειτουργεί ως «**κοινωνικός πάγος που σπάει εύκολα**», χωρίς να πρέπει να σκεφτείς ατάκες, αρκεί να αντέχεις τον ρυθμό. Το κοινό λαχάνιασμα δημιουργεί μια **αίσθηση συλλογικότητας**, ένα μικρό «μαζί τα καταφέρνουμε», που κάνει τους αγνώστους να μοιάζουν λιγότερο άγνωστοι και τις **φιλίες να χτίζονται βήμα το βήμα**, χιλιόμετρο το χιλιόμετρο.

Τα running clubs φυσικά δεν είναι νέα ανακάλυψη, ωστόσο, αυτά που αγαπάει η νέα γενιά δεν έχουν ενδεχομένως την αυστηρότητα των παλαιότερων αθλητικών συλλόγων. **Είναι πιο χαλαρά και inclusive**. Δεν έχει σημασία αν είσαι γρήγορος ή αργός, αν φοράς τεχνικό εξοπλισμό ή απλώς τα παλιά σου sneakers, ενώ στο παιχνίδι πλέον μπαίνει και η τεχνολογία, με τον **videographer να** ακολουθεί τους δρομείς για να αναρτήσει το απαραίτητο content στα σόσιαλ. **Η ευφορία συνεχίζεται και μετά το τρέξιμο**, αφού συχνά ακολουθεί ένα μεσημεριανό μίνι πάρτι, με τα smoothies και τα αβοκάντο τοστ να παίρνουν φωτιά. Παρακάτω ακολουθούν **επτά από τα δημοφιλέστερα running clubs** της Αθήνας και χρήσιμες πληροφορίες.

> RHEFUEL RUN CLUB

Γεννήθηκε από την ανάγκη του 23χρονου **Chris** να δημιουργήσει μια πραγματική κοινότητα γύρω από την κίνηση και την ανθρώπινη σύνδεση, πέρα από τα social media. Με βασική φιλοσοφία να ξεκινά η Κυριακή με ενέργεια, θετική διάθεση και καλή αύρα, το Rhefuel έχει εξελιχθεί σε ένα εβδομαδιαίο ραντεβού για εκατοντάδες ανθρώπους για να τρέξουν και να γυμναστούν παρέα, χωρίς εγγραφές ή προϋποθέσεις.

Τα runs ανακοινώνονται λίγες μέρες πριν μέσω Instagram και WhatsApp group (που αριθμεί σχεδόν 2.000 μέλη), με όλες τις πληροφορίες για τη διαδρομή, το σημείο συνάντησης και την ώρα. Αυτό που κάνει την εμπειρία ξεχωριστή είναι ο συνδυασμός ενέργειας, μουσικής και κόσμου: κάθε run μοιάζει περισσότερο με γιορτή παρά με προπόνηση.

Παράλληλα με τα ομαδικά τρεξίματα, η ομάδα διοργανώνει social trainings με έμφαση στο HIIT workout, που ξεχωρίζει για τη δυναμική του. Από το πρώτο run με τα 23 άτομα μέχρι τα σημερινά με 200-300, η ομάδα συνεχίζει να μεγαλώνει, με στόχο όχι μόνο περισσότερα runs και events, αλλά και δράσεις με φιλανθρωπικό χαρακτήρα, καθώς και επέκταση σε άλλες πόλεις και χώρες, χτίζοντας σταδιακά μια παγκόσμια running κοινότητα.

> OFFLINE RUNNING ASSOCIATION

Το Offline δημιουργήθηκε από τους **Γιώργο Λέντζα** και **Βασίλη Στεφανάκη**, ενώ στη συνέχεια προστέθηκαν ως αναπόσπαστο κομμάτι οι **Γιώργος Λαγουδάκης**, **Κώστας Μάμμος** και **Γιώργος Σεμπέκος**. Είναι μια κοινότητα που χρησιμοποιεί το τρέξιμο ως αφορμή για να θυμηθεί τον πιο απλό τρόπο να γνωρίζεις ανθρώπους: να είσαι μαζί τους, χωρίς ατζέντα. Το πρότζεκτ γεννήθηκε σε μια Αθήνα που όσο γίνεται πιο online, τόσο περισσότερο διψά για εμπειρίες που δεν χωράνε σε story. Όχι σαν ένα κλασικό running club με έμφαση στο performance, αλλά σαν μια μικρή συμφωνία: *«να βγούμε από την οθόνη, να περπατήσουμε και να τρέξουμε δίπλα σε ανθρώπους που ίσως να μη συναντούσαμε ποτέ»*, όπως μας λένε.

Το τρέξιμο είναι η αφορμή κι αυτό που μένει είναι η σύνδεση. Το βασικό weekly run γίνεται κάθε Σάββατο μεσημέρι, με σταθερή αφετηρία το Armando, σε διαδρομές φιλικές για όλους, και πάντα καταλήγει κάπου για καφέ, πίτσα, νερό και κουβέντα. Υπάρχουν επίσης τα θεματικά bakery runs, που τελειώνουν σε φούρνους και αρτοποιεία, καθώς και προπονήσεις intervals, τις Τετάρτες, για τους πιο μυημένους. Το Offline οργανώνει και curated ταξίδια, όπως το πρόσφατο στη Νάπολη, με αφορμή τον ημιμαραθώνιο. Στόχος το bonding και η δημιουργία κοινών ιστοριών πέρα από τα σύνορα της πόλης.

> TREHA YIREVE

Coach είναι ο **Σπύρος Λογοθέτης**, ultra-distance runner, με διεθνή εμπειρία σε αγώνες αντοχής και εξειδίκευση στην προπόνηση δρομέων. Η ιδέα όμως γεννήθηκε από τη VESTART, που εδρεύει στο Κουκάκι, μια ανάσα μακριά από τον λόφο του Φιλοπάππου. Η ομάδα της εταιρείας συνήθιζε να πηγαίνει εκεί για δημιουργικά διαλείμματα, βιώνοντας συχνά το αίσθημα της μικρής απόδρασης μέσα στην πόλη. Έτσι, γεννήθηκε η επιθυμία να δημιουργηθεί μια κοινότητα τρεξίματος, που να μοιράζεται το συναίσθημα του να «ξεφεύγεις» χωρίς να φεύγεις.

Όπως λέει η ομάδα: «*Το club δεν περιορίζεται μόνο στο τρέχα, διευρύνεται και στο γύρευε... Στο να γνωριστούμε, να παρατηρήσουμε την πόλη και να συνδεθούμε μαζί της και μεταξύ μας*». Τα runs πραγματοποιούνται κάθε δεύτερο Σάββατο, με σημείο συνάντησης τα κεντρικά γραφεία της εταιρείας στο Κουκάκι. Οι διαδρομές κινούνται στο ευρύτερο αστικό τοπίο της περιοχής και στον λόφο του Φιλοπάππου, αξιοποιώντας τη φυσική εναλλαγή πόλης και φύσης που προσφέρει η τοποθεσία. Η ομάδα απευθύνεται σε ανθρώπους κάθε εμπειρίας και φυσικής κατάστασης, είτε τρέχουν ήδη είτε θέλουν να ξεκινήσουν σε ένα υποστηρικτικό περιβάλλον. Η συμμετοχή είναι ανοιχτή και γίνεται μέσω δήλωσης στο website του Treha Yireve, όπου αναρτώνται τα επερχόμενα runs και οι λεπτομέρειες κάθε διαδρομής.

> ADIDAS RUNNERS ATHENS

Με περισσότερα από 500 ενεργά μέλη και συνεχή παρουσία από το 2016, πρόκειται για μια κοινότητα που απευθύνεται σε δρομείς κάθε επιπέδου, οι οποίοι θέλουν να προσεγγίσουν το τρέξιμο ολιστικά, με την καθοδήγηση εξειδικευμένων coaches.Το εβδομαδιαίο πρόγραμμα των Adidas Runners Athens είναι σχεδιασμένο ώστε να καλύπτει κάθε ανάγκη – από ενδυνάμωση και ταχύτητα μέχρι αντοχή και community bonding.

Δευτέρα και Παρασκευή, έμφαση δίνεται στο Run & Strength και το Urban Running, με σημείο εκκίνησης το Dogpound Hotel Athens στο Μοναστηράκι. Πρόκειται για προπονήσεις που συνδυάζουν τρέξιμο και λειτουργική ενδυνάμωση μέσα στον αστικό ιστό. Τετάρτη, η ένταση ανεβαίνει στο Στάδιο Ζωγράφου, με εξειδικευμένα interval sessions, ιδανικά για βελτίωση ταχύτητας και αντοχής. Πέμπτη, η ομάδα συναντιέται στο κατάστημα της Intersport στην Ερμού για ένα Community Run που φέρνει κοντά παλιά και νέα μέλη. Τέλος, Κυριακή σημαίνει Trail ή Long Run σε μερικές από τις πιο όμορφες διαδρομές της πόλης: Υμηττός, Καισαριανή, Φιλοθέη και Λυκαβητός – εκεί όπου η αντοχή συναντά τη φύση και η πόλη αποκαλύπτει μια διαφορετική όψη της. Όλες οι προπονήσεις είναι δωρεάν και ο καθένας μπορεί να λάβει μέρος κάνοντας εγγραφή στο Adidas Running App, join στο group Adidas Runners Athens και check in σε όποια από τις προπονήσεις τού ταιριάζει.

RUNNING CLUBS

Rhefuel

Treha Vireve

Running Late

Offline

RUNNING CLUBS

FIT MAMAS

Οι **Fit Mamas** είναι μια πρωτοβουλία που υλοποιείται κάτω από την ομπρέλα των Adidas Runners Athens. Πρόκειται για μια ξεχωριστή πρωινή προπόνηση για μαμάδες που τρέχουν με τα καρότσια τους, δημιουργώντας ένα υποστηρικτικό περιβάλλον για τις γυναίκες.
Όπως εξηγεί η γυμνάστρια-εμπνεύστρια της δράσης, **Ελεάννα Λίμα**, είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια προπόνηση: *«Κάθε Σάββατο στις 11:00 π.μ. συναντιόμαστε στην 1η Μαρίνα Γλυφάδας (Γρηγορίου Λαμπράκη 2), δίπλα στη θάλασσα. Άλλες μαμάδες επιλέγουν να τρέξουν, άλλες να περπατήσουν – δεν υπάρχει πίεση ή απαιτήσεις. Τα παιδιά απολαμβάνουν τον καθαρό αέρα και τις εικόνες, ενώ ταυτόχρονα βλέπουν τις μαμάδες τους να φροντίζουν τον εαυτό τους, να προσπαθούν, να συνδέονται. Κι αυτό είναι ένα από τα πιο ουσιαστικά μαθήματα που μπορούμε να τους δώσουμε. Μετά την κίνηση, οι Fit Mamas επιστρέφουν στο σημείο εκκίνησης. Ταΐζουν τα μωράκια και μοιράζονται σκέψεις, εμπειρίες, τα "μαμαδίστικά" τους. Γιατί η μητρότητα γίνεται πιο όμορφη όταν δεν τη ζεις μόνη».*

RUNNING LATE

Ξεκίνησε με τον πιο απλό τρόπο, όταν ένα μέλος της ομάδας δημιούργησε μια σελίδα στο Instagram απλώς για να βρει ανθρώπους να τρέχει μαζί τους. Ανάμεσα στη δουλειά και την καθημερινότητα, ο χρόνος ήταν πάντα περιορισμένος, κι έτσι γεννήθηκε η ιδέα των βραδινών runs – ακόμη κι αν ήταν αργά. Από εκεί προέκυψε και το όνομα **Running Late**, που δεν αμναφέρεται μόνο στην ώρα, αλλά και στη φιλοσοφία τού να εμφανίζεσαι όπως είσαι, χωρίς πίεση για τελειότητα ή ταχύτητα.

Το «Late» αντικατοπτρίζει και τον ρυθμό της ομάδας, όπως εξηγεί ο **Στέφανος**. Δεν υπάρχει ανταγωνισμός, μόνο κίνηση, χαλάρωση και απόλαυση της διαδρομής. Γίνεται συνήθως μία φορά την εβδομάδα, κυρίως τα βράδια της Δευτέρας, στις 8 ή 8:30 μ.μ., με διαδρομές που κινούνται γύρω από το Ζάππειο και το Καλλιμάρμαρο. Η ομάδα αποτελείται από ντόπιους και μη, από 20 έως 40 ετών, με διαφορετικά επαγγελματικά υπόβαθρα – από δημιουργικούς κλάδους και τεχνολογία μέχρι marketing και φιλοξενία. Οι άνθρωποι αυτοί μοιράζονται την ίδια ανάγκη: να κινηθούν, να γνωρίσουν κόσμο και να μετατρέψουν τα βράδια τους σε κάτι θετικό και συλλογικό.

Οι λεπτομέρειες κάθε run ανακοινώνονται μέσω Instagram και τα τρεξίματα είναι ανοιχτά σε όλους, με στόχο όσοι φεύγουν να νιώθουν συνδεδεμένοι τόσο μεταξύ τους όσο και με τον εαυτό τους. Κάποιοι προπονούνται πιο σοβαρά, αλλά οι περισσότεροι έρχονται για να κινηθούν, να διασκεδάσουν και να μοιραστούν τη στιγμή. Και κάπως έτσι, μετά το τρέξιμο, έρχεται το λεγόμενο «δεύτερο ημίχρονο», η στιγμή που η ομάδα πιάνει την κουβέντα ή απολαμβάνει καμιά μπίρα.

BE WELL RUNNING CLUB

Δεν πρόκειται απλώς για μια ομάδα τρεξίματος, αλλά για μια **οργανωμένη πρωτοβουλία** που αξιοποιεί τη δύναμη της κοινότητας και τη χαρά της άσκησης για να εμπνεύσει έναν πιο υγιή τρόπο ζωής. Με περισσότερα από 500 ενεργά μέλη και πάνω από 100 συμμετέχοντες σε κάθε run, εξελίσσεται ήδη σε ένα από τα μεγαλύτερα running clubs της Αθήνας, προσφέροντας τη δυνατότητα για προπόνηση με συνέπεια, σωστή καθοδήγηση και ασφάλεια. Τα runs πραγματοποιούνται μία φορά τον μήνα, σε διαφορετικό σημείο της πόληςκάθε φορά, το οποίο ανακοινώνεται λίγες ημέρες πριν. Αυτό δίνει στα μέλη την ευκαιρία ν' ανακαλύπτουν νέες διαδρομές και να βιώνουν το τρέξιμο σε διαφορετικά αστικά και φυσικά περιβάλλοντα. Μέχρι σήμερα, οι προπονήσεις έχουν φιλοξενηθεί σε εμβληματικά σημεία όπως το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, το Ζάππειο, το Πεδίον του Άρεως, το ΟΑΚΑ και το Πάρκο Ιλισίων. Κάθε προπόνηση γίνεται υπό την επίβλεψη των Be Well Running Ambassadors, μιας ομάδας έμπειρων και πιστοποιημένων προπονητών που αποτελείται από τους Γιώργο Σκουρλή, Χάρη Μπίτζα, Αποστόλη Μοσχονά, Πετρίνα Μοσχονά και Ραφαέλα Ξυλιά, εξασφαλίζοντας ότι όλοι οι συμμετέχοντες προπονούνται σωστά και με ασφάλεια, είτε κάνουν τα πρώτα τους βήματα στο τρέξιμο είτε θέλουν να βελτιώσουν τεχνική και αντοχή. Η συμμετοχή είναι δωρεάν και ανοιχτή για όλους, χωρίς περιορισμούς, ενώ όλες οι πληροφορίες για τα runs, τα σημεία συνάντησης και τη διαδικασία συμμετοχής ανακοινώνονται μέσω του Instagram @bewell.movement και της επίσημης ιστοσελίδας bewellmovement.com.

Πέρα από την πρωτεύουσα, running clubs συναντάμε και στην υπόλοιπη Ελλάδα, με διασημότερα τα: Orme Skg στη Θεσσαλονίκη, Run the city στο Ναύπλιο και Heraklion Runners στην Κρήτη. A

ΤΟ ΤΡΕΞΙΜΟ ΕΙΝΑΙ Η ΑΦΟΡΜΗ ΚΙ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΜΕΝΕΙ ΕΙΝΑΙ Η ΣΥΝΔΕΣΗ, ΤΟ BONDING, ΚΑΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

Adidas Runners

Fit Mamas

DARE TO GROW

ΣΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ ΟΦΕΙΝΕΙ ΤΑ ΜΕΓΙΣΤΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η διεθνώς καταξιωμένη φλαουτίστα μιλά για τη μουσική των Ελλήνων της Αλεξάνδρειας, το ***«Opus Alexandrinum»***, την ελληνική παροικία της Αιγύπτου και τον ζωντανό μύθο μιας κοσμοπολίτικης πόλης

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**
Φωτό: **ΤΑΣΟΣ ΑΝΕΣΤΗΣ**

Σολίστ με πλούσια συναυλιακή και διδακτική δραστηριότητα, η Ναταλία Γεράκη αποτελεί μία από τις πλέον καταξιωμένες Ελληνίδες φλαουτίστες στη διεθνή μουσική σκηνή. Πρόσφατα βρέθηκε στην Αλεξάνδρεια, όπου στο πλαίσιο συνεδρίου για τον εορτασμό της πόλης ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Μεσογείου παρουσίασε στη Βιβλιοθήκη Αλεξάνδρειας το *«Opus Alexandrinum»*, την έρευνά της, που φωτίζει τη λόγια μουσική δραστηριότητα των Αλεξανδρινών, αλλά και στο Κάιρο, όπου ως προσκεκλημένη του Αιγυπτιακού Πανεπιστημίου Τεχνών έδωσε masterclass μουσικής δωματίου.

Με αυτή την ευκαιρία, κι επειδή η Αλεξάνδρεια ως μύθος δεν μας εγκατέλειψε ποτέ αλλά ούτε κι εμείς την αφαιρέσαμε από τη δική μας μυθολογία, η κουβέντα μου με τη Ναταλία Γεράκη επικεντρώνεται στην Αλεξάνδρεια: σε ό,τι απέμεινε από την άλλοτε λαμπερή μητρόπολη, σε όσα μελέτησε και είδε η ίδια εκεί, καθώς και σε όσα κατέγραψε για τη μουσική της στο βιβλίο/CD *«Opus Alexandrinum – Η μουσική των Ελλήνων της Αλεξάνδρειας»*, που εκδόθηκε το 2024 από το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού. Καθώς τα πιο πολλά πράγματα στη ζωή συνδέονται, ξεκίνησα τη συζήτηση ρωτώντας τη για το φλάουτο και την ιδιαίτερη σύνδεσή του με τον πολιτισμό της Αλεξάνδρειας.

«Αυτή είναι μια ερώτηση που μου αρέσει, μια και αγαπώ πολύ ό,τι σχετίζεται με την ελληνική ιστορία και αρχαιολογία – θα είχα γίνει ιστορικός, αν η μουσική δεν είχε μπει με σαρωτική ένταση στη ζωή μου. Τώρα, σε ό,τι αφορά την παρουσία του φλάουτου στην Αλεξάνδρεια και στην Αίγυπτο γενικότερα, ήδη από τους προϊστορικούς χρόνους έχουμε εκεί πολλά είδη αυλών.

Αλλά μια και μας ενδιαφέρει ειδικότερα η ελληνιστική Αλεξάνδρεια, εκεί ο πλαγίαυλος ήταν το αγαπημένο όργανο των διανοούμενων και οι χαρισματικοί αυλητές απολάμβαναν κοινωνική αποδοχή και τιμές. Ήταν δηλαδή επώνυμοι, περιζήτητοι "καλλιτέχνες" (όπως στην Ευρώπη της Αναγέννησης και μετέπειτα) κι όχι απλοί "τεχνίτες του Διονύσου" (όπως ονόμαζαν τους μουσικούς στην κλασική Αθήνα). Γνωρίζουμε, για παράδειγμα, τις επαγγελματίες αυλητρίδες Μνήσιδα και Ποθεινή, οι οποίες υπήρξαν "σταρ" με υψηλό "κασέ". Ο πλαγίαυλος που κυρίως έπαιζαν στην Αλεξάνδρεια ήταν ο φώτιγξ, ο οποίος συνόδευε τις δεήσεις των Αλεξανδρινών προς τον θεό Σέραπιν».

— Επειδή ούτε εγώ ούτε οι αναγνώστες, υποθέτω, γνωρίζουν τη διαφορά μεταξύ πλαγίαυλου και αυλού, καθώς και τη σχέση τους με το σημερινό (ευρωπαϊκό) φλάουτο, θα μπορούσατε να μας μιλήσετε γι' αυτά;

Ο πλαγίαυλος είναι κατά βάση το φλάουτο που παίζεται στο πλάι. Στην αρχαιότητα πλαγίαυλους έπαιζαν κυρίως στην Ανατολή, στην Αίγυπτο και τη Μεσοποταμία. Στην Ελλάδα έπαιζαν πρωτίστως ευθύαυλους, που τους κρατούσαν μπροστά. Ο πιο σημαντικός αυλός των Ελλήνων ήταν ο δίαυλος (δύο αυλοί που παίζονταν ταυτόχρονα από έναν αυλητή). Ήταν και το κύριο όργανο του αρχαίου δράματος. Ο περισσότερος κόσμος τον γνωρίζει από τον περίφημο «Αυλητή», το κυκλαδικό ειδώλιο του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου.

Σε ό,τι αφορά το παίξιμο του πλαγίαυλου, εικάζεται πως οι Έλληνες δέχθηκαν επιρροές από την Ανατολή. Οι πλαγίαυλοι που έχουν βρεθεί σε ανασκαφές στην Ελλάδα είναι κυρίως της ελληνιστικής εποχής. Μέσα από τον ελληνικό κόσμο, το πλάγιο φλάουτο της αρχαιότητας πέρασε και στους Ρωμαίους, και μ' αυτόν τον τρόπο στη Δύση. Στην κεντρική Ευρώπη υπήρχαν βέβαια από τους προϊστορικούς χρόνους φλάουτα διαφόρων μορφών. Αυτά, συν το κληροδότημα των Ελλήνων, οδήγησαν στα φλάουτα του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης· και στη συνέχεια στο ξύλινο φλάουτο «τραβέρσο» της μπαρόκ εποχής, το οποίο με τη σειρά του εξελίχθηκε στο σύγχρονο μεταλλικό φλάουτο.

— Το «Opus Alexandrinum», το οποίο γράψατε, σε ποια περίοδο της Αλεξάνδρειας αναφέρεται;

Μιλά καταρχάς για τη λαμπρότητα της πτολεμαϊκής και ρωμαϊκής Αλεξάνδρειας· έπειτα για την επιτυχία και τον καθοριστικό ρόλο που έπαιξε ο ελληνισμός της νεότερης Αλεξάνδρειας στην οικονομική και πολιτισμική της ζωή· κυρίως, όμως, μιλά για τη μουσική ζωή της ελληνικής παροικίας –και πιο συγκεκριμένα για τη λόγια (την «κλασική») μουσική της– από τα τέλη του 19ου έως τα μέσα του 20ού αιώνα.

— Είναι η περίοδος της ελληνικής εποποιίας στην Αίγυπτο.

Σωστά. Από τα μέσα του 19ου αιώνα άρχισε να αναπτύσσεται, ειδικά στην Αλεξάνδρεια, μια πολύ δυνατή ελληνική κοινότητα. Η ευμάρειά της καθόρισε το πολιτισμικό γίγνεσθαι ολόκληρης της Αιγύπτου και έτρεφε έναν κοσμοπολιτισμό, που θα λέγαμε πως παρέπεμπε στον κοσμοπολιτισμό της αρχαίας πόλης. Στην Αλεξάνδρεια και στον ελληνισμό της Αιγύπτου γενικότερα, οφείλει τα μέγιστα και η ελλαδική κοινωνία, γιατί το ελληνικό κράτος κατάφερε να αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό χάρη στον πλούτο (οικονομικό και πνευματικό) των Αλεξανδρινών. Μπορούμε, λοιπόν, να φανταστούμε πως υπό αυτές τις συνθήκες η ελληνική παροικία, που είχε αναπτυχθεί σε όλα τα πεδία, θα ήταν παράδοξο να μην καλλιεργούσε και μια αξιοθαύμαστη μουσική δραστηριότητα.

— Ποια ακριβώς ήταν λοιπόν η μουσική τους;

Οι Έλληνες της Αλεξάνδρειας, όντας σε ανταγωνισμό και αλληλοεπίδραση με τις άλλες ευρωπαϊκές κοινότητες της πόλης, πρόβαλαν επιτακτικά το ευρωπαϊκό τους πρόσωπο. Παρότι έφεραν προφανώς και τις παραδοσιακές μουσικές από τους τόπους της απώτερης καταγωγής τους (κυρίως από τα νησιά και την Ήπειρο), εξαρχής ανέπτυξαν και πρόβαλαν πολύ συνειδητά την κλασική μουσική της Ελλάδας. Και αυτή ήταν η μουσική της Επτανησιακής Σχολής (δηλαδή η μουσική που άκμαζε στα Επτάνησα κατά τον 19ο μέχρι και τις αρχές του 20ού αιώνα, και ήταν επηρεασμένη από την ιταλική όπερα και τη γερμανική κλασική παράδοση). Από την Αλεξάνδρεια πέρασαν, μάλιστα, οι κορυφαίοι της Επτανησιακής Μουσικής Σχολής.

— Τι παρήγαγαν μουσικά οι Αλεξανδρινοί που τους καθιστά ξεχωριστούς σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα ή και τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές κοινότητες της Αιγύπτου;

Φανταστείτε την πόλη ως μια μεγάλη, αδιάλειπτη καλλιτεχνική σκηνή. Οι εκεί Έλληνες είχαν έναν θαυμαστά μεγάλο αριθμό μουσικών συνόλων και καλλιτεχνικών σωματίων. Υπήρξε υπερδραστηριότητα σε ό,τι αφορά τις συναυλίες, τις παραγωγές όπερας και οπερέτας, τα ρεσιτάλ σολιστών με προέλευση απ' ολόκληρη την Ευρώπη.

Διέθεταν, επίσης, το δικό τους ευρωπαϊκό θέατρο, εξαιρετικής αισθητικής και ακουστικής, το περίφημο Ζιζίνια, μια αλεξανδρινή, μικρή «Σκάλα του Μιλάνου»! Ο Στέφανος Ζιζίνιας, που το ανήγειρε το 1865, ήταν επιφανής Αλεξανδρινός έμπορος. Σας περνά από το μυαλό πως ένας σημερινός εύπορος επιχειρηματίας θα έβρισκε ευχαρίστηση στο να χτίσει ένα θέατρο; Αυτό λέει πολλά για την κουλτούρα των Αιγυπτιωτών Ελλήνων. Στη σκηνή του Ζιζίνια ανέβηκαν πολυάριθμες παραγωγές ευρωπαϊκών θιάσων, θεάτρου και όπερας, με διάσημους πρωταγωνιστές της εποχής. Για να φανταστείτε την απήχηση της ελληνικής καλλιτεχνικής δραστηριότητας στην Αλεξάνδρεια, παραγωγή της όπερας «Μαντάμα Μπατερφλάι» παρακολούθησε από τα θεωρία του Ζιζίνια και ο ίδιος ο συνθέτης της, ο Τζάκομο Πουτσίνι!

Έπειτα, οι Αλεξανδρινοί ανέπτυξαν το δικό τους μουσικό είδος, τη λεγόμενη «αλεξανδρινή οπερέτα» (είδος ελαφράς όπερας), καθώς και τα «αλεξανδρινά τραγούδια», όπως αντίστοιχα είχαν η Σμύρνη και η Πόλη τα τραγούδια τους (τα «σμυρναίικα» και τα «πολίτικα»). Επίσης, το κοινό της Αλεξάνδρειας είχε γνώση και αισθητική, οπότε ήταν απαιτητικό, αλλά συγχρόνως και πολύ γενναιόδωρο.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει και η εξυψωμένη θέση των γυναικών στην καλλιτεχνική κοινωνία, αφού πολλές Αλεξανδρινές μουσικοί άνθησαν σε εποχές που, ακόμα και στην Ευρώπη, οι γυναίκες ήταν κατά κανόνα αποκλεισμένες από τον επαγγελματικό μουσικό χώρο. Ποια άλλη κοινωνία της εποχής διέθετε όλα αυτά τα συστατικά;!

— Τι έχει απομείνει από την άλλοτε πλούσια μουσική δραστηριότητα των Αλεξανδρινών;

Εντός του περίφημου Quartier Grec, του Ελληνικού Τετραγώνου (πρόκειται για ένα ολόκληρο κτιριακό συγκρότημα πολλών δεκάδων χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων) στο Σάτμπι, την αριστοκρατική συνοικία των Ελλήνων, έχει διαμορφωθεί το Μουσείο Μουσικής «Χρήστος Νεαμονίτης». Η αίθουσα του μουσείου στεγάζει, πέρα από μαθήματα μουσικής, το πλούσιο αρχειακό υλικό της Ελληνικής Φιλαρμονικής Αλεξανδρείας, του πρώτου και μακροβιότερου ελληνικού μουσικού συνόλου της πόλης (ιδρύθηκε το 1893). Είναι συγκινητικό να κρατάς στα χέρια σου τις ιστορικές παρτιτούρες που φυλάσσονται εκεί, χειρόγραφες πάρτες που γράφτηκαν για το κάθε όργανο με μεράκι, επιμέλεια και φινέτσα. Στις προθήκες της αίθουσας φυλάσσονται δεκάδες πνευστά, όργανα φερμένα από την Ευρώπη, που πέρασαν ένδοξες εποχές αλλά σήμερα στέκουν «κουρασμένα».

Επίσης, πολλές παρτιτούρες των «αλεξανδρινών τραγουδιών», που είχαν εκδοθεί από τους πολυάριθμους ελληνικούς εκδοτικούς οίκους της Αλεξάνδρειας, τις βρίσκουμε σήμερα σε αρχεία στην Ελλάδα, στη Μουσική Βιβλιοθήκη «Λίλιαν Βουδούρη» στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών ή στο Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, στη συλλογή Ελληνισμού Αιγύπτου ΕΛΙΑ/MIET.

Επιπλέον, οι Αλεξανδρινοί έφεραν, ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά, την παράδοση των περίφημων

Ναταλία Γεράκη
Opus Alexandrinum
εκδ. Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού (νυν Ελληνικό Ίδρυμα Βιβλίου και Πολιτισμού)

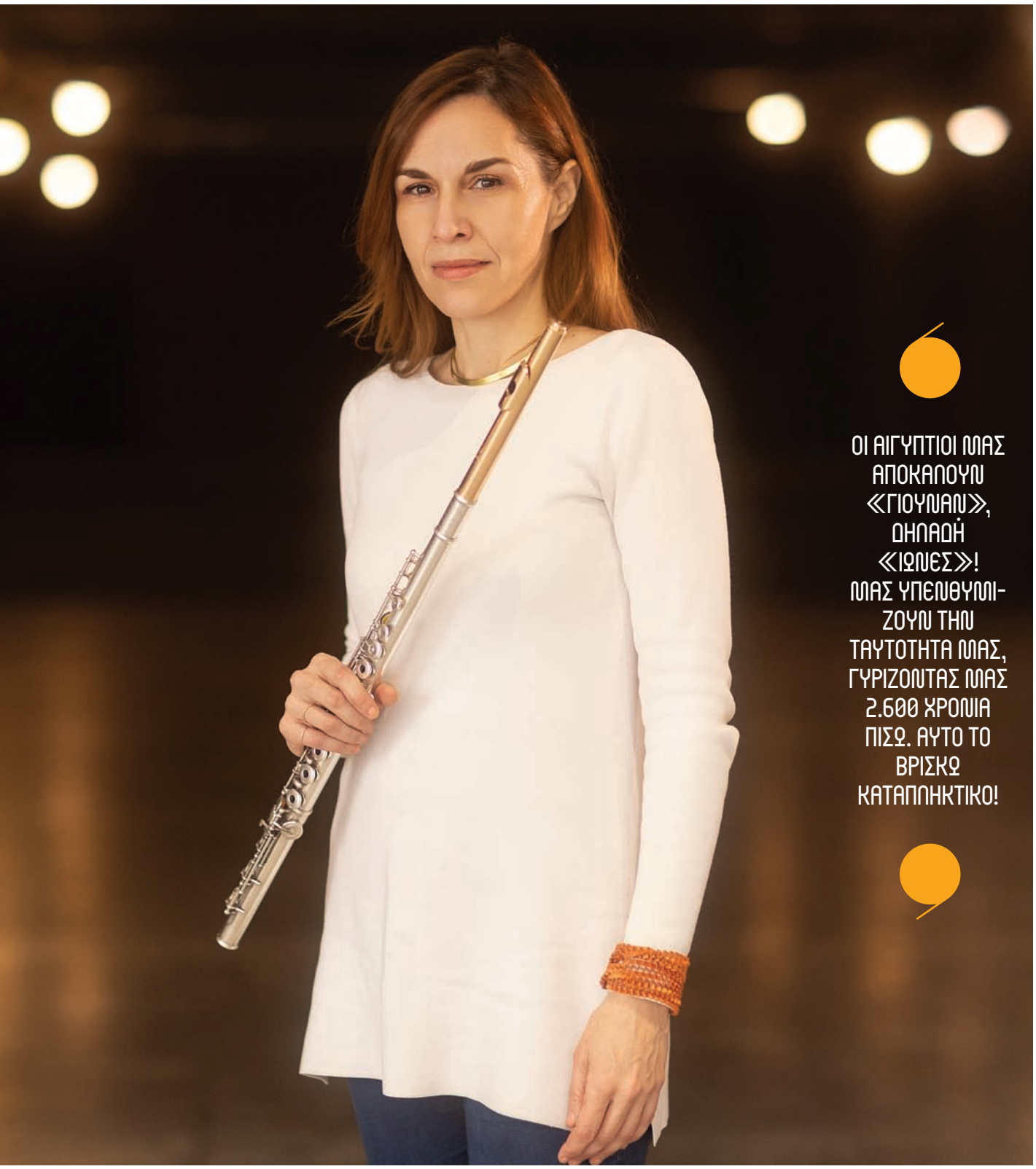

ποιητικών και μουσικών σουαρέ που οργάνωναν στα σαλόνια τους, καθώς βέβαια και τη μουσική (και όχι μόνο) παιδεία και τον κοσμοπολιτισμό τους.

— Τι δυνάμεις έχει σήμερα η αλεξανδρινή κοινότητα; Και ποια σημεία της πόλης εξακολουθούν να λειτουργούν ως αναφορές για τον ελληνισμό της Αλεξάνδρειας;

Η Αλεξάνδρεια εκτιμάται πως, πριν από τις μαζικές φυγές της δεκαετίας του 1950 (εξαιτίας της πολιτικής του Νάσερ), έφτανε τους 150.000 (σύμφωνα με κάποιες πηγές και τους 200.000)Έλληνες. Σήμερα έχουν απομείνει λιγότεροι από 800. Η Ελληνική Κοινότητα Αλεξανδρείας (ΕΚΑ) –η παλαιότερη στην Αίγυπτο, ιδρύθηκε το 1843– έχει να διαχειριστεί μια τεράστια κληρονομιά, υλική και πνευματική, και να αντιμετωπίσει δημογραφικές και οικονομικές δυσκολίες. Οι άνθρωποί της είναι οι εναπομείναντες μάρτυρες του υψηλού μορφωτικού επιπέδου και της κοσμοπολίτικης κουλτούρας και δραστηριότητάς της. Οπότε, το Ελληνικό Τετράγωνο στο Σάτμπι είναι ταυτόχρονα μουσείο και ζωντανός οργανισμός. Στην ίδια περιοχή βρισκόταν στην αρχαιότητα το Βρούχειον –η ελληνική βασιλική συνοικία και ταυτόχρονα το πνευματικό κέντρο της αρχαίας πόλης– και η περίφημη Βιβλιοθήκη Αλεξανδρείας. Εκεί ανοικοδομήθηκε και η εντυπωσιακή σύγχρονη Βιβλιοθήκη. Πρόκειται για μια συμβολική συνέχεια: το ελληνικό στοιχείο διατηρεί παρουσία στην ίδια περιοχή της αρχαίας και της νεότερης πόλης.

Ωστόσο, αυτό που χρειάζεται η Κοινότητα Αλεξανδρείας, πέρα από τον θαυμασμό μας, είναι περισσότερες καίριες συνέργειες με φορείς της Ελλάδας, ώστε να συντηρηθεί και αξιοποιηθεί περαιτέρω ο πλούτος της. Και εντέλει, δεν είναι μόνο η ΕΚΑ που χρειάζεται την Ελλάδα. Είμαστε κι εμείς που έχουμε την ανάγκη να προσανατολιζόμαστε από τα υψηλά στάνταρ που έθεσε αυτή η κοινωνία, αλλά και να τρεφόμαστε από τον μύθο της.

Περπατώντας στο Σάτμπι αλλά και στο Αταρίν (την άλλη συνοικία της πόλης με τα πολυάριθμα ελληνικά τοπόσημα) η συγκίνηση ήταν έντονη. Αναγνώριζα επιτόπου τα ελληνικά δημόσια και ιδιωτικά κτίρια που, όντας στην Αθήνα, μελετούσα επί μήνες μέσα από τις ιστορικές ασπρόμαυρες φωτογραφίες της Αλεξάνδρειας στη συλλογή Ελληνισμού Αιγύπτου του ΕΛΙΑ/ΜΙΕΤ. Στο Αταρίν βρίσκεται και το Αβερώφειο Παρθεναγωγείο, όπου στεγάζεται το αλεξανδρινό παράρτημα του Ελληνικού Ιδρύματος Βιβλίου και Πολιτισμού (το ΕΛΙΒΙΠ, που συνεργάστηκε με τη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας για την παρουσίαση του «Opus Alexandrinum»). Αντικρίζοντας τη δεσπόζουσα προτομή του Γεώργιου Αβέρωφ στο κλιμακοστάσιο του κτιρίου, ήταν αναπόφευκτη η σκέψη της σχέσης του Αλεξανδρινού ευεργέτη με το ιστορικό Ωδείο Αθηνών (το οποίο βιώνω ως καθηγήτρια της τάξης φλάουτου), οπότε είχα μία ακόμη αφορμή για να συγκινηθώ.

— Απ' όσο γνωρίζω, έχουμε μια επίσης πολύ ενεργή κοινότητα στο Κάιρο. Με αυτήν τι γίνεται;

Πράγματι, στο Κάιρο ο ελληνισμός έχει δυναμική. Είναι λογικό, αφού οι Έλληνες εκεί είναι περισσότεροι (περί τους 1.500) και βρίσκονται στην πρωτεύουσα της χώρας.Έχω ταξιδέψει πολλές φορές στο Κάιρο, αλλά είχα πάντοτε επαφή κυρίως με τους Αιγύπτιους, που τους αγαπώ, είναι περήφανος, καλόψυχος και πράος λαός. Αυτή τη φορά, ωστόσο, είχα την ευκαιρία να γνωρίσω περισσότερο τους Έλληνες του Καΐρου. Η εκεί Ελληνική Κοινότητα καταφέρνει να διαχειρίζεται με επιτυχία τη δική της, επίσης πλούσια, κληρονομιά.

Επίσης, να σημειώσω πως, πέρα από το γεγονός ότι οι Αιγύπτιοι τρέφουν ανέκαθεν θερμά αισθήματα για τους Έλληνες (δεν μας θεωρούν αποικιοκράτες, όπως τους άλλους ξένους, μας νιώθουν συγγενή πολιτισμικά λαό), οι σχέσεις των δύο χωρών ενισχύονται και μέσω μιας θεσμικής συνεργασίας, τόσο σε διπλωματικό επίπεδο όσο και μέσα από επίσημες συνεργασίες μεταξύ φορέων. Στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου του Καΐρου λειτουργεί Τμήμα Αρχαίας Ελληνικής και Λατινικής Φιλολογίας, αλλά και Τμήμα Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας. Σε συναυλία που έδωσα στην Πρεσβευτική Κατοικία του Καΐρου, το πιο όμορφο δώρο της βραδιάς ήταν η εκτενής συνομιλία με ομάδα Αιγύπτιων φοιτητών και φοιτητριών του Τμήματος Νεοελληνικής Γλώσσας, και μάλιστα σε άψογα ελληνικά! Με χαροποίησε επίσης η διαπίστωση ότι η Πρεσβεία της Ελλάδας στο Κάιρο –η οποία διαχρονικά ενισχύει τον ελληνισμό και τον φιλελληνισμό της πόλης–, υπό την παρούσα ηγεσία, υιοθετεί εμφανώς μια στρατηγική που αναδεικνύει τον πολιτισμό ως κεντρικό άξονα της εξωστρέφειας και της διεθνούς προβολής της χώρας μας.

Όλα αυτά μου ενστάλαξαν την αίσθηση πως ο ελληνισμός του Καΐρου έχει μέλλον. Παρεμπιπτόντως, και στο Κάιρο η μουσική δραστηριότητα των Ελλήνων υπήρξε σημαίνουσα. Ελπίζω πως μελλοντικά θα γράψω και για τη δική του μουσική. Θα ήταν αδικία να μην προβληθεί και το Κάιρο.

— Το πάθος σας για τη χώρα του Νείλου είναι εμφανές. Τι το τροφοδοτεί;

Είναι αλήθεια. Η ίδια η Αίγυπτος αλλά και η παρουσία του ελληνικού στοιχείου σ' αυτήν, η πρόσμειξη και η διαρκής αλληλεπίδρασή τους με συνεπαίρνουν. Στην Αίγυπτο συνυπάρχουν, ήδη από τους ελληνιστικούς χρόνους, ο ορθολογισμός –το επιστημονικό πνεύμα που υιοθέτησαν οι Αλεξανδρινοί από τους Ίωνες φιλοσόφους– μαζί με το αρχέγονο και το υπερβατικό.

Αναφέρω ως χαρακτηριστική περίπτωση αυτής της πολιτισμικής πρόσμειξης τον Γιάννη Χρήστου, συνθέτη και φιλόσοφο με μεταφυσικές αναζητήσεις, που γεννήθηκε στην Ηλιούπολη του Καΐρου αλλά μεγάλωσε στην Αλεξάνδρεια. Το έργο του είναι απότοκο της βαριάς κληρονομιάς του αρχαίου και νεότερου κόσμου της Αλεξάνδρειας. Το 2026 συμπληρώνονται 100 χρόνια από τη γέννησή του, επέτειος που μας προσφέρει μία ακόμη ευκαιρία να συνειδητοποιήσουμε την τεράστια δυναμική της συνύπαρξης του αιγυπτιακού και ελληνικού πολιτισμού.

Κλείνοντας, θα προσθέσω πως σ' αυτή την παραμονή μου στην Αίγυπτο συνειδητοποίησα κάτι πολύ όμορφο: οι Αιγύπτιοι μάς αποκαλούν «Γιουνάν», δηλαδή «Ίωνες»! Μας υπενθυμίζουν την ταυτότητά μας, γυρίζοντάς μας 2.600 χρόνια πίσω. Αυτό το βρίσκω καταπληκτικό! A

athensvoice.gr
Διαβάστε όλη τη συνέντευξη

Αν συχνάζετε στην Cantina Social Παρασκευή ή Σάββατο, ίσως να 'χετε ακούσει δυο παιδιά να παίζουν μουσική και να σηκώνουν το μαγαζί στο πόδι μ' ένα ελεύθερο, σαγηνευτικό μείγμα electro, εκλεκτικό acid και λογιών λογιών wave, με Italo disco και Detroit techno, που, εδώ κι εκεί, αναβοσβήνει στην πόλη την τελευταία δεκαετία, απειλούμενο από την εμπορική επέλεση των μαζικών και ανέμπνευστων ηλεκτρονικών πάρτι. Ο **Ρόδιος Τσαπάρας** και ο **Δημήτρης Βλασσόπουλος** είναι οι **Pigs Kaput** – ένα αυτοδίδακτο αθηναϊκό dj ντουέτο. Όπως συμβαίνει συνήθως, οι δυο τους βρέθηκαν στον πιο απροσδόκητο χώρο, πίσω από τα γραφεία της πρωινής δουλειάς τους, και μέσα σε μόλις δύο χρόνια κατάφεραν να τρέχουν ένα από τα πιο ενδιαφέροντα, ανερχόμενα dj projects της πόλης.

Residents του Cantina Social, με συχνά sets σε μέρη και μπάρες όπως το Mosaiko και το Ρομάντσο, όπου τα indie kids τραγουδάνε μαζί με τις νέες, multiculti φρουρές του indie dance, τακτικοί επισκέπτες του Guestzone, του Cannibal Radio, οι Pigs Kaput έχουν καταφέρει να κάνουν αυτό που λίγοι ντόπιοι djs πετυχαίνουν πια, σε μια πόλη που αλλάζει ραγδαία όπως και η διασκέδαση: να δημιουργήσουν το κοινό τους, που τους ψάχνει για να τους ακούσει και για να περάσει καλά.

Λίγο πριν από το πάρτι για τον εορτασμό των δύο χρόνων τους στην αθηναϊκή νύχτα, τον Φεβρουάριο, σε «μυστική» τοποθεσία στο υπογείο ενός φούρνου στη Νεάπολη Εξαρχείων, τους συναντήσαμε στο Philos της Σόλωνος, ένα μέρος που σημαίνει πολλά για εκείνους, καθώς εκεί ξεκίνησαν να χτίζουν το project τους παίρνοντας καφέ για την πρωινή δουλειά τους. Δύο χρόνια μετά, οι συζητήσεις έχουν γίνει πράξη και το project δίνει τις καλύτερες υποσχέσεις για νύχτες που χρειαζόμαστε όλο και περισσότερο, γιατί λείπουν όλο και περισσότερο.

— Πώς ξεκινήσατε με τη μουσική; Ποια ήταν τα πρώτα ακούσματά σας και πώς διαμορφώθηκε το μουσικό σας γούστο;

Ρόδιος Στο σπίτι οι γονείς μου –ιδίως η μαμά μου– άκουγαν πάντα ξένη μουσική. Simply Red, Barry White, Frank Sinatra, όπερα, jazz. Αυτά ήταν το πρώτα ερεθίσματά μου. Στο δημοτικό άκουγα Slipknot, In Flames, Megadeth, Metallica. Βρέθηκα στη σωστή πλευρά της ιστορίας, τότε βέβαια ήταν της μόδας η metal – όχι η trap όπως τώρα. Ήταν πολύ δημοφιλής και η κουλτούρα των emo. Μετά άρχισα να ψάχνομαι πολύ με τη hip hop, άκουγα Goin' Through, ZN. Και κάπου στο γυμνάσιο ξεκίνησα να ψάχνομαι με την ηλεκτρονική μουσική.

Δημήτρης Εγώ «κατάγομαι» από άλλη μουσική φάση. Ξεκίνησα με κλασική ροκ, μετά πήγα στην punk, αργότερα στην grunge, μετά σε πιο desert ήχους – Queens of the Stone Age, π.χ., που είναι και η αγαπημένη μου μπάντα. Η ηλεκτρονική μουσική ξεκίνησε να μου αρέσει λίγο αργότερα – είχα «κολλήσει» μ' ένα παιχνίδι, το

«Need for Speed: Carbon», στο οποίο ακουγόταν το «My Friend Dario» του Vitalic. Και επειδή το κομμάτι συνδύαζε και τις κιθάρες, που τις αγαπούσα, κόλλησα. Ακόμα και τώρα, όποτε το παίζω, ο Ρόδιος μού φωνάζει «Όχι κιθάρες, όχι κιθάρες», γιατί είναι δύσκολο να μιξαριστούν σε sets όπως αυτά που κάνουμε *(γέλια)*.
Οπότε ξεκίνησα μ' αυτό και μετά συνέχισα με τη γαλλική electro – Daft Punk, Justice. Πιο μετά Gesaffelstein, που βραβεύτηκε τώρα και με Grammy. Φανταστικός dj και παραγωγός.
Η hip hop πάντως ήταν κοινό μας ερέθισμα με τον Ρόδιο. Έχουμε συζητήσει το πώς ψάχναμε και οι δύο τα samples –πολλά είναι από παλιούς δίσκους jazz, soul και funk–, από ποιον δίσκο και καλλιτέχνη μπορεί να προέρχονταν.
Ρόδιος Με τα samples είχα κι εγώ τρέλα. Υπάρχει άμεση σύνδεση αυτής της αναζήτησης πίσω απ' τα samples με το πώς άρχισα να ανακαλύπτω νέα είδη. Είχα όμως κι έναν καθηγητή στο φροντιστήριο αγγλικών, που τον αγαπάω πάρα πολύ, ο οποίος με μύησε σε πολλά νέα είδη μουσικής, μαζί και στη μουσική από τον κινηματογράφο. Εγώ άκουγα jazz, rock, hip hop κι εκείνος μου μάθαινε κι άλλα, κι άλλα, κι άλλα. Όπως και μια άλλη καθηγήτριά μου, η Νατάσα, που τώρα έρχεται στα sets μας και είναι fan, η οποία μου έμαθε την trip hop της εποχής – Gramatik, Chinese Man.
Από κει και πέρα, το γούστο μου στη μουσική όλο διευρυνόταν. Σ' αυτό βοήθησε πολύ και το Spotify. Αυτή τη στιγμή η πλατφόρμα μπορεί να έχει καταλήξει όπως έχει καταλήξει, με τις κινήσεις των επενδυτών της και του CEO της, αλλά τότε ήταν μεγάλη βοήθεια. Τότε δεν έκανα ακόμα digging, όπως τώρα, δεν μάζευα ακόμα δίσκους. Τότε ήταν κυρίως το Spotify που σου επέτρεπε να ανακαλύπτεις καινούργια πράγματα.

Pigs Kaput

Οι κοινωνίες θα έπρεπε να αντιδρούν, κι η μουσική πρέπει να αντιδρά κι αυτή

Το δυναμικά ανερχόμενο αθηναϊκό dj duo μιλάει στην ATHENS VOICE

Της **ΤΑΝΙΑΣ ΣΚΡΑΠΑΛΙΩΡΗ**
Φωτό: **ΑΡΓΥΡΗΣ ΛΙΟΣΗΣ**

— Πώς στήνετε το μουσικό ταξίδι των sets σας;
Ρόδιος Το σίγουρο είναι ότι δεν το πάμε «πιουρίστικα» και μονότονα, παίζοντας, δηλαδή, ένα μόνο είδος από την αρχή μέχρι το τέλος. Γιατί ουσιαστικά, όταν παίζουμε, κάνουμε μια ιστορική αναδρομή σε όλο αυτό το κίνημα της ηλεκτρονικής μουσικής. Ξεκινάμε από electro, πηγαίνουμε σε industrial, μετά σε dark disco –που ήρθε μετά την industrial στο Βερολίνο–, μετά σε Italo disco και στο τέλος, σε Detroit techno. Υπάρχει, δηλαδή, ένα αφήγημα.
Δημήτρης Και μετά χτίζουμε και με τα BPM. Δηλαδή το ξεκινάμε χαμηλά, μέχρι 135, 138 BPM. Δεν το πηγαίνουμε ποτέ μονότονα, όπως σε πολλά techno sets. Θέλουμε να υπάρχει μελωδία.
Ρόδιος Π' αυτό μας αρέσει και η detroit techno, η πιο καθαρόαιμη, πρωταρχική μορφή.
Δημήτρης Η αλήθεια είναι ότι ο Ρόδιος βάζει τη μελωδία. Εγώ βάζω τα πιο δωρικά, τα πιο dark wave. Και, για κάποιον λόγο, το blend αυτό λειτουργεί.
Ρόδιος Ναι, δουλεύει. Δεν αντέχω όταν παίζω μόνος μου. Θέλω να είναι και ο Δημήτρης, γιατί, ουσιαστικά, ο ένας συμπληρώνει τον άλλον μουσικά.
Δημήτρης Κι εγώ το ίδιο.
Ρόδιος Παίζω και με βινύλια, κάνοντας και selections με πιο προσωπικές επιλογές, αλλά αυτό είναι κάτι που κάνω μόνος. Τα sets που κάνουμε ως Pigs Kaput δεν μπορώ να τα φανταστώ χωρίς τον Δημήτρη. Θεωρώ ότι, αν έπαιζα μόνος μου, δεν θα ήταν βαρετό για το κοινό, αλλά για μένα. Δεν θα το άντεχα. Γι' αυτόν τον λόγο άλλωστε αποφασίσαμε να είμαστε μαζί σ' αυτό.

— Πώς συναντηθήκατε, λοιπόν, και πώς αποφασίσατε να κάνετε μαζί αυτό το βήμα;
Ρόδιος Είναι ωραία και περίεργη ιστορία. Δουλεύουμε στο ίδιο μέρος, έχουμε πρωινές, corporate, ας πούμε, δουλειές στον ναυτιλιακό τομέα. Εκεί γνωριστήκαμε. Εγώ έπαιζα πιο παλιά, αραιά και πού. Πάντα μου άρεσε η μουσική, αλλά δεν είχα σκεφτεί ποτέ να ασχοληθώ τόσο συστηματικά.
Δημήτρης Εγώ έπαιζα και παίζω σε μπάντες, οπότε έτυχε και παλιότερα να κάνω κάποιο DJ set, στο Hoxton αρχικά. Το τότε set βέβαια, ήταν κιθαριστικό. Πιο ηλεκτρονικά ξεκίνησα να παίζω στο Paper Tiger.
Ο Ρόδιος είχε έρθει λοιπόν στο γραφείο, εγώ δεν τον ήξερα καλά. Γενικά στο γραφείο δεν είναι εύκολο να βρεις συναδέλφους με κοινά μουσικά γούστα με τα δικά σου. Οπότε μια μέρα ακούω να παίζει ένα κομμάτι από το «Mother Earth's Plantasia» του Mort Garson. Αναρωτήθηκα ποιος το άκουγε κι άρχισα να ψάχνω. Έτσι γνωριστήκαμε με τον Ρόδιο.
Ρόδιος Ναι ήμουν καινούργιος τότε. Ήμουν και πιο εσωστρεφής – γενικά είμαι πιο κλειστός πριν γνωρίσω τον άλλον και λυθώ. Ανέφερα στον Δημήτρη ότι παίζω πού και πού, μου είπε ότι παίζει κι αυτός και συμφωνήσαμε να παίξουμε καμιά φορά και μαζί.
Εντωμεταξύ πήγα να τον ακούσω στο Paper Tiger, όπου έπαιζε μ' έναν φίλο του, τον Γιώργο από τους Deaf Radio. Και λέω «Τι είναι αυτή η μουσική; Φοβερή, εντελώς ξεσηκωτική». Τότε δεν καταλάβαινα τι έπαιζε, ήταν αυτό το μείγμα dark disco και synth wave, αλλά μου άρεσε πάρα πολύ.
Μετά σκεφτόμουν αν θα μπορούσαμε να κάνουμε κάτι μαζί, είχα ήδη στο μυαλό μου ως project το «Pigs Kaput» και εξήγησα στον Δημήτρη τι αντιπροσωπεύει. Επειδή έχουμε και οι δύο κοινές κοινωνικές και πολιτικές απόψεις, ταυτιζόμαστε πάρα πολύ, συμφωνήσαμε να το κάνουμε. Παίξαμε για πρώτη φορά μαζί στο Marika, τον Φλεβάρη του 2024, και μετά ξεκινήσαμε σταθερά ως Pigs Kaput από τον Μάρτιο εκείνης της χρονιάς, κυρίως στην Cantina Social.

— Η αλήθεια είναι ότι κάπως έχετε συνδυάσει το residence σας μ' αυτή τη νέα ζωή που ζει η Cantina Social, ένα εμβληματικό μέρος για τον αθηναϊκό χάρτη τα τελευταία χρόνια.
Ρόδιος Είναι ένα μοναδικό μέρος, ένα μέρος στο οποίο μπορεί να πάει ο οποιοσδήποτε –ό-

πως και να είναι, απ' όπου κι αν έρχεται– και να διασκεδάσει. Αυτό, άλλωστε, ήθελε εξαρχής να φτιάξει ο Χρήστος που έχει την Cantina, ένα μέρος ανοιχτό. Υπάρχουν όμως κι άλλοι άνθρωποι που έχουν βοηθήσει σ' αυτό. Για παράδειγμα η Φρόσω Πίνη, που είναι και φίλη μας, η οποία τρέχει τα social media και είναι και υπεύθυνη της γκαλερί της Cantina Social, AntiSocial. Φέρνει πολύ ωραίους καλλιτέχνες. Ουσιαστικά δίνει μια νέα πνοή σ' έναν πολυσυλλεκτικό χώρο, ο οποίος από την αρχή φτιάχτηκε γι' αυτόν τον λόγο.
Και περνάμε και πολύ ωραία όταν παίζουμε εκεί. Ξέρεις, όταν παίζεις μουσική, είναι σαν να βγαίνεις, γιατί η ενέργεια που μοιράζεται από τον dj στο κοινό και πάλι πίσω, διασκεδάζει και τον dj.
Δημήτρης Εγώ πια βγαίνω μόνο όταν παίζω. *(γέλια)*

— Πώς βιώνετε την αθηναϊκή νύχτα; Έχει πράγματι αλλάξει η «φάση»;
Ρόδιος Αληθεύει ότι είναι πια πολύ δύσκολο να βγεις και να διασκεδάσεις με την καρδιά σου. Όλοι είμαστε πάνω κάτω στο ίδιο ηλικιακό εύρος, όλοι γνωρίζουμε στο περίπου τι παίζει τη νύχτα, πού βγαίνει ο κόσμος και πώς διασκεδάζει. Νομίζω ότι το 70-80% του κόσμου δεν διασκεδάζει πραγματικά όταν βγαίνει έξω. Ο κόσμος βγαίνει απλά για τη φάση. Είναι ακούνητοι, ακίνητοι για το story – όπου πηγαίνει το ρεύμα.
Δημήτρης Σήμερα είναι λίγα τα μαγαζιά όπου θα δεις κόσμο να διασκεδάζει πραγματικά.
Ρόδιος Και η Cantina είναι ένα απ' αυτά – είναι αυτό το πολυσυλλεκτικό που λέγαμε πριν. Θα δεις κόσμο 20, 30, 40, 50, ακόμα και 60 χρονών. Η μαμά μου, ας πούμε, ήρθε και έπαθε την πλάκα της, πέρασε φανταστικά. Γιατί αυτό που ενώνει τον κόσμο ο οποίος πηγαίνει σ' αυτό το μαγαζί, ή αυτό που θα έπρεπε να ενώνει τον κόσμο όταν βγαίνει το βράδυ, είναι αυτή η ανάγκη για χορό και διασκέδαση. Αυτή η ανάγκη να ξεφύγεις κάπως, το Σάββατο ή την Παρασκευή, από αυτό που ζεις στην καθημερινότητά σου.

— Άρα, τελικά πού οφείλεται αυτή η αλλαγή, αυτός ο περιορισμός των μερών όπου μπορείς να περάσεις έτσι;
Ρόδιος Θεωρώ ότι οφείλεται στην ίδια τη μουσική. Στις δεκαετίες του '80 και του '90 η μουσική βιομηχανία είχε διαφορετικό ύφος. Μετά άρχισε ν' αλλάζει, όπως άλλαζε και το κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο – οι μεταβολές αυτές εννοείται ότι επηρεάζουν και τις κοινωνίες. Παραδείγματος χάρη, διάβαζα ένα βιβλίο για τα ρέιβ πάρτι στο οποίο αναφέρονταν πόσο πιο πολύ διασκέδαζαν οι άνθρωποι τότε σε σχέση με τώρα, παρότι τότε ήταν δυσκολότερο να μαζέψεις κόσμο για ένα πάρτι. Όσον αφορά το γιατί άλλαξε αυτό, προσωπικά θεωρώ ότι η μουσική βιομηχανία, κατά κάποιον τρόπο, επίσης έχει αλλάξει, οπότε αυτή είναι η πηγή της αλλαγής.
Δημήτρης Εγώ πιστεύω ότι αλλάζει ανάλογα με το Zeitgeist της κάθε εποχής. Και είναι και φυσιολογικό ν' αλλάζει. Δεν θεωρώ ότι η μουσική δεν εξελίσσεται, ή «ασχημαίνει», ή οτιδήποτε. Απλά αλλάζει.
Ρόδιος Βέβαια, η μουσική του τότε και η μουσική του τώρα έχουν διαφορετικό «βάρος». Το mainstream τότε δεν έχει σχέση με το mainstream τώρα. Τα αστέρια του τότε δεν υπάρχουν αυτή τη στιγμή. Το mainstream τότε, ας πούμε, ήταν ο Phill Collins. Ένας pop artist που ακούγεται ακόμα και σήμερα, ένας φανταστικός καλλιτέχνης. Τώρα τι είναι mainstream; Δεν νομίζω ότι τα μεγέθη είναι συγκρίσιμα.
Δημήτρης Συμβαίνουν όμως και διαφορετικά ιστορικά γεγονότα. Η μουσική είναι άμεσα συνυφασμένη με την πολιτική.
Ρόδιος Είναι αυτό το διαφορετικό κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο. Έχουμε περάσει σε κοινωνίες οι οποίες είναι πιο «γρήγορες», που ζητάνε την εύκολη λύση, την κατανάλωση, τη γρήγορη μουσική. Να βγει γρήγορα το καινούργιο κομμάτι, να το ακούσουμε γρήγορα – και πάντα μιλάμε για singles.
Δημήτρης Ναι μόνο singles, ποιος ακούει δίσκους πια; Είναι και η διάσπαση προσοχής, το attention span. Οπότε σου «πετάνε» τα singles και αυτό – that's it. Σπάνια θα μπει κάποιος στη διαδικασία ν' ακούσει όλον τον δίσκο, το έργο του καλλιτέχνη.

— Σε κάθε αλλαγή γενιάς όμως δεν υπάρχει μια τάση για εξιδανίκευση του παρελθόντος;
Ρόδιος Είναι αλήθεια ότι οι άνθρωποι εξιδανικεύουμε το παρελθόν. Όλοι το κάνουν αυτό – και οι γονείς μας, κι εμείς οι ίδιοι. Μάλλον και οι νεότερες γενιές θα το κάνουν μελλοντικά. Δεν είναι κάτι που αλλάζει. Απλώς σε ό,τι αφορά τη μουσική και τη διασκέδαση, νομίζω ότι όντως τα πράγματα παλιότερα ήταν καλύτερα. Έχουμε ακούσει από τους γονείς μας πώς διασκέδαζαν στις ντίσκο και στα κλαμπ της εποχής και βλέπουμε πώς διασκεδάζει ο κόσμο σήμερα στα κλαμπ.

— Λέμε ότι η μουσική είναι άμεσα συνδεδεμένη με το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο και συμφωνώ πολύ σ' αυτό, αλλά δεν είναι λίγο αντιφατικό το ότι αυτή τη στιγμή υπάρχουν παρόμοιες, αν όχι ακόμα πιο έντονες, παγκόσμιες αιτίες για να νιώσει ο κόσμος ότι πρέπει να αντιδράσει, να εξεγερθεί;
Ρόδιος Οι κοινωνίες θα έπρεπε να αντιδρούν και η μουσική θα έπρεπε επίσης να αντιδρά, ενώ τώρα νομίζω πως υπάρχει σχεδόν μηδενική αντίδραση σε ό,τι αφορά τη μουσική. Γενικά στις δυτικές κοινωνίες αυτή τη στιγμή –γιατί οι δυτικές κοινωνίες έχουν μεταφέρει τους πολέμους τους σε άλλες κοινωνίες και ηπείρους, όπως ανέκαθεν έκαναν– επικρατεί ένα μούδιασμα. Ζούμε στην εποχή της αποπολιτικοποίησης, είναι ντεμοντέ να έχεις ιδεολογία – βλέπουμε και όλα τα κόμματα που ξεπηδάνε κι είναι σαν να μη θέλει κανένα να έχει ιδεολογία.
Δεν υπάρχει αριστερά και δεξιά. Όλα τα κόμματα λαϊκίζουν στον ίδιο βαθμό, γιατί και το να μην έχεις ιδεολογία λαϊκισμός είναι. Οπότε δεν έχουμε τα ίδια πολιτικά ερεθίσματα με τις προηγούμενες δεκαετίες – π.χ. τα ερεθίσματα που άναβαν τις διαδηλώσεις κατά του πολέμου στο Βιετνάμ. Στην περίπτωση, ας πούμε, της Παλαιστίνης, κανονικοποιήθηκε η σφαγή των Παλαιστινίων από το Ισραήλ κι αυτό που έμεινε ήταν να γίνει mainstream το «Free Palestine». Ενώ στην αρχή υπήρξε ένα κίνημα, κατέληξε να είναι μια τρύπα στο νερό. Στο παρελθόν το κίνημα, με τον τρόπο του, μπόρεσε να βάλει έστω κι ένα μικρό φρένο σε όσα γίνονταν.
Δημήτρης Πιστεύω βέβαια ότι το «Free Palestine» πρέπει να λέγεται πάντα. Ο καθένας με τον τρόπο του και όπως μπορεί. Δεν γίνεται να θεωρείται «κανονική» και ομαλή η εικόνα σφαγιασμένων παιδιών.
Ρόδιος Εγώ θεωρώ πως δεν αρκεί το να σηκώσεις μια σημαία. Θα πρέπει το όλο θέμα να εξηγείται και να υποστηρίζεται και αλλιώς. Αν οι καλλιτέχνες αφιέρωναν ουσιαστικό χρόνο για να μιλήσουν για την κατάσταση, το μήνυμα θα μπορούσε να περάσει αποτελεσματικά. Το να υψώσεις απλώς μια σημαία, δεν λέει και πολλά – εντάξει στην περίπτωση των Fontaines D.C., μιας μπάντας με τόσο μεγάλη απήχηση, αυτό είναι κάτι θετικό, αλλά δύσκολα κάνεις κάτι τέτοιο όταν παίζεις με όρους mainstream.
Από την άλλη, όταν κάνεις κάτι τέτοιο θα πρέπει να συνοδεύεται κι από ένα αφήγημα, να μιλάς για την κατάσταση. Όπως μίλαγε ο Roger Waters χρόνια πριν. Το να υψώσεις απλώς μια σημαία, χωρίς τίποτα άλλο, είναι κάπως σαν να θες να βάλεις το κοπάδι στο μαντρί σου – είναι λίγο θέμα marketing. Διαιρετικές τομές, ακόμα και στη μουσική. Η μουσική δεν ξεφεύγει από την πολιτική και από την κοινωνία, οπότε ο κάθε καλλιτέχνης και η κάθε ομάδα προσπαθούν να δημιουργήσουν τις διαιρετικές τομές, αυτές που θα τους εξασφαλίσουν το επιθυμητό κοινό. Από κει και πέρα, σε κάθε πόλεμο –είτε στην Ουκρανία, είτε στην Παλαιστίνη– τα μεγαλύτερα θύματα είναι ο απλός κόσμος, τα θύματα του συστήματος.

— Αφήσαμε λίγο στην άκρη τη σημειολογία του ονόματός σας. Τι σημαίνει Pigs Kaput;
Ρόδιος Το όνομα Pigs Kaput προέρχεται από το «Portugal, Italy, Greece, Spain» (PIGS) – μια συντομογραφία των χωρών που χρησιμοποιήθηκε υποτιμητικά από τους Βορειορευρωπαίους κατά τη διάρκεια των μνημονίων. Και εγώ και ο Δημήτρης μεγαλώσαμε στη γενιά της κρίσης, γαλουχηθήκαμε μ' αυτά τα βιώματα. Στα γερμανικά, kaput σημαίνει τέλος.
Στην αρχή είχα σκεφτεί το όνομα αυτό για τον τίτλο ενός βιβλίου που γράφω σχετικά με την Αθήνα και τα κτίριά της, με την αντιπαροχή και την καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτό το βιβλίο είναι μισογραμμένο, θα δούμε πώς και πότε θα ολοκληρωθεί.
Πάντως, όταν συμφώνησε και ο Δημήτρης να κάνουμε αυτό το DJ project, συνειδητοποιήσαμε πόσο μπορείς να παίξεις μ' αυτό το όνομα. Πίσω απ' αυτό υπάρχει και ένα άλλο εννοιολογικό επίπεδο. Κάποτε υπήρχε ένα φάρμακο, το Pigs Feral Hog, για τη θανάτωση αγριόχοιρων, που το είπαν κι αυτό Pigs Kaput. Σε μια περιοχή κοντά στο Τέξας υπήρχε υπερπληθυσμός αγριογούρουνων και με το συγκεκριμένο φάρμακο τα σκότωναν, για να μην καταστρέφουν τις καλλιέργειες. Το φάρμακο αυτό έδινε ένα ιδιαίτερο μπλε χρώμα στα εντόσθιά τους, ώστε να ξέρουν οι άνθρωποι ότι το ζώο έχει πεθάνει απ' αυτό το φάρμακο.
Γενικότερα το Pigs Kaput είναι ένα όνομα με έντονο κοινωνικοπολιτικό χαρακτήρα, που ο καθένας μπορεί να το εξηγήσει σύμφωνα με τις δικές του προσλαμβάνουσες. Και μας αρέσει αυτό το παιχνίδι.
Δημήτρης Όταν μου ανέφερε για πρώτη φορά το όνομα, νόμιζα ότι έχει να κάνει με αστυνομοκρατία ή κάτι τέτοιο.
Ρόδιος Κι εγώ του απάντησα ότι και οι αστυνομικοί δημόσιοι υπάλληλοι είναι. Κάποιοι θέλουν απλώς να κάθονται σ' ένα γραφείο. Αλλά ναι, το όνομα αυτό για εμάς είναι κοινωνικοπολιτικό, γιατί, όπως είπαμε, θεωρούμε ότι η μουσική έχει άμεση σχέση με την κοινωνία και την πολιτική – δεν γίνεται να ξεφύγεις απ' αυτό. Άλλωστε, ένα κίνημα που μας αντιπροσωπεύει είναι οι Underground Resistance – τιτάνες της εποχής, που προσπάθησαν με τον τρόπο τους να συνδέσουν την κοινωνία, την πολιτική και τη μουσική. Από τον τρόπο με τον οποίο προπαγανδίζουν το υλικό τους, μέχρι όσα εκπροσωπούν και όλα όσα για τα οποία μιλάνε.
Δημήτρης Και ο υβριδικός τρόπος που έκαναν μουσική. Προς τα εκεί θέλουμε να πάμε κι εμείς με το δικό μας υλικό, το οποίο ετοιμαζόμαστε να κυκλοφορήσουμε τους επόμενους μήνες.

— Πρόσφατα είχατε το πάρτι για τα δύο χρόνια συνεργασίας σας. Αν έπρεπε να κρατήσουμε ένα επιμύθιο από αυτά τα δύο χρόνια, που να λειτουργεί και ως μήνυμα γι' αυτό που θέλουν να κάνουν και να είναι οι Pigs Kaput τα επόμενα χρόνια, ποιο θα ήταν αυτό;
Δημήτρης & Ρόδιος Στην αφίσα για το πάρτι των δύο χρόνων μας ευχαριστήσαμε ανθρώπους που μας βοήθησαν πολύ να κάνουμε αυτό που κάναμε, δείχνοντάς μας αλληλεγγύη άνευ όρων. Από γραφίστες που δούλεψαν δωρεάν για εμάς, μέχρι φίλους και άτομα που μας σύστησαν σε μαγαζιά όπου θα μπορούσαμε να παίξουμε – όπως οι Pulse Tribe, οι οποίοι προσπαθούν επίσης μόνοι τους στο πεδίο της ηλεκτρονικής μουσικής, με μόνο και απώτερο στόχο τη μουσική.
Υπήρχε αλληλοβοήθεια και αλληλεγγύη, αυτό πρεσβεύουμε κι εμείς, αυτό είναι το μήνυμα που θέλουμε να περάσουμε. Δεν είμαστε ο Ρόδιος και ο Δημήτρης. Είμαστε οι Pigs Kaput. Όταν παίζουμε μουσική είμαστε μόνο αυτό και θέλουμε όποιος έρχεται να μας ακούσει να νιώθει ένα μ' εμάς. **Α**

Όταν παίζουμε, κάνουμε μια ιστορική αναδρομή σε όλο το κίνημα της ηλεκτρονικής μουσικής. Ξεκινάμε από electro, πηγαίνουμε σε industrial, μετά σε dark disco, μετά σε Italo disco και στο τέλος σε Detroit techno. Υπάρχει, δηλαδή, ένα αφήγημα.

BOOK voice

Σε κάνουν να ξεχνιέσαι

Σε μαθαίνουν να ονειρεύεσαι. Σου κρατάνε συντροφιά. Κι άλλα πολλά. Κάθε βιβλίο έχει τη δική του, ξεχωριστή ιστορία —όπως κι αυτές που θα διαβάσετε στις σελίδες που ακολουθούν.

Ο Παναγιώτης Τιμογιαννάκης, που έχει παρευρεθεί καμιά 20αριά φορές στην τελετή απονομής των Όσκαρ, διηγείται ανέκδοτες ιστορίες από τον θαυμαστό κόσμο του Χόλιγουντ, με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου του *«Όσκαρ»*. Ο ποιητής και μεταφραστής Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης μιλάει για τη σχέση του με την ποίηση, τον κινηματογράφο, τη μουσική, τη λογοτεχνία. Η Μαρίλη Σταυρούλη γράφει για την καλλιτεχνική πρωτοπορία στην Ελλάδα κι ο *«Ήλιος με ξιφολόγχες»* του Γιώργου Σκαμπαρδώνη, που ζωντανεύει τη σκοτεινή Θεσσαλονίκη του 1931, ανεβαίνει στο ΚΘΒΕ. Οι φόβοι, οι ανησυχίες, οι εσωτερικές συγκρούσεις του Κωνσταντίνου Καβάφη, μέσα από τη βιογραφία που συνέγραψαν οι Gregory Jusdanis και Peter Jeffreys, αλλά και μια ανάλυση για τα μικρά, ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία: Πώς θα καταφέρουν να επιβιώσουν; Κι ακόμη, οι νέες εκδόσεις που θα βρείτε στα ράφια, μέσα από τις προτάσεις της ATHENS VOICE.

Επιμέλεια: ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ

© IMHAF MAULANA, UNSPLASH

Ποια μικρά/ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία θα επιβιώσουν, και γιατί

Τα βιβλιοπωλεία δεν είναι εκεί για να πουλάνε απλώς βιβλία

Όψεις της πόλης, αναμνήσεις, πράγματα που συνέβησαν παλιά, και πράγματα που συμβαίνουν σήμερα γύρω μας. Ημερολογιακές καταχωρίσεις για κάθε χρήση.

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

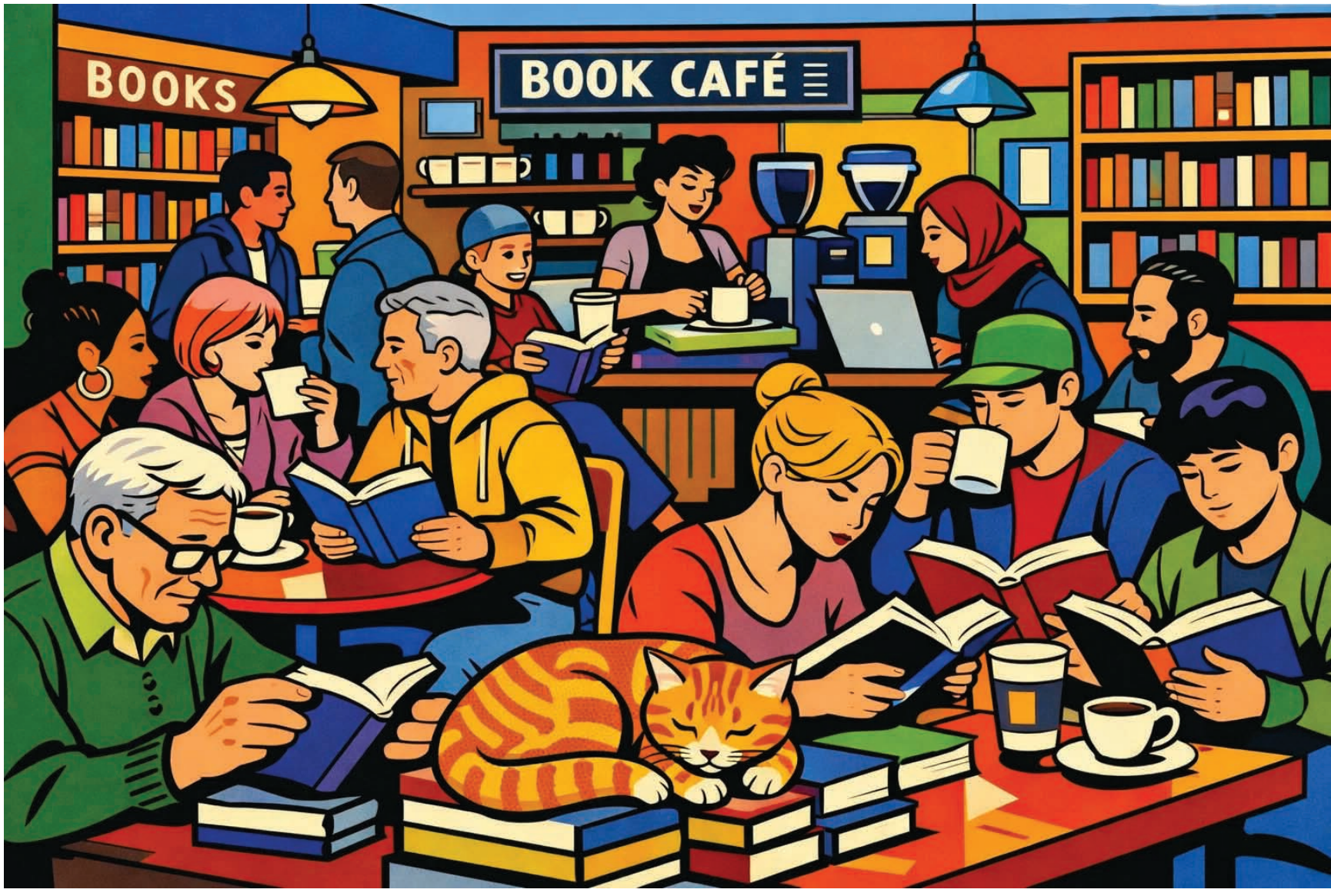

Πολλά, πάρα πολλά προβλήματα

Αν και οι πελάτες των βιβλιοπωλείων είναι λίγοι, και οπωσδήποτε πολύ λιγότεροι από όσους θα θέλαμε, χωρίζονται σε πολύ περισσότερους τύπους απ' όσους θα περίμενε κανείς. Έχουμε μιλήσει σε προηγούμενα Σημειώματα γι' αυτούς, και θα το ξανακάνουμε και στο μέλλον (γιατί μας αρέσει να ασχολούμαστε με τέτοια). Σήμερα, όμως, έχει απλώς σημασία να μείνουμε μόνο σε δύο τύπους: σ' αυτόν που ξέρει τι θέλει και σ' αυτόν που δεν ξέρει τι ακριβώς θέλει.

Αν τα βιβλιοπωλεία ήταν «κανονικά» καταστήματα κι αν ήταν εκεί μόνο για να πουλάνε βιβλία, ο πρώτος τύπος πελάτη δεν θα είχε πρόβλημα έτσι κι αγόραζε τα βιβλία του από ένα μαγαζί που οι υπάλληλοί του θα ήταν ρομπότ ή τεχνητές νοημοσύνες. Από την άλλη, ο δεύτερος τύπος πελάτη θα ήθελε πιθανώς δίπλα του έναν άνθρωπο, τον βιβλιοπώλη, που θα του έκανε μερικές προτάσεις κομμένες και ραμμένες στα μέτρα του ή στα μέτρα του ατόμου για το οποίο προορίζεται το βιβλίο που θέλει να πάρει. Αλλά τα βιβλιοπωλεία δεν είναι «κανονικά» καταστήματα. Είναι μικρές επιχειρήσεις μεν, αλλά εξόχως ιδιαίτερες δε. Και δεν είναι εκεί για να πουλάνε απλώς βιβλία.

Τώρα, υπάρχει μια παλιά, άγραφη σύμβαση ανάμεσα στον βιβλιοπώλη και τον αναγνώστη: ο πρώτος γνωρίζει τα βιβλία του, έχει άποψη γι' αυτά, μάλιστα έχει διαβάσει πολλά από αυτά· και ο δεύτερος εμπιστεύεται αυτή τη συσσωρευμένη γνώση. Για πολλές δεκαετίες, αυτό αρκούσε. Ένας βιβλιοπώλης (και στο εξής πλέον στο παρόν Σημείωμα θα μιλάμε αποκλειστικά για τα μικρά, ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία, όχι για τα μεγάλα, όχι για τις αλυσίδες), ένας βιβλιοπώλης λοιπόν με πάθος, με μια καλοστημένη βιτρίνα και με τις σωστές συστάσεις στους πελάτες τύπου βήτα, είχε όλα τα εφόδια για να κρατηθεί όρθιος. Σήμερα, αυτή η σύμβαση μπορεί μεν να μην έχει ακυρωθεί —προφανώς και δεν έχει ακυρωθεί—, αλλά δεν αρκεί πια από μόνη της. Κακώς αρκούσε μέχρι τώρα, αν θέλετε τη γνώμη μου.

Θέλω να πω, ΔΕΝ μπορούμε, ΔΕΝ πρέπει, δεν ΓΙΝΕΤΑΙ να λέμε πως τα βιβλιοπωλεία είναι χώροι όπου εργάζονται άνθρωποι σχετικοί με τα βιβλία, και άνθρωποι που αγαπούν τα βιβλία, και άνθρωποι που μπορούν να σε συμβουλεύσουν για τα βιβλία, και άνθρωποι με τους οποίους μπορούμε να συνεννοούμαστε με τα μάτια, και άνθρωποι που θυμούνται τι σου αρέσει και τι απεχθάνεσαι να διαβάζεις, και όλα αυτά τα πολύ όμορφα —και μια στάλα κριντζ— πράγματα. Μα, προφανώς. Αυτό δα έλειπε. Αυτά ΔΕΝ είναι ποιοτικά χαρακτηριστικά ενός βιβλιοπωλείου: είναι οι ίδιοι οι τοίχοι, τα ράφια και οι πάγκοι του. Είναι ό,τι τα τσιγκέλια για τα παλιά κρεοπωλεία. Θέλω να πω: εξυπακούονται, είναι εκ των ων ουκ άνευ, που λέγανε παλιά, δεν γίνεται αλλιώς. Δεν λέει να επικαλούμαστε κάτι τόσο προφανές, τόσο ταυτολογικό.

Αλλά όμως, ακριβώς επειδή όλα αυτά είναι έτσι κι όχι αλλιώς, και είναι έτσι για όλα τα βιβλιοπωλεία, και ασφαλώς, και ένα παραπάνω, για όσα άνοιξαν το τελευταίο τέταρτο του αιώνα —οπότε μιλάμε για την πιο βιβλιόφιλη γενιά στην ιστορία της χώρας και του κόσμου, πολύ μακριά από τη δεύτερη—, ακριβώς επειδή αυτά είναι κοινός τόπος, ΔΕΝ ΑΡΚΟΥΝ. Όχι από μόνα τους. Αρκούσαν παλιά, για κάποιους λόγους, μα όχι πια.

Γιατί τα πράγματα έχουν αλλάξει. Και δεν έχουν αλ-

λάξει προς το χειρότερο: έχουν αλλάξει ΚΑΙ προς το καλύτερο, ΚΑΙ προς το χειρότερο.

Τα πράγματα έχουνε πια αλλάξει

Προς το καλύτερο άλλαξαν γιατί πια δεν κυκλοφορούν πεντακόσια και χίλια βιβλία τον χρόνο, εκ των οποίων τα μισά χωρίς πληρωμένα δικαιώματα και μόνο με το μισό πρωτότυπο κείμενο μεταφρασμένο: κυκλοφορούν ΔΕΚΑΤΡΕΙΣ χιλιάδες βιβλία τον χρόνο, ΜΟΝΟ στα ελληνικά, και κάπου τα χίλια από αυτά —ναι— είναι εκπληκτικές εκδόσεις: βιβλιάρες. Υπάρχει τέτοια ποσότητα, τέτοια ποικιλία, τέτοια ποιότητα, που σε ζαλίζει. Μάλιστα, κανείς δεν μπορεί να έχει ούτε καν μια σχετική εποπτεία επί του συνόλου της βιβλιοπαραγωγής. Βασικά κανείς δεν μπορεί να έχει ούτε καν μια σχετική εποπτεία επί του συνόλου της λογοτεχνικής, φερειπείν, ή της δοκιμιακής βιβλιοπαραγωγής. Κανείς άνθρωπος, κανείς κριτικός, κανείς βιβλιοπώλης.

Επίσης, πλέον πολλοί περισσότεροι άνθρωποι διαβάζουν βιβλία. Δεκαπλάσιοι από ό,τι παλιά, και το λέμε μετριοπαθώς. Παλιά διάβαζαν μόνο κάτι πολύ μορφωμένοι, κάτι πανεπιστημιακοί, κάτι φερέλπιδες συγγραφείς. Οι πολλοί διάβαζαν το *Ρομάντζο* και τη *Βεντέτα*. Και τον *Θησαυρό*. Και τον *Καζαμία*. Ο κόσμος πλέον διαβάζει κατά πολύ μεγαλύτερα ποσοστά, και δεν είναι λίγοι εκείνοι που καταφέρνουν να βγάζουν και λεφτά από αυτή τη συνήθεια του κόσμου. Πραγματικά λεφτά, από τα κανονικά. Οι άνθρωποι δεν αγαπούν λιγότερο τα βιβλία. Δεν ισχύουν αυτά τα πράγματα. Τα αγαπούν περισσότερο, και τα αγοράζουν περισσότερο. Το πρόβλημα για τα μικρά, ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία (ένα από τα προβλήματα) είναι ότι οι δυνάμει πελάτες τους μπορούν να τα αγοράσουν παντού — και φτηνότερα.

Αλλά ας ξεκινήσουμε ανάποδα: αν τα βιβλία που κυρίως αγοράζει το αναγνωστικό κοινό στην Ελλάδα πωλούνταν από την Amazon και αν τα e-books είχαν πιάσει στη χώρα μας (δεν έπιασαν: λιγότερο από το 1 στα 100 πωληθέντα βιβλία στην Ελλάδα είναι ψηφιακό, και αυτό δεν πρόκειται να αλλάξει ούτε κατά διάνοια τα επόμενα 5-10 χρόνια), δεν θα υπήρχε ήδη ΟΥΤΕ ΕΝΑ μικρό, ανεξάρτητο βιβλιοπωλείο. Ούτε μισό. Γιατί όλοι μα όλοι θα ψώνιζαν από την καθ' ημάς Amazon ή/και θα κατέβαζαν τα βιβλία τους με ένα κλικ από το Χ σάιτ.

Μα και πάλι: μολονότι εδώ εξακολουθούμε να αγοράζουμε χάρτινα βιβλία, και μολονότι δεν έχουμε μια Amazon να τα σαρώσει όλα, ΚΑΙ ΠΑΛΙ τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα μικρά, ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία είναι μεγάλα και συχνά αβάσταχτα. Τα ξέρουμε όλοι όλα, αλλά ας μας επιτραπεί να επαναλάβουμε τα κυριότερα και εδώ:

• Η Ελλάδα έχει το μικρότερο αναγνωστικό κοινό στην Ευρώπη.
• Το 50% των βιβλίων που πωλούνται αγοράζεται από περίπου το 5% του πληθυσμού.
• Το βιβλίο ποτέ δεν απέκτησε κύρος σε πλατιούς κύκλους. Θεωρείται ακόμη λούσο — λούσο, όμως, που δεν προσδίδει κοινωνικό στάτους όπως άλλα λούσα.
• Το αναγνωστικό κοινό δεν αλλάζει ούτε σήμερα ούτε αύριο με βιβλιοφιλικές εκπαιδευτικές πολιτικές, ακόμη και αν υπήρχαν τέτοιες. Που δεν υπάρχουν. Που και να υπήρχαν, θα κατάφερναν ίσως να εκπαιδεύσουν τη μεθεπόμενη γενιά. Μέχρι τότε, όμως, δεν θα υπάρχουν καθόλου βιβλιοπωλεία σαν τα σημερινά: ούτε μισό.
• Αν διαβάσει κανείς τις δράσεις του τμήματος Antipiracy του ΟΣΔΕΛ, θα φρίξει. Μόνο το 2025, επιτεύχθηκε η διαγραφή 16.500 παράνομων αρχείων. Η ψηφιακή πειρατεία στον εκδοτικό χώρο παρουσιάζει αύξηση, με ιδιαίτερη έμφαση στα παράνομα audiobooks.
• Οι Έλληνες έχουν όλοι μαζί ένα συγκεκριμένο μπάτζετ για αγορά βιβλίων: θα διαθέσουν όλοι μαζί Χ λεφτά, και όχι Χ λεφτά συν μισό ευρώ. Δεν υπάρχει περίπτωση να βρεθεί αυτό το συν μισό ευρώ. (Αλλά να αφαιρεθούν ένα ή δέκα εκατομμύριο ευρώ από τα Χ λεφτά, γίνεται πολύ εύκολα: αρκεί μια μικρή διεθνής αναταραχή στις αγορές.) Τώρα, αν αυτά τα Χ λεφτά πήγαιναν σε 100 τίτλους, οι συγγραφείς και οι εκδότες αυτών των τίτλων θα ήταν ευτυχείς, και οι βιβλιοπώλες ευτυχέστεροι, καθώς θα διέθεταν και τα 100 αυτά βιβλία στο μαγαζί τους. Αλλά αυτά τα Χ λεφτά μοιράζονται σε κάπου 30.000 τίτλους. (Δηλαδή, χονδρικά τα βιβλία της τελευταίας τριετίας.) Κανένα βιβλιοπωλείο βέβαια δεν χωράει τόσα βιβλία, ούτε θα μπορούσε ποτέ να τα διαχειριστεί. Και κανένας εκδότης ή συγγραφέας δεν χαίρεται με τόσο μεγάλο ανταγωνισμό: η πίτα χωρίζεται σε άπειρα κομμάτια πλέον, ήτοι τα τιράζ καταρρέουν, και μπεστ σέλερ θεωρείται όποιο βιβλίο πιάσει τα 1.000 πωληθέντα κομμάτια.
• Ένα (μικρό) ποσοστό από αυτά τα Χ λεφτά θα πάει στις εφημερίδες που μοιράζουν βιβλία.
• Ένα (όχι και τόσο μικρό) ποσοστό από αυτά τα Χ λεφτά θα δοθεί σε παλαιότερες της τριετίας εκδόσεις (δηλαδή σε βιβλία εκτός Ενιαίας Τιμής), που οι εκδότες ξεστοκάρουν από τα e-shop τους ή σε φεστιβάλ, παζάρια κ.λπ., κάτι που δεν μπορεί να κάνει το βιβλιοπωλείο.
• Ένα (διόλου αμελητέο) ποσοστό από αυτά τα Χ λεφτά θα πάει στις ιδιωτικές εκδόσεις που έχουν φτάσει να είναι όσες και οι κανονικές.
• Ένα (όχι αμελητέο) ποσοστό από αυτά τα Χ λεφτά θα πάει στα βιβλιοπωλεία που πουλάνε δύο, και τρεις, και παραπάνω φορές ένα καινούργιο βιβλίο, διά της μεθόδου της επιστροφής, καταστρατηγώντας τον νόμο περί Ενιαίας Τιμής (και βέβαια μην αποδίδοντας χρήματα σε εκδότες και συγγραφείς από τη δεύτερη πώληση και μετά), και σε πλατφόρμες τύπου Metabook: τα νέα παλαιοβιβλιοπωλεία. (Σημείωση: τα παλαιοβιβλιοπωλεία ΔΕΝ είναι βιβλιοπωλεία. Είναι καταστήματα όπου συναλλάσσονται δύο άνθρωποι: ο ιδιοκτήτης και ο πελάτης. Στα βιβλιοπωλεία υπάρχουν αυτοί οι δύο, αλλά προστίθενται σε αυτούς ο εκδότης και ο συγγραφέας. Τα παλαιοβιβλιοπωλεία δεν ανήκουν στην αγορά του βιβλίου.)
• Και βέβαια ένα πολύ μεγάλο ποσοστό από τα Χ λεφτά θα πάει στα μεγάλα βιβλιοπωλεία, στις αλυσίδες, στα αεροδρόμια, ακόμη και στα σούπερ μάρκετ, μας αρέσει δεν μας αρέσει. (Τους συγγραφείς ΦΥΣΙΚΑ και τους αρέσει: ΚΑΝΕΙΣ συγγραφέας ΠΟΤΕ δεν ρώτησε από πού έρχεται αυτό το ευρώ που μπήκε στον λογαριασμό του με τα δικαιώματα: από το βιβλιοπωλείο Σέξπιρ & Συντροφία ή από τον ΑΒ Βασιλόπουλο; Κανείς, ποτέ. Και αυτό έλειπε.)

What is to be done?

Οπότε; Οπότε: μέσα σε αυτό το τοπίο, το μικρό, ανεξάρτητο βιβλιοπωλείο καλείται να κάνει κάτι εξαιρετικά δύσκολο, εφόσον θέλει να εξακολουθεί να υπάρχει. Καλείται να δικαιολογήσει την ύπαρξή του με όρους που δεν είναι μόνο εμπορικοί. Πώς; Υπάρχουν κάποιοι δοκιμασμένοι τρόποι. Όλοι τούς ξέρουν, ελάχιστοι τους εφαρμόζουν.

Αλλά πριν τους πούμε, ας θυμίσουμε κάτι ακόμη πιο σημαντικό. Για να εξακολουθεί να υπάρχει ένα μικρό, ανεξάρτητο βιβλιοπωλείο, δεδομένων όσων είπαμε (και όσων δεν είπαμε: δεν μιλήσαμε εδώ για τα νοίκια, για τα έξοδα, για τις διαφορετικές τιμολογιακές και άλλες πολιτικές τού ενός και του άλλου εκδότη, για τις παρακαταθήκες, για κάποιες περίεργες επιταγές, για την εφορεία κ.λπ. κ.λπ.), πρέπει να θυμάται διαρκώς ότι:

• Δεν αρκεί να έχει τα «καλά» βιβλία.
• Δεν αρκεί να έχει τα «σωστά» βιβλία.
• Δεν αρκεί να… μην έχει τα μπεστ σέλερ που διαβάζουν οι πολλοί. (I mean…)
• Δεν αρκεί να στηρίζει το ένα ή το άλλο κοινωνικό αίτημα, ακολουθώντας τον εκάστοτε συρμό.
• Και σίγουρα δεν αρκεί να υποθέτει ότι ασκεί κοινωνικό έργο με την παρουσία του και μόνο. Γιατί δεν το ασκεί. Είναι απλώς ένα μαγαζί. Ιδιαίτερο μεν, μαγαζί δε. Αν ασκούσε κοινωνικό, πολιτιστικό κ.τ.π. έργο, θα το ξέραμε. Όπως πράγματι το ξέρουμε για όσα (λίγα) όντως το κάνουν.

Κατόπιν τούτων, ας δούμε τέσσερις από τους πιο δοκιμασμένους τρόπους επιβίωσης ενός μικρού, ανεξάρτητου βιβλιοπωλείου, για τους οποίους —δόξα τω Θεώ— μιλάμε εδώ και μπόλικα χρόνια, ασφαλώς εις ώτα μη ακουόντων.

Υπάρχει μια παλιά, άγραφη σύμβαση ανάμεσα στον βιβλιοπώλη και τον αναγνώστη: ο πρώτος γνωρίζει τα βιβλία του· και ο δεύτερος εμπιστεύεται αυτή τη συσσωρευμένη γνώση

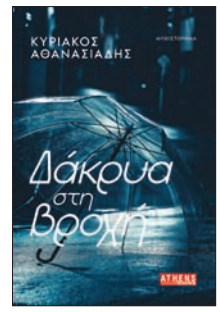

*Το βιβλίο **«Δάκρυα στη βροχή»** του **Κυριάκου Αθανασιάδη** κυκλοφορεί από της εκδ. A.V.books*

[1] Η εξειδίκευση σαν ταυτότητα

Ένας από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους επιβίωσης είναι η εξειδίκευση — και εδώ δεν μιλάμε απλώς για επιχειρηματική στρατηγική, αλλά για κάτι βαθύτερο: τη διαμόρφωση μιας ταυτότητας που δεν μπορεί να αντιγραφεί από κανένα αλγοριθμικό τέχνασμα.

Ένα βιβλιοπωλείο αφιερωμένο αποκλειστικά στον τρόμο, για παράδειγμα, δεν πουλά απλώς βιβλία τρόμου. Πουλά την αίσθηση ότι βρίσκεσαι σε έναν χώρο που σε καταλαβαίνουν. Ο επισκέπτης δεν χρειάζεται να εξηγήσει γιατί αγαπά τη Σίρλεϊ Τζάκσον ή γιατί θέλει κάτι «σαν τον Τόμας Λιγκότι αλλά όχι τόσο κατάμαυρο, μαν». Η αίσθηση του «ανήκω εδώ» είναι ανεκτίμητη και δεν παρέχεται από τις γενικού τύπου πλατφόρμες. Το ίδιο ισχύει για βιβλιοπωλεία κόμικς, βιβλιοπωλεία αστυνομικής λογοτεχνίας, βιβλιοπωλεία μόνο για παιδιά, βιβλιοπωλεία μόνο για καγκουρό. Η εξειδίκευση μετατρέπει τον χώρο σε κάτι άλλο — σε κάποιου είδους προορισμό, όχι απλώς σε σημείο αγοράς.

Όλοι ξέρουμε αυτά τα νέα σούπερ μοντέρνα βιβλιοπωλεία που πουλάνε ΕΝΑΝ τίτλο την εβδομάδα μόνο, ναι; Η αποθέωση της εξειδίκευσης. Πενήντα βιβλία τον χρόνο, αλλά διαλεγμένα ένα ένα, και με τρομερή τεκμηρίωση από δίπλα. Οκέι, ακραίο. Αλλά γιατί να μην υπάρχει ένα βιβλιοπωλείο Slow Living, ας πούμε, που θα εστιάζει στην αυτοβελτίωση, τη φιλοσοφία, την κηπουρική, τη χειροτεχνία και τη μαγειρική με φυσικά, φρέσκα υλικά; Ένας τέτοιος χώρος θα λειτουργούσε και ως καταφύγιο από την ψηφιακή ταχύτητα, προσφέροντας, εκτός από βιβλία, και αντικείμενα που σχετίζονται με την ανάγνωση, όπως χειροποίητα σημειωματάρια και τσάι. Σας ακούγεται κάπως; ΕΙΝΑΙ κάπως.

Πρόταση: Ένα βιβλιοπωλείο με βάση το ρομάντζο, θα είχε πολλές πιθανότητες επιβίωσης. Οι κόρες και οι εγγονές των γυναικών που διάβαζαν Άρλεκιν διαβάζουν σωρηδόν τη μετεξέλιξή τους, τα romantasy. Κι αυτό είναι ΠΟΛΥ καλό. Αλλά και τα ίδια τα Άρλεκιν έχουν αλλάξει. Είναι πολλά, είναι καλά, είναι φεμινιστικά, και τα σπάνε.

[2] Ο χώρος σαν εμπειρία

Πέρα από την εξειδίκευση, υπάρχει μια άλλη διάσταση που αποκτά ολοένα μεγαλύτερη βαρύτητα: το βιβλιοπωλείο ως σωματική, αισθητηριακή εμπειρία. Και εδώ μπαίνει στο παιχνίδι η ατμόσφαιρα — κάτι που, σε αντίθεση με το περιεχόμενο ενός καταλόγου, επίσης δεν μπορεί να ψηφιοποιηθεί. Με την καμία.

Το καφέ μέσα στο βιβλιοπωλείο δεν είναι πλέον ιδιοτροπία ή πολυτέλεια — εδώ και πολλά χρόνια έχει γίνει αναγκαιότητα. Αλλά: είναι ακόμα, και είναι πάντα, «καφέ». Δεν είναι κάτι ξεχωριστό. Είναι ένας καναπές και δυο πολυθρόνες, συν τρία τραπεζάκια. Και ένας καπουτσίνο ή ένα Μεταξά στο τσακίρ κέφι. Όμως ΚΑΙ εδώ, η λεπτομέρεια κάνει τη διαφορά. Ένα vegan πιάτο ημέρας, φερειπείν, με υλικά από τοπικούς παραγωγούς, ή ένα μενού εμπνευσμένο από βιβλία («Το κέικ της κυρίας Ντάλογουεϊ», «Οι μαντλέν του Προυστ», «Οι Τάρτες με μαρμελάδα της Αλίκης στη χώρα των θαυμάτων», ή η… μυδόσουπα από τον «Μόμπι Ντικ»: οκέι, αυτό είναι υπερβολή), δεν είναι απλώς φαγητό, δεν είναι σνακ, δεν είναι κάτι για να τσιμπήσουμε — είναι αφήγηση. Είναι ένας τρόπος να πεις στον επισκέπτη, στον πελάτη, στον αναγνώστη, ότι εδώ, στη μικρή και άσημη αυτή γωνιά του κόσμου, στην κατά πολλούς μίζερη Αθήνα ή στην αποξεχασμένη Θεσσαλονίκη ή όπου αλλού, κάποιος έβαλε το κεφάλι του και σκέφτηκε. Κάποιος επιμελήθηκε αισθητικά (και λογοτεχνικά) αυτή την Α4 του μενού. Αυτό το αίσθημα είναι που κάνει τον κόσμο να επιστρέφει.

Πρόταση: Φτιάξτε πρωτότυπα πράγματα, αλλάζετέ τα από καιρού εις καιρόν, δώστε βάρος στον καφέ, καταρτίστε μια κάβα της προκοπής. Δείξτε ότι υπολογίζετε εξίσου αυτό το κομμάτι του μαγαζιού, δεν είναι ντροπή. Και μην ξεχνάτε τη γάτα: χρειάζεστε μια γάτα. Τουλάχιστον μία.

Τα βιβλία είναι ένας τρόπος για να τη βγάλουμε καθαρή. Και τα βιβλιοπωλεία μπορούν να είναι το δεύτερο καλύτερο μέρος του κόσμου για να τα συναντήσουμε. Ή, έστω, μια αφορμή.

[3] Το βιβλιοπωλείο σαν τόπος συνάθροισης

Η πιο ενδιαφέρουσα μετεξέλιξη, όμως, είναι αυτή που ξεπερνά εντελώς τα στενά όρια του εμπορίου: το βιβλιοπωλείο ως κοινοτικός χώρος. Σε μια εποχή που η κοινωνική απομόνωση αποτελεί διαγνωσμένο πρόβλημα δημόσιας υγείας, η ανάγκη για φυσικούς τόπους συνάντησης —που όμως δεν είναι ούτε το σπίτι μας, το γραφείο μας, ούτε και ένα κλασικό μπαρ— είναι πραγματική. Και δεν νομίζουμε ότι καλύπτεται από κάτι.

Δεν μιλάμε εδώ για παρουσιάσεις βιβλίων, για workshops δημιουργικής γραφής, για λέσχες ανάγνωσης κ.τ.σ.: αυτά είναι πράγματα που γίνονται ούτως ή άλλως, παντού. Μιλάμε για επεμβάσεις του βιβλιοπωλείου στον κοινωνικό ιστό, στη γειτονιά (όχι απέναντι στο… κράτος και στο σύστημα!), για συζητήσεις πάνω σε θέματα που απασχολούν την τοπική κοινωνία, για μέριμνα 24/7, για δημιουργία και σύσφιξη δεσμών με την κοινότητα: για πράγματα που μετατρέπουν ένα βιβλιοπωλείο από μαγαζί σε θεσμό. Και οι θεσμοί έχουν κάτι που δεν το έχουν τα κανονικά μαγαζιά: τους ανήκεις. Δεν τα επισκέπτεσαι απλώς για να πας να ψωνίσεις. Είσαι ένα κομμάτι τους. Αυτό απαιτεί, βέβαια, έναν βιβλιοπώλη που δεν αντιλαμβάνεται τον εαυτό του μόνο σαν έμπορο, αλλά (και) σαν κάτι ανάμεσα σε οικοδεσπότη, επιμελητή και ακτιβιστή της γειτονιάς. Είναι απαιτητικός ρόλος, δεν το συζητάμε — αλλά, όπου τον έχουν αναλάβει με συνέπεια, τα αποτελέσματα μιλούν από μόνα τους.

Πρόταση: Διαβάστε για την έννοια του «Third Place», όπως την εισήγαγε ο Ray Oldenburg στο βιβλίο *«The Great Good Place»* (1989). Εκεί, περιγράφει χώρους που λειτουργούν ως συνδετικοί κρίκοι του κοινωνικού ιστού, προσφέροντας ένα περιβάλλον ουδετερότητας, προσβασιμότητας και οριζόντιας επικοινωνίας. Αυτό, δηλαδή, που από ΟΛΑ τα καταστήματα, ΜΟΝΟ ένα βιβλιοπωλείο μπορεί να προσφέρει. Γιατί, από ΟΛΑ τα καταστήματα, ΜΟΝΟ το βιβλιοπωλείο μπορεί να υπερβεί την ιδιότητα του απλού εμπορικού και να μετεξελιχθεί σε έναν ζωτικό θύλακα «χαλαρής κοινωνικότητας». Το βιβλιοπωλείο είναι ο ιδανικός «τρίτος τόπος».

[4] Τα Μέσα σαν εφαλτήριο αναγνωρισιμότητας

Δεν μπορεί να υπάρξει σύγχρονο βιβλιοπωλείο δίχως καλά, έξυπνα, ιδιαίτερα, πρωτότυπα σόσιαλ. Ακολουθώ στο Instagram ένα (πολύ) μικρό (και ακραιφνώς ανεξάρτητο) βιβλιοπωλείο στη… Μαδρίτη, και είναι το πρώτο μέρος που θα επισκεπτόμουν αν θα πήγαινα ποτέ εκεί πέρα. Το έχω στην καρδιά μου. Και το ξέρω μόνο από το IG. Και το IG του τα σπάει.

Πρόταση: Φτιάξτε καλά σόσιαλ. Βρείτε τον κατάλληλο (για εσάς) συνεργάτη για να σας τα τρέχει. Κάντε το όμως σήμερα, γιατί αύριο δεν θα προλάβετε.

Η παράδοξη δύναμη της μικρής κλίμακας

Υπάρχει μια ειρωνεία στο κέντρο όλης αυτής της συζήτησης: αυτό που κάποτε θεωρούνταν αδυναμία του μικρού βιβλιοπωλείου —η μικρή κλίμακα, η στενή εξειδίκευση, η περιορισμένη πελατεία— μπορεί να γίνει η μεγαλύτερή του δύναμη. Ακριβώς επειδή δεν μπορεί να προσφέρει τα πάντα στους πάντες, μπορεί να ΕΙΝΑΙ τα πάντα για κάποιους. Και αυτοί οι «κάποιοι», όταν βρουν τον χώρο τους, δεν φεύγουν εύκολα. Η Χ-Ψ Amazon θα συνεχίσει να πουλάει βιβλία φτηνότερα. Τα e-books θα συνεχίσουν να είναι πιο βολικά. (Οκέι, δεν θα πιάσουν στην Ελλάδα, το είπαμε.) Τίποτε από αυτά δεν αλλάζει και τίποτε από αυτά δεν θα αλλάξει. Ίσα ίσα που ο χρόνος μας για διάβασμα θα μικραίνει ολοένα και περισσότερο, γιατί τέτοια έχουμε αποδεχτεί πως είναι η αλγοριθμική μοίρα μας.

Αλλά κανένας αλγόριθμος ποτέ, αν μας επιτρέπεται ο κάπως κακόγουστος αυτός ρομαντισμός, δεν μπορεί να αναπαραγάγει την αίσθηση ενός χώρου που σε κάνει να νιώθεις ότι ανήκεις εκεί. Ότι είσαι κομμάτι του. Ότι είναι το στέκι σου. Και ίσως αυτό να είναι το μόνο που χρειάζεται να μοχθήσει για να πουλήσει ένα μικρό, ανεξάρτητο βιβλιοπωλείο: η αίσθηση ότι υπάρχει ένα μέρος στην πόλη φτιαγμένο ακριβώς γι' αυτόν, γι' αυτήν, γι' αυτό. Κάτι αληθινό, κάτι ειλικρινές, κάτι πεζό, και καθημερινό, και γουστόζικο, και αλλιώτικο, και περίεργο, και κουίρ, και αλλούτερο. Κάτι για να περνάμε κάπως καλά και για να μας βοηθά να την παλέψουμε απέναντι στην καθημερινότητα.

Τα βιβλία δεν είναι τσεκούρια για να σπάσουμε την παγωμένη θάλασσα μέσα μας, μπλα-μπλα-μπλα. Δεν ζούμε στην Τσεχοσλοβακία του Μεσοπολέμου, και σίγουρα δεν είμαστε ο Κάφκα. (Και, αν μας περνάει πού και πού από το μυαλό, ας το κοιτάξουμε πριν να είναι αργά και βγούμε σε τίποτα δρόμους κυνηγώντας τον κόσμο). Τα βιβλία είναι ένας τρόπος για να τη βγάλουμε καθαρή. Και τα βιβλιοπωλεία μπορούν να είναι το δεύτερο καλύτερο μέρος του κόσμου για να τα συναντήσουμε. Ή, έστω, μια αφορμή.

* * *

ΥΓ1. Προ κάποιων μηνών —ή ίσως και πριν από κάνα χρόνο— τα σόσιαλ κατακλύστηκαν από τον θρήνο για το κλείσιμο ενός καλού βιβλιοπωλείου στην Αθήνα. Η αλήθεια είναι πως είχε βγει στη σύνταξη ο ιδιοκτήτης του, αλλά αυτό για κάποιους λόγους δεν έγινε γνωστό στους πολλούς. Όσοι μάθαμε το τι και το πώς, διαβάζαμε με μεγάλο ενδιαφέρον τα σχόλια και τις αναλύσεις. Ήταν ο ορισμός του weird.

ΥΓ2. Δεν το λέμε στο κείμενο, αλλά —εξυπακούεται πως— αν ένα νορμάλ μικρό, ανεξάρτητο βιβλιοπωλείο δεν έχει χαρτικά (ωραία, μερακλίδικα, φτηνά και ακριβά), δεν είναι ένα νορμάλ μικρό, ανεξάρτητο βιβλιοπωλείο. Τα χαρτικά είναι για το βιβλιοπωλείο ό,τι οι κινηματογραφικές αφίσες για τον κινηματογράφο. Και ΟΛΟΙ οι βιβλιόφιλοι τα αγαπούν και ξέρουν να τα εκτιμούν. Φέρτε μας στιλό, τεφτέρια και σβήστρες!

ΥΓ3. Ναι, κλείνουν πολλά μικρά, ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία. ΑΛΛΑ ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΠΟΛΛΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ. Και εν πολλοίς καλύτερα: όχι γιατί τα άλλα ήταν κακά, αλίμονο· αλλά γιατί τα καινούργια τα ανοίγουν παιδιά που έμαθαν να αγαπούν το βιβλίο από τους παλιούς. Τα τελευταία δέκα χρόνια η Αθήνα έχει δει μια σημαντική άνθηση μικρών, ανεξάρτητων βιβλιοπωλείων, που τα περισσότερα λειτουργούν και σαν πολιτιστικοί πυρήνες στη γειτονιά τους. Ενδεικτικά:

- **Little Tree Books** (2016), **Κουκάκι**
Βιβλιοκαφέ με έμφαση στη λογοτεχνία. Είναι ιδανικό για χαλαρή ανάγνωση, κάνει παρουσιάσεις και έχει και ωραία αυλή.

- **Μετεωρίτης** (2019), **Εξάρχεια**
Εστιασμένο στην ποίηση, στο δοκίμιο και στις indie εκδόσεις. Έχει γίνει σημείο αναφοράς σε κάποιους λογοτεχνικούς κύκλους.

- **Red n' Noir** (2019), **Κυψέλη**
Συνεταιριστικό βιβλιοκαφέ με έμφαση στο crime, στο πολιτικό βιβλίο και στα κόμικς. Διοργανώνει εκδηλώσεις και φεστιβάλ.

- **Fata Libelli** (2020), **Πειραιάς**
Κομψό, με μια ιδιαίτερη αισθητική παλαιού ευρωπαϊκού βιβλιοπωλείου, επικεντρωμένο στη λογοτεχνία. Άνοιξε κατά τη διάρκεια της πανδημίας και έφερε φρέσκο αέρα στην περιοχή.

- **Literature House** (2020), **Αθήνα**
Ειδικεύεται σε λογοτεχνικά βιβλία και κάνει εκδηλώσεις. Άνοιξε εν μέσω προκλήσεων και παραμένει ενεργό.

- **Librofilo & Co** (2021), **Κουκάκι**
Ένα ζεστό βιβλιοπωλείο, με πολλή λογοτεχνία και δοκίμιο. Προέρχεται από το ομώνυμο μπλογκ και διοργανώνει συναντήσεις της δυναμικής λέσχης του.

- **Zatopek Book Cafe** (2021), **Καλλιθέα**
Βιβλιοκαφέ με τέλειο όνομα. Προσφέρει βιβλία, καφέ, κρασί, και κάνει εκδηλώσεις για βιβλία, μουσική και τέχνες.

- **Μονόκλ** (2021), **Αθήνα**
Μικρό βιβλιοπωλείο, με επιλεγμένους τίτλους από μικρούς εκδοτικούς οίκους. Έχει και βιβλία δεύτερο χέρι σε προσφορές.

- **Hyper Hypo** (2021), **Αθήνα**
Ειδικεύεται σε βιβλία τέχνης, design, φωτογραφίας και μόδας. Διοργανώνει και εκθέσεις τέχνης στο υπόγειο.

- **Void** (2021), **Εξάρχεια**
Εστιασμένο στη σύγχρονη λογοτεχνία και σε ανεξάρτητες εκδόσεις. Επίσης τέλειο όνομα.

- **Κομπραί** (2022), **Εξάρχεια**
Ψαγμένο βιβλιοπωλείο, που έχει καθιερωθεί σαν αγαπημένο στέκι για πολλούς (επίσης ψαγμένους) βιβλιόφιλους.

- **Penny Lane Bookshop** (2025), **Νέα Σμύρνη**
Μικρό βιβλιοπωλείο που άνοιξε πρόσφατα και εστιάζει στη λογοτεχνία και στο παιδικό βιβλίο, με τα μάτια στραμμένα στην κοινότητα.

Όλο και κάποιο θα ξεχνάμε – συμπαθάτε μας.

* * *

Αυτό το μικρό Σημείωμα είναι αφιερωμένο στην αγαπημένη μου φίλη βιβλιοπώλισσα Αρετή Γεωργιλή του Free Thinking Zone, αρχηγού των ατάκτων βιβλιοπωλείων. A

ΒΡΑΒΕΙΟ BOOKER 2025

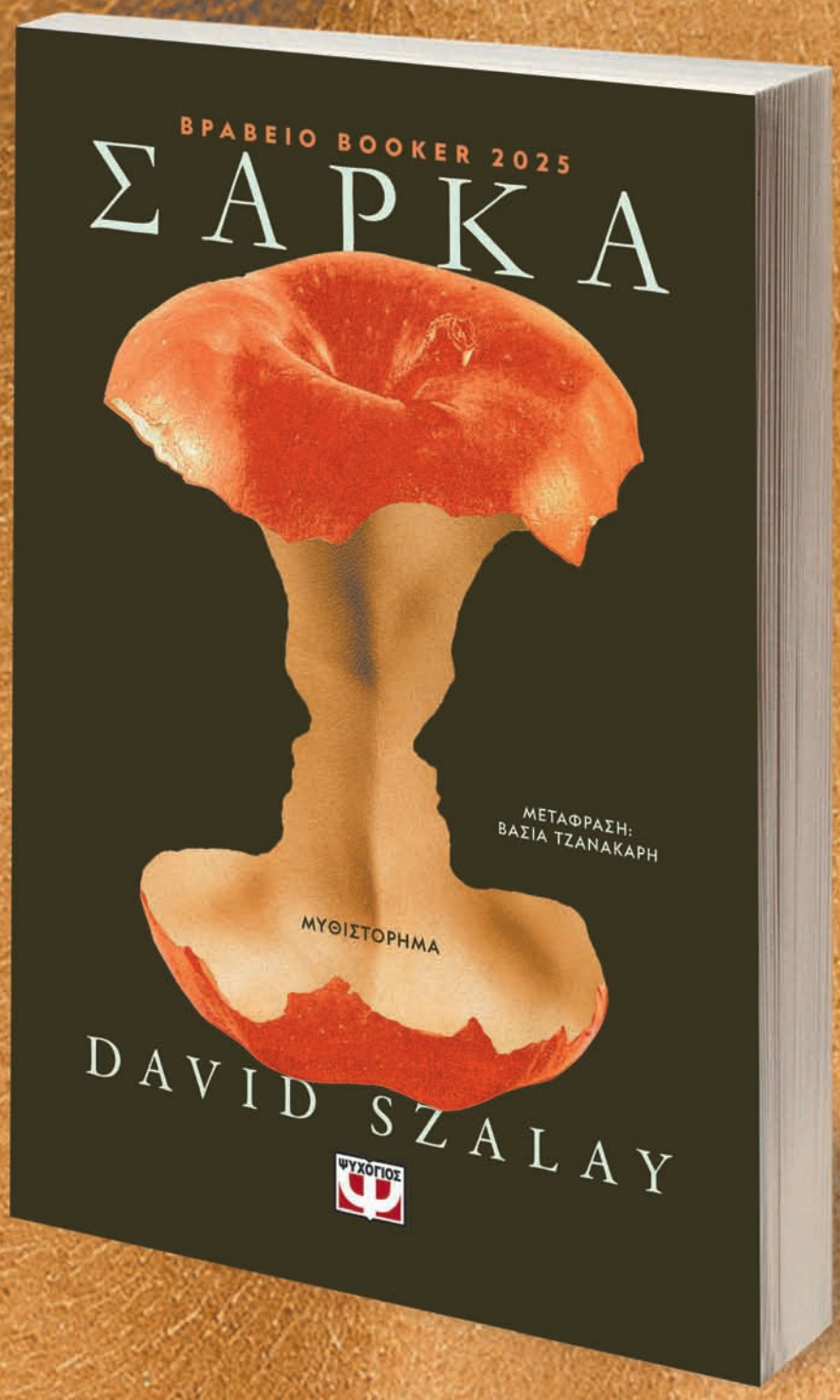

Το συγκλονιστικό πορτρέτο ενός άντρα
που βρίσκεται σε σύγκρουση με
τον εαυτό του και την εποχή του.

ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης

Ουσιαστικά, σε ό,τι κάνω υπάρχει πάντα η «λοξή ματιά του ποιητή»

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΔΗΜΟΥ** - Φωτό: **ΤΑΣΟΣ ΑΝΕΣΤΗΣ**

Είχαμε δώσει ραντεβού με τον Γιώργο-Ίκαρο Μπαμπασάκη –που, όπως μου εξηγεί, ονομάστηκε Ίκαρος εξαιτίας της αγάπης του στρατιωτικού πατέρα του για την Αεροπορία– στον Φοίβο, στην αγαπημένη του Κυψέλη. Με τη χαρακτηριστική τραγιάσκα του, τα γυαλιά με τον μαύρο σκελετό, την καμπαρντίνα κι από μέσα ένα σακάκι με μια κονκάρδα με τον Γάλλο θεωρητικό και επαναστάτη Γκι Ντεμπόρ στο πέτο, και βέβαια κρατώντας την ταμπακιέρα και το cigarette holder του, ο Μπαμπασάκης μοιάζει να έχει βγει από κάποιο βιβλίο του Τζακ Κέρουακ, από τη δεκαετία του 1950.

Σύντομα, αφότου παραγγέλνουμε τους καφέδες μας, αρχίζουμε τη συζήτηση σχετικά με τα δύο νέα του βιβλία που κυκλοφόρησαν μέσα στο 2025: ***«Το ποίημα λέει καλημέρα»***, τον Απρίλιο, από τις **εκδόσεις Ιωλκός**, και ***«Στο night-club των συνειρμών»***, τον Δεκέμβριο, από τις **εκδόσεις Παρουσία.**

Με σχεδόν πενήντα χρόνια παρουσίας στον χώρο των ελληνικών γραμμάτων, ο Μπαμπασάκης έχει ασχοληθεί με την ποίηση, την πεζογραφία, τη μετάφραση, τη δημοσιογραφία και το ραδιόφωνο. Γεννημένος στα Τρίκαλα, ξεκίνησε τις σπουδές του στα Οικονομικά, στην Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Πειραιώς, αλλά γρήγορα τα παράτησε για να σπουδάσει Κινηματογράφο στη Σχολή Σταυράκου και στη συνέχεια Φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο του Μπίλεφελντ, στη Γερμανία. Από νωρίς στην καριέρα του ασχολήθηκε με τη συστηματική μελέτη των «ιστορικών πρωτοποριών», όπως τον φουτουρισμό, τον ντανταϊσμό, τον υπερρεαλισμό, την μπιτ λογοτεχνία, τον λετρισμό, τους καταστασιακούς κ.λπ., γράφοντας βιβλία για τον Ντεμπόρ, τον Γουίλιαμ Σ. Μπάροουζ και τον Μάη του ’68.

Σήμερα, ο Μπαμπασάκης δεν έχει πάψει να γράφει αποτίοντας φόρο τιμής στους λογοτεχνικούς του ήρωες –δίνοντας μια νέα σημασία στο όνομά του, Ίκαρος, μέσω της αναφοράς του στο έργο του Τζέιμς Τζόυς–, γνωρίζοντας ταυτόχρονα νέους, όπως τον Ντέιβιντ Φόστερ Γουάλας (έργα του οποίου έχει μεταφράσει στα ελληνικά), τον νομπελίστα Λάσλο Κρασναχορκάι, την ποιήτρια Eva H.D. και τον σκηνοθέτη Τσάρλι Κάουφμαν.

— Το 2025 κυκλοφόρησαν δύο νέα βιβλία σας. Αν και το πρώτο είναι μια εκτενής ποιητική σύνθεση και το δεύτερο ένα «βιβλίο-περιπλάνηση» σε πρόζα, υπάρχουν στοιχεία που τα συνδέουν μεταξύ τους;

Ναι. Μπορεί κανείς να πει ότι το «Ποίημα λέει καλημέρα» έχει μια αφηγηματικότητα και το «Στο night-club των συνειρμών» έχει μια ποιητικότητα. Ουσιαστικά, σε ό,τι κάνω υπάρχει πάντα η «λοξή ματιά του ποιητή». Επίσης, από μικρός, έχω επηρεαστεί πολύ από τα εικαστικά, τη μουσική και τον κινηματογράφο. Ο-

πότε, όλα αυτά, δημιουργούν μαζί ένα ενιαίο αποτέλεσμα.
Το «Ποίημα λέει καλημέρα» κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Ιωλκός, που είναι ο εκδοτικός οίκος με τον οποίο συνεργάζομαι κυρίως αυτή την περίοδο, ενώ το «Στο night-club των συνειρμών» κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Παρουσία. Αυτό γιατί, όταν υπήρχε η Παρουσία του αείμνηστου Ηλία Λάγιου (στη μνήμη του οποίου είναι αφιερωμένο το βιβλίο), του Γιώργου Τσάκαλου και του Βασίλη Χατζηϊακώβου, είχε ξεκινήσει η κυκλοφορία μιας σειράς βιβλίων των [Στέφανου] Ροζάνη, Νάσου Βαγενά, Λάγιου, και προοριζόταν να εκδοθεί και ένα δικό μου, με τίτλο «Τετράγωνο». Ο εκδοτικός οίκος, όμως, έκλεισε, μαζί και το βιβλιοπωλείο, και η έκδοση του βιβλίου αναβλήθηκε επί χρόνια. Κάποια στιγμή, λοιπόν, μου λέει ο Βασίλης: «Ξεκινάω ξανά την Παρουσία και θέλω να είσαι ο πρώτος που θα εκδώσουμε». Έτσι το κανονίσαμε και κυκλοφόρησε λίγο πριν τα Χριστούγεννα το «Στο night-club των συνειρμών», το οποίο δούλευα για τουλάχιστον πέντε χρόνια.

— Πολλά από τα βιβλία σας τα τελευταία χρόνια, συνοδεύονται από ζωγραφιές και σχέδια. Αποτελούν μέρος της αρχικής έμπνευσης για τα βιβλία οι εικονογραφήσεις που επιλέγετε; Είναι ένα «concept». Όλα τα ποιητικά βιβλία που θα βγάλω στην Ιωλκό θα έχουν εικονογράφηση. Αυτό που θα κυκλοφορήσει φέτος, με τίτλο «Φιλμ/Σύνθεσις», το έχει εικονογραφήσει ο Σπύρος Μαντζαβίνος. Όλοι οι εικαστικοί που έχουν εικονογραφήσει έργα μου είναι φίλοι μου. Στην ουσία, πρόκειται για μια σύμπραξη. Με τον Κώστα Τσώλη, που εικονογράφησε την «Ωδή Κυψέλης», η συνεργασία ξεκίνησε ως εξής: Του πήγα το βιβλίο στο εργαστήριό του και μου ζήτησε να του το διαβάσω. Καθώς εγώ διάβαζα ένα ένα τα ποιήματα, εκείνος άρχισε (υπό την ενθάρρυνση τσίπουρου) να δημιουργεί μπροστά μου ζωγραφιές, κολάζ και σχέδια, τα περισσότερα από τα οποία μπήκαν στην τελική έκδοση.
Με τη Χλόη Ακριθάκη, που εικονογράφησε το «Ποίημα λέει καλημέρα», ήταν λιγάκι διαφορετικά τα πράγματα. Μου είχε χαρίσει ένα τετράδιο με σκίτσα της, ενώ πριν δεν ήξερα καν ότι ζωγραφίζει. Της είπα, λοιπόν, πως τα σχεδιά της ήταν καταπληκτικά και της πρότεινα να τα εκθέσει. Εκείνη δεν ήθελε, λόγω του πατέρα της –του μεγάλου Αλέξη Ακριθάκη– οπότε χρειάστηκε αρκετή πίεση εκ μέρους μου, αφ' ενός για να συνεχίσει να ζωγραφίζει και αφ' ετέρου για να εκτεθεί με αυτόν τον τρόπο. Τη φώναξα μια μέρα στο μπαλκόνι μου, της διάβασα το «Ποίημα» και της το έστειλα μετά, για να έχει τη συνολική εικόνα της σύνθεσης. Σιγά σιγά, στο σπίτι της, μετέτρεψε κάποια παλιά σχέδια που είχε κι έφτιαξε και μερικά πρωτότυπα, ολοκληρώνοντας μ' αυτόν τον τρόπο την εικονογράφηση.
Με την Ειρήνη Καραγιαννοπούλου, που έχει κάνει την εικονογράφηση στο «Night-club των συνειρμών», γνωριζόμαστε πολλά χρόνια. Καθώς το βιβλίο μιλάει για απατεώνες, εκκεντρικούς, επαναστάτες, αλλόκοτους, ποιητές, λοξούς κ.λπ., θεώρησα πως η Ειρήνη θα ήταν η καταλληλότερη γι' αυτή τη δουλειά, όντας και εκείνη «ιντριγκαδόρικο» πλάσμα. Της προώθησα, λοιπόν, το βιβλίο και άρχισε να μου στέλνει σχέδια, οπότε έγινε μια τέτοια αλληλοπεριχώρηση. Για το εξώφυλλο, διαλέξαμε την εικόνα που θυμίζει λίγο τον «Μεγάλο Γκάτσμπυ», έναν από τους μεγαλύτερους απατεώνες στην ιστορία της λογοτεχνίας.

— Τα έργα σας διακρίνονται για τις εκτενείς αναφορές τους. Πολλές από τις «εμμονές» σας δεν έχουν αλλάξει – πάντα είχατε ιδιαίτερη αδυναμία στον Γκι Ντεμπόρ, τους λετριστές, τους μπιτ, τον Μπομπ Ντίλαν, τον Μάνο Χατζιδάκι κ.ά. Θεωρείτε, κατά κάποιον τρόπο, πως ανήκετε στο ίδιο «γενεαλογικό δέντρο» μ' εκείνους;
Πιστεύω πως οι άνθρωποι είμαστε ένας μηχανισμός παραγωγής αναμνήσεων. Επιμένω ότι γράφω από ευγνωμοσύνη γι' αυτούς που με έκαναν άνθρωπο ή που με κατέστρεψαν, γιατί αλλιώς τώρα θα ήμουν απόστρατος πτέραρχος ή κάτι τέτοιο. Άλλωστε, όταν από δεκατεσσάρων χρονών παιδία (όταν ήμασταν ακόμα στον Βόλο) έπεσαν στα χέρια μας βιβλία του Άλεν Γκίνσμπεργκ, του Εμπειρίκου, του Εγγονόπουλου, της Σίλβια Πλαθ κ.λπ., θεωρώ πως είχαμε ένα πολύ ορμητικό ξεκίνημα. Αρχίσαμε να γράφουμε υπό την επίδραση αυτών των σπουδαίων συγγραφέων – εξομολογητικά ποιήματα, με έντονα «αυτοβιολογικά» στοιχεία, καθημερινότητα, μέθη, οράματα, όλα αυτά. Αυτό μου έμεινε.
Δεν νομίζω πως υπάρχουν συγγραφείς που δεν έχουν έμμονες ιδέες και που δεν γράφουν ψηφίδες οι οποίες συγκροτούν το σύνολο του έργου τους. Ο φίλος μου ο [Χρήστος] Βακαλόπουλος, για παράδειγμα, είχε μια εμμονή με την Κυψέλη και την υπέρβαση της πολιτικής, μέσω του συναισθήματος και της παράδοσης. Ο [Θόδωρος] Αγγελόπουλος πάλι, είχε τις εμμονές του με την ιστορία και με την πολιτική στην Ελλάδα και έτσι συνέθεσε το θαυμαστό του έργο. Εμένα πάντα με ενδιέφερε αυτό που ονομάζω «εποποιία της καθημερινής ζωής». Το να μιλήσω για τον καφέ και το τσίπουρο ή για μια περιπλάνηση στην πόλη και τους φίλους (που ο Τενεσί Ουίλιαμς έλεγε πως είναι «η συγγνώμη του Θεού για τους συγγενείς») είναι για εμένα πιο σημαντικό από το να γράψω μια συμβατική ιστορία με αρχή, μέση και τέλος. Άλλωστε, μία από τις κυρίως επιρροές μου είναι ο ντανταϊσμός, που απορρίπτει οποιαδήποτε συμβατικότητα. Ήθελα να δουλεύω σαν «ένα μηχάνημα καταγραφής», όπως έλεγε και ο Μπάροουζ, περνώντας στο χαρτί αυτά που βλέπω, ακούω, αφουγκράζομαι, μυρίζω κ.λπ.

— Το «Ποίημα λέει καλημέρα» ξεκινάει με ένα απόφθεγμα από το «Western Lands» (1987) του Γουίλιαμ Σ. Μπάροουζ. Αναφέρεστε συχνά στον «πατέρα» της μπιτ λογοτεχνίας. Το συγκεκριμένο του έργο, το έγραψε όταν ήταν 73 και, όπως σημειώνετε και στο ποίημα, κάποιοι κριτικοί είχαν πει τότε πως ο Μπάροουζ προσπαθεί μέσα από το γράψιμο να «ξεφύγει από τον θάνατο». Τι σας τράβηξε το ενδιαφέρον στο συγκεκριμένο έργο, ενώ είστε τουλάχιστον 10 χρόνια νεότερος απ' ό,τι ήταν ο Μπάροουζ όταν το έγραψε;
Και όταν διάβασα Ντοστογιέφσκι ήταν ήδη εκατό χρόνια νεκρός. Υπάρχουν έργα που παραμένουν φρέσκα, όσα χρόνια κι αν περάσουν. Αυτή η τριλογία του Μπάροουζ –«Οι πόλεις της κόκκινης νύχτας», «Ο τόπος των νεκρών δρόμων», που είναι και το αγαπημένο μου από τα τρία, και το «Western Lands»– συνθέτει μια συμφωνία, σαν να διαβάζεις μια «εγκυκλοπαίδεια» Μπάροουζ. Εδώ, επίσης, γράφει με έναν πιο ώριμο τρόπο, έχοντας την ευχέρεια να συνδυάζει το πειραματικό –αυτό, δηλαδή, που έκανε με την τριλογία «Nova Express»– με το πιο σύγχρονο, δημιουργώντας έτσι ένα «μεταλλικό» αφήγημα. Από την άλλη, δεν λείπουν οι χαρακτηριστικές του αναφορές στον Billy the Kid, το «Waste Land» του Τ.Σ. Έλιοτ, την Ταγγέρη, τον Τόμας ντε Κουίνσι και τον Σαίξπηρ – όπως έλεγε, μάλιστα: «Δεν είμαι παρά ένας λοχίας στη Διμοιρία Σαίξπηρ».
Ο Μπάροουζ βρίσκεται συνεχώς με το ένα πόδι στη φαντασία, ενώ το άλλο είναι βαθύτατα προσγειωμένο στην πραγματικότητα, ή αυτό, τέλος πάντων, που εκείνος ονομάζει «Στούντιο της Πραγματικότητας». Το «Ποίημα» μού ήρθε αργά ένα μεσημέρι, όταν καθόμουν στο μπαλκόνι, βλέποντας απέναντι την Αίγινα. Είχα αφήσει άσπρα γένια τότε και σκεφτόμουν: «Εντάξει, γέρασα πια, καιρός να δούμε πώς αντιμετωπίζουμε τα γηρατειά». Όπως και το «Western Lands», έτσι και το «Ποίημα», με τον τρόπο του, είναι μια ωδή στην αντίσταση απέναντι στο γήρας.

— Στο «Night-club των συνειρμών» κεντρικό ρόλο έχει μια αναφορά σε έναν άλλο γίγαντα του μοντερνισμού, τον Τζέιμς Τζόις, και συγκεκριμένα στα 100 χρόνια (και κάτι μήνες) από την κυκλοφορία του μνημειώδους έργου του, «Οδυσσέας» (1922). Τα 18 κεφάλαια του «Οδυσσέα» παίζουν εδώ κι έναν δομικό ρόλο. Ποια ήταν η συνεισφορά του Τζόις στη «λογοτεχνία των συνειρμών» και γιατί αξίζει να τον «γιορτάζουμε» ακόμα και σήμερα;
Μου αρέσει να λέω για το «Ulysses» –όπως επιμένει να το λέμε ο [Άρης] Μαραγκόπουλος, και έχει δίκιο– ότι είναι 18 μυθιστορήματα στη συσκευασία ενός. Ο Τζόις εδώ

> ***Το να μιλήσω για τον καφέ και το τσίπουρο ή για μια περιπλάνηση στην πόλη είναι για εμένα πιο σημαντικό από το να γράψω μια συμβατική ιστορία με αρχή, μέση και τέλος***

πειραματίζεται με όλα σχεδόν τα είδη –από το ρεπορτάζ και το θέατρο, μέχρι την όπερα και τον ρεαλισμό–, φτάνοντας, βέβαια, στον μονόλογο της Μόλι, που δεν έχει σημεία στίξεως και διαλύει τη φόρμα, τελειώνοντας μ' ένα «ναι». Είναι ένα έπος κατάφασης στη ζωή, πειραματιζόμενο μ' έναν τρόπο που είναι πολύ διασκεδαστικός. Το «Ulysses» είναι ένα κλασικό έργο, που διαβάζεται και σήμερα ανετότατα. Δεν είναι τόσο δύσκολο όσο λένε. Όπως και το «Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο» του Προυστ, το «InfiniteJest» του Ντέιβιντ Φόστερ Γουάλας και το «Ουράνιο τόξο της βαρύτητας» του Τόμας Πίντσον – τρία κορυφαία, τεράστια σε έκταση βιβλία. Δεν είναι δύσκολα, απλώς θέλουν προσοχή.

Ο Τζόις, συν τοις άλλοις, είναι και πολύ χωρατατζής, οπότε κάθε μερικές σελίδες σκας στα γέλια. Είχαμε κάνει έναν «μαραθώνιο», όπου διαβάσαμε όλο το «Ulysses», σε βιβλιοπωλεία όπως το Μανιφέστο στη Θεσσαλονίκη, τον Μωβ Σκίουρο στην πλατεία Καρύτση και το Bibliothèque. Συμμετείχε και ο [Ελευθέριος] Ανευλαβής, που έχει μεταφράσει στα ελληνικά το «Ulysses» και το «Finnegans Wake». Από τότε είχα την ιδέα να γράψω κάτι που να αναφέρεται στον Τζόις και την επέτειο από την πρώτη έκδοση του βιβλίου. Έτσι αποφάσισα να γράψω το «Στο Night-club των συνειρμών» σαν έναν φόρο τιμής στον Τζόις και γι' αυτόν τον λόγο το βιβλίο, αν προσέξεις, εκτός από την τελευταία σελίδα δεν έχει πουθενά τελεία, αλλά μόνο κόμματα, άνω τελείες, παύλες κ.λπ. Η συνεισφορά του είναι τεράστια στη λογοτεχνία. Έχω προσέξει, επειδή διαβάζω και αστυνομικά και κατασκοπευτικά, ότι συγγραφείς όπως ο Τζον Λε Καρέ για παράδειγμα, έχουν επηρεαστεί πάρα πολύ από τον Τζόις. Χρησιμοποιούν ειρμούς, εσωτερικούς μονολόγους κ.λπ. Όλοι οι αβαντγκαρντίστες έχουν συμβάλλει και στην εμπορική λογοτεχνία.

—Έχοντας μια παρουσία σχεδόν 50 χρόνων στον χώρο των γραμμάτων, δεν είναι αναγνωρίσιμη μόνο η γραφή σας, αλλά και η παρουσία σας, ακόμα και το σπίτι σας, όπου γυρίστηκε μέρος της ταινίας μικρού μήκους του Τσάρλι Κάουφμαν και της Eva H.D., «How to Shoot a Ghost». Είναι ζητούμενο αυτό για εσάς ή απλώς αναπόφευκτο;

Είναι εκατό τοις εκατό ζητούμενο. Για εμένα και για μερικούς φίλους μου –τον Θάνο Σταθόπουλο, για παράδειγμα– είναι αναπόφευκτο. Από τότε που άρχισα να διαβάζω έργα της μπιτ γενιάς, με φιγούρες όπως ο Άλεν Γκίνσμπεργκ, που και ως εικόνα είχαν κάτι που με γοήτευε, αλλά ιδίως όταν διάβασα τον Χένρι Μίλερ, ξεκινώντας με τον «Τροπικό του καρκίνου» και έχοντας αργότερα την ευλογία να μου προτείνει το Μεταίχμιο να μεταφράσω όλη την τριλογία («Τροπικός του Καρκίνου», «Τροπικός του Αιγόκερω» και «Μαύρη Άνοιξη»), τον «Κλιματιζόμενο εφιάλτη», τις «Ήσυχες μέρες στο Κλισί», την αλληλογραφία με την Αναΐς Νιν και τον «Κόσμο του σεξ», ήθελα να ζω με έναν τρόπο που να τιμά αυτούς που με γαλούχησαν. Έτσι, έμπλεξα και με ανθρώπους παρεμφερείς – με τον Λεωνίδα Χρηστάκη, τον Νίκο Καρούζο, τον Ευγένιο Αρανίτση, τον Γιώργο Κακουλίδη, τον Θάνο Σταθόπουλο, τον Γιάννη Τζώρτζη κ.ά.

Στον κινηματογράφο, από τους εν ζωή ενεργούς σκηνοθέτες ξεχωρίζω τρεις: τον Πολ Τόμας Άντερσον, τον Λεός Καράξ και τον Τσάρλι Κάουφμαν. Δεν είχα φανταστεί ποτέ στη ζωή μου ότι θα γνώριζα τον Τσάρλι, ότι θα γινόμασταν φίλοι και ότι θα γύριζε ένα κρίσιμο μέρος της ταινίας του στο σπίτι μου. Η γνωριμία έγινε μέσω της εξαιρετικής Ελληνοκαναδής ποιήτριας και σεναριογράφου των δύο τελευταίων ταινιών του Κάουφμαν, Eva H.D. Είχα γνωρίσει τη δουλειά της μέσω της φίλης μου και ποιήτριας Καλλιόπης Αλεξιάδου και εντελώς τυχαία, όταν με κάλεσε στο Φεστιβάλ Ποίησης Πάτρας ο Αντώνης Σκιαθάς, έτυχε τα ονόματά μας στο πρόγραμμα να βρίσκονται δίπλα δίπλα. Ενθουσιασμένος που βρισκόταν κι εκείνη στο φεστιβάλ, επεδίωξα να τη γνωρίσω και γίναμε αμέσως φίλοι. Τα βιβλία της, που έχουν ένα εξομολογητικό, post-beatnik ύφος και είναι εξαιρετικά ευφυή, έχω αρχίσει ήδη να τα μεταφράζω στα ελληνικά, ενώ πρόκειται να κυκλοφορήσει το «Jackals & Fireflies» σε μια δίγλωσση έκδοση από τις εκδόσεις Ιωλκός.

Εκείνη την εποχή, η Eva είχε ξεκινήσει να γράφει το σενάριο για τη νέα ταινία μικρού μήκους του Τσάρλι Κάουφμαν και μου το έδωσε να το διαβάσω. Εγώ ξετρελάθηκα. Βοήθησα σ' ένα μέρος του ρεπεράζ, στέλνοντας στην Eva και τον Τσάρλι φωτογραφίες από την κουζίνα και το γραφείο του σπιτιού μου, τον κινηματογράφο Studio New Art Cinema και δικές μου μαζί με τον Βασίλη Χατζηϊακώβου, που βλέπουμε σήμερα και στο τελικό cut του «How to Shoot a Ghost».

—Πολλά από τα έργα σας διαδραματίζονται και αντλούν την έμπνευσή τους από την κουλτούρα των μπαρ και των καφέ της Αθήνας. Συμφωνείτε με τον Οράτιο: Κανένα ποίημα γραμμένο από άνθρωπο που πίνει μόνο νερό δεν μπορεί ούτε να ζήσει, ούτε να αρέσει για πολύ καιρό.

Το είχε πει και ο Μπωντλαίρ και το έλεγε συχνά και ο Κωστής Παπαγιώργης, ότι «Δεν πρέπει να εμπιστεύεσαι άνθρωπο που πίνει μόνο νερό». Και ο Ηράκλειτος, από την άλλη, έλεγε ότι μέσα από τον οίνο φανερώνεται η προσωπικότητα ενός ανθρώπου. Νομίζω ότι παίζουν ρόλο όλα αυτά. Όπως ο ποδοσφαιριστής έχει έναν συγκεκριμένο τρόπο ζωής (πρέπει να γυμνάζεται, να κάνει διατροφή κ.λπ.), αναγκαστικά και ο καλλιτέχνης έχει έναν τρόπο ζωής που τον οδηγεί στη συναναστροφή με άλλους ανθρώπους. Γιατί όταν γράφεις, λόγου χάρη, είσαι μόνος, οπότε χρειάζεται να συναντιέσαι με ανθρώπους που τους έχεις εμπιστοσύνη και να έχεις έναν διάλογο μαζί τους, ακόμα κι αν διαφωνείς.

Εγώ, για παράδειγμα, έχω, εδώ και 15 χρόνια, έναν γονιμότατο διάλογο με τον Νικήτα Σινιόσογλου, με τον οποίο διαφωνούμε στα πάντα, αλλά είναι ένας ευγενέστατος διάλογος που μας πλουτίζει και τους δύο. Οι χώροι όπου συνήθως συναντιούνται καλλιτέχνες στην Αγγλία και την Ιρλανδία είναι οι παμπ, ενώ στην Ελλάδα είναι τα ουζερί, τα μεζεδοπωλεία και τα καφενεία ή τα σπίτια φίλων. Πολλές συζητήσεις σε σπίτια έχουν κρατήσει μέχρι πρωίας. Είναι πολύ ωραίο να μοιράζεσαι ιδέες, πράγματα που σου αρέσουν, όπως δίσκους και βιβλία, ή δικά σου γραπτά με φίλους. Είχα κάποτε μια γραφομηχανή στο κέντρο μιας κατοικίας μου στα Εξάρχεια και κάθε μέρα όποιος έμπαινε μέσα έγραφε κι από κάτι. Έτσι, έχω συγκεντρώσει σήμερα πολλά ποιήματα που δεν ξέρω ποιος τα έχει γράψει – πράγμα το οποίο βρίσκω πολύ γοητευτικό.

—Έχετε συναναστραφεί με τους σημαντικότερους Έλληνες λογοτέχνες της εποχής σας, και όχι μόνο, καθώς γνωρίζεστε μέχρι και με τον Ούγγρο νομπελίστα Λάσλο Κρασναχορκάι. Ποιες ήταν οι προσωπικότητες που σας σημάδεψαν και ποιους θεωρείτε μέντορές σας;

Η πρώτη προσωπικότητα που με σημάδεψε –εκτός από την παρέα των φίλων στον Βόλο: Γιάννη Τζώρτζη, Βασίλη Τσαλή και Νίκο Λουδοβίκο (που αργότερα έγινε πάτερ)– ήταν ο Λεωνίδας Χρηστάκης, που τότε έβγαζε το «Ιδεοδρόμιο». Τον γνώρισα πιτσιρικάς και δέθηκα πολύ μαζί του. Έμαθα πάρα πολλά πράγματα και μέσα από αυτόν γνώρισα προσωπικότητες όπως τον Θωμά Γκόρπα, τον Πάνο Κουτρουμπούση και τον Νάνο Βαλαωρίτη –με τον οποίο ο Λεωνίδας ήταν φίλος παλιότερα–, που μου έμαθε πολλά πράγματα και παραμείναμε φίλοι μέχρι την εκδημία του. Στη συνέχεια γνώρισα και έκανα πολύ καλή παρέα με τον Βασίλη Ραφαηλίδη, που λειτούργησε ως αντίβαρο στην προσωπικότητα του Λεωνίδα Χρηστάκη. Ο Ραφαηλίδης ήταν μαρξιστής φιλόσοφος, με τροτσκιστικές τάσεις και πολύ πιο οργανωμένος στο μυαλό από τον ενίοτε χαοτικό Λεωνίδα. Μετά, το 1981, γνώρισα τον Νίκο Καρούζο, που η σκέψη του ήταν ένας συγκερασμός ποίησης και φιλοσοφίας και παραμείναμε φίλοι μέχρι τον θάνατό του, το 1990. Παράλληλα, βέβαια, έκανα παρέα και με ανθρώπους της γενιάς μου, τον Κωστή Παπαγιώργη, τον Ευγένιο Αρανίτση, τον Θάνο Σταθόπουλο, τον Γιώργο Κακουλίδη και τον Χρήστο Βακαλόπουλο.

Τον Λάσλο Κρασναχορκάι τον γνώρισα σχεδόν παράλληλα με τον Μπέλα Ταρ. Γίναμε φίλοι όταν με είχαν καλέσει στο Τριανόν για την προβολή του «Sátántangó», και, μαζί με τη Λουκία Ρικάκη, περάσαμε ένα τριήμερο – σχεδόν 20 ώρες το 24ωρο ήμασταν μαζί. Δεθήκαμε με τον Λάσλο, είναι ένας ευγενέστατος και πολύ ευφυής άνθρωπος. Είχα αγαπήσει τα βιβλία του, τα οποία πήγαινα από εκδοτικό σε εκδοτικό (πριν ακόμα τον γνωρίσω), για να τους πείσω να τα εκδώσουν στα ελληνικά. Ευτυχώς, βρέθηκε ο αξιέπαινος Νίκος Γκιώνης –ένας από τους καλύτερους εκδότες στην Ελλάδα, για μένα– που συνεχίζει μέχρι σήμερα να βγάζει τις μεταφράσεις των έργων του. Τόσο με τον Λάσλο, όσο και με τον Μπέλα Ταρ και τον Μιχάλι Βιγκ, που έκανε τη μουσική στις ταινίες τους, γίναμε αμέσως φίλοι. Μέχρι που ένα βράδυ κόντεψαν να μας συλλάβουν με τον Βιγκ, γιατί είχαμε πιει και τραγουδούσαμε δυνατά στα ουγγρικά ελληνικά αντάρτικα τραγούδια, αλλά τελικά τη γλυτώσαμε με μια απλή επίπληξη.

—Υπάρχουν κάποιες νέες φωνές που ξεχωρίζετε;

Φυσικά. Γενικά είμαι κατά της νοσταλγίας και του «κάθε πέρσι και καλύτερα». Υπάρχουν πολλά παιδιά, όπως ο Σπύρος Μαντζαβίνος, ο οποίος είναι 35 χρόνια μικρότερός μου, και έχει γράψει το εκπληκτικό αφήγημα-δοκίμιο «Ποδολάτρες», που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη. Επίσης, ο Παναγιώτης Αγγελόπουλος, που είχε γράψει το εξαιρετικό βιβλίο «Σώσε τη θύελλα» το 2023 και ετοιμάζεται να βγάλει ένα καινούργιο με τις εκδόσεις Ίκαρος. Ή ο Ιορδάνης Παπαδόπουλος, που το βιβλίο του «Κασκαντέρ» (επίσης από τον Ίκαρο) μου άρεσε πάρα πολύ. Οι τελευταίοι είναι δύο σημαντικά νέα ονόματα στον λογοτεχνικό χώρο. Ύστερα, είναι ο Βαγγέλης Σέρφας, με τη συλλογή διηγημάτων του «Όχι, μην μπαίνετε στον κόπο», από τις εκδόσεις Πατάκη. Χαίρομαι πάρα πολύ που υπάρχουν τόσες νέες φωνές, τόσο στον χώρο του βιβλίου όσο και στα εικαστικά και τη μουσική.

Η δική μου σχέση με τη μουσική είναι γενικά ερωτικότατη. Ακούω φανατικά τζαζ και κλασική (ιδιαίτερα μπαρόκ) και βέβαια έχω περάσει από τη σκηνή Μομπ Ντίλαν –για τον οποίο έχω γράψει και ένα βιβλίο– Πάτι Σμιθ, Νικ Κέιβ κ.λπ. Έκανα, άλλωστε και ραδιόφωνο για πολλά χρόνια. Ξεκίνησα 22 χρονών στο Δεύτερο Πρόγραμμα –παίζαμε με βινύλια ακόμα τότε–, με την αείμνηστη Σοφία Μιχαλίτση, σε μια θεματική εκπομπή που λεγόταν «Κάντε πέρα την εσπέρα» και συνέχισα στην ΕΡΑ 4 και τον Εν Λευκώ. Σήμερα, όσον αφορά τη μουσική, παρακολουθώ με ενδιαφέρον τον Νίκο Τσώλη (γνωστό ως Tsolimon), τη Δεσποινίδα Τρίχρωμη –τα «ανίψια» ουσιαστικά του The Boy–, τη Nalyssa Green, τον Kristof κ.λπ., που έχουν δημιουργήσει μια απίστευτη νέα σκηνή, και πηγαίνω συχνά να τους δω σε συναυλίες τους στο Gagarin. A

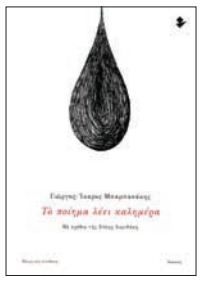

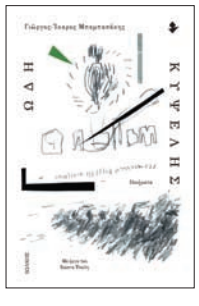

Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης
Το ποίημα λέει καλημέρα
εκδ. Ιωλκός
Στο night-club των συνειρμών
εκδ. Παρουσία
Ωδή Κυψέλης
εκδ. Ιωλκός

Πιστεύω πως οι άνθρωποι είμαστε ένας μηχανισμός παραγωγής αναμνήσεων. Γράφω από ευγνωμοσύνη γι' αυτούς που με έκαναν άνθρωπο ή που με κατέστρεψαν.

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΑΝΟΙΧΤΑ ΜΥΑΛΑ

Μπορούν οι γυναίκες να τα καταφέρουν με τα χρήματα τελικά;

Κρύβουμε όλοι έναν συντηρητικό μέσα μας;

Εσύ τι θα ρωτούσες τον Bowie;

Ακόμα να πειστείς ότι η φυσική αφορά και εσένα;

Τελικά μπορεί να θεραπευτεί το τραύμα;

KEY BOOKS

Δημήτρης Αληθεινός

Πάνος Κουτρουμπούσης

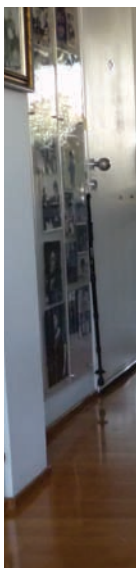
©ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Πώς γεννήθηκε η καλλιτεχνική πρωτοπορία στην Ελλάδα

Συνομιλίες με τους δημιουργούς της

Πρόσφατα κυκλοφόρησε σε βιβλίο η διδακτορική διατριβή της Μαρίλης Σταυρούλη ***«Οι πρωτοπόροι και η εποχή τους: συνομιλίες για την καλλιτεχνική πρωτοπορία στην Ελλάδα»*** από τις εκδόσεις Futura. Της ζητήσαμε να θυμηθεί τις συναντήσεις τους.

Της ΜΑΡΙΛΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥΛΗ

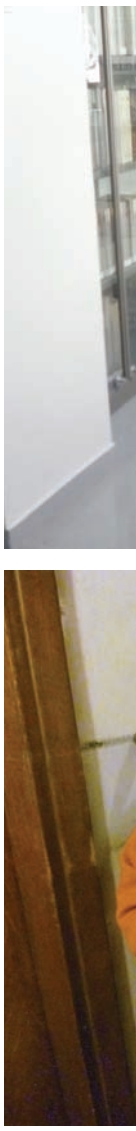

Έπη Πρωτονοταρίου

Κωνσταντίνος Ξενάκης και Μαρίλη Σταυρούλη

Ο γλύπτης Θόδωρος

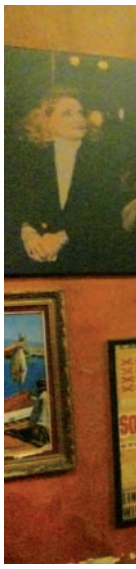

Θόδωρος Αντωνίου

Λήδα Παπακωνσταντίνου

Νάνος Βαλαωρίτης

Σπύρος Σακκάς

«Το πρώτο που θα κάνεις είναι να ψάξεις να τους βρεις!» Ήταν Ιούνιος του 2016 και μόλις είχε εγκριθεί από το Πάντειο Πανεπιστήμιο η εκπόνηση της διδακτορικής μου διατριβής για την performance art στην Ελλάδα της πρώιμης μεταπολίτευσης. Ο επιβλέπων καθηγητής μου, Νίκος Θεοτοκάς, επέμενε να ξεκινήσει η έρευνα με τις μαρτυρίες των σπουδαιότερων εκπροσώπων της καλλιτεχνικής πρωτοπορίας της χώρας των τελευταίων πενήντα ετών.

Κινήθηκα γρήγορα και τελικά τους βρήκα. Ο ανεπίσημος χαρακτήρας των συζητήσεων έδωσε στην επικοινωνία μας μια διάσταση εξομολογητική, σε κάθε περίπτωση ουσιαστική και ειλικρινή.

Η αρχή έγινε με τον Δημήτρη Αληθεινό. Ένα πρωινό του Ιουλίου, φτάνω στην οδό Νίκου Ξυλούρη στη Λυκόβρυση. Ευτυχής σύμπτωση, ο Ξυλούρης με παρέπεμψε κατευθείαν στο ιστορικό πλαίσιο της επικείμενης κουβέντας μου με τον Αληθεινό. Ευγενής και ευδιάθετος κατά την υποδοχή, ξυπόλυτος και χαλαρός. Χίππης και αστός ταυτόχρονα. Μίλησε για το ασφυκτικό περιβάλλον στην ΑΣΚΤ μέσα στη δικτατορία, τον Δεσμό, το πώς κατάφερε να ξεφύγει από το κυνήγι των χουντικών αρχών και να μη γίνει «ήρωας από τύχη» μετά το ιστορικό *«Συμβάν»* στην Ώρα. Την Ιταλία των Ερυθρών Ταξιαρχιών, τη συνειδητοποίηση στην πραγματική πρωτεύουσα της τέχνης, το Παρίσι. Ο Αληθεινός δεν στρογγυλεύει τα λόγια του. Τρυφερός με όσους εκτιμάει και ενδιαφέρεται να αναδείξει, λιγότερο μ' εκείνους που δεν εκτιμάει και τόσο, πάντα πιστός στην αρχή ότι οι πραγματικοί σταθμοί μιας δημιουργικής πορείας προκύπτουν μέσα από την ακεραιότητα και τη σαφή άποψη για την τέχνη.

Συνάντησα τη Νέλλη Σεμιτέκολο ένα απόγευμα στη μονοκατοικία της Αγίας Παρασκευής. Όταν έφτασα, το μόνο στοιχείο ζωής γύρω μου ήταν το γάβγισμα του σκύλου. Σε μερικά λεπτά εμφανίστηκε η Νέλλη λαχανιασμένη. Είχε χάσει το κλειδί του σπιτιού και το έψαχνε στο αμάξι! Γελάσαμε και με οδήγησε στο σαλόνι. Πρωταγωνιστούν το πιάνο της Νέλλης και τα έργα του Γρηγόρη (Σεμιτέκολο), σημάδια της κοινής πορείας τους. Αέρινη και γήινη μαζί, αφηγήθηκε τα δύσκολα και φτωχικά παιδικά χρόνια του Σεμιτέκολο στη μετεμφυλιακή Ελλάδα ως μέλος μιας οικογένειας ηττημένων, τη δική της αστική προέλευση, τη γνωριμία τους, την καταλυτική για την πορεία και των δύο συνάντηση και συνεργασία με τον Γιάννη Χρήστου, το τραγικό δυστύχημα του 1970, όταν συνειδητοποίησε ότι ο θάνατος είναι «κισμέτ». Περιέγραψε το άνευ όρων δόσιμο του Γρηγόρη σε κάθε είδους καλλιτεχνικό πειραματισμό, αλλά και τη σαφή του στάση απέναντι στην αδικία και τις διακρίσεις. Όταν τελειώσαμε τη συνομιλία μας, η Σεμιτέκολο με παρέπεμψε στους Γιώργο Κουρουπό και Θόδωρο Αντωνίου. *«Να τους τηλεφωνήσεις εκ μέρους μου»*.

Τον Γιώργο Κουρουπό τον γνώρισα ένα μεσημέρι στο Φίλιον της οδού Σκουφά. Συνεπής, πρόσχαρος και φωτεινός, ένας καλλιτέχνης αναγεννησιακός. Ξεκίνησε να μιλάει για τα φοιτητικά του χρόνια στις αρχές της δεκαετίας του '60, τις ιδεολογικές επιρροές, την παράλληλη θητεία του στην αεροπορία μαζί με τη... θητεία του στην Πειραματική Ορχήστρα του Χατζιδάκι, τις μπουάτ της Πλάκας, το περιπετειώδες ξεκίνημα των σπουδών του στο Παρίσι στο πλευρό του Ολιβιέ Μεσιάν σε ένα χρονικό σημείο καμπής, μόλις λίγους μήνες μετά τον Μάη του '68. Η καταξίωση μέσα σε μια νύχτα στη Γαλλία με το «Ελληνικό Τραγούδι». Παράλληλα, η εξαντλητική του εργασία ως εκπροσώπου των Ελλήνων φοιτητών στο Παρίσι μέσα στη Χούντα. Ο αγώνας, η συνέπεια, η συλλογικότητα, η ανάγκη για εξωστρέφεια της avant-garde, μια υπόθεση που έλαβε σάρκα και οστά στο σπουδαίο καλλιτεχνικό εγχείρημα του Κρετέιγ. Ο Κουρουπός υπήρξε στην εμπροσθοφυλακή της καλλιτεχνικής και πολιτικής πρωτοπορίας του καιρού του. Στο έργο του η σκέψη γίνεται δημιουργία και η δημιουργία γίνεται σκέψη και η μουσική μια πράξη αγάπης για τη ζωή.

Ο Θόδωρος Αντωνίου έμενε στην Πλατεία Προσκόπων στο Παγκράτι, σε απόσταση αναπνοής από τον Μαγεμένο Αυλό, όπου σύχναζε ο ίδιος με τη μυθική παρέα του. Με υποδέχτηκε σε ένα studio ασυνήθιστα λαμπερό και αισιόδοξο. Μέρος αυτής της φωτεινότητας ήταν βέβαια και η ενεργητικότητά του, αφού παρέμενε ιδιαίτερα δραστήριος και επικοινωνιακός με τους νέους, πράγμα απόλυτα φυσικό για έναν άνθρωπο που πέρασε όλη του τη ζωή στην πρωτοπορία. Έβρισκε αδιανόητο ένας σύγχρονος δημιουργός να καταπιάνεται με κλασικές μουσικές φόρμες. Μιλάει για το πέρασμα στο δωδεκάφθογγο, την ηλεκτρονική μουσική, τον σουρεαλισμό του Χρήστου, τη διδασκαλία στα πανεπιστήμια της Αμερικής. Συγκινείται όταν θυμάται την Αντίσταση στη Χούντα, το κυνηγητό του και τη στήριξη από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες της εποχής διεθνώς, νιώθει πίκρα για την υπόθεση του ΕΣΣΥΜ και αποφεύγει να επεκταθεί, γίνεται ξεκαρδιστικός όταν σκώνεται και μιμείται τον Σεμιτέκολο στον θρυλικό *«Πιανίστα»*. Μαζί μας βρισκόταν ο συνθέτης και συνεργάτης του, Σάββας Τσιλιγκιρίδης. Προς το τέλος της κουβέντας, η παρουσία και του γιου του στον χώρο δημιούργησε μια ατμόσφαιρα οικειότητας και χαλαρής διάθεσης. Συμφωνήσαμε να ξαναμιλήσουμε για τις *«Διαμαρτυρίες»* την επόμενη φορά.

Γύρω από τον γλύπτη Θόδωρο είχε καλλιεργηθεί η μυθολογία ενός όχι ιδιαίτερα καταδεκτικού καλλιτέχνη. Κανονίσαμε να συναντηθούμε τον Σεπτέμβριο. Το εργαστήριό του βρισκόταν στην οδό Προπυλαίων, κάτω από την Ακρόπολη. Σκέφτηκα: προφανής επιλογή για έναν γλύπτη, όχι όμως για εκείνον τον γλύπτη που αμφισβήτησε τη μνημειακή γλυπτική ως χειρισμό της εξουσίας στον δημόσιο χώρο. Με υποδέχτηκε ο ίδιος, ψηλός, επιβλητικός, ευδιάθετος. Ανεβαίνοντας προς το γραφείο του, αναγνώριζα χαρακτηριστικά έργα της διαδρομής του, όπως τη *«Ματράκ-Φαλλό»*. Υπερασπίστηκε με πάθος και ενάργεια τη δημιουργική του μοναξιά, τη σύγκρουσή του με το θεσμικό σύστημα που είχε συγκροτηθεί γύρω από την περίφημη γενιά του '30 και όχι μόνο. Χρησιμοποίησε σκληρούς χαρακτηρισμούς για εκείνους που δεν κατανόησαν τον διαρκή αγώνα του για να αποτελέσει η τέχνη τον καταλύτη για την ποιότητα ζωής, βάζοντας εμπόδια στην ανέλιξή του. Η performance για τον ίδιο ήταν μια κραυγή καλλιτεχνικής αγωνίας. Η συζήτησή μας με έκανε να καταλάβω ότι η αποστασιοποιημένη του στάση δεν είναι το αποτέλεσμα ιδιοτροπίας ή ελιτισμού, αλλά η εσωτερική ανάγκη ενός αληθινά αντισυμβατικού δημιουργού, που αποφάσισε να μείνει πιστός, παρά το κόστος, στον προσωπικό του αξιακό κώδικα. Βαθιά διανοητικός και συναισθηματικός συνάμα, ο Θόδωρος μετέτρεψε τη μαρτυρία του σε κατάθεση ψυχής.

Ακολούθησε τον ίδιο μήνα ο Κωνσταντίνος Ξενάκης. Ο διακεκριμένος διεθνής εικαστικός με περίμενε στο εργαστήριο του στην Καισαριανή. Είχε λίγες μέρες που είχε γυρίσει απ' το Παρίσι. Πιάσαμε την κουβέντα για την πολιτική κατάσταση στη Γαλλία. Αντιπαθούσε ιδιαίτερα τον Εμμανουέλ Μακρόν, που ετοιμαζόταν να βάλει υποψηφιότητα για πρόεδρος. *«Πρόσεξε τα μάτια του»*, μου είπε. *«Το ένα είναι του βλάκα και το άλλο του επαγγελματία δολοφόνου! Είναι επικίνδυνος!»* Κάπως έτσι άρχισε να ξετυλίγει το νήμα της ζωής του, που θυμίζει μυθιστόρημα του Σελίν, τον οποίο θαύμαζε ιδιαίτερα. Άλλωστε συγγραφέας ήθελε να γίνει, πότε δεν θεώρησε τον εαυτό του ζωγράφο, αλλά ερευνητή. Η σύγκρουση με το αστικό περιβάλλον στην Αίγυπτο, τα πρώτα χρόνια στο Παρίσι, η συμπάθεια προς τις αναρχικές ιδέες, τα κοινόβια στη Γερμανία, οι Μπάντερ-Μάινχοφ, ο Μάης του '68, ο Man Ray, η αποκάλυψη για τον Τσόκλη, η επιλογή της φτώχειας και της «καταστροφής» ως στάση ζωής και δημιουργίας. Ο τρόπος αφήγησης του Ξενάκη προδίδει τη συγγραφική του κλίση και τον καθιστά ένα ντοστογιεφσκικό ήρωα.

Η Λήδα Παπακωνσταντίνου βρήκε εκπληκτικό το γεγονός ότι δύο γυναίκες θα συζητούσαμε σε έναν χώρο φτιαγμένο από γυναίκες, όπως το ΙΣΕΤ. Σαφές το στίγμα μιας δημιουργού που πάλεψε να βρει τη θέση

ATHENS voicebooks
Κεντρική Διάθεση
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ATHENS VOICE BOOKS

Δάκρυα στη βροχή
Κυριάκος Αθανασιάδης
Τιμή: €19,90

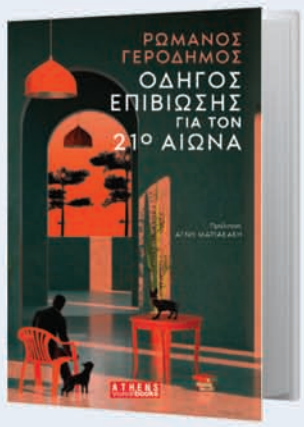

Οδηγός επιβίωσης για τον 21ο αιώνα
Ρωμανός Γερόδημος
Τιμή: €22,90

Συνομιλίες με πρόσωπα της Υγείας
Θανάσης Δρίτσας
Τιμή: €14,30

Μέρες μαγικές με γρανίτες και Ταμ-Ταμ
Γιάννης Ηλίδης
Τιμή: €14,40

Παραγγελίες on-line
athensvoice.gr/vivlio/vivlia/athens-voice-books

της στο πατριαρχικό καλλιτεχνικό κατεστημένο της εποχής. Η Λήδα είναι ένα πραγματικό παιδί της δεκαετίας του '60. Διαμορφώθηκε μέσα από τη ροκ μουσική, επέλεξε να σπουδάσει σε ένα Λονδίνο μυθικό, όχι όμως στο Swinging London, που απεχθανόταν, αλλά στην πόλη που αποκτούσε ταξική συνείδηση και επίγνωση του αποικιοκρατικού παρελθόντος της, τον τόπο όπου άνθρωποι διαφορετικών φυλών και εθνικοτήτων διαπλέκονταν και συνταξίδευαν σε ένα «πλεούμενο», χωρίς προορισμό. Μίλησε για τη σημασία της κοινοβιακής κουλτούρας, τις πρώτες τις performances, τον ακτιβισμό, την επιστροφή της στην Ελλάδα, τα εμπόδια που συνάντησε, το καινοτόμο εγχείρημα του Σπετσιώτικου Θεάτρου, αλλά και την αμηχανία από πλευράς του εγχώριου Τύπου να οροθετήσει και να κατανοήσει τις νέες εκφραστικές μορφές. Όταν τελείωσε η ηχογράφηση, δήλωσε: *«Ξέρεις, είμαι πάντα ειλικρινής σε ό,τι λέω, γιατί πολύ απλά με την αλήθεια κερδίζουμε χρόνο»*.

Η ιστορία της Αίθουσας Τέχνης Δεσμός δεν χρειάζεται συστάσεις. Συμφωνήσαμε να συναντηθούμε με την **Έπη Πρωτονοταρίου** στο σπίτι της στην Παιανία. *«Εγώ, ξέρεις, ζω έγκλειστη σ' ένα βουνό!»*, ανέφερε γελώντας στο τηλέφωνο. Τελικά κατάφερα να φτάσω στο σπίτι και να τη συναντήσω σε ένα δωμάτιο που θύμιζε κουκλοθέατρο. Από μικρή ήθελε να ασχοληθεί με το θέατρο. *«Το μεγάλο μου απωθημένο πριν πεθάνω είναι να παίξω την Μπερνάρντα Άλμπα»*, έλεγε. Την κέρδισαν όμως τα εικαστικά. Θυμήθηκε το τόλμημα του Δεσμού, την ανάγκη της να πειραματίζεται διαρκώς με τους αγαπημένους της Βασίλη Σκυλάκο και Γιάννη Μίχα, τη γενναιοδωρία του συντρόφου της, Μάνου Παυλίδη, τον πανικό και τη φυγή του Μόραλη από την περφόρμανς του Θόδωρου το 1973. Και φυσικά οι περίφημες «Δευτέρες» και οι ιδεολογικές ζυμώσεις της μεταπολίτευσης γύρω από την avant-garde. Δεν έκρυψε την απογοήτευση και τη διαφωνία της στον τρόπο που αντιμετωπίστηκε η υπόθεση του Δεσμού όταν έκλεισε τον κύκλο του. Η συζήτησή μας μαρτυράει τη βαθιά σεμνότητα μιας γυναίκας που διστάζει να παραδεχτεί την αδιαμφισβήτητη συμβολή της στην καθιέρωση της σύγχρονης τέχνης. Διαπίστωσα ότι η σιωπή και η απομάκρυνσή της από τον δημόσιο λόγο συνιστούσαν μια σαφή κριτική θέση.

Η Χριστίνα Μπαχαριάν με υποδέχτηκε στο γαλήνιο διαμέρισμά της επί της Λεωφόρου Αλεξάνδρας. Διηγήθηκε την παιδική ηλικία του Ασσαντούρ Μπαχαριάν, τα χρόνια της εξορίας, τις σπουδές στην ΑΣΚΤ, την ακλόνητη πίστη του ότι η τέχνη μπορούσε να αλλάξει τον κόσμο. Το εγχείρημα της Ώρας, τον θαρραλέο και γεμάτο χιούμορ τρόπο που αντιμετώπιζε τη χούντα, την πολιτιστική έκρηξη τα πρώτα χρόνια της Μεταπολίτευσης. Την έκδοση του *«Χρονικού»*, τον θεσμό των Συναντήσεων Νέων Δημιουργών, την ώσμωση ανάμεσα στις τέχνες. Αλλά και τη συνέχιση της λογοκρισίας, όπως τη βίωσε, τα πρώτα χρόνια μετά τη Χούντα, τη μη αυτονόητη απελευθέρωση των ηθών. Εξέφρασε τη λύπη της όταν έκλεισε η Ώρα, αλλά και την ειλικρινή της ανησυχία για το μέλλον των πολιτιστικών οργανισμών στην Ελλάδα της κρίσης και την ποιότητα της καλλιτεχνικής παραγωγής.

Αυτή η ενδιαφέρουσα ερευνητική χρονιά έκλεισε με τον Σπύρο Σακκά. Τον συνάντησα δύο φορές μέσα στον Δεκέμβριο στη «συνοικία των θεών», όπως συνηθίζει να αποκαλεί την Πλάκα, στο καφέ Μελίνα Μερκούρη. Μέσα στον κόσμο και την οχλοβοή του χώρου, αντίκρισα ξαφνικά μια φιγούρα προμηθεϊκή. Με λόγο πληθωρικό και πνευματώδη, όπως και η προσωπικότητά του, ο διεθνούς φήμης ερμηνευτής ξεκίνησε να μιλάει για τον Βάγκνερ, την αγάπη των Ελλήνων για τον Μότσαρτ, καθώς είμαστε ένας ερωτομανής λαός, το καλλιτεχνικό σοκ όταν παρακολούθησε τον Ντίσκαου. Και, φυσικά, τη μύηση στη μουσική πρωτοπορία, την ερμηνεία που μετατρέπεται σε διανοητικό εγχείρημα, το δίπολο Χρήστου-Ξενάκη, τους *«Πέρσες»* του Κουν, αλλά, προπαντός, του Χρήστου, το *«Πολύτοπο των Μυκηνών»*. Αναφέρθηκε στην έμφυτη ανοησία του ανθρώπινου είδους. Η αέναη έρευνα του Σακκά πάνω στις απεριόριστες δυνατότητες της ανθρώπινης φωνής και την προοπτική αλλαγής του ατόμου μέσα από την εξάσκησή της συνιστά πολιτική θέση και μία από τις μεγάλες του συνεισφορές στο πολιτισμικό γίγνεσθαι της Ελλάδας και όχι μόνο.

Στις αρχές της επόμενης χρονιάς αποφάσισα να εξετάσω τα happenings του αθηναϊκού underground. Προσέγγισα το **Νάνο Βαλαωρίτη** και ένα απόγευμα του Μαρτίου έφτασα στο διαμέρισμα της οδού Πατριάρχου Ιωακείμ. Με υποδέχτηκε η Κατερίνα Βαλαωρίτη και με οδήγησε στο γραφείο όπου ο πατέρας της περνούσε τον περισσότερο χρόνο της ημέρας. Γνώριζα ότι είχε δώσει πάρα πολλές συνεντεύξεις και επέλεξα να εστιάσω σε ένα κομμάτι της πλούσιας διαδρομής του. Αδύνατο να μην ξεπεραστεί το αρχικό πλαίσιο της συζήτησης. Από το πρωτοποριακό *«Πάλι»* και την beat ποίηση, στον Σεφέρη και τον Μπρετόν, από τον Γεώργιο Παπανδρέου στους χίπις και τη συνεργασία με το πρωτοποριακό θέατρο και τον κινηματογράφο, από τον Εμφύλιο και τη φυγή στην Αγγλία στην εφηβική ηλικία επί Μεταξά. Όσο περνούσε η ώρα, τόσο ζωντάνευε ο λόγος του. Ο Κωστής Τριανταφύλλου χτύπησε την πόρτα και ο Βαλαωρίτης τού ζήτησε να περάσει αργότερα. Δεν θα ξεχάσω ποτέ το σκανταλιάρικο ύφος του όταν γνώριζε ότι το μαγνητόφωνο κατέγραφε την απόρριψή του για κάποια καλλιτεχνικά είδη. Τελικά, η συνέντευξη δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο από την *ATHENS VOICE* και φαίνεται ότι η δήλωσή του ότι «Το αθηναϊκό underground είναι ένας μύθος» προκάλεσε αντιδράσεις.

Λίγες μέρες αργότερα, μού τηλεφώνησε η Αγγελική Μπιρμπίλη, που ήδη με είχε βοηθήσει να έρθω σε επαφή με τον Βαλαωρίτη: *«Μαρίλη, θέλει να σου μιλήσει ο Πάνος Κουτρουμπούσης. Θα σου δώσω το τηλέφωνό του για να επικοινωνήσετε»*. Ο Κουτρουμπούσης, εμβληματική μορφή της underground σκηνής, διαφωνούσε κάθετα με τον Βαλαωρίτη και ένιωθε οργισμένος. Ήθελε να διατυπώσει τη δική του θέση. Η ηχογραφημένη συνομιλία πραγματοποιήθηκε στο σπίτι του στα Εξάρχεια. Ο Πάνος θεωρούσε ότι η άποψη του Βαλαωρίτη για την αθηναϊκή εκδοχή του underground ήταν εκείνη ενός αστού που ποτέ δεν ενεπλάκη σοβαρά σ' αυτόν τον κύκλο. Και κάπως έτσι περάσαμε στη δική του πορεία, στο *«Πάλι»*, στον Πουλικάκο και το ιστορικό happening στο Συμπόσιο του Μπουκουβάλα, τις παρέες στου Μπούκολα και στο Βυζάντιο, στο Παρίσι, το Λονδίνο και τη συνεργασία με τους Beatles, στην Αμερική, τον Μπάροουζ και τον ISIS. Η ζωή του Κουτρουμπούση αποτελεί τον ορισμό του underground, ένα dérive χωρίς πρόγραμμα και προορισμό, αποδεικνύοντας ότι η πραγματική δημιουργία πολλές φορές συμβαίνει στο μισοσκόταδο και κάτω από τα ραντάρ.

Ο κύκλος των συνεντεύξεων ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2018 με τον Γιάννη Ψυχοπαίδη στο εργαστήριό του στην οδό Καρυάτιδων. Γοητευτικός, άμεσος, εξαιρετικά ευδιάθετος. Η αφήγησή του, γεμάτη σφρίγος και χιούμορ, με προλάβαινε διαρκώς. Ένας χείμαρρος. Η ιδεολογική αφύπνιση μέσα από το Κυπριακό, η ανάγκη της καλλιτεχνικής πατροκτονίας, η απόρριψη της πρότασης του Εγγονόπουλου να διδάξει στο Πολυτεχνείο μέσα στη Χούντα, το συλλογικό που προηγήθηκε του ατομικού, ο αγώνας για αναμόρφωση της εικαστικής γλώσσας παράλληλα με την ανανέωση της πολιτικής και της αριστεράς. Το Μόναχο, αλλά και το εφιαλτικό ξεκίνημά του εκεί, παραλίγο στο πλευρό του επίσημου ζωγράφου του Χίτλερ. Έπειτα, η πρωτοπορία του Βερολίνου και η φάση της εσωστρέφειας στις Βρυξέλλες. Ο Ψυχοπαίδης βρέθηκε στον πυρήνα των ζυμώσεων του καιρού του με έναν τρόπο αυτονόητο και υπαρξιακό, εκφράζοντας μια γενιά καλλιτεχνών που αναζητούσε στις πολιτιστικές ιδέες τις βασικές αρχές ενός νέου κοινωνικού συμβολαίου.

Στόχος μου στο βιβλίο *«Οι πρωτοπόροι και η εποχή τους: συνομιλίες για την καλλιτεχνική πρωτοπορία στην Ελλάδα»* (εκδόσεις Futura) δεν είναι προφανώς να σχολιάσω τα λεγόμενα των συνομιλητών μου, αλλά να δημοσιεύσω δεκατρείς σημαντικές ιστορικές μαρτυρίες εκείνων των καλλιτεχνών και των γκαλεριστών που συμπορεύθηκαν με τους πλέον χαρακτηριστικούς πρεσβευτές της μεταπολεμικής τέχνης, σμιλεύτηκαν από τις πολιτικοκοινωνικές ανακατατάξεις του καιρού τους και έγιναν τελικά συνδημιουργοί μιας εποχής. Τους ευγνωμονώ όλους για τη γενναιοδωρία τους. A

Στο βιβλίο «Οι πρωτοπόροι και η εποχή τους» στόχος μου ήταν να δημοσιεύσω δεκατρείς σημαντικές ιστορικές μαρτυρίες εκείνων των καλλιτεχνών και των γκαλεριστών που συμπορεύθηκαν με τους πλέον χαρακτηριστικούς πρεσβευτές της μεταπολεμικής τέχνης

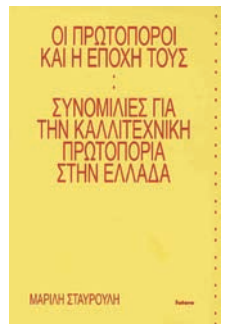

Μαρίλη Σταυρούλη
Οι πρωτοπόροι και η εποχή τους: Συνομιλίες για την καλλιτεχνική πρωτοπορία στην Ελλάδα
εκδ. Futura

Το βιβλίο ζει

Αυτό μας οδηγεί!

Της ΜΑΝΙΝΑΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Μην πιστεύετε διάφορα άρθρα που ανακοινώνουν τον θάνατο του βιβλίου, υπερβάλλουν και μας τρομοκρατούν τζάμπα και βερεσέ εμάς τους βιβλιόφιλους

Κάποτε ο Βασίλης Βασιλικός μπήκε σε ένα βιβλιοπωλείο και είδε, σοκαρισμένος, ότι τα βιβλία πουλιόντουσαν με το βάρος και όχι ανά αντίτυπο – συγκεκριμένα, πουλιόντουσαν με την οκά. Ήταν αρχές δεκαετίας του ’50, μετά τον πόλεμο, και ο Βασιλικός στεναχωρήθηκε πολύ επειδή όλο αυτό –τα βιβλία με το ζύγι– τον έκανε να σκεφτεί ότι το βιβλίο, ως είδος, έφτασε στο τέλος του. Μου είπε την ιστορία πολλά χρόνια μετά, αρχές της δεκαετίας του ’90, όταν κάποιος σοβαρός κριτικός λογοτεχνίας υποστήριξε σε μια εκπομπή της τηλεόρασης ότι το βιβλίο «έφτασε στο τέλος του»: *«Το βιβλίο δεν πεθαίνει ποτέ»*, είπε αυστηρά ο Βασιλικός, *«δεν είναι ένα εποχιακό είδος όπως το καρπούζι, δεν είναι ένα αντικείμενο που έρχεται και φεύγει από τη μόδα, είναι ένα αναγκαίο και απαραίτητο στοιχείο της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου. Όσο πιο σύγχρονος και να γίνει ο άνθρωπος, πάντα θα έχει ανάγκη στη ζωή του για βιβλία!»*

Τώρα, επειδή γίνεται συχνά δημόσια συζήτηση για τα κινητά τηλέφωνα, και το πώς θα αντικαταστήσουν/έχουν αντικαταστήσει τα βιβλία... ο Βασίλης Βασιλικός, όπως τον φέρνω στο μυαλό μου να γνέφει απορριπτικά προς τον κριτικό και τις απόψεις του, με κάνει να νιώθω ανακούφιση. Κάπου διάβασα ότι εμείς οι άνθρωποι έχουμε την τάση να πιστεύουμε την πιο απαισιόδοξη πρόβλεψη – *«είμαστε προετοιμασμένοι να δεχτούμε τα αφηγήματα παρακμής»*, όπως διάβασα σε πρόσφατο αμερικανικό άρθρο. Και μιλούσε για τα βιβλία, που στην Αμερική κυκλοφορούν σε τιράζ δεκάδων χιλιάδων... αν και, όχι πάντα, υπάρχουν και εκεί αυτοεκδόσεις, ή τιράζ των 200 κομματιών, ή ειδικές εκδόσεις που απευθύνονται σε μικρό κοινό.

«Μα γιατί θέλησες να βγάλεις την ιστορία της οικογένειάς σου σε βιβλίο;» ρώτησε κάποιος μη συγγραφέας έναν φίλο, επίσης μη συγγραφέα, που όμως κάθισε κι έγραψε την ιστορία της οικογένειάς του και την τύπωσε, με δικά του έξοδα, σε 200 αντίτυπα, για να τα κάνει δώρο σε μέλη της (ευρύτερης) οικογένειάς του. *«Για να υπάρχει αυτή η ιστορία σε κάποιες βιβλιοθήκες, για να μην ξεχαστεί, για να τη μάθουν μετά από χρόνια τα εγγόνια και τα δισέγγονά μου, για να μείνει, και επειδή ένιωσα την ανάγκη να το κάνω»*, απάντησε ο μη συγγραφέας συγγραφέας.

Ματαιοδοξία; Επιθυμία να διατηρηθεί ένα κομμάτι της Ιστορίας (μέσα από την ιστορία της οικογένειάς του) στην αιωνιότητα κι ακόμα παραπέρα; Μα τα βιβλία δεν κρατάνε για πάντα - στο ίδιο αμερικανικό άρθρο διάβασα ότι ένα καλό, πετυχημένο λογοτεχνικό βιβλίο έχει διάρκεια ζωής από ένα μέχρι πέντε χρόνια μάξιμουμ. Ένα βιβλίο αυτοβοήθειας έχει μικρότερη διάρκεια ζωής, αλλά κάνει περισσότερες πωλήσεις αν διαφημιστεί αρκετά ή πέσει πάνω σε μια ανάγκη της αγοράς. Ένα παιδικό βιβλίο, εικονογραφημένο, έχει πέντε με δέκα χρόνια ζωής, περίπου μέχρι να μεγαλώσει το παιδάκι που το απέκτησε. Αλλά κρατάμε όλοι στις βιβλιοθήκες μας βιβλία είκοσι, πενήντα, μπορεί και εκατό ετών: κάποια βιβλία της μαμάς ή της γιαγιάς μας, π.χ., είναι τόσο παλιά, που η ημερομηνία έκδοσης έχει λιώσει ή το τηλέφωνο του (εξαφανισμένου πλέον) εκδότη είναι τετραψήφιο. Δεν τα ξεφορτωνόμαστε, επειδή είναι κομμάτια της οικογενειακής μας ιστορίας. Συνδεόμαστε συναισθηματικά με τα βιβλία μας: σε πρόσφατη εκκαθάριση, βγάζοντας κάμποσα βιβλία για να τα δώσω σε βιβλιοθήκες, έπεσε στα χέρια μου ένα με αφιέρωση από αγαπημένη φίλη που δεν ζει πια. Εννοείται πως δεν το έδωσα, όπως δεν δίνω τα βιβλία που «σημαίνουν κάτι» για μένα, τα οποία ευτυχώς δεν είναι πολλά. Ο Γιάννης Μπασκόζος κάποτε είχε πει ότι θέλει να πεθάνει θαμμένος στα βιβλία του, το καταλαβαίνω, αλλά δεν θέλω κάτι τέτοιο χρόνια τώρα. Εκτός που δεν θέλω να πεθάνω δηλαδή, δεν θέλω ούτε να θαφτώ στα βιβλία μου – μακάρι να τα χαρούν άλλοι άνθρωποι όπως τα χάρηκα εγώ.

Γενικά ως προς τα βιβλία συμφωνώ με μια παλιά διαφήμιση ακριβού ρολογιού που έλεγε ότι *«δεν το κατέχεις (αυτό το πανάκριβο ρολόι), απλώς το κρατάς για την επόμενη γενιά»*. Όχι ότι κρατάω τα βιβλία μου για επόμενες γενεές, άλλωστε από τα παιδιά μου μόνον ο μεγάλος διαβάζει συστηματικά βιβλία, επειδή είναι γεννημένος στα 90s και δεν τον κατάπιε το κινητό ή το τάμπλετ. Τάμπλετ είπα, και ναι, τα μικρότερα παιδιά, δικά μου και ξένα, δεν διαβάζουν βιβλία με την κλασική έννοια. Αλλά. Αλλά, επιμένω ότι το βιβλίο ζει και θα ζει, γιατί διαβάζουν (οκέι, μερικές φορές) βιβλία σε τάμπλετ, ή ακούνε audio books, ή διαβάζουν e-books. Σε μια έρευνα του ΟΣΔΕΛ από το 2024, είδα ότι στους 10.701 νέους τίτλους που κυκλοφόρησαν εκείνη τη χρονιά στην Ελλάδα, τα 376 ήταν audio books και τα 112 e-books, αλλά για τα ηλεκτρονικά και τα ηχητικά βιβλία τα νούμερα ανεβαίνουν, παρόλο που δεν ανεβαίνουν, δυστυχώς, οι πωλήσεις των χάρτινων βιβλίων. (Αν και έχουν ανέβει αρκετά σε σχέση με το 2015 και τα κάπιταλ κοντρόλ, που τις είχαν ρίξει κατά 75%...)

> ***Δεν είναι το μέσο αυτό που κάνει ένα βιβλίο, αλλά η αφήγηση, το γράψιμο, η «κόκκινη κλωστή δεμένη», οι χαρακτήρες, η πλοκή, η γραφή – η ιστορία***

Το περασμένο καλοκαίρι ήθελα να διαβάσω ένα βιβλίο που δεν υπήρχε στην αγορά και το κατέβασε ο νεότερος αδερφός μας στο τάμπλετ του για να το διαβάσω εκεί. Διαμαρτυρήθηκα στην αρχή ότι μου αρέσει το χαρτί, η μυρωδιά, η αφή κ.λπ., ότι είναι δύσκολο να διαβάσω σε μια φωτεινή οθόνη... αλλά το βιβλίο ήταν καλό, γρήγορο, η οθόνη είχε φωτεινότητα που την προσάρμοζες στο μάτι σου, τελικά το διάβασα και είπα κι ένα τραγούδι, κι άλλο να ήταν. Κατάλαβα ότι δεν είναι το μέσο αυτό που κάνει ένα βιβλίο, αλλά η ιστορία. Η αφήγηση, το γράψιμο, η «κόκκινη κλωστή δεμένη», οι χαρακτήρες, η πλοκή, η γραφή – η ιστορία.

Ο Ιωάννης Γουτεμβέργιος, που έβαλε τα πρώτα μολυβένια γραμματάκια στη σειρά το 1440 και εφηύρε την τυπογραφία, δεν θα φανταζόταν ποτέ μια τέτοια εξέλιξη. Ούτε εγώ τη φανταζόμουν, εδώ που τα λέμε, όταν διάβαζα το *«Δόκτωρ Ζιβάγκο»* τη δεκαετία του ’60, πριν καν γίνει ταινία με τον Ομάρ Σαρίφ... Αλλά το βιβλίο δεν είναι απλό αντικείμενο, είδος ή εμπόρευμα, είναι ιδέα. Είναι η αφήγηση, η ανάγκη για φυγή-από-καθημερινότητα, για φαντασία και διανοητικό/πνευματικό ταξίδι, που συνοδεύει το ανθρώπινο είδος από την προϊστορική εποχή. Είναι οι μοιρασμένες ιστορίες, προφορικές αρχικά, μετά σκαλισμένες στην πέτρα, μετά σε κερί, έπειτα σε πάπυρο, μετά γραμμένες με πενάκι σε χαρτί και, τέλος, τυπωμένες σε χαρτί. Το μέσον, το υλικό στο οποίο ξετυλίγεται το βιβλίο, δεν έχει σημασία. Όσο και ν’ αλλάζει το μέσον, η ιστορία, το βιβλίο το ίδιο είναι που μετράει. Και ό,τι κι αν λένε οι δυσοίωνοι, δεν πρόκειται να πεθάνει ποτέ. **A**

Λίγα πορτοκάλια

Μια δραματική νουβέλα για τη ζωή μιας πραγματικής ηρωίδας, σε άλλες εποχές μιας άλλης Ελλάδας

Της ΜΑΝΙΝΑΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Με τον Άρη Παπαδόπουλο γνωριστήκαμε στα μέσα της δεκαετίας του ’80, στη Νέα Υόρκη, όπου εργαζόταν (με θέση την οποία δεν θυμάμαι) στον «Εθνικό Κήρυκα», την αγγλόφωνη εβδομαδιαία εφημερίδα της ομογένειας. Λίγο αργότερα συναντηθήκαμε στην Αθήνα και μου χάρισε ένα γυάλινο λάχανο, με κρυφό βιδωτό καπάκι, για να κρύβω τα τιμαλφή στο ψυγείο μου και να μην τα βρίσκουν οι διαρρήκτες – αυτά τα μεταμφιεσμένα χρηματοκιβώτια ήταν η τελευταία λέξη της μόδας στη Νέα Υόρκη, μου είπε. Δεν είχα τιμαλφή και, για κάμποσες μετακομίσεις, μέσα στο λάχανο έκρυβα κι από κανέναν μπάφο, επειδή ήταν σχετικά πολύτιμος κι επειδή ήμουν μικρή, τόσο μου έκοβε. Μέχρι που έσπασε κάποια στιγμή το λάχανο και βγήκαν οι μπάφοι από τη ζωή μας, λόγω δουλειάς, ηλικίας κ.λπ.

Ο Άρης λοιπόν έγραψε ένα μυθιστόρημα ή μάλλον μια νουβέλα, σχεδόν δημοσιογραφικού χαρακτήρα: η ηρωίδα είναι μια γυναίκα η οποία του αφηγήθηκε τη δραματική, δύσκολη ζωή της, από τα παιδικά της χρόνια μέχρι το τέλος της. Η Σίσσυ κινείται ανάμεσα στην Αλβανία και την Ελλάδα, τόσο ως τόπο όσο και ως προς την ταυτότητα: διαβάζοντας την ιστορία, δεν είσαι ποτέ 100% βέβαιος ποια ή τι ακριβώς είναι η Σίσσυ, που ο μπαμπάς της τη φώναζε Αναστασί και, όσο ήταν μικρή, της έφερνε λίγα πορτοκάλια στο χωριό όπου έμεναν στην Αλβανία, εξόριστοι λόγω πολιτικών φρονημάτων.

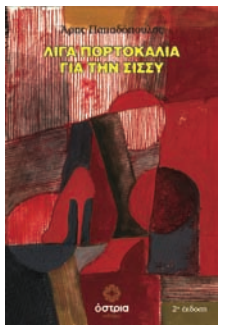

Άρης Παπαδόπουλος
Λίγα πορτοκάλια για την Σίσσυ
εκδ. Όστρια

Η ελληνική επαρχία, με τη στενομυαλιά, την αυστηρή πατριαρχία και τις μικρότητες της δεκαετίας του ’60, και μια δύσκολη, όπως είπα, και σκληρή ζωή μιας μοναχικής γυναίκας που κινείται χωρίς καμία στήριξη και σχεδόν χωρίς αγάπη είναι το πλαίσιο αλλά και ο κορμός του *«Λίγα πορτοκάλια για την Σίσσυ»*. Ο Άρης ήθελε χρόνια να αφηγηθεί αυτή τη συγκινητική, ανθρώπινη ιστορία και χαίρομαι που το κατάφερε τελικά, που έγραψε σαν μυθιστόρημα ή σαν νουβέλα για την τόσο ενδιαφέρουσα ζωή αυτής της γυναίκας – σίγουρα επειδή έμεινε μέσα του, τον σημάδεψε με κάποιον τρόπο τόσο, που την κουβάλησε από την Ελλάδα στην Αμερική κι από κει ξανά στην Ελλάδα, και ορίστε που ήρθε η στιγμή να τη μοιραστεί. **A**

Παναγιώτης Τιμογιαννάκης

Θυμάμαι, στην πρώτη τελετή, μου κόπηκαν τα γόνατα, έπαθα κρίση πανικού, αρρώστησα! Πήγα σε therapist.

Ο «permanent guest» των Όσκαρ, που έχει παρευρεθεί πάνω από 20 φορές στην τελετή απονομής στο Λος Άντζελες, με την ευκαιρία της κυκλοφορίας του βιβλίου του, *«Όσκαρ»*, μας διηγείται απίστευτες ανέκδοτες ιστορίες από τον θαυμαστό κόσμο του Χόλιγουντ.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΝΕΝΕ

Τον γνωρίζω χρόνια, ήμασταν σχεδόν πάντα στα ίδια περιοδικά και σταθμούς. Ο Παναγιώτης Τιμογιαννάκης ζει για το σινεμά. Το μυαλό του συγκρατεί στοιχεία σαν να έχει ξετινάξει τα αρχεία, αλλά και trivia, άχρηστες πληροφορίες, υπέροχες λεπτομέρειες που μόνο ένας σινεφίλ μπορεί να θυμάται και να στήνει ολονύχτιες κουβέντες γι' αυτές. Όταν μιλάει για το σινεμά, παθιάζεται, γίνεται bigger than life, κουνάει τα χέρια του σαν να σκηνοθετεί ο ίδιος, ανεβοκατεβάζει τη φωνή του ανάλογα με τη σοβαρότητα αυτού που λέει. Αυτός ο aficionado, νεαρός ακόμα, πριν από σχεδόν 40 χρόνια, έκανε ένα από τα όνειρά του πραγματικότητα: πήγε στα Όσκαρ. Κανονικά. Με σμόκιν και χτυποκάρδι. Και δεν έμεινε μόνο σ' αυτή τη μία φορά. Έγινε «permanent guest», γνώρισε τους σωστούς ανθρώπους και αποκόμισε απίστευτες γνώσεις για τα Όσκαρ και το τι συμβαίνει πίσω απ' αυτά. Και τώρα ήρθε η ώρα να μοιραστεί αυτή την εμπειρία μαζί μας. Το βιβλίο του, *«Όσκαρ»*, μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πεδίο. Τον άφησα να με παρασύρει στις σελίδες του με έναν χειμαρρώδη μονόλογο.

Πώς ξεκίνησαν όλα Το 1987, ήμουν σε ένα κοκτέιλ πάρτι στις Κάννες κι εκεί ήταν και οι αδελφοί Σπέντζοι της Σπέντζος Φιλμ, οι οποίοι είχαν και την αντιπροσωπεία της Fox στην Ελλάδα. Με σύστησαν τότε σε μια κυρία από το τμήμα Δημοσίων Σχέσεων της Fox. Τη συγκεκριμένη κυρία τη συνάντησα και τον επόμενο χρόνο στις Κάννες. Φαίνεται, λοιπόν, ότι της έκανα εντύπωση και, παρότι δεν μου ανέφερε τίποτα, το 1989, με δική της μεσολάβηση, έλαβα τηλεφωνικώς μια πρόσκληση στα Όσκαρ. Εγώ φυσικά νόμιζα ότι ήταν φάρσα και τους διαολόστειλα. Την άλλη μέρα με παίρνουν οι Σπεντζαίοι και μου λένε: *«Σε βρήκε η Φραν Ζελ; Γιατί μας ζήτησε το τηλέφωνό σου»*. Αυτή η γυναίκα, λοιπόν, ως μέλος της Ακαδημίας, είχε το δικαίωμα να καλέσει κάποιους ανθρώπους στην τελετή απονομής των Όσκαρ. Έτσι βρέθηκα εκεί, και σε δύο χρόνια με έκανε και μόνιμο (permanent guest). Ούτε πριν ούτε μετά από μένα υπήρξε άλλος Έλληνας δημοσιογράφος που να παρευρέθηκε στην τελετή με αυτόν τον τρόπο, δηλαδή ως καλεσμένος προσωπικά από μέλος της Ακαδημίας.

Όταν συνειδητοποίησα ότι ήταν αλήθεια, ότι όντως θα πήγαινα στην τελετή, μου κόπηκαν τα γόνατα, έπαθα κρίση πανικού, αρρώστησα!

Πήγα σε therapist. Και μου είπε: *«Πριν πας στην τελετή, θα πιεις ένα ουίσκι και θα πάρεις κι ένα Βισκέν»*. (Απόσπασμα από το βιβλίο *«Όσκαρ»*).
Στην αρχή, ούτε που φανταζόμουν πώς θα εξελίσσονταν τα πράγματα. Ήθελα απλώς μια φορά στη ζωή μου να πάω κι εγώ στα Όσκαρ. Και καθώς έτυχε να είμαι νέος όταν μου δόθηκε αυτή η ευκαιρία, πήγα με μεγάλη αγωνία, αντιμετωπίζοντας το γεγονός με δέος. Είχα φοβερό πανικό. Το έζησα όμως. Και ήμουν ολομόναχος. Και δεν νοίκιασα σμόκιν. Είχα πάει κι είχα αγοράσει ένα!
Ήμουν τότε γύρω στα 30 και δούλευα για τον *Ταχυδρόμο*, τα *Νέα* και τον Top FM. Τρία μέσα κάλυπτα, και τα τρία του Λαμπράκη. Η βάση μου ήταν ο *Ταχυδρόμος*, όπου είχα το σινεμά και πολλά άλλα. Μέχρι τότε δεν ξέραμε εδώ στην Ελλάδα ακριβώς πώς είναι οι τελετές των Όσκαρ, δεν υπήρχε ακόμα Filmnet και μεταδόσεις. Ξέραμε μόνο ό,τι βλέπαμε σ' εκείνο το συντομευμένο της μιάμισης ώρας με τα αποσπάσματα, που έδειχνε η ΕΡΤ.

Αυτό που θυμάμαι πιο έντονα από την πρώτη μου χρονιά ήταν η στιγμή που έφτασα. Ήταν στο Σράιν Οντιτόριουμ και πήγα νωρίς νωρίς, (πηγαίνουν το μεσημέρι, από τις δυόμισι και μετά), και ο Σκορτσέζε ήταν ήδη εκεί. Είχε πιο μεγάλη αγωνία κι από μένα – ήταν υποψήφιος με τον *«Τελευταίο πειρασμό»*.
Τα 21 χρόνια εκεί ως permanent guest είναι η πιο σπουδαία εμπειρία και το δώρο της ζωής μου, διότι με έφεραν σε επαφή με την ουσία, με το βαθύ εσάνς του κινηματογράφου. Γνώρισα όλες τις ειδικότητες, και όλοι μου άνοιγαν τις πόρτες, γιατί δεν πήγα σαν wannabe, «Αχ, δώστε μου το τηλέφωνο του τάδε» και τέτοια πράγματα. Δεν ζήτησα ποτέ τίποτα. Ήθελα όμως να μάθω τα μυστικά τους.
Τα μέλη της Ακαδημίας –μιλάμε τώρα για 10.000 ανθρώπους– στην πλειονότητά τους διδάσκουν σε πανεπιστημιακές σχολές. Λόγω του ενδιαφέροντος που έβλεπαν εκ μέρους μου, πολλοί απ' αυτούς μου έδιναν συστατικές επιστολές ώστε να μπορώ να παρακολουθώ τα πανεπιστημιακά τους μαθήματα. Από εκεί και πέρα αρχίζει η δική μου τρέλα. Καταλαβαίνω πια ότι έχω μπει πολύ μέσα, ότι μου έχει ανοιχτεί μια πόρτα για να μάθω. Πώς θα μπορούσα όμως να το κάνω ενώ εργαζόμουν; Έβρισκα, λοιπόν, αφορμές για να πηγαινοέρχομαι στο εξωτερικό, κάνοντας παράλληλα δουλειά για την εφημερίδα. Δεν εξαπατούσα κανέναν, το συνδύαζα, δηλαδή, με συνεντεύξεις και θέματα, οπότε τους έφερνα και δουλειά για τον καιρό που θα έλειπα. Και παρακολούθησα πολλά μαθήματα – ακόμα και σκηνογραφίας, ενδυματολογίας, σεναρίου.

Δεν έγινα μέλος της Ακαδημίας βέβαια, ούτε ψηφίζω, αφού αυτό προϋποθέτει το να συμμετέχεις σε κλάδο ο οποίος παίρνει μέρος στην παραγωγική διαδικασία μιας ταινίας. Δηλαδή δεν περιλαμβάνονται κριτικοί στα μέλη. Permanent guest, λοιπόν, συνολικά 21 χρόνια. Μέχρι που κουράστηκα πάρα πολύ. Όχι ψυχολογικά αλλά σωματικά. Δεν είναι ότι πήγαινα κι έκανα διακοπές. Μου βγήκε η Παναγία.

* * * * * *

Το βιβλίο Το βιβλίο, λοιπόν, τα έχει όλα αυτά, αλλά δοσμένα με έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο. Κάποια άρθρα μου στο pantimo.gr ή στο Facebook ήταν η βάση για το τι ήθελα να κάνω για τα Όσκαρ. Δεν ήθελα να γράψω για τις απονομές – ποιοι πήρανε, ποιοι πάτωσαν και λοιπά. Όλοι βγαίνουν και γράφουν τέτοια. Αλλά αυτά δεν έχουν πια κανένα νόημα. Εγώ ήθελα να γράψω για τη γνώση που αποκόμισα εκεί πέρα, η οποία είναι πανεπιστημιακή, βαθιά δηλαδή. Και να μιλήσω όχι σαν να σας κάνω μάθημα, αλλά μέσω ταινιών. Για παράδειγμα, έχω ένα κομμάτι υπό τύπον κριτικής για το *«Κυνήγι του κλέφτη»* του Χίτσκοκ, το οποίο ήταν υποψήφιο στον έγχρωμο τομέα για φωτογραφία, σκηνικά και κοστούμια. Πήρε το Όσκαρ Φωτογραφίας και στο βιβλίο εξηγώ πώς έγινε η δουλειά του καθενός. Γιατί βραβεύτηκε για τη φωτογραφία και όχι για τα άλλα δύο, με βάση την «αξιολόγηση επιτεύγματος».
Για τα κοστούμια, ας πούμε, παρακολούθησα πάρα πολλά μαθήματα, επειδή με ενδιέφερε και προσωπικά λόγω μιας παιδικής μου ευαισθησίας για τις μοδίστρες και για τους ράφτες. Όταν το λέω συγκινούμαι. Και δεν ήμουν από σπίτι που είχε τέτοια επαγγέλματα, αλλά πάντα με συγκινούσε η γυναίκα που βγάζει τα μάτια της πάνω από τη βελόνα. Από τότε που άρχισα να συνειδητοποιώ ότι υπάρχει στο σινεμά και στο θέατρο η ενδυματολογία, το σκηνικό, το κοστούμι, παρατηρούσα το ντύσιμο των γύρω μου και σκεφτόμουν ότι είμαστε όλοι σ' ένα πλατό κι αυτές οι γυναίκες είναι οι ενδυματολόγοι μας. Και γι' αυτές κανείς δεν λέει τίποτα. Ένα σχετικό κείμενο έγραψα και για το *«Άμνετ»*, για το ρούχο της Μπάκλεϊ και το χρώμα του, που άλλαζε ελαφρά ανάλογα με τις σκηνές. Υπήρχαν στιγμές που αναρωτιόμουν μήπως το άλλαζε ο φωτισμός του. Είχα την τύχη να παρακολουθήσω ένα καταπληκτικό course που είχε θέμα το κυρίαρχο χρώμα. Κάθε ταινία έχει το κυρίαρχο χρώμα της. Εμείς δεν το ξέρουμε. Κι όμως, αυτό το κυρίαρχο χρώμα πρέπει να υπάρχει σε κάθε πλάνο, σε κάθε καρέ, με μια αφορμή. Αυτό δεν έχει κάποια ψυχολογική ερμηνεία. Γίνεται καθαρά για λόγους αισθητικής. Έμαθα κι άλλα. Φέτος, ας πούμε, από το Σωματείο των Ενδυματολόγων, δίνουν κι ένα πρόσθετο βραβείο, με αφορμή το *«Sinners»*, για το καλύτερο illustration. Δηλαδή, για τη φωτογραφική, κατά κάποιον τρόπο, απεικόνιση του ρούχου, που δεν έχει να κάνει με την κατασκευή του, αλλά με την εικόνα του στο πλάνο. Όλα αυτά, όπως τα περί χρώματος, πρώτα τα είχα μάθει στην Ελλάδα, από τον Κατσουρίδη, και κάπως έτσι στο Χόλιγουντ με είχαν βρει «έτοιμο» σε κάποια πράγματα και μου άνοιγαν τις πόρτες. Ήμουν τρελός με το σινεμά και ήθελα να μαθαίνω γι' αυτό όχι από τους κριτικούς, αλλά από αυτούς που το κάνουν. Έτσι έμαθα και από τον Νικολαΐδη πράγματα περί μοντάζ. Για το *«West Side Story»*, ο Νικολαΐδης με είχε φωνάξει στο σπίτι του στην Κηφισιά και κάτσαμε ένα Σαββατοκύριακο, από Παρασκευή βράδυ μέχρι τη Δευτέρα το πρωί, και μου έδειχνε πώς στήθηκε η σκηνή με το χορευτικό στο γκαράζ, το *«Boy, Boy, Crazy Boy»*. Εξηγώντας μου ότι αυτό το πλάνο ανά καρέ ξαναστήνεται, γιατί αλλάζουν οι γωνίες λήψης, αλλά η εικόνα πρέπει να είναι ίδια. Κάποια χρονιά, λοιπόν, που ήμουν στην Αμερική, συνάντησα τον Ρόμπερτ Γουάιζ, τον σκηνοθέτη της ταινίας, ο οποίος για μια διετία είχε χρηματίσει και πρόεδρος της Ακαδημίας, και πήγα και του το είπα. Με κοίταξε με μεγάλο θαυμασμό για την πληροφορία που του έφερνα, και το εξέλαβα ως κομπλιμάν όταν μου είπε: *«Φαίνεται πως είχες καλούς δασκάλους»*.

Στη Θεώνη Όλντριτζ είχα κάνει συνέντευξη για τον *Ταχυδρόμο* όταν είχε έρθει στην Ελλάδα, έτσι την είχα γνωρίσει και μετά είχαμε μια αλληλογραφία, αλλά το στενό δέσιμο έγινε όταν, μια φορά που μιλούσαμε για κοστούμια, μου είπε: *«Ναι, αλλά, όπως και να το κάνουμε, δεν παίρνεις Όσκαρ μ' ένα πουλόβερ. Θέλει και κάτι παραπάνω»*. Κι εγώ απάντησα: *«Εκτός αν είσαι η Άιριν Σάραφ και με το ένα κοστούμι σε όλη τη διάρκεια της ταινίας αλλάζεις όλο το σουλούπι της Ελίζαμπεθ Τέιλορ στο "Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ"»*. Το ακούει και μου λέει: *«Εγώ αυτή τη στιγμή σε υιοθέτησα»*. Μ' έβαλε κι αυτή σε άλλα κόλπα οσκαρικά.
Απ' όλες αυτές τις επαφές έχω επικεντρωθεί κατά κάποιον τρόπο στο κοστούμι αλλά και σε όλα τα μυστικά του μοντάζ και στη σχέση του με το σενάριο. Ο μοντέρ που πήρε το Όσκαρ στον *«Ελαφοκυνηγό»*, ο Πίτερ Ζίνερ, ο οποίος ήταν μοντέρ και στον *«Νονό»*, μου είπε ότι στο φιλμ του Κόπολα το μοντάζ ήταν που άλλαξε το σενάριο. Διότι η ταινία πήγαινε μια χαρά, αλλά δεν είχε φινάλε, δεν είχε κορύφωση. Κι έσπαγε το κεφάλι του ο Κόπολα. Τότε του λέει ο Ζίνερ: *«Έχω μια ιδέα. Δώσε μου λίγες μέρες και θα σε φωνάξω να το δεις»*. Σκέφτηκε λοιπόν να κάνει παράλληλη δράση, τα βαφτίσια, τις εκκαθαρίσεις και τη διαδοχή, το πώς αναλαμβάνει πλέον έμπρακτα ο Πατσίνο τη διαδοχή του Νονού. Έκανε όλη αυτή την αλλαγή λοιπόν, φωνάζει τον Κόπολα, εκείνος το βλέπει και τρελαίνεται. *«Τύπωσέ το»*, του λέει. Μάλιστα, τον δεύτερο *«Νονό»*, που είναι καλύτερος από τον πρώτο, τον έγραψε σεναριακά με αυτή τη λογική. Αυτό που μου λείπει και θυμάμαι πάντα με νοσταλγία, ειδικά στις μέρες των Όσκαρ –πέρα από το ότι έχουν φύγει πολλοί– είναι οι συζητήσεις με αυτούς τους ανθρώπους, που μου εμπιστεύονταν τις ψήφους τους, γιατί έβλεπαν ότι δεν πήγαινα εκεί για να ψαρέψω χάρες και γνωριμίες. Έτσι λοιπόν και ίντριγκες έχει το βιβλίο, αλλά φιλτραρισμένες μέσα από τις πληροφορίες για τις ταινίες και όχι δοσμένες με κουτσομπολίστικο τρόπο.

Από φέτος μπαίνει στις κατηγορίες των Όσκαρ και το κάστινγκ. Εγώ τότε δεν ήξερα τι γίνεται, τον πόλεμο από τους σκηνοθέτες που δεν αναγνώριζαν τη συμβολή των casting directors. Τελικά το κατάφεραν με επιμονή οι ίδιοι να μπουν στα Όσκαρ, αλλά είχαν και τους ηθοποιούς στο πλευρό τους. Με τους σκηνοθέτες οι ηθοποιοί έχουν πάντα μια κοντρίτσα – άλλη μια μαθηματάρα αυτή. Αυτό που ισχύει και στο θέατρο είναι ότι οι σκηνοθέτες, ακόμα και οι μεγάλοι, δεν ξέρουν από ηθοποιούς, γιατί έχουν στο μυαλό τους τη λεγόμενη «σκηνοθεσία του αποτελέσματος». Έτσι το έχουν φτιάξει στο μυαλό τους και έτσι λένε και στον ηθοποιό να το κάνει. Δεν τον αφήνουν να δημιουργήσει ή, στη χειρότερη περίπτωση, παίζουν οι ίδιοι τη σκηνή για να του δείξουν, ενώ το ζητούμενο είναι να αφήνεις τους ηθοποιούς να το βρίσκουν μεταξύ τους. Το να ακούει ο ένας ηθοποιός τη φωνή και την κουβέντα του άλλου πάνω στη σκηνή είναι το πιο σημαντικό. Ο Χιούστον, όταν γύριζε τη *«Βασίλισσα της Αφρικής»*, εκεί στου διαόλου τη μάνα, μέσα στα έλη με τα έντομα, παράταγε κάθε πρωί τον Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ και την Κάθριν Χέπμορν χωρίς να τους λέει τίποτα και πήγαινε για ψάρεμα, κι όταν επέστρεφε, ξεκινούσε το γύρισμα. Γιατί τους είχε δώσει το έδαφος να φτιάξουν τη σχέση τους. Αποτέλεσμα ήταν ότι προτάθηκαν για Όσκαρ και οι δύο –το πήρε ο Μπόγκαρτ– αλλά και ο Χιούστον για τη σκηνοθεσία.
Η πιο συχνή απορία του κόσμου για τα Όσκαρ είναι το πώς ψηφίζει η επιτροπή. Και η απάντηση είναι ότι το κάνει με τον πιο απλό και έντιμο τρόπο. Ψηφίζουν ο καθένας από εκεί που βρίσκεται. Δεν συνεδριάζουν, δεν είναι φεστιβάλ να έχει παρασκήνιο, μια επιτροπή 7 ατόμων, ας πούμε, και ν' αρχίζουν τις ίντριγκες. Εκεί, είναι ο ένας στην Ανατολή, ο

Ήμουν τρελός με το σινεμά και ήθελα να μαθαίνω γι' αυτό, όχι από τους κριτικούς, αλλά από αυτούς που το κάνουν.

Παναγιώτης Τιμογιαννάκης
Όσκαρ
εκδ. Πεδίο

άλλος στη Δύση. Στέλνουν το ψηφοδέλτιο συμπληρωμένο με κωδικό, δεν ξέρει κανείς ποτέ τι ψήφισε ο άλλος. Στις επιμέρους υποψηφιότητες ψηφίζει ο κάθε κλάδος για τον κλάδο του, και όλοι μαζί, σε μια ξεχωριστή «ντάνα» βάζουν παράλληλα και τις δέκα ταινίες που τους άρεσαν γενικά. Δηλαδή, τις ταινίες δεν τις ψηφίζουν μόνο οι παραγωγοί, παρότι αυτοί είναι οι καθ' ύλην αρμόδιοι. Οι ταινίες θεωρούνται κοινό κτήμα και τις ψηφίζουν όλοι.

Όσο για τις καμπάνιες «for your consideration» πριν από τα Όσκαρ, αυτοί δεν δίνουν καμία σημασία, γιατί έχουν τις δικές τους δουλειές. Αυτά είναι του ατζέντη, για να γίνεται ντόρος και να δείχνει στο αφεντικό ότι έχει κάνει δουλειά η διαφημιστική προς τα έξω. Οι περισσότεροι ούτε που ξέρουν ποιος έχει πάρει Όσκαρ και πόσα. Αυτές τις ατάκες του τύπου «του το χρωστάνε» που λένε τις βγάζουν απ' το κεφάλι τους, δεν έχουν ιδέα για το αντικείμενο.

Αυτό λοιπόν που κοιτάνε όλοι είναι το επίτευγμα, το αποτέλεσμα. Εκεί ήταν που εγώ τρελαινόμουν, όταν άρχιζαν να μου λένε πώς ψήφιζαν. Δεν έλεγαν απλώς έναν τίτλο ταινίας, αλλά πώς έβλεπαν από τη μεριά του ο καθένας την ταινία, ποια ήταν η προσωπική τους αντίληψη.

Το βιβλίο είναι γραμμένο για όλον τον κόσμο που πηγαίνει σινεμά, που συζητάει τις ταινίες. Οι αναφορές στις ταινίες γίνονται χρονολογικά, αλλά είναι γραμμένες έτσι που να γίνονται ελκυστικά και κατανοητά αυτά που λέω. Ας πούμε –για να περάσω και πράγματα για τις ειδικότητες που έμαθα– έχω τα Όσκαρ των Ελλήνων, όπου αναλύω τις πεντάδες των ερμηνευτικών επιτευγμάτων τη χρονιά της Παξινού και το τι έκαναν οι αντίπαλες και πώς αξιολογηθήκαμε. Του Χατζιδάκι. Τώρα, με πράγματα όπως το αν τον έπιαναν τα νεύρα του γιατί του φάγανε λεφτά η Μελίνα με τον Ντασέν στα δικαιώματα, μ' αυτά δεν ασχολούμαι.

Σχολιάζω ακόμα τη μουσική του Βαγγέλη Παπαθανασίου και τις άλλες συνυποψήφιες μουσικές. Μιλάω και για το Όσκαρ για το οποίο ήταν υποψήφια η Μελίνα, που η ερμηνεία της είναι πραγματικά ένα μάθημα για το σταρ περφόρμανς. Αναλύω και τις πέντε υποψηφιότητες και εξηγώ πώς κατέληξε το Όσκαρ στην Τέιλορ. Δεν το πήρε επειδή, και καλά, ήταν άρρωστη. Γιατί να της το χρωστάνε που όλοι τη βρίζανε;

Για τα φετινά Όσκαρ, οι προβλέψεις μου –και αυτό βγαίνει ξεκάθαρα κι από το βιβλίο– είναι επί των αναλύσεων. Από εκεί βγαίνει ότι υπάρχει μια μονομαχία πολύ σοβαρή μεταξύ του *«Μια μάχη μετά την άλλη»* και του *«Sinners»*, που το έχω δει τρεις φορές. Μου άρεσε πάρα πολύ. Έπαθα αυτό που είχα πάθει όταν βγήκε ο Ταραντίνο – όχι με το *«Reservoir Dogs»*, από το *«Pulp Fiction»* και μετά. Δημιούργησε είδος. Και ο σκηνοθέτης του *«Sinners»* είναι μια τέτοια περίπτωση. Φτιάχνει κάτι εντελώς δικό του. Και πήρε καλούς συνεργάτες, άριστους στον τομέα του ο καθένας. Έτσι μαζεύτηκαν οι 16 υποψηφιότητες. Εν τω μεταξύ και οι δύο έχουν διαφορετικό σενάριο σε διαφορετική κατηγορία. Το σενάριο είναι πάντα η βάση. Αν υπάρχει συναγωνισμός ανάμεσα σε μια ταινία που έχει ως όπλο το σενάριο και σε μια άλλη που έχει ως όπλο τη σκηνοθεσία, στο 70-80% των περιπτώσεων κερδίζει αυτή με το σενάριο. Η προτίμηση γέρνει προς το τι λέει το έργο.

Αλ Πατσίνο

Μια φορά είχα ανέβει κι εγώ σ' αυτό το ασανσέρ και ήμουν μαζί με τον Τζακ Νίκολσον, τον Κλιντ Ίστγουντ και τον Αλ Πατσίνο. Ήταν η χρονιά που είχαν κερδίσει ο Πατσίνο για το *«Άρωμα γυναίκας»* και ο Κλιντ Ίστγουντ για τους *«Ασυγχώρητους»*. Ο Νίκολσον ήταν υποψήφιος για το *«Ζήτημα τιμής»*, αλλά δεν το πήρε. Μπήκα μέσα, είπα «καλησπέρα», εντάξει, δεν ήταν και καμιά μεγάλη διαδρομή. Είπα «συγχαρητήρια» στον Ίστγουντ, είπα και στον Πατσίνο, που καθόταν μπροστά και κράταγε το Όσκαρ του και, όπως είναι πάντα μέσα στο νεύρο αυτός ο άνθρωπος, μου λέει «thank you, man» και μου ρίχνει μια, ένα φιλικό, σαν μάγκικο χτυπηματάκι. Ε, του 'χε βγει η ψυχή του ανθρώπου μέχρι να το πάρει.

Ελίζαμπεθ Τέιλορ

Εκεί είδα και μίλησα και στην Ελίζαμπεθ Τέιλορ, η οποία ήταν μέσα στη χαρά, έκανε πειράγματα, ήταν υπέροχη γυναίκα. Είχε πάρει ένα τιμητικό βραβείο εκείνη τη χρονιά, του συνόλου καριέρας και για τις ανθρωπιστικές της ενέργειες. Δεν είδα πώς ήρθε, αλλά μετά είδα πώς έφυγε, ότι έξω την περίμενε ένα αναπηρικό αμαξίδιο. Είχε πολλά προβλήματα τότε. Ήταν εμφάνιση περιορισμένου χρόνου, όση ήταν και η αντοχή της.

Τζέιν Φόντα

Η Τζέιν Φόντα ήταν από τις περιπτώσεις που μου κοβόταν η γλώσσα να την πλησιάσω.

Εντ Χάρις

Δύο ηθοποιούς έχω δει να φεύγουν τσαντισμένοι από τα Όσκαρ. Ο ένας είναι ο Μπιλ Μάρεϊ. Τον είχαν κράξει όμως από τον εξώστη. Δεν είχε πει κάτι, αλλά είχε αντιδράσει με κάποια απρέπεια. Και ο άλλος είναι ο Εντ Χάρις. Τη χρονιά που είχε γυρίσει ο ίδιος το *«Pollock»* και πρωταγωνιστούσε, κέρδισε η Μάρσα Γκέι Χάρντεν, που έπαιζε μαζί του, το Όσκαρ Β΄ Γυναικείου, χωρίς να την περιμένει κανείς – δεν ήταν καν υποψήφια στα βραβεία του Σωματείου Ηθοποιών. Οπότε αυτός προφανώς θεώρησε ότι υπάρχει ρεύμα προς το έργο και αναθάρρησε, ότι θα έπαιρνε το Όσκαρ Α΄ Ανδρικού. Και κάπως ετοιμάστηκε. Εν τω μεταξύ, το Όσκαρ Β΄ Γυναικείου δόθηκε και πρώτο πρώτο, και προφανώς αυτός είχε όλον τον χρόνο μπροστά του για ν' αρχίσει να φτιάχνεται, εφόσον το Α΄ Ανδρικού δόθηκε σχεδόν τελευταίο. Πάντως, εξαρχής δεν ήταν φαβορί, το Όσκαρ παιζόταν μεταξύ Ράσελ Κρόου για τον *«Μονομάχο»* και Τομ Χανκς για τον *«Ναυαγό»*, και κάπου έπαιζε και ο Μπαρδέμ με το *«Πριν πέσει η νύχτα»*. Για τον Εντ Χάρις δεν ακουγόταν ιδιαίτερα κάτι, αλλά, αν πάρουμε τι ακούγεται και τι γράφεται γενικά, πολλές φορές όλα αυτά δεν ισχύουν. Εν πάση περιπτώσει, είχε φτιαχτεί ο άνθρωπος, κι όταν ακούστηκε το όνομα του Ράσελ Κρόου, σηκώθηκε και έφυγε. Δεν τον πήρε η κάμερα, γιατί με το που χειροκροτήσαμε και οι κάμερες έπεσαν πάνω στον νικητή, εκείνος μπορούσε να φύγει απ' το σημείο που καθόταν χωρίς να φανεί. Και βγήκε πολύ τσαντισμένος.

Κιμ Μπάσινγκερ

Στα 21 χρόνια που πήγαινα στα Όσκαρ, ο άνθρωπος που έχω δει να ευχαριστιέται περισσότερο τη βράβευσή του ήταν η Κιμ Μπάσινγκερ. Είχε μια αντίδραση σαν να μην μπορούσε να πιστέψει ότι όλα αυτά τα χρόνια την εκτιμούσαν και περίμεναν αυτή την ώρα για να της το δείξουν. Νόμιζε ότι την είχαν λίγο σαν παραπεταμένη. Είχε κάπως ένα σύνδρομο Μέριλιν. Μου έκανε μεγάλη εντύπωση αυτό. **Α**

Στον κόσμο του Κωνσταντίνου Καβάφη

Συναντώντας τον **Γκρέγκορι Τσουσδάνις**, συγγραφέα της πρόσφατης βιογραφίας του Αλεξανδρινού, *«Κωνσταντίνος Καβάφης: Ο άνθρωπος και ο ποιητής»* (εκδ. Μεταίχμιο)

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΓΚΡΟΥΣ**

Αναρωτιέμαι αν μαθαίνουμε **τον Καβάφη** στο σχολείο ως έναν από τους μεγάλους μας ποιητές, δίπλα στον Παλαμά, τον Σεφέρη και τον Ελύτη. Στην πραγματικότητα, η περίπτωσή του είναι αρκετά διαφορετική. Ο Καβάφης δεν εντάχθηκε ποτέ στο λογοτεχνικό σύστημα της Αθήνας. Έζησε σχεδόν όλη του τη ζωή στην Αλεξάνδρεια, σε μια πόλη όπου συναντιούνταν διαφορετικοί πολιτισμοί, γλώσσες, θρησκείες. Ίσως γι' αυτό έγραψε μια ποίηση παγκόσμια, που έχει μεταφραστεί σε όλες τις γλώσσες – από τους πιο μεταφρασμένους ποιητές διεθνώς, δίπλα σε ονόματα όπως ο Όμηρος, ο Αισχύλος και ο Σοφοκλής. Ποιητής της διασποράς, αλλά και της Ιστορίας, επιστρέφει συχνά στον κόσμο που δημιουργήθηκε μετά τον Μέγα Αλέξανδρο μιλώντας για πράγματα που ξεπερνούν τα όρια μιας εθνικής λογοτεχνίας ή μιας ιστορικής περιόδου και αγγίζουν την ανθρώπινη ψυχή – την απώλεια, τη φιλοδοξία, τη μνήμη, την παρακμή, τη νεότητα και το γήρας, τον ερωτισμό των σωμάτων. Με το υλικό της ζωής του έκανε ποίηση ο Καβάφης, με όσα έζησε και όσα φαντάστηκε. Και δεν συνειδητοποιούμε ίσως το δώρο που μας έκανε, να γράψει στην ελληνική γλώσσα, αυτός που σήμερα θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους ποιητές της νεότερης ποίησης.

Τέτοιες σκέψεις κάνω τελειώνοντας τη νέα βιογραφία του Κωνσταντίνου Καβάφη που συνέγραψαν ο **Gregory Jusdanis** και ο **Peter Jeffreys**. Διαβάζοντάς τη βυθίζεσαι σε έναν κόσμο τόσο ζωντανό, που νομίζεις πως θα τον έχεις μέσα σου για πάντα. Δεν περιγράφει μόνο τα γεγονότα της ζωής του *Κωνσταντίνου* – όπως αναφέρεται ο ποιητής απ' την αρχή μέχρι το τέλος του βιβλίου, μια επιλογή που έχει τη σημασία της στη σχέση οικειότητας που χτίζει ο αναγνώστης. Ρίχνει άπλετο φως στον εσωτερικό του κόσμο: στους φόβους και τις ανησυχίες του, τις εσωτερικές συγκρούσεις. Επιχειρώντας να εξηγήσει ένα φοβερό παράδοξο: πώς ένας άνθρωπος που δεν είχε καταφέρει τίποτα ιδιαίτερο ως ποιητής μέχρι τη μέση ηλικία, ζώντας σε μια μικρή, περιφερειακή πόλη όπως η Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, κατάφερε να δημιουργήσει ένα έργο που βρήκε θέση στην κορυφή της ποιητικής δημιουργίας.

Ο Γκρέγκορι Τσουσδάνις, καθηγητής Τεχνών και Επιστημών στο Πανεπιστήμιο του Οχάιο, έχει έρθει στην Αθήνα για να μιλήσει στην κατάμεστη αίθουσα του Μεγάρου Μουσικής για τον Καβάφη, όπως κάνει σε πολλές πόλεις ανά τον κόσμο. Όταν συναντιόμαστε στα γραφεία των εκδόσεων Μεταίχμιο, τον ρωτάω για την προσωπική του διαδρομή, που, όπως μαρτυρά και το όνομά του, ξεκινάει κι αυτή σαν μια ιστορία της ελληνικής διασποράς. Γεννήθηκε στο χωριό Κλειδί, κοντά στο Αμύνταιο, και σε ηλικία δέκα ετών έφυγε με την οικογένειά του για τον Καναδά. Θυμάται ακόμη να κατεβαίνουν με τα γαϊδουράκια στον σταθμό για να πάρουν το τρένο προς τον Πειραιά κι από κει το καράβι για το μεγάλο ταξίδι. Στράφηκε στις ελληνικές σπουδές και έγραψε τη διδακτορική διατριβή του για τον Καβάφη, όταν ακόμα μάθαινε να μιλά σωστά την ελληνική γλώσσα. Είχε συγγράψει πέντε ακόμη βιβλία, όταν ένας διακεκριμένος Αμερικανός καβαφολόγος τού πρότεινε να συνεργαστούν σε ένα εγχείρημα που έλειπε από τη βιβλιογραφία. Μου μιλάει για την ιδέα πίσω από το βιβλίο.

«Η τελευταία βιογραφία του Liddell, πριν από 50 χρόνια, ήταν πλέον ξεπερασμένη, καθώς υπήρχε νέο υλικό από το αρχείο Καβάφη το οποίο αγόρασε το Ίδρυμα Ωνάση και άνοιξε στους ερευνητές. Αυτό που θέλαμε να κάνουμε, ήταν να δώσουμε στον αναγνώστη μια εικόνα για το τι άνθρωπος ήταν ο Καβάφης, να μιλήσουμε για τις αντιφάσεις του. Δεν θέλαμε μια αγιογραφία, αλλά να δώσουμε μια αληθινή ιστορία, βασισμένη στην ανάγνωση και στα στοιχεία που υπάρχουν στο αρχείο και στη βιβλιογραφία».

Το **«Κωνσταντίνος Καβάφης: Ο άνθρωπος και ο ποιητής»** είναι ένα συναρπαστικό ανάγνωσμα. Επιπλέον, λειτουργεί και ως κλειδί για να πλησιάσουμε την ποίηση του Καβάφη, να αισθανθούμε το μεγαλείο της.

Και να αναγνωρίσουμε κομμάτια του εαυτού μας ανάμεσα στις γραμμές της – στη λεπτή ειρωνία, τον διδακτισμό, τη λακωνικότητα και την ακρίβεια των λέξεων, στο φιλοσοφικό, ιστορικό και ψυχολογικό της βάθος.

* * *

Αρχές Απριλίου του 1933 ο Κωνσταντίνος Καβάφης εισήχθη στο ελληνικό νοσοκομείο της Αλεξάνδρειας και πέθανε στις 29 Απριλίου από καρκίνο του στον λάρυγγα. Το βιβλίο, ακολουθώντας μια κυκλική αφήγηση, ξεκινά και τελειώνει με τις τελευταίες του στιγμές. Τότε αποκαλύπτεται η πιο τρωτή πλευρά του, μπροστά στη Ρίκα Σεγκοπούλου – *«επιμελήτρια, κριτικό, γραμματέα, νοσοκόμα και θελματάρη του»*, μοναδική γυναίκα της ζωής του.

Στην εισαγωγή, παρακολουθούμε τον Κωνσταντίνο την ώρα που ετοιμάζει τη βαλίτσα του για το νοσοκομείο να γράφει στο μπλοκάκι, μην μπορώντας να μιλήσει: «Αυτή τη βαλίτσα την αγόρασα πριν από τριάντα χρόνια, ένα βράδυ για να πάω στο Κάιρο για διασκέδαση. Τότε ήμουν υγιής, νέος και όχι άσχημος». Από εκείνη τη σκηνή, μέχρι τις τελευταίες του στιγμές με τη Ρίκα στον επίλογο του βιβλίου, λίγο πριν φύγει από τη ζωή, τον έχουμε γνωρίσει τόσο βαθιά από όσα έχουν προηγηθεί, που η συγκίνηση του αναγνώστη είναι σχεδόν πραγματική. Εκεί φαίνεται πόσο βαθιά έχει μπει η βιογραφία στον άνθρωπο πίσω από τον ποιητή, λέω στον βιογράφο του.

«Χαίρομαι πολύ που το λέτε», απαντά. *«Ο επίλογος είναι γραμμένος σχεδόν σαν διήγημα. Περιγράφουμε τις τελευταίες του στιγμές, πηγαίνουμε στην κηδεία και μετά στο τέλος της νεκρώσιμης τελετής, όπου εκφωνούνται οι επικήδειοι λόγοι για τον ποιητή, όπως και οι λόγοι στο φιλολογικό μνημόσυνο που ακολούθησε. Η αφήγηση τελειώνει με την ιστορία της Ρίκας Σεγκοπούλου, η οποία είχε αρχίσει να γράφει ένα βιβλίο που θα λεγόταν "Ο Καβάφης με παντόφλες". Είχε κρατήσει σημειώσεις, λεπτομέρειες της καθημερινότητάς του, μια σειρά παρατηρήσεων για τη βιογραφία που ετοίμαζε. Το βιβλίο το αφιερώσαμε στη Ρίκα, η οποία τελικά δεν ολοκλήρωσε ποτέ αυτή τη βιογραφία. Ίσως επειδή χώρισε με τον Αλέκο Σεγκόπουλο κι έχασε την πρόσβαση στο αρχείο. Ίσως επειδή απομακρύνθηκε από το περιβάλλον του Καβάφη. Ίσως γιατί ένιωσε ότι δεν μπορούσε να το ολοκληρώσει…»*

—Στη βιογραφία παρουσιάζετε δύο διαφορετικούς Καβάφηδες: έναν πριν και έναν μετά τα σαράντα του χρόνια. Μέχρι τότε δεν είχε κάνει τίποτα ιδιαίτερο στην ποίηση. Ποιος είναι αυτός ο πρώτος Καβάφης; Πώς διαμορφώνεται;
Ο Καβάφης γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια, σε μια από τις πιο εύπορες ελληνικές οικογένειες της Μέσης Ανατολής. Όταν πέθανε ο πατέρας του, η οικογένεια έχασε μεγάλο μέρος της περιουσίας της, γιατί τα αδέλφια του δεν είχαν ταλέντο στο εμπόριο. Η μητέρα πήρε τότε τα παιδιά και μετακόμισαν πρώτα στο Λίβερπουλ και μετά στο Λονδίνο. Εκεί τελειοποίησε τα αγγλικά του. Γι' αυτό μιλούσε πάντοτε ελληνικά με μια ελαφρά αγγλική προφορά – κάτι που συχνά ξένιζε τους άλλους. Νομίζω μάλιστα ότι μερικές φορές το καλλιεργούσε και λίγο, σαν τρόπο να ξεχωρίζει.

Αυτή η εμπειρία τού έδωσε μια πιο ανοιχτή, κοσμοπολίτικη νοοτροπία. Όταν επέστρεψε στην Αλεξάνδρεια, έγινε ο βομβαρδισμός της πόλης από τους Βρετανούς το 1882 και η οικογένεια αναγκάστηκε να φύγει ξανά, αυτή τη φορά για την Κωνσταντινούπολη, στο σπίτι των συγγενών της μητέρας του, της οικογένειας Φωτιάδη. Εκεί άρχισε να ερευνά τη γενεαλογία των προγόνων του και να αναπτύσσει το ενδιαφέρον του για την Ιστορία. Αργότερα επέστρεψε οριστικά στην Αλεξάνδρεια. Έκανε μόνο δύο ταξίδια στην Αθήνα και από τότε σπάνια έφευγε από την πόλη. Λέμε συχνά ότι η ζωή του εκτυλισσόταν μέσα σε μια ακτίνα δεκαπέντε λεπτών. Η Αλεξάνδρεια ήταν ο κόσμος του. Και ίσως ακριβώς αυτό να του έδωσε τη μεγάλη του έμπνευση.

— Στο βιβλίο επιμένετε πολύ στο αίσθημα της ντροπής από την πτώση που βίωσε η οικογένειά του, όταν έχασε την περιουσία της. Σε ποιο βαθμό αυτή η εμπειρία επηρέασε την ποίησή του;
Η απώλεια της περιουσίας και της κοινωνικής θέσης, ήταν μια βαθιά προσωπική εμπειρία. Μια εμπειρία που τον ώθησε να αναζητήσει πρότυπα στην ιστορία και να δει την οικογενειακή απώλεια σε σχέση με την παρακμή του ελληνισμού μετά την επικράτηση των Ρωμαίων. Εκεί λοιπόν θεωρούμε ότι ανακάλυψε την Ελληνιστική Περίοδο. Πρέπει να θυμόμαστε ότι πριν από εκατόν πενήντα χρόνια, όταν ζούσε ο Καβάφης, δεν υπήρχε η ιστοριογραφία που υπάρχει σήμερα για τον Μέγα Αλέξανδρο και τον ελληνιστικό κόσμο. Βρήκε λοιπόν μια συμβολική σχέση ανάμεσα στη σύγχρονη Αλεξάνδρεια, όπου ζούσε, και την ελληνιστική Αλεξάνδρεια. Έτσι δημιουργεί μια μεταφορά για τον άνθρωπο, για την ιστορία και για τη ζωή – για το τι σημαίνει να χάνεις κάτι.

Ο Καβάφης γράφει για εποχές μετάβασης. Και νομίζω ότι κι εμείς σήμερα ζούμε σε μια εποχή μετάβασης. Γι' αυτό τον καταλαβαίνουμε τόσο καλά.

— Οι συνθήκες της ζωής του φαίνεται ότι τον ανάγκασαν να στραφεί προς τον εαυτό του. Ήταν και η σεξουαλικότητά του, δύσκολο κι αυτό…
Έπρεπε να καταλάβει τι σημαίνει να είσαι ομοφυλόφιλος σε μια εποχή όπου ο όρος ουσιαστικά δεν χρησιμοποιούνταν. Όταν γράφαμε το βιβλίο είχαμε μεγάλη συζήτηση για το ποια λέξη να χρησιμοποιήσουμε, γιατί ο ίδιος δεν χρησιμοποιούσε τέτοιους όρους. Στα ημερολόγιά του γράφει μερικές φορές ότι «έπεσα σε αυτές τις αμαρτίες». Σε άλλα κείμενα της εποχής βρίσκεις χαρακτηρισμούς όπως «ανώμαλος». Την ίδια εποχή συγκλόνισε την Ευρώπη η δίκη του Όσκαρ Ουάιλντ, που κατέληξε στη φυλάκισή του. Ο Καβάφης είχε παρακολουθήσει εκείνη την υπόθεση και αυτό δείχνει πόσο θαρραλέος ήταν. Δεν το έκρυβε εντελώς –πολλοί γνώριζαν– αλλά δεν μπορούσε και να ζήσει ανοιχτά. Αν ήθελε να ανήκει στον κοινωνικό κύκλο της ελληνικής αστικής τάξης της πόλης, έπρεπε να κρατά αυτή την πλευρά της ζωής του ιδιωτική. Μετά τα σαράντα του χρόνια αρχίζει να μιλά πιο ανοιχτά γι' αυτό στην ποίησή του, ενώ μέχρι τότε εκμεταλλευόταν ένα χαρακτηριστικό της ελληνικής γλώσσας: ότι το ρήμα δεν χρειάζεται αντωνυμία. Έτσι γράφει «έφυγε», «αγάπησε» χωρίς να δηλώνεται αν πρόκειται για άνδρα ή γυναίκα. Μετά το 1920 γίνεται πιο άμεσος, απεθευθερώνεται.

— Παρ' όλα αυτά υπάρχει μια αντίφαση: ένας άνθρωπος με τόσο έντονο εσωτερικό κόσμο να ενδιαφέρεται τόσο πολύ για την κοινωνική αποδοχή;
Ναι, αυτή είναι μια μεγάλη αντίφαση. Του άρεσε να προσκαλείται σε γάμους, σε δεξιώσεις, σε κοινωνικές εκδηλώσεις. Ήθελε να ανήκει σ' εκείνη την τάξη. Και χρησιμοποιούσε την καταγωγή της οικογένειάς του για να διατηρεί αυτή τη θέση. Αλλά όλοι έχουμε αντιφάσεις.

— Εντυπωσιακός είναι και ο τρόπος με τον οποίο οργάνωσε την υστεροφημία του. Πείτε μας λίγο για αυτό…
Ο Καβάφης έβλεπε τον εαυτό του ως ποιητή από πολύ νωρίς. Έγραφε ήδη πριν φύγει για την Κωνσταντινούπολη, αλλά αυτά τα πρώτα ποιήματα χάθηκαν όταν βομβαρδίστηκε το σπίτι της οικογένειας. Στην αρχή έγραφε με έναν πιο παραδοσιακό τρόπο, επηρεασμένο από την ποίηση της εποχής. Το ίδιο έκανε και ο μεγαλύτερος αδελφός του, Τζον. Όταν όμως είδε πως το βιβλίο του αδελφού του δεν είχε καμία επιτυχία, ο Καβάφης κατάλαβε ότι έπρεπε να αλλάξει πορεία. Αποκήρυξε σχεδόν όσα είχε γράψει μέχρι τότε και ξεκίνησε μια εντελώς νέα κατεύθυνση. Αν δεν είχε κάνει αυτή τη στροφή, πιθανότατα σήμερα ο Καβάφης θα ήταν απλώς μια υποσημείωση στην ελληνική λογοτεχνία. Και βέβαια είχε έναν βασικό στόχο στη ζωή του: να γίνει μεγάλος ποιητής. Για να το πετύχει αφιερώθηκε ολοκληρωτικά σ' αυτό. Ένας δημιουργός που θέλει να φτάσει πολύ ψηλά συχνά δεν σκέφτεται την προσωπική του ευτυχία όπως τη σκεφτόμαστε οι περισσότεροι. Αφοσιώνεται στο έργο του και δίνει μια μεγάλη μάχη.

— Για να κατανοήσει κανείς την ποίησή του Καβάφη χρειάζεται κάποια γνώση της ελληνιστικής Ιστορίας, νομίζω. Έτσι δεν είναι; Και, τελικά, τι πιστεύετε ότι είναι αυτό που κάνει τον Καβάφη να παραμένει τόσο σύγχρονος;
Σε κάποιο βαθμό, ναι. Στα ιστορικά ποιήματα υπάρχει ένα ολόκληρο ιστορικό υπόβαθρο. Όταν έχεις αυτό το κλειδί, καταλαβαίνεις καλύτερα τον κόσμο που δημιουργεί. Νομίζω όμως ότι ο λόγος που παραμένει πάντα σύγχρονος είναι πως στα ποιήματά του υπάρχει πάντα ένας άνθρωπος. Παίρνει μικρές στιγμές της ιστορίας –έναν αξιωματούχο, έναν στρατηγό, έναν νεαρό που θυμάται έναν έρωτα– και μέσα από αυτές μιλά για κάτι βαθύτερο: για την επιθυμία, τη φιλοδοξία, την απώλεια, τη ματαίωση. Αυτά δεν αλλάζουν ποτέ. Επίσης ο Καβάφης γράφει για εποχές μετάβασης. Για κόσμους που αλλάζουν, για αυτοκρατορίες που παρακμάζουν, για ανθρώπους που βρίσκονται στο περιθώριο της ιστορίας. Και νομίζω ότι κι εμείς σήμερα ζούμε σε μια εποχή μετάβασης. Γι' αυτό τον καταλαβαίνουμε τόσο καλά. Τέλος, υπάρχει η γλώσσα του. Είναι απλή, σχεδόν καθημερινή, αλλά ταυτόχρονα πολύ ακριβής. Δεν χρειάζεται πολλά λόγια για να δημιουργήσει έναν ολόκληρο κόσμο. Και αυτή η οικονομία τον κάνει να μοιάζει πάντα σύγχρονος. Και ίσως γι' αυτό τα ποιήματά του εξακολουθούν να μας μιλούν σήμερα. Γιατί μέσα από εκείνον τον κόσμο βλέπουμε και κάτι από τον δικό μας. **Α**

Κωνσταντίνος Καβάφης: Ο άνθρωπος και ο ποιητής
εκδ. Μεταίχμιο

Στιγμιότυπο από την παράσταση στο ΚΘΒΕ

Γιώργο Σκαμπαρδώνη, γιατί οι «Ξιφολόγχες»

«Ηλιος με ξιφολόγχες»: Το μυθιστόρημα του **Γιώργου Σκαμπαρδώνη** που ζωντανεύει τη σκοτεινή Θεσσαλονίκη του 1931 ανεβαίνει στο ΚΘΒΕ, σε σκηνοθεσία **Ελένης Ευθυμίου**

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΘΑΝΟΥ** - Φωτό: **MIKE RAFAIL**

Πόσο εύκολο είναι να χωρέσει μια ολόκληρη πόλη μέσα σ' ένα μυθιστόρημα; Και πόσο πιο δύσκολο είναι να μεταφερθεί αυτή η πόλη στη σκηνή; Το νέο εγχείρημα του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος επιχειρεί ακριβώς αυτό: να μετατρέψει σε θεατρική εμπειρία τον *«Ήλιο με ξιφολόγχες»*, το μυθιστόρημα του Γιώργου Σκαμπαρδώνη, που κυκλοφόρησε το 2023 (εκδ. Πατάκη). Η παράσταση, σε σκηνοθεσία της **Ελένης Ευθυμίου**, κάνει πρεμιέρα στις 14 Μαρτίου στο Θέατρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών και επιστρέφει τον θεατή σε μια από τις πιο ταραγμένες περιόδους της ιστορίας της Θεσσαλονίκης.

Πρόκειται για ένα πολιτικό δράμα με έντονα αστυνομικά στοιχεία, το οποίο συνδυάζει ιστορική έρευνα, μυθοπλασία και ανθρώπινο πάθος, ανασυνθέτοντας την ατμόσφαιρα του Μεσοπολέμου. Στο κέντρο της αφήγησης βρίσκεται ο ταγματάρχης Γόρδιος Κλήμεντος, επικεφαλής της αντικατασκοπίας της πόλης το πρώτο εξάμηνο του 1931. Η αποστολή του είναι να διαχειριστεί ένα εκρηκτικό μωσαϊκό αντιθέσεων: εθνικιστές εναντίον αριστερών, βασιλικοί εναντίον βενιζελικών, κομμουνιστές εναντίον τροτσκιστών, ενώ στο παρασκήνιο κινούνται πράκτορες, παρακρατικοί και ξένες δυνάμεις.

Η Θεσσαλονίκη που περιγράφει ο Γιώργος Σκαμπαρδώνης δεν είναι απλώς μια πόλη, είναι ένα πεδίο σύγκρουσης. Ένα σύμπαν όπου 140.000 πρόσφυγες, πολιτικές εντάσεις, κοινωνικές ανισότητες και σκοτεινά πάθη συνυπάρχουν σε μια επικίνδυνη ισορροπία. Και η αφήγηση κορυφώνεται σε ένα ιστορικό γεγονός που παραμένει σχετικά άγνωστο: το πογκρόμ του Ιουνίου 1931 και τον εμπρησμό του εβραϊκού συνοικισμού Κάμπελ, την πρώτη μεγάλη οργανωμένη αντισημιτική επίθεση στην Ευρώπη του 20ού αιώνα.

Η Θεσσαλονίκη ως «λογοτεχνική ψύχωση»

Για τον Γιώργο Σκαμπαρδώνη, η πόλη αυτή δεν είναι απλώς σκηνικό, αλλά δημιουργική εμμονή. Όπως ο ίδιος λέει, η Θεσσαλονίκη λειτουργεί περισσότερο ως φαντασιακός τόπος παρά ως γεωγραφική πραγματικότητα. *«Η Θεσσαλονίκη είναι ψύχωση. Λογοτεχνική ψύχωση. Δεν υπάρχει ως πραγματική πόλη, αλλά ως φάσμα, ως σύνολο ρευστών αντανακλάσεων»*, σημειώνει χαρακτηριστικά. Η διατύπωση αυτή εξηγεί πολλά για το έργο του συγγραφέα, ο οποίος εδώ και δεκαετίες επιστρέφει διαρκώς στο ίδιο αστικό τοπίο, εξερευνώντας τις ιστορικές και μυθολογικές του διαστρωματώσεις. Στον *«Ήλιο με ξιφολόγχες»* η πόλη εμφανίζεται σε μια στιγμή κρίσης, σε μια εποχή που οι πολιτικές και κοινωνικές εντάσεις συσσωρεύονται επικίνδυνα.

Το αποτέλεσμα είναι ένα μυθιστόρημα που λειτουργεί ταυτόχρονα ως ιστορική ανασύσταση, αστυνομικό θρίλερ και ερωτικό δράμα. Ο συγγραφέας παρακολουθεί τον ήρωά του καθώς προσπαθεί να επιβάλει την τάξη σε μια κοινωνία που μοιάζει να διολισθαίνει στο χάος, ενώ ο ίδιος παρασύρεται από ένα ανεξέλεγκτο ερωτικό πάθος. Αυτή η αντιπαράθεση ανάμεσα στον δημόσιο ρόλο και τον ιδιωτικό πυρετό του έρωτα είναι κε-

Ελένη Ευθυμίου

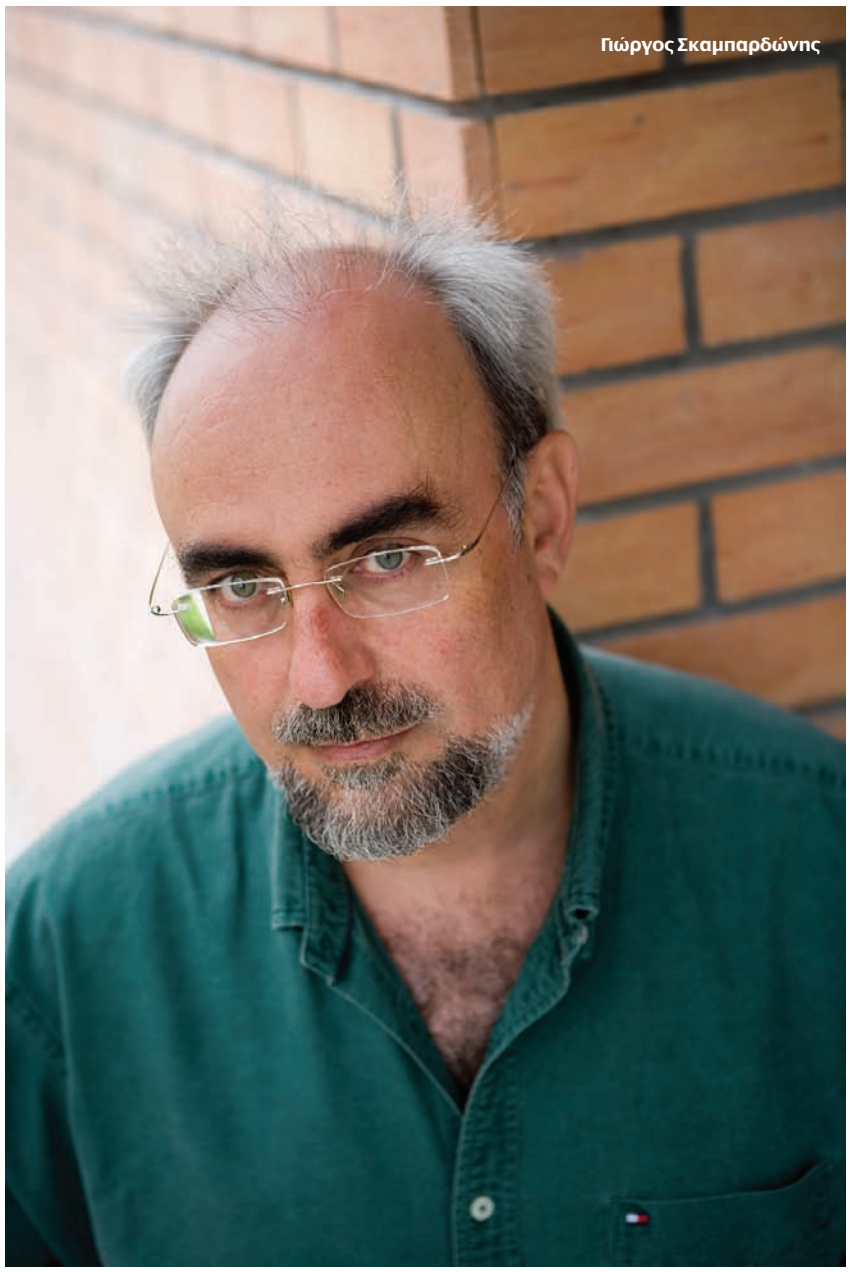
Γιώργος Σκαμπαρδώνης

του 1931 σημαδεύουν το δικό μας 2026;

ντρική στο βιβλίο. Ο Σκαμπαρδώνης αντιμετωπίζει τον έρωτα όχι απλώς ως προσωπική περιπέτεια, αλλά ως δύναμη που μεταμορφώνει τον άνθρωπο. *«Το παλαβό πάθος που κυριεύει τον ταγματάρχη τον μαλακώνει. Τον κάνει πιο μετριοπαθή, πιο λογικό, ίσως και πιο έντιμο. Ο έρωτας μετριάζει την αγριότητα της δουλειάς του».*

Σε έναν κόσμο όπου η βία και ο φανατισμός πολλαπλασιάζονται και με τον αντισημιτισμό να επανεμφανίζεται με νέες μορφές σε όλη την Ευρώπη, ένιωσε άραγε ο συγγραφέας ότι γράφει και για το παρόν; *«Η λογοτεχνία οφείλει να είναι μια απόλαυση ανάγνωσης, μια αισθητική πραγμάτωση»*, απαντά. *«Το λογοτεχνικό έργο είναι ένα αύταρκες σύμπαν πολλαπλών σημάνσεων και η σύνδεσή του με την Ιστορία είναι ζήτημα κρίσης του αναγνώστη».*

Από τη σελίδα στη σκηνή

Η μεταφορά ενός τόσο πυκνού μυθιστορήματος στο θέατρο αποτελεί πρόκληση. Η διασκευή υπογράφεται από τη σκηνοθέτρια Ελένη Ευθυμίου σε συνεργασία με τον ίδιο τον συγγραφέα και τον Δημήτρη Ζάχο, σε μια διαδικασία που απαιτούσε πολλές επιλογές και αναπόφευκτες απώλειες. *«Χάριν της θεατρικής οικονομίας χρειάστηκε να “θυσιαστούν” κάποιοι ήρωες που μας άρεσαν»*, εξηγεί η Ελένη Ευθυμίου. *«Και κάποιες πανέμορφες λογοτεχνικές περιγραφές που, όμως, δεν μπορούσαν να γίνουν σκηνικές δράσεις».*

Η ίδια ήρθε σε επαφή με το έργο έπειτα από πρόταση του καλλιτεχνικού διευθυντή του ΚΘΒΕ, Αστέρη Πελτέκη. Από τις πρώτες κιόλας σελίδες ένιωσε ότι το βιβλίο κρύβει μια ισχυρή θεατρική δυναμική. Μια σκηνή, η περιγραφή μιας πυρκαγιάς που ξεκινά από λάθος, με πρωταγωνιστή έναν αρουραίο, ήταν αρκετή για να ενεργοποιήσει τη φαντασία της. *«Ήταν τόσο γλαφυρός ο τρόπος που περιγράφονταν οι δράσεις, που άρχισα να σκέφτομαι πώς θα μπορούσε η αφήγηση και η εικόνα να παντρευτούν επί σκηνής».*

Από εκεί και πέρα, η σκηνοθετική προσέγγιση κινήθηκε προς μια αισθητική που θυμίζει κινηματογραφικό μοντάζ. Οι εναλλαγές τόπων και σκηνών, που στο μυθιστόρημα έχουν σχεδόν κινηματογραφική ροή, μεταφέρονται στη σκηνή με έναν ρυθμό που επιχειρεί να διατηρήσει την ένταση της αφήγησης. Η Ελένη Ευθυμίου δεν αντιμετωπίζει τη μεταφορά απλά ως ιστορικό ντοκουμέντο. Στόχος της παράστασης είναι να μιλήσει στο σήμερα. *«Θεωρώ ότι είναι σημαντικό το θέατρο ν’ ανοίγει συζητήσεις. Να προβληματίζει και να μας υπενθυμίζει τις ευθύνες μας ως πολιτικών όντων. Τόσο το μυθιστόρημα όσο και η ίδια η παράσταση φανερώνουν πως το φίδι του φασισμού μπορεί να εκκολαφθεί μέσα από την ανοχή του συστήματος, την ανέχεια και τις κοινωνικές ανισότητες αλλά και μέσα από τις ίσες αποστάσεις».*

Ιστορία που επιμένει να επιστρέφει

Το πολιτιστικό μωσαϊκό που αποτελούσε τότε η Θεσσαλονίκη –Έλληνες, Εβραίοι, πρόσφυγες, αριστεροί, εθνικιστές, παρακρατικοί– αναδύεται στη σκηνή ως ένα σύμπαν πολλαπλών ταυτόχρονων πιέσεων, όπου κανείς δεν είναι απόλυτα αθώος και κανείς δεν ελέγχει τελικά τη ροή των γεγονότων. Ούτε ο Γόρδιος. Η αντικατασκοπία, ο έλεγχος, η τάξη, όλα αποδεικνύονται ψευδαίσθηση μπροστά στον χείμαρρο του Ιουνίου του ’31.

Ένα πολιτικό δράμα, με αστυνομικά στοιχεία και βαθιά ερωτική φόρτιση, ο *«Ήλιος με ξιφολόγχες»* φτάνει στη σκηνή του ΚΘΒΕ με ό,τι χρειάζεται για να αφήσει ίχνη: μια πόλη που έχει βιώσει τα χειρότερα και εξακολουθεί να τα αρνείται, έναν ήρωα που η αδυναμία του τον κάνει πιο αληθινό και ένα ιστορικό γεγονός που παραμένει στη σκιά της συλλογικής μνήμης. Αξίζει να πάτε! A

Η Θεσσαλονίκη που περιγράφει ο Σκαμπαρδώνης είναι ένα πεδίο σύγκρουσης. Και η αφήγηση κορυφώνεται σε ένα άγνωστο σχετικά ιστορικό γεγονός: το πογκρόμ του Ιουνίου του '31 και τον εμπρησμό του εβραϊκού συνοικισμού Κάμπελ

Γιώργος Σκαμπαρδώνης
Ήλιος με ξιφολόγχες
εκδ. Πατάκη

«Ήλιος με ξιφολόγχες»
Θεατρική διασκευή: Ελένη Ευθυμίου, Γιώργος Σκαμπαρδώνης & Δημήτρης Ζάχος
Σκηνοθεσία: Ελένη Ευθυμίου
Θέατρο Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών
Πρεμιέρα: Σάββατο 14 Μαρτίου | Ώρα έναρξης 21:00

BOOK voice

Στη βιβλιοθήκη της πόλης

Βιβλία που συζητιούνται και αξίζει να διαβάσουμε τώρα

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Η Αθήνα διαβάζει – και τα βιβλιοπωλεία, οι εκδότες και οι συγγραφείς συνεχίζουν να τροφοδοτούν τη δημόσια συζήτηση με νέες ιδέες και αφηγήσεις. Συγκεντρώσαμε πρόσφατες εκδόσεις από την ελληνική και διεθνή βιβλιοπαραγωγή που ξεχωρίζουν για το θέμα, τη γραφή και την οπτική τους. Ένας μικρός οδηγός για τις εκδόσεις που αξίζει να βάλουμε στη λίστα μας αυτή την άνοιξη.

Non Fiction, Επιστήμη, Δοκίμιο, Βιογραφίες

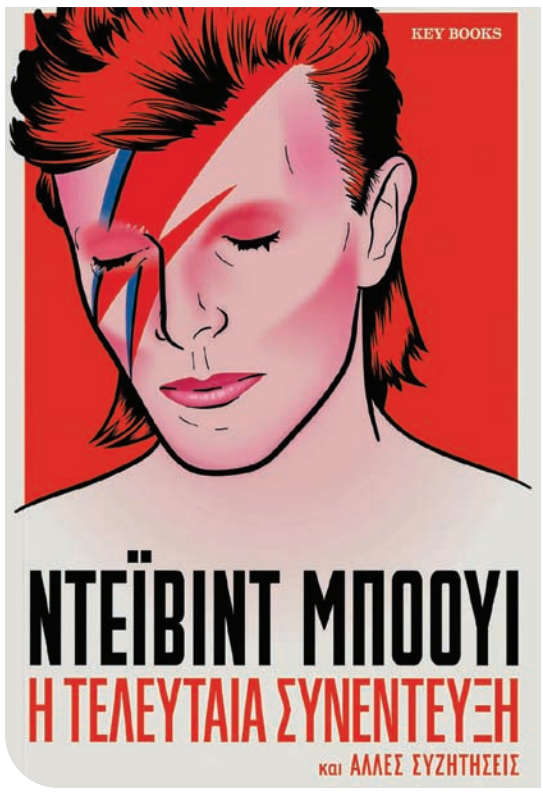

Ντέιβιντ Μπόουι

Η τελευταία συνέντευξη και άλλες συζητήσεις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ KEY BOOKS

Σε αυτές τις συνεντεύξεις, συγκεντρωμένες από όλη τη διάρκεια της μυθικής καριέρας του –συμπεριλαμβανομένης της πρώτης του σε ηλικία δεκαέξι ετών, αλλά και της τελευταίας του, δεκαετίες μετά–, ο Ντέιβιντ Μπόουι μιλά για τα παιδικά του χρόνια στους δύσκολους δρόμους του Νότιου Λονδίνου, τη σύνθεση τραγουδιών, τις καταχρήσεις, την επιρροή του Άντι Γουόρχολ, τη σεξουαλικότητα, τις ταινίες, τη μόδα, τη συνεργασία του με τον Μπράιαν Ίνο, τη φιλία του με τον Τζον Λένον, την αγάπη του για τον Ίγκι Ποπ και τον Λου Ριντ και πολλά άλλα. Εύστροφος στον λόγο του και με το εκλεπτυσμένο, σαρκαστικό, αγγλικό χιούμορ του πάντα σε ετοιμότητα, ο Μπόουι αποδεικνύει μέσα από τις συνεντεύξεις του γιατί θεωρούνταν πάντα μπροστά από την εποχή του – τόσο στην καλλιτεχνική δημιουργία όσο και στον κοινωνικό σχολιασμό.

Jordan B. Peterson

Το μανιφέστο ενός συντηρητικού

ΕΚΔΟΣΕΙΣ KEY BOOKS

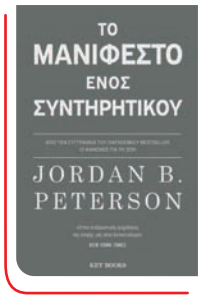

Ένα βιβλίο που σε αναγκάζει να απαντήσεις στο ερώτημα: Τι αξίζει να υπερασπιστούμε; Ένα μανιφέστο ενάντια στον μηδενισμό, στην πολιτική του κυνισμού και στην ιδέα ότι τα πάντα είναι απλώς «βούληση για δύναμη». Ζούμε μια κρίση νοήματος. Η αλήθεια αντιμετωπίζεται ως άποψη και η ταυτότητα ως όπλο. Χωρίς κοινό ηθικό έδαφος, όμως, οι κοινωνίες δεν διαφωνούν, διαλύονται. Ο διεθνώς αναγνωρισμένος κλινικός ψυχολόγος και συγγραφέας Jordan B. Peterson γράφει ένα αιχμηρό κείμενο-διακήρυξη. Όχι ως πολιτικό σύνθημα, αλλά ως υπεράσπιση ενός συνόλου αξιών και μιας στάσης ζωής που, κατά τη γνώμη του, παραμένουν απαραίτητες για την επιβίωση του πολιτισμού. Ο Peterson μιλά για την αλήθεια, ως προϋπόθεση ουσιαστικού διαλόγου, την ελευθερία, που απαιτεί όρια και συνέπειες, την ευθύνη, ως πηγή νοήματος και αξιοπρέπειας, τους θεσμούς –οικογένεια, κοινότητα, παράδοση– ως τη σπονδυλική στήλη κάθε ζωντανού πολιτισμού.

Κώστας Υφαντής, Κωνσταντίνος Φίλης, Αλέξανδρος Διακόπουλος

Μέση Ανατολή 1945-2025 - Η τυραννία των προσδοκιών και των πεποιθήσεων - Συνομιλίες με τον Μάκη Προβατά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Ό,τι γίνεται στη Μέση Ανατολή δεν μένει στη Μέση Ανατολή. Η Παλαιστίνη είναι μια περιοχή όπου η πραγματικότητα τροφοδοτεί μια ακραία βίαιη μυθολογία και αυτή η μυθολογία με τη σειρά της ανατροφοδοτεί με ακόμη μεγαλύτερα επίπεδα βίας την πραγματικότητα. Οι συζητήσεις των τεσσάρων του βιβλίου ήταν διαδραστικές, ζωντανές και εκ των πραγμάτων πολύ δυναμικές, αφού κάθε φορά καλούνταν να αποτιμήσουν εξελίξεις που ήταν πυκνές και καταιγιστικές. «Ακόμα και σήμερα η αντίληψή μας για τη Μέση Ανατολή δεν παύει να είναι σε κάποιο βαθμό προϊόν μιας αναγκαστικά δυτικοκεντρικής οπτικής», σημειώνει ο Κώστας Υφαντής. «Μπορούν οι λαοί αυτοί να συνυπάρξουν;» αναρωτιέται ο Κωνσταντίνος Φίλης, ενώ ο Αλέξανδρος Διακόπουλος υπογραμμίζει: «Ενώ ένας συνήθης πόλεμος αφορά την επιβολή της θέλησης της μίας πλευράς στην άλλη, εδώ έχουμε προσπάθεια επιβολής μιας διαφορετικής πραγματικότητας, η οποία δεν αφήνει περιθώριο ύπαρξης στην αντίθετη πλευρά. Πρόκειται για έναν πόλεμο εξόντωσης».

Δημήτρης Κούρκουλας

Λίβανος: Μια ξεχωριστή χώρα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Πώς εξηγείται το παράδοξο, ο Λίβανος, μια χώρα με τόσο αρνητική εικόνα να προσελκύει τόση προσοχή και τόση συμπάθεια; Είναι ένα ερώτημα που ο συγγραφέας θέτει στον εαυτό του από τότε που έζησε πέντε έντονα χρόνια στη Βηρυτό και κατάλαβε ότι έχει αγαπήσει τη χώρα και κυρίως τους ανθρώπους της. Πώς ξεκίνησε ο δεκαπενταετής εμφύλιος; Γιατί το πολιτικό σύστημα της χώρας συνεχίζει να βασίζεται σε ένα αρχαϊκό σύστημα των 18 αναγνωρισμένων θρησκειών; Ποιος είναι ο ρόλος των Ελληνορθοδόξων; Τι είναι (και τι δεν είναι) η Χεζμπολάχ; Μπορεί να υπάρξει συμφιλίωση ανάμεσα στον Λίβανο και το Ισραήλ; Ποια είναι η γεωπολιτική διάσταση της λιβανέζικης κουζίνας; Σε αυτά και άλλα καίρια ερωτήματα προκειμένου να καταλάβουμε μια τόσο περίπλοκη χώρα ο συγγραφέας προσπαθεί να δώσει απλές απαντήσεις.

Ιάκωβος Γκανούλης

Για μια αρμονική συμβίωση με τη φύση - Ο Καθηγητής των υδάτων, στα χρόνια της κρίσης χρέους

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ

Μπορούμε να εξασφαλίσουμε επάρκεια νερού όταν, λόγω της κλιματικής αλλαγής, απειλείται με λειψυδρία η Αττική, στερεύει ο Μόρνος και ο κυκλώνας Ντάνιελ έχει σαρώσει τη Θεσσαλία με καταστρεπτικές πλημμύρες; Ο συγγραφέας είναι κατηγορηματικός: Το πιο προχωρημένο μοντέλο διαχείρισης υδάτων που διαθέτουμε σήμερα αδυνατεί να δώσει λύσεις χωρίς αλλαγή της κοινωνικής μας συμπεριφοράς απέναντι στους φυσικούς πόρους. Με μια ιστορική αναδρομή, το βιβλίο επισημαίνει τη 2η Βιομηχανική Επανάσταση ως ορόσημο της ανθρωποκεντρικής σχέσης του ανθρώπου με το περιβάλλον. Αφού περιγράψει την κατάσταση στην Ελλάδα στα χρόνια της εθνικής κρίσης χρέους, ο συγγραφέας αναλύει με εφαρμοσμένα παραδείγματα τα βήματα ενός μοντέλου κοινωνικής συμπεριφοράς, που συνθέτει τη γνώση με τους νόμους της φύσης και τη βιώσιμη με την ενάρετη διακυβέρνηση των υδάτων.

Bernie Sanders

Πόλεμα την ολιγαρχία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

«Ζούμε σήμερα σε μια χώρα ακραίας ανισότητας», τονίζει, «η τάξη των δισεκατομμυριούχων έχει υφαρπάξει την οικονομία και την πολιτική μας. Ο σκοπός αυτού του βιβλίου είναι να κατανοήσουμε το πώς φτάσαμε ως εδώ και πώς μπορούμε να αλλάξουμε τα πράγματα προς το καλύτερο». Ο γερουσιαστής Μπέρνι Σάντερς αναλύει το φαινόμενο του τραμπισμού και περιγράφει μηχανισμούς εξουσίας που έπαιξαν ρόλο στην εκλογή Τραμπ και υπονομεύουν και την ίδια τη δημοκρατία σε πολλές χώρες του κόσμου. «Χρόνια με ρωτάνε το ίδιο πράγμα, ξανά και ξανά. Πώς γίνεται να στηρίζουν οι Αμερικανοί έναν διεφθαρμένο επιχειρηματία που εμπλέκεται σε πάνω από τέσσερις χιλιάδες δικαστικές υποθέσεις, είναι ψεύτης, ρατσιστής, σεξιστής, ξενοφοβικός, νταής;». Επίσης στο στόχαστρο του γερουσιαστή: Έλον Μασκ και Τζεφ Μπέζος, συγκεκριμένες μεγάλες εταιρείες, λόμπι, η Wall Street και ένα ολόκληρο πολιτικό σύστημα που επιτρέπει σήμερα στο 1% των Αμερικανών να αυξάνει την περιουσία του σε βάρος όλων των υπολοίπων.

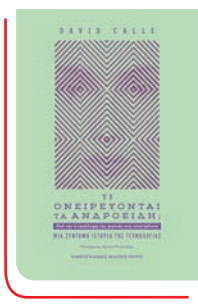

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ
Νέες Εκδόσεις

Ηχώ του χρόνου
Πώς οι κοινωνίες διατηρούν στη μνήμη τους τα όνειρα και τις καταστροφές;

Ο Τζέρεμι Άικλερ υποστηρίζει τη δύναμη της μουσικής ως μια τέχνη με τη μοναδική ικανότητα να μεταφέρει το νόημα του παρελθόντος. Μια λυρική αφήγηση για το πώς η ουσία μιας ολόκληρης εποχής –από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι το Ολοκαύτωμα– έχει χαραχτεί στους ήχους και τις ιστορίες, προτείνοντας νέους τρόπους για να ακούμε την ιστορία.

Αλληλογραφία
Παντελή Πρεβελάκη και Έλλης Λαμπρίδη 1927-1946

«Ἴσως εἶναι γενικὸ κακὸ τοῦ καιροῦ μας·ἀλλὰἐμεῖς οἱ Ἕλληνες τρωγόμαστε βρίσκω περισσότερο μ᾽ αὐτό: σὲ ποιοὺς θ᾽ ἀπηχήσω, τί θὰ γίνω;»

Στην εικοσαετή αλληλογραφία τους, ο Παντελής Πρεβελάκης και η Έλλη Λαμπρίδη αποκαλύπτουν τις σκέψεις τους, τα ερωτήματά τους για την πορεία της ζωής τους, τις προσδοκίες, τις αγωνίες, τις ανησυχίες και τις αποφάσεις τους, στοιχεία που σκιαγραφούν την προσωπικότητά τους.

Η τέχνη στον ελληνιστικό κόσμο
Μια τέχνη για την εποχή μας

Λαμπερή, πολυσχιδής, συχνά ενοχλητική και πάντοτε σαγηνευτική. Η ελληνιστική τέχνη, όπως γράφει ο Άντριου Στιούαρτ, υπηρέτησε έναν κόσμο πλούσιο, ρηγματώδη, ταραγμένο και ανασφαλή. Από τις τρεις ηπείρους και τα μεγάλα βασίλεια μέχρι την ίδια τη Ρώμη, αυτή δεν είναι απλώς η τέχνη του παρελθόντος· είναι μια τέχνη για την εποχή μας.

Ιστορία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας
Β΄τόμος: Κλασικοί και ελληνιστικοί χρόνοι

Ήταν η ελληνιστική εποχή η «νεωτερικότητα» της αρχαιότητας; Σε μια εποχή αλματώδους παγκοσμιοποίησης, το ιστορικό αυτό χωνευτήρι (melting pot) αποκαλύπτεται όχι ως μια απλή συγχώνευση πολιτισμών, αλλά ως ένα σύνθετο κράμα διαδικασιών προσέγγισης και οικειοποίησης, συνάντησης και επαφής, αντίστασης και απόρριψης.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Αθήνα: Αμερικής 13, 2103614143 ● Θεσσαλονίκη: Τσιμισκή 11, 2310288036 **e-shop:** www.mietbookstore.gr

εκδόσεις επίκεντρο

Της γιαγιάς μου οι φιλενάδες

Δώδεκα γυναίκες, μία γιαγιά, ένας αιώνας. Ένα σπονδυλωτό ιστορικό μυθιστόρημα για τη μνήμη, τον πόλεμο και την επιβίωση με αφορμή 12 πορτραίτα γυναικών που έζησαν τα μεγάλα γεγονότα του 20ού αιώνα.

Οι Λεύκες στο Καρά Ορμάν

Από τη Σαλονίκη των τριών θρησκειών μέχρι τις σκιές του Άουσβιτς, *Οι Λεύκες στο Καρά Ορμάν* ξετυλίγουν μια ιστορία απώλειας και επιστροφής. Εκεί όπου οι άνθρωποι πέφτουν σαν τις λεύκες – και όσο και να πέφτουν, τόσο το ποτάμι θα κυλά στον ίσκιο τους και η ζωή θα τραβάει πάντα μπροστά.

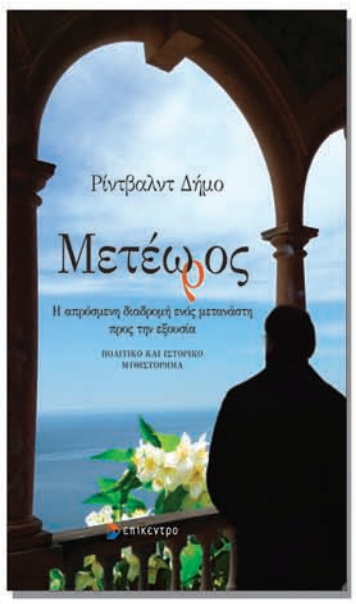

Μετέωρος - Η απρόσμενη διαδρομή ενός μετανάστη προς την εξουσία

Μια αναπάντεχη πορεία από τα περιθώρια της κοινωνίας, στην κορυφή της ελληνικής πολιτικής σκηνής. Ένας ήρωας αιωρείται ανάμεσα στον «αν», το «πώς» και το «γιατί». Μια ιστορία για τη μετανάστευση, την ταυτότητα, τη φιλοδοξία, και την αιώνια ανθρώπινη ανάγκη για νόημα.

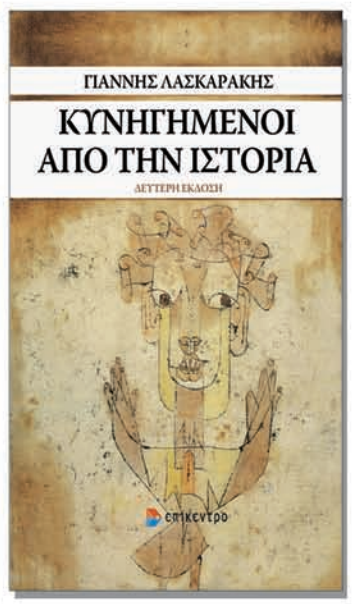

Κυνηγημένοι από την Ιστορία

Δύο οικογένειες θαλασσοδέρνονται μέσα στα αφρισμένα κύματα της Ιστορίας, από το 1880 έως το 1923. Ανάμεσα από Συμπληγάδες, θα πορευθούν κυνηγημένοι από την Ιστορία, που θα τους διδάξει ότι καμία δικαίωση δεν υπάρχει για τους νεκρούς• μόνο οι ζωντανοί δικαιώνονται.

Όταν δεις τη θάλασσα

1948–1949. Χιλιάδες ελληνόπουλα φεύγουν από μια χώρα διχασμένη από τον εμφύλιο. Η Τσεχοσλοβακία τους προσφέρει άσυλο, εκπαίδευση, ζωή. Ανάμεσά τους: η Σωτηρία και η Κούλα. Δύο ζωές, μοιρασμένες ανάμεσα σε δύο πατρίδες. Ένα συγκλονιστικό μυθιστόρημα βασισμένο σε πραγματικά γεγονότα.

επίκεντρο Αθήνα: Ασκληπιού 21 • τηλ.: 210 3811077 | Θεσσαλονίκη: Πλατεία Ναυαρίνου 9 • τηλ.: 2310 256146 | e-mail: books@epikentro.gr **www.epikentro.gr**

Ιωάννης Βλαχογιάννης
Μπαρτ
ΕΚΔ. ΕΝΥΠΝΙΟ

Ο Ιωάννης Βλαχογιάννης είναι απόφοιτος της Δραματικής Σχολής Αθηνών του Γ. Θεοδοσιάδη και τα τελευταία 18 χρόνια εργάζεται στο θέατρο. Αυτή η συλλογή ποιημάτων είναι το τρίτο του βιβλίο.

Πολυκοσμία
Μέσα στο κεφάλι μου
πολυκοσμία.
Πέφτουν ο ένας πάνω
στον άλλον.
Φωνάζουν και γελάνε
ασταμάτητα.
Τους σκοτώνω έναν έναν.
Θλιβερά.
Θέλω μονάχα εσύ να ζεις
μες το μυαλό μου.
Μαζί να προχωράμε.
Ως τη στιγμή που το μυαλό μου
θα πάψει να υπάρχει.

Francois Soulages
Αισθητική της φωτογραφίας - Αυτό που χάνεται και αυτό που μένει
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ο Soulages, αξιοποιώντας τα εργαλεία της αισθητικής, της φιλοσοφίας και της ψυχανάλυσης, διερευνά το καθεστώς της φωτογραφίας σε σχέση με τη ζωγραφική, τη γλυπτική και την αρχιτεκτονική, εξηγώντας τους μύθους που προέκυψαν για τη φωτογραφία. Αφότου ανακαλύφθηκε η φωτογραφία, οι ζωγράφοι τη χρησιμοποιούσαν για ακρίβεια στην απόδοση. Ο Soulages, αναλύοντας φιλοσοφικά το έργο βασικών εκπροσώπων της φωτογραφίας, καταρρίπτει την ψευδαίσθηση της αντικειμενικής αποτύπωσης και υποστηρίζει ότι η φωτογραφία μεταμορφώνει και την πραγματικότητα και το προς φωτογράφιση αντικείμενο, θέτοντας τα θεμέλια μιας αισθητικής της φωτογραφίας.

Συμεών Σολταρίδης,Μαρία Δήμου
Παλαιομουσουλμάνοι – Κεμαλικοί στη Δυτική Θράκη με Βάση τις Πηγές των Γενικών Αρχείων του Κράτους, Διεύθυνσης Εσωτερικών Νομαρχίας Ροδόπης (1950-1970)
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ

Η συγγραφή του πονήματος βασίζεται στα έγγραφα που συλλέχθηκαν από τα ΓΑΚ Νομού Ροδόπης. Επιλέχθηκε υλικό που αφορούσε τη Μειονότητα από το αρχειακό υλικό της Νομαρχίας Ροδόπης και συλλέχθηκαν όσα Πρακτικά του Συντονιστικού Συμβουλίου Θράκης είχαν διασωθεί. Στις σελίδες των εγγράφων ξετυλίγονται οι πτυχές του Μειονοτικού: οι οικονομικές παροχές του κράτους κυρίως στον ορεινό όγκο, οι εθνικιστικές φωνές των μελών της διοίκησης, ενώ δεν διαφύγει της προσοχής η πολιτική που ακολουθήθηκε, η οποία βασίστηκε στο «διαίρει και βασίλευε» της Μειονότητας.

BOOK voice

Jeremy Eichler
Η ηχώ του χρόνου. Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, το Ολοκαύτωμα και η μουσική της μνήμης
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Το βιβλίο προτείνει νέους τρόπους για να ακούμε την ιστορία. Ο βραβευμένος κριτικός και ιστορικός του πολιτισμού Τζέρεμι Άικλερ υποστηρίζει τη δύναμη της μουσικής ως μνήμη του πολιτισμού, ως μια τέχνη με την ικανότητα να μεταλαμπαδεύει το νόημα του παρελθόντος. Δείχνει πώς τέσσερις επιφανείς συνθέτες –ο Ρίχαρντ Στράους, ο Άρνολντ Σένμπεργκ, ο Ντμίτρι Σοστακόβιτς και ο Μπέντζαμιν Μπρίτεν– έζησαν την εποχή του Β΄ ΠΠ και του Ολοκαυτώματος και αργότερα μετέτρεψαν τις εμπειρίες τους σε συγκινητικά μουσικά έργα. Επιστρατεύοντας μαρτυρίες συγγραφέων, ποιητών, φιλοσόφων, μουσικών και απλών ανθρώπων, ο Άικλερ αποκαλύπτει πώς η ουσία μιας εποχής έχει χαραχτεί σ' αυτούς τους ήχους. Στην πορεία επισκέπτεται ιστορικούς τόπους που έπαιξαν καίριο ρόλο στη δημιουργία αυτής της μουσικής.

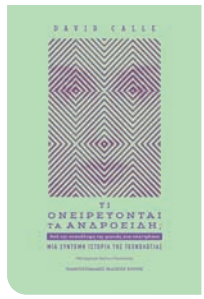

David Calle
Τι ονειρεύονται τα Ανδροειδή; – Από την ανακάλυψη της φωτιάς στα smartphone – Μια σύντομη ιστορία της τεχνολογίας
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Συνήθως συσχετίζουμε την τεχνολογία με τα τελευταία ηλεκτρονικά γκάτζετ που, καλώς ή κακώς, κυριεύουν τη ζωή μας μέρα με τη μέρα. Η σκέψη πως θα μείνουμε από μπαταρία ή χωρίς ίντερνετ μας προκαλεί τρόμο, λες και θα καθούμε σε μια άγνωστη διάσταση της πραγματικότητας, χωρίς επαφή με τον κόσμο. Όμως η τεχνολογία είναι κάτι πολύ ευρύτερο και, βέβαια, πολύ πιο παλιό, όταν χιλιάδες χρόνια πριν, ένας πρόγονος του σύγχρονου ανθρώπου χτύπησε τη μια πέτρα πάνω στην άλλη κι έφτιαξε ένα μαχαιράκι από πυριτόλιθο. Αυτό το ταξίδι το αφηγείται ένα ανδροειδές, απομονωμένο σε μια γεωθερμική μονάδα στην Ισλανδία μετά τα μέσα του 21ου αιώνα, το οποίο βρίσκει τα ψηφιακά ημερολόγια ενός καθηγητή φυσικής ονόματι Νταβίντ Κάγιε. Τα ημερολόγια αυτά είχαν αποθηκευτεί εκείνο το μοιραίο καλοκαίρι του 2046, όταν η ανθρωπότητα ουσιαστικά εξαφανίστηκε από τη Γη. Ένα επιστημονικό βιβλίο για παιδιά και εφήβους.

Χρήστος Κυριακίδης
Το μήλο, η πεταλούδα και ο καθηγητής Σιμωνίδης
ΕΚΔΟΣΕΙΣ KEY BOOKS

Ο Νίκος ξυπνά κάθε πρωί με το ίδιο βάρος: μια ζωή γεμάτη αναβολές, χαμένα όνειρα και ερωτήματα που έμειναν αναπάντητα. Μέχρι τη μέρα που, στη σοφίτα του σπιτιού του, βρίσκει ένα παλιό μπλε τετράδιο από τα σχολικά του χρόνια. Ξεφυλλίζοντάς το, θυμάται τις ερωτήσεις που κάποτε τον έκαναν να θαυμάζει το φως, τον χρόνο, το χάος και το Σύμπαν. Οι σημειώσεις αυτές τον οδηγούν πίσω στον μοναδικό άνθρωπο που του έμαθε πώς να σκέφτεται πραγματικά: τον παλιό του καθηγητή, τον Σιμωνίδη. Το βιβλίο δεν είναι απλώς ένα βιβλίο φυσικής. Είναι ένα βιβλίο για όσους κάποτε αναρωτήθηκαν «γιατί» – και δεν θέλουν να ξεχάσουν πώς είναι να συνεχίζεις να ρωτάς. Ένα βιβλίο που θυμίζει ότι η γνώση δεν ξεκινά από τις απαντήσεις, αλλά από το θάρρος να συνεχίζεις να ρωτάς.

Carlo Masala
Αν η Ρωσία νικήσει - Ένα σενάριο
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Μάρτιος 2028: Ρωσικά στρατεύματα καταλαμβάνουν τη μικρή εσθονική πόλη Νάρβα και το νησί Χιίουμαα στη Βαλτική. Μετά τη νίκη στην Ουκρανία, οι ρωσικές δυνάμεις ανασυγκροτούνται και ξεκινούν νέα επίθεση από τα βορειοανατολικά. Μήπως, λοιπόν, η Ουκρανία ήταν μόνο η αρχή; Το σενάριο που αναπτύσσει ο διακεκριμένος πολιτικός επιστήμονας και ειδικός σε θέματα άμυνας Carlo Masala βασίζεται σε πραγματικά δεδομένα και επιστημονικά πορίσματα και προβάλλει τι θα σήμαινε για το μέλλον της ευρωπαϊκής ασφάλειας, αλλά και ολόκληρης της διεθνούς τάξης, μια ρωσική νίκη στην Ουκρανία. «Το μέλλον παραμένει πάντα απρόβλεπτο. Ένα σενάριο δεν είναι παρά μία –και όχι η μοναδική– εκδοχή πιθανών εξελίξεων. Σκοπός μου δεν είναι να παραστήσω τον προφήτη. Σκοπός μου είναι να προωθήσω τη σκέψη, τον διάλογο, πέρα από αυτό το κείμενο. Και κάτι ακόμα: τα σενάρια συνήθως τα επεξεργαζόμαστε για να αποφύγουμε ακριβώς ό,τι περιγράφουν».

Ιωάννης Δ. Στεφανίδης
Ο Ψυχρός Πόλεμος - Παγκόσμιος και ελληνικός
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ

Όσοι έζησαν ανάμεσα στο 1945 και το 1989 είχαν μάθει να θεωρούν δεδομένο το διεθνές περιβάλλον που είχε κληροδοτήσει ο πόλεμος του Χίτλερ. Οι μεγαλύτεροι πάσχιζαν να επουλώσουν τραύματα, οι νεότεροι να χτίσουν όνειρα στη σκιά του διπολισμού και της ισορροπίας του τρόμου. Για τους πιο τυχερούς, στον «ανεπτυγμένο» κόσμο, ανατολικό και δυτικό, αυτό σήμαινε ένα λίγο-πολύ σταθερό και προβλέψιμο περιβάλλον. Για τους άλλους, στον λεγόμενο «Τρίτο Κόσμο», η αστάθεια και η ανασφάλεια ήταν ο κανόνας. Ο Ψυχρός Πόλεμος τερματίστηκε αναπάντεχα, το 1989-90. Αντίθετα με τους φόβους των πολλών, αυτό δεν συνέβη με πάταγο αλλά με ψίθυρο. Τα πώς και τα γιατί στην εξέλιξη του Ψυχρού Πολέμου, σε παγκόσμιο και ελληνικό επίπεδο, επιχειρεί να συμπυκνώσει το βιβλίο αυτό· και, ταυτόχρονα, να χρησιμεύσει ως εισαγωγή στην τρέχουσα, εξίσου απρόβλεπτη, φάση της ανθρώπινης ιστορίας.

GUTENBERG / ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

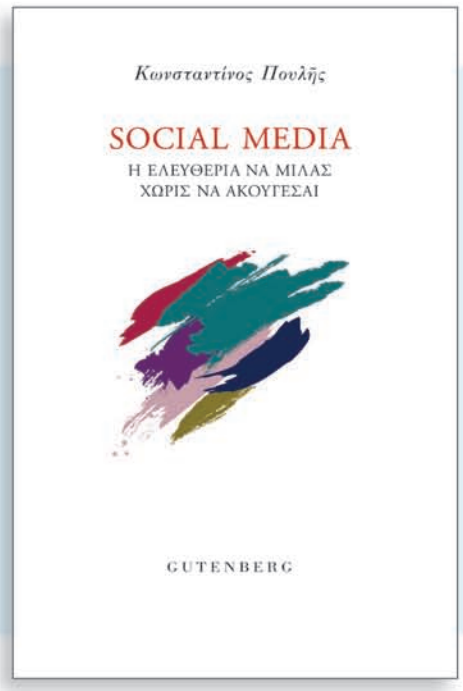

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΟΥΛΗΣ

Social Media

Πώς γίνεται να έχουμε όλοι κινητό τηλέφωνο και σύνδεση στο διαδίκτυο, αλλά να θριαμβεύει ο συστημικός λόγος; Τι διαφορά έχει το να γράφεις από το να σε διαβάζουν; Μια περιήγηση στους τρόπους με τους οποίους προδίδεται η υπόσχεση της οριζόντιας επικοινωνίας.

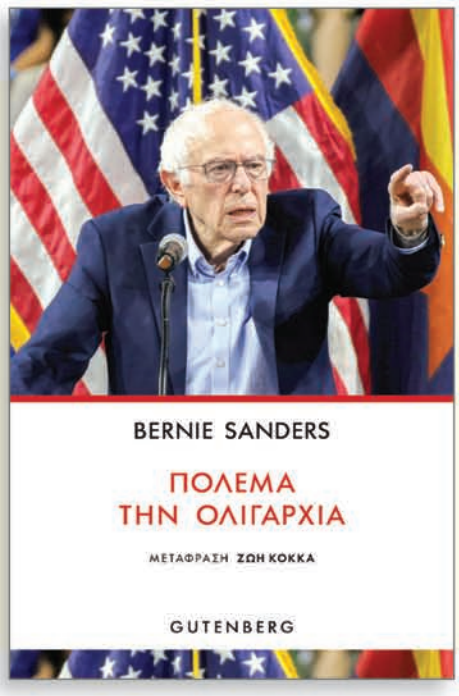

BERNIE SANDERS

Πολέμα την ολιγαρχία

Μτφρ. **Ζωή Κόκκα**

Ο γερουσιαστής Σάντερς αναλύει το φαινόμενο του Τραμπισμού και περιγράφει μηχανισμούς εξουσίας που συνέβαλαν στην εκλογή Τραμπ και υπονομεύουν τη δημοκρατία διεθνώς.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

ΤΑ ΝΕΑ ΜΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΣΕ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ!

Μια ιστορία για γυναίκες που ξέρουν να υφαίνουν κόσμους, αλλά αδυνατούν να βρουν τον δικό τους.

19 ιστορίες για τη ζωή όπως είναι: σκληρή, τρυφερή, αστεία, απρόβλεπτη, παράλογη.

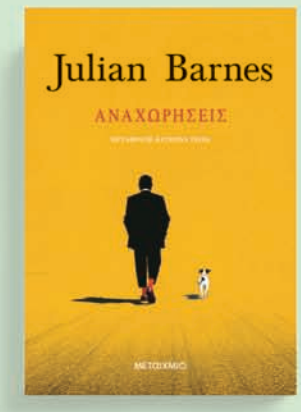

Ένας λογοτεχνικός θρίαμβος για τη μνήμη, την αγάπη και το τέλος της συγγραφικής διαδρομής.

Το κλασικό έργο της Edith Wharton, της πρώτης γυναίκας που τιμήθηκε με Pulitzer, για πρώτη φορά στα ελληνικά.

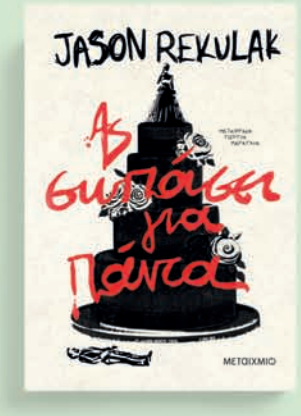

Το νέο καθηλωτικό θρίλερ του συγγραφέα του μπεστ σέλερ *Κρυμμένες ζωγραφιές*.

Μια ζωντανή, πολυδιάστατη ματιά στα γνωστά και άγνωστα γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης.

metaixmio.gr

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
Τα βιβλία της ζωής μας

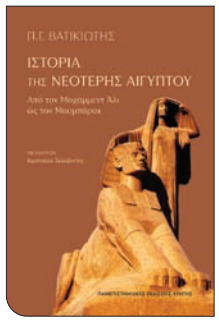

Π. Γ. Βατικιώτης

Ιστορία της Νεότερης Αιγύπτου - Από τον Μοχάμμεντ Άλι ώς τον Μουμπάρακ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Το κλασικό αυτό έργο πρωτοδημοσιεύτηκε το 1969 και γνώρισε τρεις επανεκδόσεις. Η εύχρηστη εισαγωγή στην εξέλιξη της Αιγύπτου από το 1800 έως τη δεκαετία του 1990 προσφέρει μια ουσιαστική επισκόπηση των κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών και πολιτισμικών επιτευγμάτων της χώρας. Η αφήγηση παρακολουθεί τρεις θεματικούς άξονες. Ο πρώτος είναι η συνέχεια της αιγυπτιακής κοινωνίας από την αρχαιότητα ίσαμε τις μέρες μας, η οποία οφείλεται εντέλει στην αλληλεπίδραση μεταξύ φυσικού και ανθρώπινου περιβάλλοντος. Ο δεύτερος αφορά τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες αυτή η συνέχεια –με τις επιρροές και τις τροποποιήσεις που επέφεραν το ισλάμ και η αραβική γλώσσα– διαμόρφωσε τις συλλογικές και ατομικές πεποιθήσεις του αιγυπτιακού λαού. Ο τρίτος άξονας αναφέρεται στη συνάντηση, τον 19ο και τον 20ό αιώνα, της Αιγύπτου με τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Το βιβλίο μάς δίνει την ευκαιρία να εξοικειωθούμε με τα γενικά χαρακτηριστικά της χώρας και των ανθρώπων και να παρακολουθήσουμε την πολυκύμαντη πορεία τους.

Bernhard Zimmermann, ΑντώνιοςΡεγκάκος

Ιστορία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, τ. 2: Κλασικοί και ελληνιστικοί χρόνοι

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Παραδοσιακά, η ελληνιστική εποχή ερμηνευόταν ως εποχή οικουμενικότητας και οικουμενισμού, ενώ ως βασικά χαρακτηριστικά της εκλαμβάνονταν η σύνθεση και η συγχώνευση των πολιτισμών. Οι ειδικοί έκαναν λόγο για συγκρητισμό ή συγκρητισμούς και θα μπορούσαν κάλλιστα να χρησιμοποιήσουν τον όρο melting pot (αγγλ. χωνευτήρι). Ο εμπλουτισμός του υλικού των πηγών μας από την ελληνιστική εποχή και, κυρίως, η διερεύνηση των μαρτυριών από τα εκάστοτε αυτόχθονα, δηλαδή μη ελληνικά, περιβάλλοντα έδωσαν ολοένα και μεγαλύτερη αφορμή για την αναθεώρηση παραδοσιακών αντιλήψεων και για διαφοροποιημένες οπτικές. Έτσι προκύπτει μια ορισμένη βασική αποτίμηση της εποχής: η ελληνιστική εποχή δεν ήταν ούτε περίοδος ενοποιητικής συγχώνευσης του ελληνικού και του ανατολικο-αιγυπτιακού πολιτισμού, ούτε εποχή απλής επικάλυψης των αντίστοιχων αυτοχθόνων πολιτισμών από τον ελληνικό. Αντίθετα, πρέπει να κατανοηθεί ως ένα κράμα διαφόρων διαδικασιών προσέγγισης και οικειοποίησης, συνάντησης και επαφής, αντίστασης και απόρριψης.

Ξένη λογοτεχνία

Οτέσα Μόσφεγκ

Η χρονιά της ξεκούρασης και της χαλάρωσης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Η αφηγήτριά θα έπρεπε να είναι ευτυχισμένη. Είναι νέα και όμορφη, απόφοιτη του Κολούμπια, έχει μια εύκολη δουλειά σε μια γκαλερί μοντέρνας τέχνης και ζει σ' ένα διαμέρισμα στο Άπερ Ιστ Σάιντ του Μανχάταν, που πληρώνεται, όπως όλες οι ανάγκες της, από την κληρονομιά της. Όμως, υπάρχει μια σκοτεινή τρύπα στην καρδιά της και γι' αυτό δεν ευθύνονται ο χαμός των γονιών της, ούτε η συμπεριφορά του εργαζόμενου στη Γουόλ Στριτ αγοριού της, ούτε η σαδομαζοχιστική σχέση με την κολλητή της, Ρίβα. Είμαστε στο 2000, σε μια πόλη που αστράφτει από πλούτο και πιθανότητες. Τι θα μπορούσε να πάει τόσο λάθος; Μέσω της εξιστόρησης ενός χρόνου που πέρασε υπό την επήρεια ενός τρελού συνδυασμού φαρμάκων, σχεδιασμένων να θεραπεύσουν την ηρωίδα από την αποξένωσή της από αυτόν τον κόσμο, η Μόσφεγκ καταδεικνύει πόσο λογική, ακόμα και αναγκαία, μπορεί να είναι αυτή η αποξένωση. Τρυφερό, αστείο, αμείλικτο μα και συμπονετικό.

Τόμας Μαν

Ο θάνατος στη Βενετία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Ο καταξιωμένος συγγραφέας Γκούσταβ φον Άσενμπαχ, ενσάρκωση του απολλώνιου ευρωπαϊκού πνεύματος, κυριεύεται από μια πρωτόγνωρη λαχτάρα να ταξιδέψει και να ξεφύγει για λίγο από τα βάσανα και τις σκοτούρες της τέχνης του. Εγκαταλείπει την αυστηρά οργανωμένη καθημερινότητά του στο Μόναχο με προορισμό τη Βενετία, και συγκεκριμένα το νησί Λίντο. Εκεί θα συναντήσει τον Τάτζιο, ένα πανέμορφο δεκατετράχρονο αγόρι, με το οποίο θα αποκτήσει μια ολέθρια ερωτική εμμονή. Ένα και μόνο βλέμμα του εφήβου αρκεί για να παρασύρει τον ώριμο άντρα, με διονυσιακή μανία, στο χείλος της προσωπικής του αβύσσου, καταβαραθρώνοντας το πνευματικό οικοδόμημα της ζωής του. Με μια επιδημία χολέρας να εξαπλώνεται ύπουλα στα βρόμικα σοκάκια της πόλης, με γονδολιέρη και ψυχοπομπό στο αχερόντειο ταξίδι του τον ίδιο τον Χάροντα, ο Άσενμπαχ θα ακολουθήσει έναν δρόμο χωρίς γυρισμό, όπου η ομορφιά και ο θάνατος συγκρούονται με καταστροφικές συνέπειες.

Χαβιέρ Θέρκας

Η ανεξαρτησία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Πώς να πολεμήσεις τις σκιές που ελέγχουν και χειρίζονται την εξουσία; Πώς να εκδικηθείς αυτούς που σου έχουν κάνει το μεγαλύτερο κακό; Μια πολύ λεπτή εγκληματική υπόθεση εξελίσσεται στη Βαρκελόνη, καθώς κάποιοι εκβιάζουν τη δήμαρχο της πόλης με ένα βίντεο σεξουαλικού περιεχομένου. Την έρευνα καλείται να αναλάβει ο αστυνομικός Μελτσόρ, που επιστρέφει από την περιοχή της καταλανικής Τέρρα Άλτα. Άνθρωπος με υψηλό αίσθημα δικαιοσύνης και αταλάντευτη ηθική, βασανισμένος από τύψεις που δεν μπόρεσε να βρει τους δολοφόνους της μητέρας του, ο Μελτσόρ καλείται να εξιχνιάσει έναν εκβιασμό που δεν είναι σαφές εάν στοχεύει αποκλειστικά στο οικονομικό όφελος ή στην πολιτική αποσταθεροποίηση. Αναγκάζεται έτσι να εισχωρήσει σε κύκλους της εξουσίας όπου βασιλεύουν ο κυνισμός, οι φιλοδοξίες χωρίς αναστολές και το σκληρό πρόσωπο της διαφθοράς. Ένα σοκαριστικό πορτρέτο της πολιτικο-οικονομικής ελίτ της Βαρκελόνης και του τυραννικού κόσμου των κατόχων του χρήματος.

Paul Lynch

Πιο πέρα από τη θάλασσα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

Πιεσμένος από χρέη, ο Μπολίβαρ, έμπειρος ψαράς, βγαίνει με τη βάρκα του στον Ειρηνικό, παρά τις προειδοποιήσεις για επιδείνωση του καιρού. Μαζί του παίρνει τον μόνο πρόθυμο να τον ακολουθήσει, τον Χέκτορ, έναν νεαρό που ούτε συμπαθεί ούτε εκτιμά. Η καταιγίδα ξεσπά και γρήγορα βρίσκονται χαμένοι στον ωκεανό. Χωρίς τρόπο να επικοινωνήσουν με τη στεριά, χωρίς τρόφιμα και νερό, και με ελάχιστες ελπίδες διάσωσης, αναγκάζονται να παλέψουν όχι μόνο με τη θάλασσα, αλλά και με τον ίδιο τους τον χαρακτήρα και όσα στοιχειώνουν το παρελθόν τους. Η σχέση τους, αρχικά ψυχρή και καχύποπτη, μετατρέπεται σε έναν ιδιότυπο δεσμό εξάρτησης. Καθώς οι μέρες περνούν, η πραγματικότητα γίνεται ασταθής: ο χρόνος διαλύεται, οι αναμνήσεις συγχέονται με οράματα και το όριο ανάμεσα στη ζωή και τον θάνατο μοιάζει όλο και πιο λεπτό.

Joan Didion

Η χρονιά της μαγικής σκέψης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

«Η ζωή αλλάζει απότομα. Η ζωή αλλάζει στη στιγμή. Μια συνηθισμένη στιγμή. Αυτές ήταν οι πρώτες λέξεις που έγραψα αφότου συνέβη. Για πολύ καιρό δεν έγραψα τίποτε άλλο. Εν περιλήψει. Είναι τώρα, καθώς ξεκινάω να το γράφω αυτό εδώ, το απόγευμα της 4ης Οκτωβρίου 2004. Πριν από εννέα μήνες και πέντε μέρες, γύρω στις εννέα το βράδυ της 30ής Δεκεμβρίου 2003, ο σύζυγός μου, Τζον Γκρέγκορι Νταν, φάνηκε να παθαίνει (ή όντως έπαθε), στο τραπέζι όπου μόλις είχαμε καθίσει οι δυο μας για δείπνο στο καθιστικό του διαμερίσματός μας στη Νέα Υόρκη, ένα αιφνίδιο, εκτεταμένο, οξύ στεφανιαίο επεισόδιο που προκάλεσε τον θάνατό του. Έτσι ξεκίνησε για μένα η χρονιά της μαγικής σκέψης». Μια απόπειρα κατανόησης της θνητότητάς μας, ένα εξομολογητικό χρονικό πένθους από μια φωνή που καθόρισε την αμερικανική λογοτεχνία.

Julian Barnes

Αναχωρήσεις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Οι «Αναχωρήσεις» είναι ένα έργο μυθοπλασίας – αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν είναι αληθινό. Είναι η ιστορία του Στίβεν και της Τζιν, που ερωτεύονται όταν είναι νέοι και ξαναβρίσκονται όταν είναι γέροι. Είναι η ιστορία ενός γέρικου Τζακ Ράσελ ονόματι Τζίμι, που αγνοεί την ίδια του τη θνητότητα. Είναι επίσης η ιστορία του πώς το σώμα μάς απογοητεύει λόγω ηλικίας, ασθένειας, ατυχήματος ή πρόθεσης και του πώς οι εμπειρίες ξεθωριάζουν, γίνονται ανέκδοτα και στη συνέχεια αναμνήσεις. Έχει τελικά σημασία αν αυτό που θυμόμαστε συνέβη πραγματικά; Ή παίζει ρόλο μόνο το ότι ήταν αρκετά σημαντικό ώστε να το θυμόμαστε; Οι «Αναχωρήσεις» είναι ένα έργο που ξεκινά στο τέλος της ζωής, μα δεν τελειώνει εκεί. Πραγματεύεται τα μόνα πράγματα που έχουν στ' αλήθεια σημασία: πώς βρίσκουμε την ευτυχία σ' αυτή τη ζωή και πότε είναι η ώρα να πούμε αντίο.

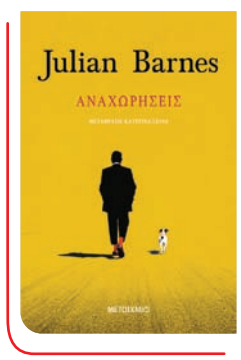

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΘΑ ΣΥΖΗΤΗΘΟΥΝ

Μαρία Χατζηστεφανή

Πώς να αποκτήσεις το πρώτο σου εκατομμύριο

επαγγελματική ανάπτυξη

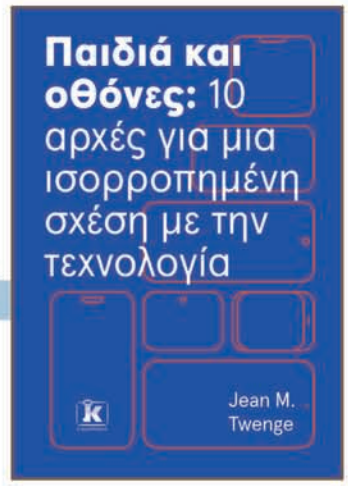

Jean M. Twenge

Παιδιά και οθόνες

Βιβλία για γονείς

Marie Kondo

Σπίτι γεμάτο χαρά

ευ ζην

Selva Almada

Οι πλινθοποιοί

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ

Ben Hoare

Μια ανθολογία υπέροχων ζώων

παιδικό 6+

Εκδόσεις Κλειδάριθμος

ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

www.klidarithmos.gr

◀ Paulo Coelho

Βαλκυρίες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

Γιατί καταστρέφουμε ό,τι αγαπάμε περισσότερο; Με αυτό το ερώτημα καταπιάνεται ο Κοέλιο σ' αυτή τη συγκινητική ιστορία για την αναμέτρησή του με το παρελθόν. Ο Πάουλο και η σύζυγός του, Κριστίνα, ξεκινούν μια σαρανταήμερη αναζήτηση στην άγριας ομορφιάς και συχνά επικίνδυνη έρημο Μοχάβι, όπου συναντούν τις Βαλκυρίες, παράξενες πολεμίστριες που διασχίζουν την έρημο με μοτοσικλέτες. Ένας αριστοτεχνικός συνδυασμός εξωτικών τοπίων, δραματικής περιπέτειας και λιτής αφήγησης, αυτή η αληθινή Οδύσσεια είναι ταυτόχρονα μια σύγχρονη περιπέτεια και ένα βαθιά συγκινητικό μήνυμα για την απελευθέρωση από το παρελθόν και την πίστη στο μέλλον.

Selva Almada

Οι πλινθοποιοί

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

Μια ιστορία που καταδεικνύει πώς το κοινωνικό περιβάλλον διαμορφώνει –και συχνά καταστρέφει– την ανδρική ταυτότητα. Τι μπορεί να συμβεί όταν η επιθυμία κυριεύει τους άνδρες δύο οικογενειών που τις χωρίζει μια παλιά έχθρα και που, παρ' όλα αυτά, μοιράζονται τις ίδιες προκαταλήψεις, τη μιζέρια και τη βία; Γιοι φτωχών και εγκαταλελειμμένων ανδρών, ο Μαρσιάνο Μιράντο και ο Παχαρίτο Ταμάι υιοθετούν το πατρικό μίσος ως δικό τους. Η Αλμάδα πλάθει με ευαισθησία τους σύνθετους χαρακτήρες τους: ευφυείς, άγριους, απογοητευμένους, γεμάτους ζωντάνια, ακόμη και τρυφερούς. Ο ανδρικός κόσμος αποκαλύπτει τα μυστικά του και θέτει υπό αμφισβήτηση τις αρχαϊκές του δομές. Η συγγραφέας αφουγκράζεται τους διαλόγους τους, ανασυνθέτει τις ιστορίες τους και, ταυτόχρονα, τους δίνει την ελευθερία να τις αγνοήσουν. Από τη γέννηση μέχρι τον θάνατο, φαίνεται να υπονοεί, δεν υπάρχει μόνο ένας δρόμος.

Αστυνομική λογοτεχνία

B. A. Paris

Η Φιλοξενούμενη,

ΕΚΔΟΣΕΙΣ BELL

Η Άιρις και ο Γκέιμπριελ μόλις επέστρεψαν από τις διακοπές που είχαν την ελπίδα ότι θα έσωζαν τον γάμο τους. Τους περιμένει, όμως, μια μεγάλη έκπληξη. Μια στενή τους φίλη, η Λορ, βρίσκεται στο σπίτι τους. Κοιμάται στο κρεβάτι τους, φοράει τα ρούχα της Άιρις, αλλάζει ακόμα και τη θέση των πραγμάτων στην κουζίνα τους. Έχει εγκαταλείψει τον άντρα της –και επίσης αγαπημένο τους φίλο– Πιερ, μετά την ομολογία του ότι έχει παιδί με κάποια άλλη. Η Άιρις και ο Γκέιμπριελ θέλουν να φανούν υποστηρικτικοί. Όμως καθώς η διάθεση της Λορ γίνεται όλο και πιο απρόβλεπτη, η παρουσία της αρχίζει να ξετυλίγει το κουβάρι μυστικών που στοιχειώνουν το παρελθόν όλων τους – ώσπου η κατάσταση φτάνει στα άκρα.

Shailee Thompson

Πώς να (τον) σκοτώσετε σε δέκα ραντεβού

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Όταν η σινεφίλ Τζέιμι Πρέσκοτ πηγαίνει με την κολλητή της σε speed dating, περιμένει στην καλύτερη περίπτωση ένα μέτριο ραντεβού και στη χειρότερη μερικές αμήχανες σιωπές. Αυτό που δεν περιμένει είναι το ραντεβού της να αρχίσει να αιμορραγεί ακατάσχετα. Ή ένα μπλακάουτ. Ή έναν σωρό πτώματα. Της είναι πια ξεκάθαρο – το speed dating δεν είναι απλώς παλιομοδίτικο, αλλά επικίνδυνο. Οπλισμένη με αυτοσχέδια όπλα και τους δέκα απαράβατους κανόνες για να επιβιώσεις σε μία ταινία σλάσερ, η Τζέιμι προσπαθεί να βγει ζωντανή από το κτίριο. Μόνο που δεν μπορεί να συγκεντρωθεί στο σημαντικό της υπόθεσης (να μη δολοφονηθεί, προφανώς), καθώς, όσο περνά η βραδιά, φτάνει σε μια ανατριχιαστική συνειδητοποίηση: δεν έχει μπλέξει σε ταινία σλάσερ, έχει μπλέξει σε μια ρομαντική κομεντί των 90s, σε μια ελαφρώς διαστρεβλωμένη εκδοχή. Θα καταφέρει να επιζήσει από το μακελειό και να βρει το ευτυχισμένο τέλος της;

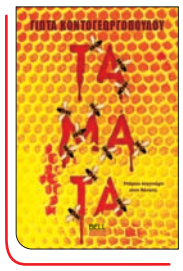

Γιώτα Κοντογεωργοπούλου

Τάματα - Υπάρχει συγγνώμη στον θάνατο;

ΕΚΔΟΣΕΙΣ BELL

Μεγάλο Σάββατο, Κέρκυρα. Σε ένα παλιό κτίριο στο Λιστόν, ένα παιδί βρίσκεται δολοφονημένο. Πάνω στο σώμα του, ένα παράξενο σημάδι, ένα μήνυμα που οδηγεί σε έναν σκοτεινό, ξεχασμένο τόπο. Όσοι βρίσκονταν εκείνη την ώρα στην παλιά πολυκατοικία γίνονται ύποπτοι. Ζωές φαινομενικά ήσυχες αρχίζουν να ραγίζουν. Ένα κέρινο τάμα, ένα εγκαταλελειμμένο χωριό, ένα αλλόκοτο κορίτσι, ένα πολύνεκρο τροχαίο, μια σχέση στην εντατική. Και το βουντό των μελισσών. Κάθε τάμα, μια ιστορία, κάθε υπόσχεση, ένα ψέμα, κι ένα παιδί που συνεχίζει να δείχνει τον δρόμο προς κάτι που κανείς δεν θέλει να θυμηθεί, ενώ η λύση βρίσκεται εκεί που κανείς δεν θέλει να κοιτάξει. Ένα σκοτεινό αστυνομικό θρίλερ για τη μνήμη, την ενοχή και τα δεσμά που δεν λύνονται ούτε με τον θάνατο.

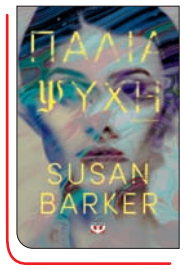

Susan Barker

Παλιά ψυχή

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Όταν οι Τζέικ και Μαρίκο γνωρίζονται τυχαία στο αεροδρόμιο της Οσάκα, ανακαλύπτουν μια ανατριχιαστική σύμπτωση: η καλύτερη φίλη του Τζέικ και ο δίδυμος αδελφός της Μαρίκο πέθαναν με φρικτό και ανεξήγητο τρόπο, έξι χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά ο ένας από τον άλλο. Και οι δύο, πριν από τον θάνατό τους, είχαν συναντήσει μια σαγηνευτική, μελαχρινή γυναίκα. Ο Τζέικ, κουβαλώντας την απώλεια και την ενοχή για πάνω από μια δεκαετία, νιώθει την ανάγκη να ακολουθήσει το νήμα των αποκαλύψεων της Μαρίκο, και οδηγείται μέσα από ηπείρους και αιώνες σε ιστορίες ανθρώπων που πέθαναν με τρόπους τρομαχτικά παρόμοιους. Στο επίκεντρο όλων αυτών βρίσκεται η ίδια αινιγματική γυναίκα. Το όνομά της μπορεί να αλλάζει, αλλά ο σκοπός της παραμένει σταθερός. Και ενώ ο Τζέικ αγωνίζεται να ανακαλύψει ποια –ή τι– είναι, εκείνη έχει ήδη κάνει την επόμενη επιλογή της. Αλλά το να μάθει το μυστικό της θα είναι αρκετό για να τη σταματήσει;

Ελληνική λογοτεχνία

Δημήτρης Δραγώγιας

Οδός Ανθέων: 23 διηγήματα με φόντο τη Θεσσαλονίκη των ονείρων και των σκιών

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ

Στην «Οδό Ανθέων» η Θεσσαλονίκη είναι πρόσωπο. Μια πόλη που ανασαίνει υγρασία, κρατάει μυστικά στις στοές της και ανταλλάσσει μνήμες σαν ψιλά στον πάγκο ενός καφενείου. Σε αυτά τα 23 διηγήματα, οι δρόμοι δεν οδηγούν πάντα εκεί που νομίζεις: ένα λεωφορείο γίνεται πέρασμα, ένα βαζάκι φυλακίζει γεύσεις που δεν τολμάς πια να θυμηθείς, μια φωνή επιστρέφει μισό δευτερόλεπτο πριν από το σώμα της. Εδώ, το όνειρο και η σκιά συνεργάζονται. Κάθε ιστορία είναι μια μικρή τελετουργία: κάτι σου δίνεται, κάτι σου ζητείται, και στο τέλος μένει ένα ίχνος πάνω στο δέρμα της πόλης, σαν αχνός που γράφει μόνος του. Γιατί, όσο υπάρχει κάποιος να διαβάζει, η Θεσσαλονίκη συνεχίζει να θυμάται.

Μαρία Χατζηστεφανή

Πώς να αποκτήσεις το πρώτο σου εκατομμύριο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

Η ιδιαίτερα επιτυχημένη επιχειρηματίας Μαρία Χατζηστεφανή, ιδρύτρια της Rodial Group και επενδύτρια της εκπομπής «Dragons' Den», μοιράζεται με απλό και πρακτικό τρόπο όλα της τα μυστικά προς την ευτυχία. Στον περιεκτικό οδηγό της για την απόκτηση πλούτου, η Μαρία αποκαλύπτει: Πώς να αξιοποιήσεις το δίκτυό σου για να αυξήσεις την καθαρή σου αξία, γιατί το πρώτο σου εκατομμύριο βασίζεται στον τρόπο σκέψης και όχι στο χρήμα και το πώς να αυξήσεις την επιρροή και τα έσοδά σου, και πώς να απογειώσεις το brand σου μέσω της δημοσιότητας. Ένα ταχύρρυθμο μάθημα διοίκησης επιχειρήσεων και ταυτόχρονα ένα συναρπαστικό editorial, το βιβλίο παρουσιάζει απλές, εφικτές αλλαγές, τις οποίες κάθε επιχειρηματίας μπορεί να εφαρμόσει στον δικό του κλάδο.

Απόστολος Γιώτας

Κάτι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΚΧΙΚΟΝ

Ένας άντρας που φοράει μια κάλτσα για να κρύψει το κομμένο του χέρι, ένας μουσικόφιλος γιαουρτάς, μια ιστορία από το νεκροταφείο, αυτόχειρες σε κοινή θέα, μια αναπάντεχη έκρηξη, ένα ζώο που οδηγείται στην ευθανασία, μια Κινέζα, ένα νεκρό κορίτσι. Έντεκα διηγήματα για τον άνθρωπο, το τώρα και το χθες. Μισή ζωή σε λίγες λέξεις.

Χρήστος Μαρκογιαννάκης

Όλα τα μάτια πάνω μου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Ένας δολοφόνος κυκλοφορεί αόρατος στο κέντρο της Αθήνας. Τα θύματά του, ένας ηλικιωμένος άστεγος, μια νεαρή Ελληνογαλλίδα, ένας Μπαγκλαντεσιανός διανομέας. Από τα πτώματα έχουν αφαιρεθεί τα μάτια. Ο αστυνόμος Χριστόφορος Μάρκου, σημαδεμένος από μια προσωπική απώλεια, καλείται να λύσει την πιο σκοτεινή υπόθεση της καριέρας του. Στο πλευρό του η προφάιλερ Ρουμπίνη Γαετάνου, που παλεύει να διαχειριστεί καταστροφικά για την υγεία της νέα, και ο αστυνόμος Κωνσταντίνος Μανιάς. Όσο ο κύκλος του αίματος μεγαλώνει, οι πρωταγωνιστές βυθίζονται σ' έναν λαβύρινθο όπου τίποτα δεν είναι αυτό που φαίνεται. Τα πρόσωπα αλλάζουν ρόλους, τα θύματα γίνονται θύτες και η αλήθεια καραδοκεί εκεί όπου κανείς δεν... κοιτάζει. Τι καθορίζει, τελικά, το ποιοι είμαστε; Το DNA, το περιβάλλον ή οι επιλογές μας; Ένα μυθιστόρημα για τη φύση του κακού, το βάρος της κληρονομικότητας και την αδυσώπητη ανάγκη να αντικρίσουμε –ή να μην αντικρίσουμε– την αλήθεια.

▶

Λιλή Μαυροκεφάλου

50 χρόνια λογοτεχνικής διαδρομής

Μυθιστορήματα ιστορικά, κοινωνικά, επιστημονικής φαντασίας, παιδικά, με ήρωες πάντα τους υπερασπιστές της δικαιοσύνης

© ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΟΡΝΕΖΟΣ

Μικρασιατική καταστροφή και προσφυγιά, Κατοχή και αντίσταση, Εμφύλιος και δικτατορία, «δανεική» ευημερία και πολύπλευρη κατάρρευση. Όλα αυτά μέσα από τέσσερις γενιές και τις ιστορίες τους, οι οποίες αντικατοπτρίζουν κομβικά σημεία της νεότερης ιστορικής και κοινωνικής μας διαδρομής, στο τελευταίο βιβλίο της Λιλής Μαυροκεφάλου με τίτλο *«Φωνές» (2022, εκδ. Κέδρος).*

Οι ερευνητές του έργου της παρατηρούν ότι στα σχεδόν 50 χρόνια της λογοτεχνικής της διαδρομής, γίνεται πλέον ευδιάκριτη η λεπτή κλωστή που συνδέει το πρώτο με το τελευταίο της έργο, αλλά και τι τη συγκινεί και τη διεγείρει. Είναι εκείνες οι μορφές –ιστορικές ή άσημες– που αναδύονται διαχρονικά μέσα από τη μάζα, για να υπερασπιστούν τη δικαιοσύνη, την ελευθερία, την ισότητα, την αλληλεγγύη ενάντια σε δυνάμεις εξουσιαστικές, εκμεταλλευτικές και αντιανθρωπιστικές. Είναι οι δυναμικά αφυπνιζόμενοι σε οριακές στιγμές του βίου τους, συνυφασμένου, φανερά ή υπόγεια, με το ιστορικό και κοινωνικό γίγνεσθαι. Είναι εκείνοι που κατασυκοφαντούνται και καταδιώκονται, αποτελούν όμως «το άλας της γης» ως αντίδοτο στη σήψη και ως αιματοδότες της ελπίδας για έναν καλύτερο κόσμο. Αυτή λοιπόν η άχρονη διαπάλη, που στις μέρες μας, με τη βοήθεια και της τεχνολογίας, εξελίσσεται με απροκάλυπτη ωμότητα, αποτελεί τον πυρήνα του έργου της.

Από το 1977, μετά την πτώση της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών, με το ιστορικό μυθιστόρημα για νέους *«Άγης»*, μέχρι σήμερα, μεσολάβησαν 12 έργα, με εμπορική επιτυχία, με τους ήρωες της Λιλής Μαυροκεφάλου να κινούνται και να δρουν σε ένα μεγάλο βάθος χρόνου – από τη μυθική εποχή μέχρι τη σύγχρονη. Ιστορικά μυθιστορήματα, σύγχρονα κοινωνικοπολιτικά, επιστημονικής φαντασίας αλλά και παιδικής λογοτεχνίας, που χαρακτηρίζονται από τη σπαρταριστή ζωντάνια των προσώπων, την ταύτιση του αναγνώστη μαζί τους, την πειστική απόδοση της εποχής, την αναγνωστική συγκίνηση αλλά και τον γόνιμο προβληματισμό.

Τα βιβλία της

Στα **«Άγη»** *(ιστορικό μυθιστόρημα,εκδ. Κέδρος, 1977)* και **«Κλεομένη»** *(ιστορικό μυθιστόρημα, 1981, εκδ. Κέδρος, Βραβείο Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών)* οι δύο νεαροί Σπαρτιάτες βασιλείς, στον αγώνα τους να επαναφέρουν στην παρακμασμένη πλέον Σπάρτη (3ος π.Χ. αιώνας) την ισότητα, τη δικαιοσύνη και το κλέος, συναντούν λυσσαλέα αντίδραση και χάνουν τη ζωή τους.

«Της φωτιάς και της ερημιάς» *(ιστορικό μυθιστόρημα, 1997, εκδ. Λιβάνη)*: Μυθιστορηματική βιογραφία της ηρωίδας του 1821 Μαντώς Μαυρογένους, από τις πλέον ανιδιοτελείς μορφές του αγώνα.

«Βίος και πολιτεία του Γερακάρη Λιμπεράκη» *(ιστορικό μυθιστόρημα, 2003, εκδ. Κέδρος)*: Ο Μανιάτης πειρατής Γερακάρης Λιμπεράκης, μήλον της έριδος ανάμεσα σε Οθωμανούς και Βενετσιάνους –που παλεύουν για κυριαρχία στην Ελλάδα– από μπέης της Μάνης αλλά και ιππότης του Αγίου Μάρκου, καταλήγει κατάδικος στις φυλακές της Βενετίας.

«Δύο στον καθρέφτη» *(κοινωνικό μυθιστόρημα, 1994, εκδ. Λιβάνη)*: Η κοινωνική λειτουργός των φυλακών, πιστεύοντας στις κυβερνητικές εξαγγελίες για κάθαρση, καταγγέλλει το εκμεταλλευτικό δίκτυο των φυλακών, στο οποίο εμπλέκονται και υψηλά ιστάμενοι, για να βρεθεί στο εδώλιο της κατηγορουμένης.

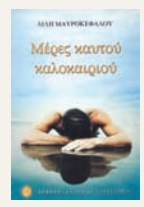

«Μέρες καυτού καλοκαιριού» *(κοινωνικό μυθιστόρημα, 2001, εκδ. Άγκυρα)*: Όταν με τα κοινοτικά κονδύλια της Ε.Ε. εισρέει άφθονο χρήμα στην Ελλάδα η κομπίνα γίνεται επιδίωξη και των μικρομεσαίων.

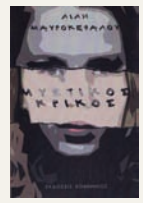

«Μυστικός κρίκος» *(κοινωνικό μυθιστόρημα, 2021,εκδ. Κομνηνός)*: Μία διαζευγμένη γυναίκα, θύμα της οικονομικής κρίσης, καταφεύγει σε ένα ορεινό, εγκαταλειμμένο χωριό και καταφέρνει να το μετατρέψει σε κυψέλη ζωής.

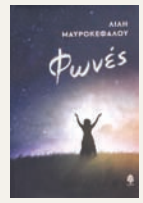

«Φωνές» *(μυθιστόρημα, 2022, Κέδρος)*: Οι *«Φωνές»* εξιστορούν τις ατομικές περιπέτειες τεσσάρων διαδοχικών γενεών από το 1922 μέχρι πρόσφατα, με φόντο κομβικά ιστορικά σημεία, κοινωνικοπολιτικά γεγονότα, σύγχρονα παρακμιακά φαινόμενα, αλλά και σημάδια αφύπνισης, εγρήγορσης και αναγεννητικής δράσης.

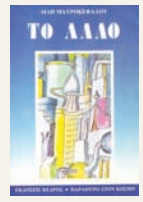

«Το άλλο» *(μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας, 1986, Κέδρος)*: Μετά από μια πυρηνική καταστροφή οι Εξουσιαστές, επιστρατεύοντας φόβο και ψεύδη, κρατάνε έγκλειστους και υποταγμένους σε υπόγειο πυρηνικό καταφύγιο τους διασωθέντες, ενώ ο κίνδυνος έχει προ πολλού παρέλθει.

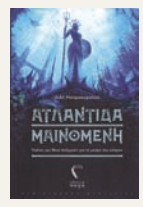

«Ατλαντίδα μαινόμενη» *(μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας, 2022, εκδ. Πηγή)*: Στη μυθική Ατλαντίδα η αλαζονική εξουσία του Κρόνου αναμετριέται στην Τιτανομαχία με τον αγώνα του Δία για έναν δικαιότερο κόσμο.

«Το πιο όμορφο ταξίδι» *(παιδικό μυθιστόρημα, 1997, εκδ. Άγκυρα, Βραβείο Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς)*: Άφθονο χιούμορ και περιπέτεια.

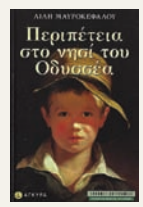

«Περιπέτεια στο νησί του Οδυσσέα» *(παιδικό μυθιστόρημα, 2007,εκδ. Άγκυρα)*: Οι περιπέτειες δύο παιδιών στην Ιθάκη.

Η **Λιλή Μαυροκεφάλου** έχει βραβευτεί από την Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών, τη Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά, την Πανελλήνια Ένωση Γυναικών Μάνης και τη Διεθνή Ένωση Γυναικών Λακωνίας «Λάκαινες». Είναι πτυχιούχος Αγγλικής Φιλολογίας και Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ στην Αίγινα, όπου διαμένει, ίδρυσε την Ομάδα Προσέγγισης Αρχαιοελληνικής Τραγωδίας.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΜΕ ΑΙΤΙΑ

Ρωμαϊκή Ιστορία: Ένα άκρως ενδιαφέρον βιβλίο από τρεις Γάλλους πανεπιστημιακούς

Του **ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ**

Η Ρώμη είναι ένα ανοιχτό μουσείο. Περπατώντας εκεί ο περιηγητής έχει την αίσθηση ότι τον περιβάλλει η Ιστορία. Όμως ποια Ιστορία; Εγώ, για παράδειγμα, δεν έψαξα ποτέ για τον Καπιτολίνο Λόφο της αρχαίας Ρώμης, ούτε για το σημείο όπου είχε στηθεί το 30 μέτρων άγαλμα του Νέρωνα, ούτε για τον τόπο όπου συνεδρίαζε η Σύγκλητος. Για την ακρίβεια, δεν έχω καν επισκεφτεί το Κολοσσαίο, όπου ο ψυχοπαθής με τις μονομαχίες αυτοκράτορας Κόμμοδος –αφού πρώτα δολοφόνησε τον πατέρα του, Μάρκο Αυρήλιο (όλοι έχετε διαβάσει το περίφημο πόνημά του *«Τα εις εαυτόν»*)–, σκοτώθηκε από τον Μάξιμο Δέκιο (που υποδύεται ο Ράσελ Κρόου στον *«Μονομάχο»* του Ρίντλεϊ Σκοτ). Εμένα με ενδιέφερε περισσότερο να βρω το σπίτι στα Ισπανικά Σκαλιά όπου άφησε την τελευταία του πνοή ο Άγγλος ποιητής Τζον Κητς, την κατοικία όπου έμεινε ο Γκαίτε στο ταξίδι του στη Ρώμη (θα τη βρείτε στη Via del Corso), αλλά και τις γειτονιές όπου γυρίζονταν οι ταινίες του ιταλικού νεορεαλισμού.

Να όμως που θα χρειαστεί να πάω ξανά στη Ρώμη. Αυτή τη φορά εμπνευσμένος από το βιβλίο που διαβάζω τούτο τον καιρό. Πρόκειται για τη Ρωμαϊκή Ιστορία που έγραψαν τρεις Γάλλοι πανεπιστημιακοί και μετέφρασαν εξαιρετικά ο **Σωτήρης Μετεβελής** και ο **Χρήστος Γεμελιάρης**. Την επιστημονική επιμέλεια, ενημέρωση και συμπλήρωση έκανε ο Σωτήρης Μετεβελής.

Πρόκειται για ένα άκρως ενδιαφέρον βιβλίο, που κοσμεί της εκδόσεις της Εστίας και αιχμαλωτίζει τον αναγνώστη που διψάει να μάθει. Στις σελίδες του ανακαλύπτει κανείς τις σχέσεις των ελληνικών αποικιών με τους ιταλικούς γηγενείς πληθυσμούς, τις κοινωνικές δομές, τους πολέμους, τη διαδοχή από τη βασιλεία στη δημοκρατία και κατόπιν στην αυτοκρατορία. Γνωρίζει τη διείσδυση του χριστιανισμού στον πληθυσμό, τις εξεγέρσεις των σκλάβων, την εξάπλωση της Ρώμης στα πέρατα του γνωστού τότε κόσμου.Πώς στην ευχή κατάφερε μέσα σε λίγους αιώνες ένα χωριουδάκι του Λατίου να επιβληθεί αρχικά στις γειτονικές πόλεις, στη συνέχεια σε ολόκληρη την Ιταλική χερσόνησο, κατόπιν να σβήσει την Καρχηδόνα, να κατακτήσει την Ελλάδα και την Αίγυπτο της Κλεοπάτρας, για να γίνει στο τέλος κοσμοκρατορία;

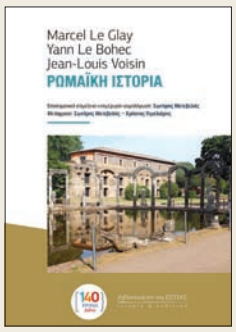

Marcel Le Glay, Yann Le Bohec, Jean-Louis Voisin
Ρωμαϊκή Ιστορία
εκδ. ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Διάβασα προσεκτικά αυτό το βιβλίο, στο γραφείο μου, πίνοντας καφέ από την καινούργια μου εσπρεσιέρα. Τις ιστορίες των αυτοκρατόρων, με τα βίτσια και τις ανασφάλειές τους, με τις δολοφονίες και τις δολοπλοκίες τους, με τη μεγαλομανία και την καχυποψία τους... Ε, ναι, όλα αυτά τα είχα διαβάσει ήδη στον Σουητώνιο και στον Τάκιτο, όμως τα είχα, ομολογώ, ξεχάσει. Αυτό το βιβλίο μού τα θύμισε. Και με έμαθε πολύ περισσότερα. Κυρίως με βοήθησε να αντιληφθώ το περίπλοκο ψηφιδωτό που σχημάτιζε τότε η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Και, βέβαια, με έκανε να δω με άλλο μάτι τη Ρώμη. Διότι η Ρώμη δεν είναι μόνο το Βατικανό και το Κολοσσαίο. Δεν είναι μόνο η Βίλα Μποργκέζε και οι βόλτες στις όχθες του Τίβερη. Είναι ο Ναός του Καπιτωλίου, η Αγορά του Καίσαρα, το Θέατρο του Μάρκελλου, τα Λουτρά του Αγρίππα, το Μαυσωλείο του Αυγούστου...

Συμπέρασμα: αγοράστε το βιβλίο και μαζί ένα εισιτήριο για Ρώμη.

Δημήτρης Τσεκούρας
Η πόρτα – una comedia humana
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΚΧΙΚΟΝ

Ένας διανοούμενος πενηντάρης ζει ολομόναχος σε ένα σπίτι που έχει μόνο βιβλία και διάφορα άλλα ύποπτα πράγματα. Αλλά φοβάται ότι, εάν πεθάνει πριν την ώρα του, κανένας δεν θα τον ψάξει. Η λύση που βρίσκει είναι να βγάλει την πόρτα του σπιτιού του και να την πετάξει στα σκουπίδια. Και μετά, κάθεται και περιμένει. Και ναι, επιτέλους, μια μέρα κάποιος εισβάλλει. Αλλά δεν είναι ακριβώς κλέφτης. Και τότε αρχίζει κάτι πολύ παράξενο. Κάτι που μακάρι να ξέραμε να πούμε με βεβαιότητα εάν καταλήγει σε φάρσα ή σε τραγωδία.

Μαρία Σταυροπούλου
ψάχνοντας ανθρώπους και Η Πολυθρόνα – Θύμα ή θύτης;
(επανεκδόσεις)
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΚΧΙΚΟΝ

Το «ψάχνοντας ανθρώπους» είναι ένας εσωτερικός μονόλογος, με 36 σκηνές-κεφάλαια πάνω σε υπαρξιακές ανησυχίες και ποικίλα ζητήματα που μας απασχολούν. Η «Πολυθρόνα – Θύμα ή θύτης;» είναι ένα μυθιστόρημα-ψυχογράφημα στο οποίο οι ενοχές και οι εφιάλτες συμπλέκονται με την πραγματικότητα.

Χρήστος Αζαριάδης
Ο Παράδεισος είναι σωστή Κόλαση
ΕΚΔΟΣΕΙΣ BELL

Ένα μυθιστόρημα για τη μεταθανάτια ζωή, όπως δεν την είχαμε φανταστεί. Στον Παράδεισο όλα κυλούν υπέροχα, οι άνθρωποι είναι ευτυχισμένοι, με μοναδική παραφωνία τον Σαμ, που, ως επαναστάτης άγγελος, έχει χάσει την πίστη του στο σύστημα και βρίσκεται στον πάτο της ιεραρχίας των αγγέλων. Ο Θεός του δίνει μία τελευταία ευκαιρία πριν τον μεταθέσει στην Κόλαση: να αναλάβει έναν γήινο που πρόκειται να πεθάνει μέσα στα επόμενα λεπτά και να τον βοηθήσει να προσαρμοστεί στη νέα του ζωή. Ο άγγελος θέτει τους όρους του: ο γήινος πρέπει να έχει χιούμορ, στιλ και υψηλό δείκτη νοημοσύνης. Ο Θάνος, από την άλλη, δεν πληροί κανένα από τα κριτήρια που έθεσε ο Σαμ. Αλλά το Θεϊκό Σχέδιο είναι αυτό που είναι. Το δίδυμο των πρωταγωνιστών αγνοεί κάτι σημαντικό: πάρα πολλοί θέλουν ν' αποτύχει το Σχέδιο του Θεού.

Ναυσικά Καραγιαννίδη
Ο καλός καφές και άλλα διηγήματα
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΚΤΥ

Τι είναι τελικά ουσιαστικό στη ζωή μας; Μετρούν οι μικρές στιγμές ή ο εφήμερος στόχος; Πρέπει να βαδίσουμε γρήγορα προς την Ιθάκη ή να χαρούμε τις στιγμές που μας χαρίζει απλόχερα η ζωή, κι εμείς είμαστε τόσο απασχολημένοι που μπορεί και να μην τις διακρίνουμε; Οκτώ διηγήματα που μας οδηγούν μέσα από τα μονοπάτια της ανάγνωσης σε βαθιά ερωτήματα που έχουν αναλυθεί με κάθε τρόπο. Η Ναυσικά Καραγιαννίδη στο συγγραφικό της ντεμπούτο μας βάζει σε έναν κόσμο που κρατά και νοσταλγεί τις παραδοσιακές αξίες χωρίς να το παραδέχεται.

Προσωπική ανάπτυξη, Ψυχολογία

Peter A. Levine, Maggie Kline
Το τραύμα μέσα από τα μάτια του παιδιού
ΕΚΔΟΣΕΙΣ KEY BOOKS

Το τραύμα στην παιδική ηλικία μπορεί να δημιουργηθεί από εμπειρίες που διαρκούν λίγο, αλλά αφήνουν βαθύ αποτύπωμα στο σώμα, στον εγκέφαλο και στο νευρικό σύστημα. Το τραύμα δεν «ζει» απλώς ως ανάμνηση, αλλά ως μια ατελής βιολογική και συναισθηματική αντίδραση, που μπορεί να εκφραστεί αργότερα με άγχος, εφιάλτες, σωματικά συμπτώματα, επιθετικότητα ή υπερκινητικότητα. Οι συγγραφείς δείχνουν πώς ένα παιδί μπορεί, με την κατάλληλη υποστήριξη, να επιστρέψει στην ψυχική ισορροπία.

Anna Katharina Shaffner

Η συλλογική μας εξάντληση - 26 κείμενα-αντίδοτα στο burnout

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

Τρεις στους τέσσερις από εμάς αισθανόμαστε εξουθενωμένοι. Το burnout αποτελεί, σύμφωνα με έρευνες, το κυρίαρχο αίσθημα στον μετα-πανδημικό κόσμο. Από πού πηγάζει όμως αυτή η κούραση; Γιατί οι απαιτήσεις της καθημερινότητας μάς φαίνονται αβάσταχτες και μας προκαλούν φόβο; Φταίνε μόνο οι συνθήκες εργασίας; Φταίνε οι απαιτήσεις που μας βάζει ο τελειομανής εαυτός μας ή εκείνες που επιβάλλει ο σύγχρονος τρόπος ζωής; Ποια σημάδια μάς προειδοποιούν ότι βρισκόμαστε στα πρόθυρα burnout; Πώς επηρεάζει το αίσθημα εξάντλησης τη συμπεριφορά και τον χαρακτήρα μας; Και τι μπορούμε να κάνουμε για να ξαναβρούμε την ενέργεια και την καλή μας διάθεση; Η Άννα Καταρίνα Σάφνερ, coach για το burnout και ιστορικός του πολιτισμού, παρουσιάζει αναλυτικά όλους εκείνους τους παράγοντες που μας εξουθενώνουν και αναδεικνύει νέους τρόπους για την καταπολέμηση του στρες και της αρνητικότητας.

Tori Dunlap

Financial Feminist

ΕΚΔΟΣΕΙΣ KEY BOOKS

«Μας είπαν να είμαστε συνετές. Να μη μιλάμε για λεφτά. Μας έμαθαν από μικρές πώς να μην ξοδεύουμε, την ίδια στιγμή που στα αγόρια μάθαιναν πώς να δημιουργούν περιουσία – και τα επιβράβευαν γι' αυτό. Μας είπαν πως οι επενδύσεις είναι "αντρική υπόθεση". Για τις περισσότερες από εμάς, τα χρήματα είναι ταυτόχρονα πηγή άγχους και εμπόδιο προς την ισότητα. Πώς θα ήταν, όμως, αν το χρήμα δεν σήμαινε περιορισμό, αλλά επιλογή και οικονομική ανεξαρτησία;». Με το βιβλίο η Tori Dunlap, συνδυάζοντας οικονομική εκπαίδευση και φεμινισμό, βοηθά τις γυναίκες να καταλάβουν τη σχέση τους με το χρήμα, να θέσουν οικονομικούς στόχους και να τους πετύχουν. Ένας οδηγός για τη διαχείριση των χρημάτων των γυναικών και την οικονομική ανεξαρτησία τους, ώστε «τα χρήματα να δουλεύουν για εμάς και όχι το αντίστροφο».

Βασίλης Κιοσσές

Ενσυναίσθηση - Ακούγοντας με την καρδιά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Ποτέ στην ιστορία του ανθρώπου δεν σταμάτησε κάποιος να αγχώνεται επειδή κάποιος άλλος του είπε «μην αγχώνεσαι». Και, επίσης, η έννοια της ενσυναίσθησης υπερχρησιμοποιείται. Όμως, παρά τη γενική χρήση της, λείπει ένας κοινά συμφωνημένος ορισμός του τι είναι στην πραγματικότητα. Πολύς κόσμος την μπερδεύει με τη συμπόνια ή τη συμπάθεια. Δεν ξέρει αν η ενσυναίσθηση έχει να κάνει με τον πόνο του άλλου ή με οποιοδήποτε συναίσθημα νιώθει ο άλλος. Ακόμα και οι ειδικοί μεταξύ τους δεν έχουν έναν κοινά συμφωνημένο ορισμό. Ο δρ Βασίλης Κιοσσές, μέσα από παραδείγματα και περιστατικά, ρίχνει φως στην έννοια της ενσυναίσθησης, στο πλαίσιο της ανάγκης που έχουμε όλοι μας να βρισκόμαστε σε σχέσεις και να αλληλεπιδρούμε με ανθρώπους που μας καταλαβαίνουν, μας σέβονται και μπορούν να μας ακούσουν χωρίς προϋποθέσεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ
Από τις **εκδόσεις Βακχικόν**

ΒΑΚΧΙΚΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Πατησίων 14
(Στοά Φέξη)
2103637867
info@vakxikon.gr
ekdoseis.vakxikon.gr

AV publi

Το όμορφό μας αύριο
Νουβέλα
Παρασκευή Τζιωρτζούδα

Σε ένα δυστοπικό μέλλον, η Τάξη, ένα δικτατορικό καθεστώς, εξουσιάζει τη χώρα. Υποστηρικτές της ελευθερίας διώκονται και στέλνονται στο Νησί, έναν τόπο τιμωρίας που κανείς δεν γνωρίζει πού βρίσκεται. Όλα μοιάζουν σκοτεινά, μα μέσα στο μαύρο αυτού του κόσμου, ένας παππούς και η μικρή εγγονή του αναζητούν το φως. Ξεκινούν ένα ταξίδι μέσα από το οποίο η μικρή Ελπίδα φτάνει στην αλήθεια.

Σπασμένες μνήμες
Διηγήματα
Τριαντάφυλος Ε. Λυσιμάχου

Το παρελθόν μάς περιτριγυρίζει, άλλοτε σαν σμήνος πολύχρωμων αποδημητικών πουλιών και άλλοτε σαν αγέλη σκύλων. Ακόμα όμως και πεθαμένο, είναι το μόνο νεκρό πράγμα που έχει γλυκιά μυρωδιά. Οι «Σπασμένες μνήμες» είναι ένα βιβλίο που δεν επιδιώκει να σαγηνεύσει, ούτε να επιτεθεί, παρά μόνο να δημιουργήσει μία οικειότητα μέσω των λέξεων, που τρυπώνουν παντού και τα φωτίζουν όλα.

Η ακοίμητη κοιλάδα και άλλα διηγήματα
Διηγήματα
Κώστας Γραμματικόπουλος

Σε αυτά τα διηγήματα αποτυπώνεται απτά η ήττα του ανθρώπου στην ίδια του την αποστολή, στη δημιουργία μιας ισότιμης, δίκαιης και ελεύθερης κοινωνίας. Στη συλλογή αυτή επιχειρείται, από την άλλη, μια εναγώνια καταβύθιση στη μυστηριώδη, ανθρώπινη ύπαρξη και όσο περισσότερο ο συγγραφέας την εξερευνά, τόσο περισσότερο παραμένει άγνωστη.

Ο εντολέας
Μυθιστόρημα
Σωτηρία Λέκκα

2030, Φιλαδέλφεια. Μετά το άνοιγμα της διαθήκης του πλούσιου ξαδέλφου της, η Σαμάνθα ανακαλύπτει ότι είναι η μοναδική κληρονόμος μιας τεράστιας περιουσίας, και βρίσκεται αντιμέτωπη με ανθρώπους που δεν διστάζουν να φτάσουν ως το έγκλημα. Σαν νεαρή ντετέκτιβ, θα φέρει στο φως άγνωστα γεγονότα από το παρελθόν και θα προσπαθήσει να ενώσει τα κομμάτια ενός δύσκολου παζλ.

Μοιραία σύμπτωση
Αστυνομικό
Χαράλαμπος Στυλιανού

Κύπρος, 28 Απριλίου 2024. Ο θάνατος της 57χρονης Σκωτσέζας Κάρολ Ντίξον αναστατώνει το Τμήμα Ανιχνεύσεως Εγκλημάτων Πάφου. Έπεσε, άραγε, μόνη της από τα βράχια στη θάλασσα ή μήπως κάποιος την έσπρωξε; Και τι σχέση έχει η υπόθεσή της με την ανεξιχνίαστη δολοφονία της δημόσιας κατηγόρου Χριστιάνας Καλοπετρίτη; Φως στο μυστήριο καλούνται να ρίξουν ο υπαστυνόμος Γερακιώτης με την ομάδα του.

Οι κόρες της Δήμητρας
Διηγήματα
Αριστούλα Δάλλη

Οικείο και ανοίκειο. Συνειδητό και ασυνείδητο. Ο άνθρωπος, σύμφωνα με την υπαρξιακή φιλοσοφία, σε όλη την πορεία της ζωής του αναζητάει την ουσία τού είναι του και τον οικείο, γνωστό στο συνειδητό, χώρο, όπου θα αισθανθεί ασφάλεια. Οι «Κόρες της Δήμητρας» είναι ένα ταξίδι στον κόσμο των απωθημένων ανοίκειων εικόνων του ασυνείδητου.

Φτου σου, κοπελάρα μου!
Διηγήματα
Χρυσούλα Γεωργούλα

Μια χαραμάδα στη γη καταπίνει μια έφηβη, ένα κορίτσι γράφει γράμμα στον μικρό του εαυτό κι ένα νεαρό θύμα τράφικινγκ περιπλανιέται στο κέντρο της Αθήνας. Παιδιά και έφηβοι που μεγαλώνουν δύσκολα σ' έναν κόσμο χτισμένο από και για ενήλικες συγκρούονται με όρους όπως δικτατορία, παρέλαση, εκκλησία, κοινωνία.

Οι Ελεφθερωτές
Μυθιστόρημα
Γιώργος Ι. Σπανουδάκης

Η ιστορία δύο αντρών, του Ιορδάνη και του Λίνου, δεμένων με ένα μυστικό που γεννήθηκε στην εφηβεία. Χρόνια αργότερα, θα συναντηθούν ξανά, χωρίς να γνωρίζουν πως υπήρξαν κάποτε ένα. Οι χαρακτήρες του Γιώργου Σπανουδάκη κινούνται ανάμεσα στο βάρος του παρελθόντος και το όραμα της Μεταπολίτευσης, κουβαλώντας μέσα τους τη διαλεκτική των παθών, τη σύγκρουση ανάμεσα σε αυτό που είναι και σε αυτό που θα ήθελαν να γίνουν.

Η κηδεία του έρωτα

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΑΤΣΟΥΚΑ**

Ποτέ δεν το είχα σκεφτεί έτσι όπως το έζησα την περασμένη βδομάδα. Ότι δηλαδή, μια στο τόσο, μια κηδεία μπορεί να κάνει καλό, ν' ανανεώνει την ώθηση για ζωή και να σε συμφιλιώνει με το γεγονός ότι, στην πραγματικότητα, ο θάνατος είναι το πιο μαζικό κίνημα.

Για να εξηγούμαι, η δική μου προσωπική απώλεια στη συγκεκριμένη κηδεία δεν ήταν πρόσφατη. Όχι, είχε συντελεστεί μια δεκαετία νωρίτερα. Τόσος ήταν ο χρόνος που είχε μεσολαβήσει από την ερωτική μου σχέση με τον εκλιπόντα. Σχέση θυελλώδης αλλά και λαμπερή, με μεγάλο βαθμό δυσκολίας αλλά και αντίστοιχες ανταμοιβές, που στα δύο χρόνια της διάρκειάς της, κινήθηκε σε όλο το φάσμα, από την έκσταση στην καταβαράθρωση.

Θυμάμαι να φεύγω από το σπίτι του ένα πρωινό, ενεργοποιημένος από τον κορφή ως τα νύχια, σαν χριστουγεννιάτικο δέντρο, με τη σκέψη: Φαντάσου να μπορούσε κανείς να αισθάνεται έτσι μόνιμα! Ή ένα βράδυ στο τέλος της σχέσης, μαχαιρωμένος από την αδιαφορία του, να σκέφτομαι: Μα δεν θα 'πρεπε να υπάρχει Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών για τα συναισθήματα; Όπως επίσης δεν ξεχνιέται και η εσωτερική προσταγή που σχηματίστηκε το αμέσως επόμενο λεπτό: *«Δεν θα επιτρέψεις ποτέ ξανά σε κανέναν και για τίποτα, να σε φέρει σ' αυτή τη θέση!»*. Με δυο λόγια, υπήρξε σημαντικός, και κάτι παραπάνω. Ήταν ο τελευταίος που μου έδωσε κίνητρο ν' αφεθώ στη διακινδύνευση που ονομάζουμε έρωτα.

Η αυλαία ήταν ένα δείπνο μαζί, κάπου έναν χρόνο αργότερα, με δική του πρόσκληση, την οποία δέχτηκα με την αναμενόμενη επιφύλαξη. Με ανακούφιση διαπίστωσα ότι δεν είχαμε στ' αλήθεια τόσα να πούμε. Αυτή τη φορά χωρίσαμε ανάλαφρα.

Ο χρόνος είχε δουλέψει ευσυνείδητα για να μας απαλλάξει από κάθε μεταμέλεια. Επομένως, πήγα στον τελευταίο μας αποχαιρετισμό «θεραπευμένος», χωρίς πολλά μπαγκάζια. Με τρυφερότητα, ναι, και περιέργεια για την ανακεφαλαίωση του κόσμου του, όπως είθισται να συμβαίνει στη συγκεκριμένη περίσταση. Το «κηδεία», εξάλλου, προέρχεται από το κήδομαι, δηλαδή φροντίζω, νοιάζομαι, μεριμνώ.

Η μέρα ήταν κρύα και πλιόλουστη και η εκκλησία ασφυκτικά γεμάτη. Καταξιωμένος και αγαπητός, ήταν φανερό το αποτύπωμα που είχε αφήσει στον κοινωνικό κι επαγγελματικό του χώρο. Περιφέροντας το βλέμμα, αναγνώρισα αμυδρά κάποιους από τον κύκλο του – όλοι τώρα ήταν δέκα χρόνια μεγαλύτεροι, επομένως υπήρχε μεγάλο περιθώριο για να αναρωτηθώ αν ήταν όντως εκείνοι που νόμιζα. Σ' ένα απροσδόκητο παιχνίδισμα του μυαλού, αρκετές φορές μού φάνηκε πως είδα ανάμεσά τους και τον παλιό αγαπημένο. Δεν μου έκανε έκπληξη. Κάτι τέτοιο θα έδενε απόλυτα με την αίσθηση του χιούμορ του.

Μίλησαν πολλοί άνθρωποι, παλιοί μαθητές και νυν συνάδελφοι, για την έμπνευση και την καθοδήγηση που άντλησαν από αυτόν, για το πόσο μεταδοτικός ήταν ο έρωτας που έτρεφε για την επιστήμη του. Ποιος είπε ότι οι ακαδημαϊκοί δεν συγκινούνται; Αναφέρθηκαν σε σεμινάρια και ταξίδια και σε αποφάσεις ζωής στις οποίες εκείνος έπαιξε κύριο ρόλο. Τον αποκαλούσαν «δάσκαλο», ομολογώντας ταυτόχρονα πως ήταν ένας όρος που ο ίδιος δεν ενέκρινε. Τον αναγνώρισα σε όλα όσα λέγονταν. Το πόσο πολύ του άρεσε ν' ανοίγει τα μαγικό του μυαλό προς χάριν ενός ακροατηρίου, πόσο παθιασμένα ξεψάχνιζε τις ιστορικές πηγές προκειμένου να προσθέσει στις τρεις διαστάσεις ενός τόπου την τέταρτη διάσταση του χρόνου, πράγμα που άλλαζε το τοπίο διά παντός. Το έκανε κατά κόρον, το έκανε και μαζί μου (βλ. Ταξίδι στη γειτονική Αλβανία), κι αυτή ακριβώς ήταν η προίκα από τη σχέση μαζί του, που ήταν κοινή με τους υπόλοιπους παρευρισκόμενους. Ταυτόχρονα, βέβαια, στο δημόσιο εγκώμιο, δεν υπήρξε νύξη για την ιδιωτική του ζωή. Οι αντιφάσεις του ως ανθρώπου, η δυσκολία με τη φροντίδα του εαυτού και την οικειότητα, όλα αυτά προορίζονταν να μείνουν βαθιά φυλαγμένα στην τσέπη μου. Δικαίως, ίσως.

Μια κομψή ογδοντάχρονη κυρία που έφτασε αργοπορημένη, μου απηύθυνε τον λόγο.
«Κι εσείς βυζαντινολόγος;» με ρώτησε ευγενικά.
«Όχι, παλιός εραστής. Εσείς;»
Ένα αδιόρατο πετάρισμα των βλεφάρων της μου έδωσε να καταλάβω ότι η πληροφορία δεν βρήκε πεδίο προσγείωσης μέσα της.
«Α, εμείς ήμασταν συγχωριανοί, απ' το Καρπενήσι», απάντησε γλυκά και προχώρησε στον επόμενο.

Χάριν της εξοδίου ακολουθίας, μπήκα στην ουρά που περνούσε δίπλα από το κλειστό φέρετρο για ν' αποθέσω πάνω του ένα φευγαλέο χάδι. Ξέροντας, παρ' όλα αυτά, ότι εκείνος δεν ήταν πια εκεί, ότι, πλέον, ήταν μέσα μας κι ανάμεσά μας. Μετά, η διαδρομή μέσα στην πόλη ήταν ήσυχη, είχε μια σιωπή γιορταστική, αν μπορεί να ειπωθεί κάτι τέτοιο. Σαν ο έρωτας και ο θάνατος να είχαν δώσει τα χέρια κι ύστερα να είχαν πάρει ο καθένας τον δρόμο του σφυρίζοντας. A

Μετά, η διαδρομή μέσα στην πόλη ήταν ήσυχη. Σαν ο έρωτας και ο θάνατος να είχαν δώσει τα χέρια κι ύστερα να είχαν πάρει ο καθένας τον δρόμο του.

COFFEE BARS ΩΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ HOTSPOTS

Το «πάμε για έναν καφέ» δεν είναι πια πρόταση για χαλάρωση και φιλικότητα, αλλά ένα κάλεσμα για ανταλλαγή ιδεών, διερεύνηση συνεργασιών και για μελλοντικά σχέδια πάνω από έναν διπλό εσπρέσο

Της **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΤΣΟΛΚΑ**

Μπορεί κάποτε το «πάμε για έναν καφέ» να ήταν μια καθημερινή φράση που αφορούσε μια συνήθεια και φανέρωνε την άνεση χρόνου. Για πολλούς σήμερα η στάση, η διακοπή για καφέ μοιάζει με πολυτέλεια που χάνεται σε meeting, ραντεβού, ώρες στη δουλειά και στις μετακινήσεις. Μα ο καφές —η ζεστασιά, η οικειότητα των χώρων όπου προσφέρεται, η αίσθηση της μικρής ανάπαυλας από κάθε τρέξιμο και ευθύνη— επιστρέφει, και μάλιστα με έναν νέο, σχεδόν στρατηγικό ρόλο στον κόσμο των επιχειρήσεων.

Το «πάμε για έναν καφέ» δεν είναι πια πρόταση για χαλάρωση και φιλικότητα, αλλά ένα κάλεσμα για ανταλλαγή ιδεών, διερεύνηση συνεργασιών και για μελλοντικά σχέδια. Κι όλα αυτά πάνω από έναν διπλό εσπρέσο ή έναν αρωματικό καπουτσίνο. Η σύγχρονη επιχειρηματικότητα έχει αρχίσει να γυρνά την πλάτη της στις μεγάλες αίθουσες συνεδριάσεων και να ανακαλύπτει ξανά τη μαγεία της προσωπικής επαφής σε χώρους που αποπνέουν οικειότητα, χαλαρότητα, ελευθερία και αυθεντικότητα. Τα coffee bars, τα μικρά speciality καφέ σε γειτονιές, τα espresso bars σε πολυσύχναστες περιοχές, τα παραδοσιακά καφενεία, που διατηρούν την αυθεντικότητά τους και προσφέρουν και κάναν ελληνικό στη χόβολη, εξελίσσονται σε ανεπίσημα γραφεία, χώρους pitching, τόπους όπου γεννιούνται δημιουργικές ιδέες.

© ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ: ΠΑΥΛΟΣ ΧΑΜΠΙΔΗΣ

> Ο επιχειρηματικός κόσμος μοιάζει να έχει κουραστεί από τη γυάλινη επαφή της οθόνης και τα διαδοχικά on line meetings, αναζητώντας τη φυσική επικοινωνία

Σύμφωνα με λίγο παλαιότερη έρευνα της Zippia, το 68% των εργαζόμενων εξ αποστάσεως στις ΗΠΑ δηλώνει ότι προτιμά να εργάζεται κάποιες μέρες εκτός σπιτιού, με τα καφέ να είναι η δεύτερη πιο δημοφιλής επιλογή μετά τα co-working spaces. Το 42% των Millennials, που βρίσκονται στο επαγγελματικό αποκορύφωμά τους, και των εργαζομένων της αναδυόμενης Gen Z επαγγελματιών δηλώνουν σε έρευνα της Forbes ότι έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον μία επαγγελματική συνάντηση σε coffee shop τον τελευταίο χρόνο. Η Square βρήκε πως οι παραγγελίες μεμονωμένου καφέ έχουν αυξηθεί κατά 18% σε ώρες που συμπίπτουν με τυπικά επαγγελματικά ραντεβού, μεταξύ 10:00 με 12:00 και 14:00 με 16:00, δείχνοντας αύξηση της χρήσης των coffee bars ως χώρων επαφής και δουλειάς. Ακόμη, πλατφόρμες net working όπως το Meetup.com αναφέρουν αύξηση άνω του 30% σε events που γίνονται σε καφέ, με θεματολογία που αφορά επιχειρηματικότητα, startup culture και mentoring. Ο όρος coffee shop meeting εμφανίζεται με αυξανόμενη συχνότητα σε επαγγελματικές πλατφόρμες όπως το LinkedIn και το X (πρώην Twitter), στοιχείο που δείχνει πως έχει καθιερωθεί στη σύγχρονη επιχειρηματική γλώσσα.

Ο επιχειρηματικός κόσμος μοιάζει να έχει κουραστεί από τη γυάλινη επαφή της οθόνης και τα διαδοχικά on line meetings, αναζητώντας τη φυσική επικοινωνία. Η επαφή με τον συνομιλητή, η γλώσσα του σώματος, ο παλμός της στιγμής δεν αντικαθίστανται από pixels και band width. Στο τραπέζι ενός καφέ, οι λέξεις αποκτούν βαρύτητα όχι μόνο από το περιεχόμενό τους, αλλά κι από τον τρόπο που θα ειπωθούν. Ακόμα και σε επίπεδο branding και σχεδιασμού, πολλές επιχειρήσεις αρχίζουν να ενσωματώνουν στοιχεία από την κουλτούρα των coffee bars στους δικούς τους χώρους. Διαμορφώνουν γωνιές με καναπέδες, πιο άτυπα καθιστικά, δίνουν έμφαση στον καφέ ως στοιχείο φιλοξενίας και συνύπαρξης. Το coffee culture μεταφέρεται έτσι από τον δρόμο στον εταιρικό χώρο, υπογραμμίζοντας πόσο βαθιά έχει ριζώσει στη νέα εργασιακή πραγματικότητα.

Στη γλώσσα των επαγγελματιών, η αναφορά σε coffee shop meetings έχει γίνει κανονικά όρος, τον οποίο όλο και περισσότεροι άνθρωποι χρησιμοποιούν για να περιγράψουν συναντήσεις που είναι παραγωγικές αλλά όχι επίσημες. Είναι η απόδειξη του ότι η επιχειρηματικότητα δεν χρειάζεται αυστηρούς κανόνες, πολύ ύφος και γραφεία με ντιζάιν έπιπλα για ν' ανθήσει και πως τα break throughs περνάνε κι από τον πάγκο ενός καφέ.

Στον μύθο της επιχειρηματικότητας, ο συμβολισμός του γκαράζ είναι ισχυρός ως ένας ταπεινός, ανεπίσημος χώρος, όπου μεγάλες ιδέες γεννιούνται, χωρίς πόρους αλλά με όραμα. Σε γκαράζ, όπου δεν υπάρχει τίποτ' άλλο πέρα από έναν πάγκο και λίγα εργαλεία, γεννήθηκαν μερικές από τις πιο εμβληματικές εταιρείες του κόσμου. Η Apple ξεκίνησε το 1976 στο γκαράζ του Στιβ Τζομπς στο Λος Άλτος της Καλιφόρνιας, με τον Στιβ Βόζνιακ και τον Ρόναλντ Γουέιν να δουλεύουν πάνω στον πρώτο υπολογιστή της Apple. Η Google έκανε τα πρώτα της βήματα το 1998 σε ένα γκαράζ στο Μένλο Παρκ, με τους Λάρι Πέιτζ και Σέρτζεϊ Μπριν να νοικιάζουν τον χώρο από τη Σούζαν Γουοτσίτσκι. Ο Τζεφ Μπέζος ίδρυσε την Amazon σ' ένα γκαράζ στο Μπέλβιου της Ουάσινγκτον, και ο Μπιλ Γκέιτς με τον Πολ Άλεν έβαλαν τα θεμέλια της Microsoft σε ένα ταπεινό γκαράζ, πριν κατακτήσουν τον κόσμο της τεχνολογίας. Ακόμη και η Hewlett-Packard, από τις πρώτες εταιρείες της Σίλικον Βάλεϊ, γεννήθηκε στο γκαράζ των Μπιλ Χιούλετ και Ντέιβιντ Πάκαρντ.

Κάποτε τα γκαράζ ήταν η σκηνή για τις πιο ριζοσπαστικές ιδέες της εποχής. Σήμερα, όλο και περισσότερο, τον ρόλο αυτό φαίνεται να τον αναλαμβάνουν τα coffee bars: χώροι ήπιοι, οικείοι, χαλαροί, ανεπίσημοι. Και συνήθως μια ιδέα και πολλή, καλή συζήτηση αρκούν για να αλλάξουν τα πάντα. A

Look

Επιμέλεια
ΜΑΡΙΑ-ΙΩΑΝΝΑ ΣΙΓΑΛΟΥ

FOREVER NEW
Cocktail φόρεμα ALANNAH €89,49

MINAS DESIGNS
Κολιέ bebe wings €195

MAC COSMETICS
Κραγιόν MACximal Silky Matte Lipstick απόχρ. Everybody's Heroine €27

ADIDAS
Παπούτσια Gazelle Indoor W Bliss Lilac / Core Black

Το μοβ είναι απλώς το ροζ που προσπαθεί να γίνει βυσσινί

-Michael Bastian, Αμερικανός σχεδιαστής μόδας

AYIOS
Μοβ τζάκετ €400

TEZENIS
Σουτιέν Push-Up ενισχυμένο Berlin €20,99 και String Tanga Sauvage Soul €6,99

ESSENCE
Ρουζ Soft Glam Baked Blush απόχρ. 30 €3,29

SOHO-SOHO BOUTIQUE
Τζιν Area Crystal Slit €387,50

GLAMI
Μπλέιζερ Faina «Fashion Look» φούξια €169,96

SWAROVSKI
Βραχιόλι Matrix «Bangle» €500

SWATCH
Ρολόι The Charm of Mom

KURT GEIGER
Τσάντα «Micro Southbank» tote €138

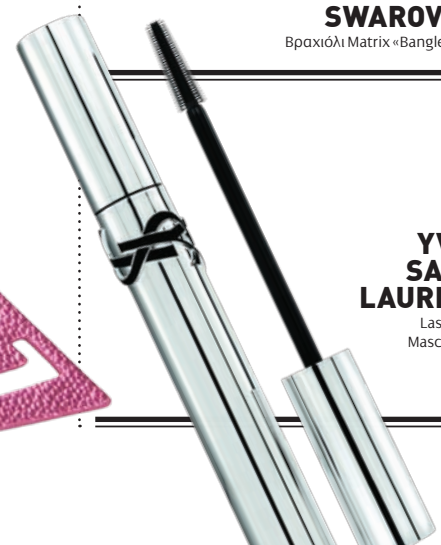

YVES SAINT LAURENT
Lash Latex Mascara €47

ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Μεγάλο αφιέρωμα στον Ραχμάνινοφ στο Φεστιβάλ της Άνοιξης

Ο βιρτουόζος πιανίστας **Ντένις Κοζούχιν** ερμηνεύει όλα τα Κοντσέρτα του συνθέτη σε δύο συναυλίες

Λίγο πριν ολοκληρωθεί το Φεστιβάλ της Άνοιξης στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, το κοινό θα έχει την ευκαιρία να απολαύσει ένα ξεχωριστό αφιέρωμα στον **Σεργκέι Ραχμάνινοφ**. Ο Ρώσος πιανίστας **Ντένις Κοζούχιν** αναλαμβάνει μια απαιτητική πρόκληση: θα ερμηνεύσει σε δύο συναυλίες και τα τέσσερα Κοντσέρτα για πιάνο του μεγάλου συνθέτη. Πρόκειται για έργα με ένταση, λυρισμό και υψηλές τεχνικές απαιτήσεις, που δοκιμάζουν τις αντοχές κάθε σολίστ. Στο πλευρό του, η **Κρατική Ορχήστρα Αθηνών** υπό τη μουσική διεύθυνση του **Κορνήλιου Μιχαηλίδη**, σε μια σύμπραξη που αναμένεται να αναδείξει τη δυναμική και τον λυρισμό των έργων. Την πρώτη βραδιά (31 Μαρτίου) θα παρουσιαστεί το νεανικό και φλογερό Κοντσέρτο αρ. 1 και το εμβληματικό και μελαγχολικό Κοντσέρτο αρ. 2. Η δεύτερη βραδιά (1 Απριλίου) ανοίγει με το δραματικό Κοντσέρτο αρ. 4, ενώ ολοκληρώνεται με το απαιτητικό Κοντσέρτο αρ. 3, σύμβολο υπέρτατης δεξιοτεχνίας και ερμηνευτικής ωριμότητας. Μία ημέρα πριν από την πρώτη συναυλία θα πραγματοποιηθεί ανοιχτή πρόβα για το κοινό, μαζί με δράσεις για μικρούς και μεγάλους. **–Νίκη-Μαρία Κοσκινά**

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, 31 Μαρτίου & 1 Απριλίου

Επιλογές

ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Της **ΝΙΚΗΣ-ΜΑΡΙΑΣ ΚΟΣΚΙΝΑ**

Θέατρο, μουσική, εκθέσεις, προβολές. Πολιτιστικές προτάσεις που μας ιντριγκάρουν αυτό το επταήμερο.

©RENÉ HABERMACHER

«Black Athena, Nikopolis»

❶ Μόδα, τέχνη, ταυτότητα

Η έκθεση *«Είσαι ό,τι φοράς / What you wear is what you are»*, που ταξίδεψε από το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Κρήτης, παρουσιάζει 30 Έλληνες και διεθνείς καλλιτέχνες και σχεδιαστές. Οι επιμελητές **Μαρία Μαραγκού**, **Μαρία Παναγίδου** και **Σταύρος Καβαλλάρης** αναδεικνύουν τη σχέση μόδας και τέχνης, με το ρούχο ως ταυτότητα και πολιτισμικό εργαλείο, ενώ ξεχωρίζει το αφιέρωμα στη Σοφία Κοκοσαλάκη, ενσωματώνοντας ελληνική κληρονομιά και νεωτερισμό.

Μουσείο Μπενάκη, έως 4 Απριλίου

© ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΚΑΚΑΛΑΜΑΝΗΣ

❷ ΧΙΠ ΧΟΠ CON 2026 στην Τεχνόπολη

Σκάει για δεύτερη χρονιά και φέρνει όλο το vibe της σκηνής σε ένα εκρηκτικό διήμερο. Στο ΧΙΠ ΧΟΠ CON 2026, MCs, DJs, breakers, writers και beatmakers πιάνουν χώρο δίπλα σε BMX και parkour φάσεις. Live shows, battles, graffiti walls, workshops και free studio sessions κρατάνε την ενέργεια ψηλά. Από legends της ελληνικής hip hop σκηνής μέχρι τη νέα φουρνιά, όλοι μαζεύονται για δύο μέρες pure κουλτούρας, beats και street δημιουργίας. Εισιτήρια στο Ticketmaster.gr – μπες στο cypher της πόλης και ζήσε. Με την υποστήριξη της *Athens Voice* και του Voice 102.5. *Τεχνόπολη, 14 & 15 Μαρτίου*

❸ Ο Γιάννης Αγγελάκας συνομιλεί με τον Μικρό Πρίγκιπα

Μετά τη *«Νέκυια»*, ο Γιάννης Αγγελάκας επιστρέφει με μια νέα σκηνική εμπειρία, εμπνευσμένη από το βιβλίο *«Ο μικρός πρίγκιπας»* του Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ. Το *«Μπλουζ του Μικρού Πρίγκιπα»* συνδυάζει λόγο, μουσική και τραγούδια σε μια ηλεκτρισμένη παράσταση για την παιδικότητα, τη μνήμη και την αγάπη. Με σκηνοθετική επιμέλεια του Γιώργου Γούση, αλλά και αναφορές στον Παύλο Σιδηρόπουλο, η σκηνή μετατρέπεται σε ένα ποιητικό σύμπαν γεμάτο εικόνες και ήχους. *Στέγη Ιδρύματος Ωνάση, 12 Μαρτίου έως 26 Απριλίου*

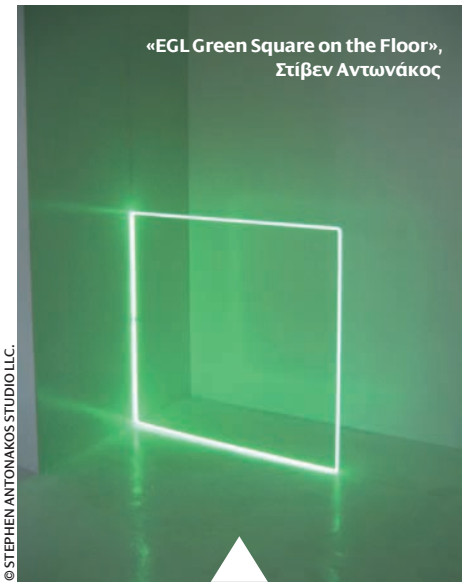

©STEPHEN ANTONAKOS STUDIO LLC.

«EGL Green Square on the Floor», Στίβεν Αντωνάκος

❹ Μεγάλο αφιέρωμα στον Στίβεν Αντωνάκος

Με αφορμή τα 100 χρόνια από τη γέννηση του καλλιτέχνη, διοργανώνεται μια μεγάλη έκθεση προς τιμήν του. Με τίτλο *«Stephen Antonakos: Υστερόγραφα Χρόνου και Χώρου»*, σε επιμέλεια της εκπαιδευτικού, συγγραφέως και επιμελήτριας εκθέσεων **Σαρά Ράισμαν**, η έκθεση αυτή διαπερνά όλη την πορεία του στην τέχνη, την ιδιαίτερη σχέση του με το φως και τη χρήση του neon στα γλυπτά του. Παράλληλα, θέτει τα έργα του σε διάλογο με διαδοχικές γενιές δημιουργών. *Ίδρυμα Θεοχαράκη, 18 Μαρτίου έως 19 Ιουλίου*

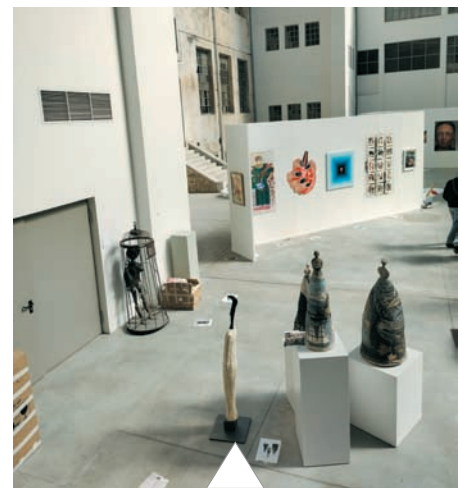

❺ Γυναίκες της δουλειάς και της ζωής

Σε μια πρωτοβουλία του Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών σε συνεργασία με την Ομοσπονδία Γυναικών Ελλάδος, 450 καλλιτέχνες –στην πλειονότητά τους γυναίκες– δημιουργούν πάνω στη θεματική «Γυναίκες της δουλειάς και της ζωής». Με επίκεντρο την έκθεση *«Πίσω από τη βιτρίνα: γυναίκες της δουλειάς και της ζωής»*, πραγματοποιούνται μια σειρά από ομιλίες, περφόρμανς και άλλες πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δράσεις, που έχουν σκοπό να φωτίσουν τη θέση της γυναίκας στον κόσμο, τις ισότητες και τις ανισότητες, τις διεκδικήσεις και τις κατακτήσεις της. Η *Athens Voice* είναι χορηγός επικοινωνίας. *Καπνεργοστάσιο, έως 26 Μαρτίου*

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της A.V., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο **avguide@athensvoice.gr**

© ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΣΚΟΥΤΗΣ

6 Ο Βυσσινόκηπος στο Εθνικό

Το Εθνικό Θέατρο επιστρέφει στον *«Βυσσινόκηπο»*, το τελευταίο έργο του Αντόν Τσέχωφ, 41 χρόνια μετά το τελευταίο του ανέβασμα. Η παράσταση εστιάζει στην ιστορία ενός γερασμένου κτήματος και μιας οικογένειας που αγωνίζεται να κρατήσει τις αυταπάτες και την παιδικότητά της. Η διασκευή και η σκηνοθεσία του **Εκτορα Λυγίζου** ζωντανεύει μέσα σ' ένα πνευτικό και λεκτικό σύμπαν όπου καθημερινές συζητήσεις, εσωτερικοί μονόλογοι και μουσικά στοιχεία δημιουργούν μια βαθιά, πολυδιάστατη θεατρική εμπειρία. *Εθνικό Θέατρο έως 24 Μαΐου*

«Among the cactuses»

7 Στον χώρο των αντιθέσεων

Στη νέα ατομική έκθεση του Μιχάλη Κιούση, *«The spaces in between»*, σε επιμέλεια **Μαρίας Αλμπάνη**, η ανθρώπινη φιγούρα λειτουργεί ως άξονας γύρω από τον οποίο συνυπάρχουν μνήμη, πολιτισμική διαφορετικότητα και ευρωπαϊκή παράδοση με αστικά και φυσικά μοτίβα. Οι συνθέσεις του, σαν παλίμψηστα και flâneur παρατηρήσεις, δημιουργούν έναν πολυπολιτισμικό τόπο ανάμεσα στο προσωπικό και το συλλογικό, το ιστορικό και το φαντασιακό, όπου η ρευστότητα, η σύγκρουση και η νοσταλγία συγκροτούν έναν κόσμο πολύχρωμο και δυναμικό. *Γκαλερί Άλμα, 12 Μαρτίου έως 18 Απριλίου*

© OWEN CONWAY

«Little seascape #3»

8 Υποκρισία, έρωτας και αλήθεια επί σκηνής

Ο *«Μισάνθρωπος»* του Μολιέρου, σε διασκευή **Άρη Ασπρούλη** και **Ιόλης Ανδρεάδη** και σκηνοθεσία της δεύτερης, έρχεται στην Αθήνα, μετά την επιτυχημένη παρουσίασή του στο Θεσσαλικό Θέατρο. Με τον **Γεράσιμο Γενναtά** στον ρόλο του Άλκηστου, η παράσταση αναδεικνύει τη διαχρονική υποκρισία, τον αδιέξοδο έρωτα και την εμμονή στην αλήθεια, μέσα σε μια στοιχειωμένη θεατρική σκηνή με ζωντανούς διαλόγους και ένταση που καθηλώνει το κοινό. *Θέατρο Φιλίπ, από 12 Μαρτίου*

9 Αφιέρωμα σε έναν μεγάλο καλλιτέχνη της ποπ αρτ

Η έκθεση *«Tom Wesselmann: Seascapes, Still Lifes and Nudes»* σηματοδοτεί την πρώτη ατομική παρουσίαση του Αμερικανού καλλιτέχνη στη χώρα. Πρωτοπόρος της pop art, ο **Τομ Γουέσελμαν** επαναπροσδιόρισε το γυμνό και τη νεκρή φύση μέσα από έντονα χρώματα και αναφορές στη μαζική κουλτούρα. Η έκθεση καλύπτει όλη την καλλιτεχνική του πορεία, από τις εμβληματικές σειρές *Great American Nude* έως τις θαλασσογραφίες και τα μεταγενέστερα έργα του. *Gagosian, 17 Μαρτίου έως 30 Μαΐου*

ANiMA
THE ART EXPERIENCE

Ο Σταύρος Δίτσιος δεν ζωγραφίζει τοπία. Και καλά κάνει.

Η νέα έκθεση του **Σταύρου Δίτσιου** στην **ANiMA Gallery**, σε επιμέλεια **Νεκτάριου-Αλφρέδου Γκούβερη**, προχωρά πέρα από το στερεότυπο της «ωραίας φύσης». Η ***«Αθέατη Ύλη»*** δεν ενδιαφέρεται να δείξει τοπία, μόνο να απογυμνώσει την εμπειρία τους.
Ο Δίτσιος δουλεύει με χρωματικές πυκνώσεις και υφές που λειτουργούν ως πεδία έντασης. Δεν υπάρχουν σαφή σχήματα, ούτε αφηγηματικοί άξονες. Η ζωγραφική μοιάζει περισσότερο με ενεργειακή καταγραφή παρά με παράσταση.
Ξεπερνώντας την ασφάλεια της διακοσμητικής ουδετερότητας, ο καλλιτέχνης προχωρά με θάρρος προς μία εσωτερική συνοχή. Η αφαίρεση δημιουργεί τη μαγευτική ενέργεια που προϋποθέτει από τον θεατή χρόνο για την απόλυτη ταύτιση.
Δεν είναι έκθεση για γρήγορο scroll. Είναι για εκείνους που αντέχουν να σταθούν μπροστά σε έναν καμβά και να αισθανθούν την πολυτέλεια της σιωπής. Και αυτό, από μόνο του, είναι μία θέση.
Ο καλλιτέχνης γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη και σπούδασε ζωγραφική στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Φλωρεντίας, στην Ιταλία. Σήμερα ζει και εργάζεται μεταξύ Ελλάδας και Ισπανίας. Η καλλιτεχνική του δραστηριότητα εκτείνεται και στον χώρο των παραστατικών τεχνών, αναλαμβάνοντας τη σκηνογραφία, σκηνοθεσία και συγγραφή σεναρίων, έργων για κλασικό μπαλέτο και θέατρο.

Επιμέλεια έκθεσης **Νεκτάριος - Αλφρέδος Γκούβερης**
Ημερομηνίες **14-31 Μαρτίου 2026**

Εγκαίνια **Σάββατο 14 Μαρτίου**

ANiMA Gallery | Αγ. Ιωάννου 10, Γλυφάδα
animaartgallery.com | IG: Anima_Art_Gallery

AV publi

Επιμέλεια: ΝΕΝΕΛΑ ΓΕΩΡΓΕΛΕ

Πότε η σαλάτα είναι λάθος;

Όταν μασάς πέντε μέρες για να τη φας κι όταν έχει τυρί εκεί που δεν πρέπει

Της ΜΑΝΙΝΑΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Πρόσφατα, παράγγειλα κάπου μια σαλάτα, από αυτές τις κομπλικέ, που ποτέ δεν τις φτιάχνεις στο σπίτι γιατί (1) δεν έχεις τα υλικά και (2) γιατί τρως πατατάκια. Η κομπλικέ σαλάτα συνήθως έχει ένα ωραίο, σέξι όνομα, σερβίρεται σε μπολ-σαλατιέρα, έχει ανεξιχνίαστο ντρέσινγκ και τιμή από 8-10 ευρώ, ως... πάρα πολλά, αφήστε το – εξαρτάται από το μαγαζί. Ή και από τα συστατικά της σαλάτας: η βάση είναι πρασινάδα, τσέτουλο δηλαδή, είτε είναι λάχανο είτε μαρούλι, ρόκα ή ανακατεμένα πράσινα λαχανικά. Τα επιπλέον μπορεί να είναι σκληρά ή μαλακά τυριά, μανιτάρια, σολομός, κάποιο αλλαντικό, κάποιο θαλασσινό (π.χ. γαρίδα), κοτόπουλο, κρουτόν, μπέικον, καλαμπόκι, κινόα, ντοματίνια, καρότο, βραστά λαχανικά, κους κους, πλιγούρι, παξιμάδι κι ό,τι άλλο του κατέβει του σεφ.

Η κομπλικέ σαλάτα είχε κάτι τεράστια μαρουλόφυλλα στον πάτο, από αυτά που τα πετάς όταν καθαρίζεις μαρούλι ή τα ταΐζεις στην κατσικούλα σου, επειδή είναι σκληρά. Εκτός που ήταν σκληρά, δεν τα είχε κόψει κανείς, άρα έκοβα και μασουλούσα σκληρά μαρουλόφυλλα πολλή ώρα, μην έχοντας και κατσίκα πρόχειρη. Τα επιπλέον της σαλάτας ήταν καλαμπόκι, μια λεπτή φετούλα σολομό καπνιστό κι ένα σκληρό τυρί... που, σόρι, το τυρί, ειδικά το σκληρό και κίτρινο, δεν ταιριάζει καθόλου με τον σολομό.
Σε σαλάτα με σολομό θέλεις καταρχήν κάμποσο σολομό, οκέι με το καλαμπόκι, δεν θα το κάνεις ζήτημα, αλλά θέλει κάτι ακόμα που, επειδή δεν είσαι σεφ παρά πελάτης, δεν το σκέφτεσαι άμεσα – σίγουρα όμως δεν είναι τυρί και μάλιστα κίτρινο. Το κίτρινο τριμμένο τυρί έρχεται καπάκι σε ΟΛΕΣ τις σαλάτες στη Βουλγαρία και σε κάμποσες Βαλκανικές χώρες: πασπαλίζεται γενναιόδωρα στο μαρούλι, στο λάχανο, στο καρότο-λάχανο και σε οποιοδήποτε σαλατικό παραγγέλνεις σε εστιατόριο.

Για κάποιον λόγο το βαλκανικό τυρί έχει περάσει, τριμμένο και κίτρινο, στις σαλάτες στην Ελλάδα. Η πρόσφατη, με τα σκληρά φύλλα και τον φτωχό σολομάκο, είχε 12 ευρώ. Με 12 ευρώ θα είχα φάει δυο τυρόπιτες και πολλά, πολλά πατατάκια... αλλά, διαλέγοντας την «πιο υγιεινή» επιλογή, κατέληξα στη μικρή πικρή απογοήτευση της σκληροτράχηλης και τυροστολισμένης σαλάτας.

Beetroot 56
Η Κυψέλη μόλις απέκτησε (και) μπαρ-μπακάλικο!

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΒΝΑΤΣΙΟΥ

Η γειτονιά το έβλεπε μέρες να ετοιμάζεται. Έβαζε στοιχήματα για το τι μπορεί να είναι. Microbakery; Ακόμα ένα καφέ; Εστιατόριο; Μήπως ρουχάδικο; Αλλά όχι. Το Beetroot 56 μας εξέπληξε όλους... Όταν επιτέλους άνοιξε, ήταν αυτό που κανείς μας δεν περίμενε να γίνει: ένα μπαρ-μπακάλικο στο χρώμα του παντζαριού!

«Εισβάλλω» ένα βράδυ (από τα πρώτα του) με βροχή καταρρακτώδη. Παίζει υπέροχη μουσική, έχει χαμηλό φωτισμό και τα τραπέζια του φαίνεται να έχουν γίνει ήδη προορισμός στη Δροσοπούλου. Παρατηρώ το υπέροχο design (τον σχεδιασμό του χώρου ανέλαβαν οι αρχιτέκτονες Λάμπρος Θερμός και Νάνσυ Αγγέλη από το Second Room Studio), χαζεύω τα ράφια με τα προϊόντα από όλη την Ελλάδα, ύστερα πέφτω πάνω στο χαμόγελο της Στέλλας.

Στέλλα Ποζαπαλίδου, η οραματίστρια ιδιοκτήτρια και ψυχή του Beetroot. Να τι μου λέει: *«Η αρχική ιδέα ήταν να γίνει ένα μπακάλικο, να το φτιάξουμε με φίλους (η Αφροδίτη, η Χρυσούλα, ο Θύμιος, ο Δημήτρης, τα παιδιά από το Καταλαχού με βοήθησαν πάρα πολύ!) και κάπως έτσι, αρχίσαμε να το ετοιμάζουμε. Τα προϊόντα που φέρνουμε είναι όλα μικρών παραγωγών από οικοτεχνίες ανά την Ελλάδα. Από τη Σύρο, τη Χίο, τα Κύθηρα, την Κρήτη, τη Βέροια. Και είμαστε σε συνεχή αναζήτηση για να φέρουμε κι άλλα προϊόντα, προϊόντα που πρώτα απ' όλα αρέσουν σε εμάς (π.χ. θέλω ο χαλβάς μου να μην έχει φοινικέλαιο). Θέλω να έχουν μια γκουρμεδιάρικη ποιότητα, χωρίς να έχουν γκουρμεδιάρικη τιμή. Μετά σκεφτήκαμε ότι όλα αυτά θα θέλαμε να τα δοκιμάζει ο κόσμος επιτόπου, οπότε προσθέσαμε ελληνικά κρασιά, αποστάγματα και λίγα, πολύ λίγα, cocktails, όπως και spritzάκια, που αγαπάμε εμείς. Και κάπως έτσι μας προέκυψε το μπαρ-μπακάλικο!»*.

Στον κατάλογο βλέπω κρασιά σε καλές τιμές (που στην πλειοψηφία τους προσφέρονται και σε ποτήρι), ωραίες μπίρες, αρκετά spritz και ποτά. Η sommelier Μαρία Κατσαμάγκου έχει επιλέξει τα κρασιά, ενώ τον υπόλοιπο κατάλογο έχει επιμεληθεί ο Άγγελος Μάστορας. Σύντομα θα εμπλουτιστεί και με μικρά πιατάκια, με τα προϊόντα που πωλούνται στο μπαρκάλικο. Ιδανικά, έρχεσαι μετά τη δουλειά, πίνεις το κρασί σου, τσιμπάς κάτι, και φεύγεις και με μια λιχουδιά για το σπίτι. Τέλειο; Ναι! Αλλά τι λιχουδιά μπορεί να είναι αυτή; Ορίστε μερικά ωραία προϊόντα που ξεχωρίζουν μέχρι στιγμής: μια άκρως ενδιαφέρουσα vinaigrette με πορτοκάλι από τη Faux Paradis (μια ΚοινΣΕπ από την Κρήτη), εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο και πετιμέζι από τις καλλιέργειες Δρίτσα, καφές με μαστίχα από τη Χίο, μπάρες από τους Brothers, λουκούμια Σύρου με ολόκληρο αμύγδαλο, βιολογικό μέλι, αλλά και... κάλτσες, που γράφουν πάνω «Κρασάρα», από το γνωστό brand Oinoverse.
Λέει και πάλι η Στέλλα: *«Ο στόχος είναι κάθε τόσο η βιτρίνα να αδειάζει και να εκθέτουμε πράγματα που αφορούν έναν παραγωγό, έναν οινοποιό ή έναν καλλιτέχνη. Να γίνει έτσι ένα στέκι προβολής πραγμάτων, να πίνουμε το ποτό μας και να χαζεύουμε (όχι το κινητό μας απαραίτητα) ή να ακούμε κάποιον να μιλάει – και όλα αυτά σε 25 τ.μ.! Πράγματα που αφορούν μια μικρή ομάδα ανθρώπων οι οποίοι θέλουν να πιουν το κρασί ή το ποτό τους δοκιμάζοντας κάτι. Θέλουμε αυτό το σκεπαστό πεζοδρόμιο να ζωντανέψει!»*.

Δροσοπούλου 56-58, Κυψέλη, Ωράριο λειτουργίας: Τρίτη έως Κυριακή 17.00-01.00 (σύντομα και από πιο νωρίς)
Δευτέρα κλειστά, Insta beetroot_ath

Της **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΣ ΒΟΥΛΓΑΡΕΛΗ**

Zohós – Electra Palace

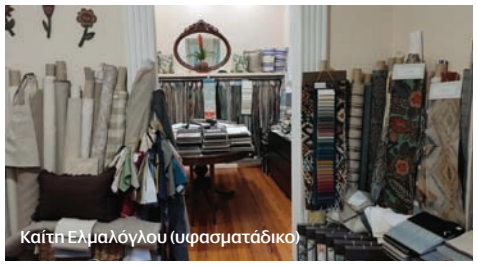
Καίτη Ελμαλόγλου (υφασματάδικο)

Zohós – Electra Palace

Orlik Gallery

11 Λόγοι για να βγεις στη Ναυάρχου Νικοδήμου

Η οδός Ναυάρχου Νικοδήμου ίσως σου είναι παντελώς άγνωστη. Ωστόσο, το μικρό στενάκι, με τη μεγάλη ιστορία και τα νεοκλασικά στη γειτονιά της Πλάκας, φαίνεται πως τελευταία έχει μετατραπεί σε μια από τις πιο hot πιάτσες της πόλης, με πολλά εστιατόρια, μπαράκια, ξενοδοχεία, γκαλερί, καθώς και ένα εμβληματικό υφασματάδικο. Εκεί χτυπά η καρδιά της πόλης από νωρίς το πρωί μέχρι αργά το βράδυ.

Ανοιχτή Τέχνη
Φιλελλήνων & Ναυάρχου Νικοδήμου 2

Thirio
Ναυάρχου Νικοδήμου 2

Okio
Νίκης 33 & Ναυάρχου Νικοδήμου 3

Drunky Goat
Ναυάρχου Νικοδήμου 5

Warehouse Co2
Υπερίδου 1 & Ναυάρχου Νικοδήμου

Zohós – Electra Palace
Ναυάρχου Νικοδήμου 18–20

Orlik Gallery
Ναυάρχου Νικοδήμου 27

Yanni Gallery
Βουλής 44 Α & Ναυάρχου Νικοδήμου

Καίτη Ελμαλόγλου
Βουλής 46 & Ναυάρχου Νικοδήμου

Σχολή Χιλλ
Θουκυδίδου 9 & Ναυάρχου Νικοδήμου

New Hotel – New Lobby Lounge / Art Lounge Rooftop
Φιλελλήνων 16 & Ναυάρχου Νικοδήμου 1

Στάση για φαγητό

Zohós
Στο μοντέρνο εστιατόριο του Electra Palace, που κρύβεται σε έναν ολάνθιστο κήπο, θα απολαύσεις ελληνικούς παραδοσιακούς μεζέδες with a twist και θα τους μοιραστείς με την παρέα σου. Δοκίμασε την προβατίνα Κιμώλου και την κουνελόπιτα.

Okio
Σε αυτό το μίνιμαλ στέκι, με παρουσία στον Οδηγό Michelin, θα απολαύσεις δημιουργική fusion κουζίνα από τη Μεσόγειο, με ασιατικές επιρροές. Ξεχωρίζουν η παλαμίδα, οι φακές Beluga, το ραβιόλι με τον ιβηρικό χοίρο και ο μπακαλιάρος.

Thirio
Η ομάδα του Striggla έ-νωσε τις δυνάμεις της με τον σεφ Θωμά Μάτσα και μαζί δημιούργησαν έναν μικροσκοπικό, κομψό χώρο, που σερβίρει λαχταριστά πιάτα με μοντέρνες πινελιές. Must try ο viral ντολμάς και το cinnamon roll με κόκορα, σάλτσα παστιτσάδας και κρέμα μετσοβόνε.

Θα πιούμε κάτι

Drunky Goat
Ένα concept store αφιερωμένο στον κόσμο του κρασιού, το οποίο συνοδεύεται από το απαραίτητο τσίμπι-τσίμπι και αποτελεί το απόλυτο παρεΐστικο στέκι.

Warehouse CO2
Το «αδελφάκι» του Warehouse των Εξαρχείων είναι αφιερωμένο στον κόσμο της σαμπάνιας και των αφρωδών οίνων, που συνοδεύονται από λαχταριστά bites τα οποία ταιριάζουν τέλεια με τις φυσαλίδες.

New Lobby Lounge - Art Lounge Rooftop
Πρόκειται για τα δύο μπαρ του New Hotel, ένα ισόγειο lounge και μια ήσυχη ταράτσα, ιδανικά για κοκτέιλ αλλά και για φαγητό, με το κομψό, πολυτελές design σε πρώτο πλάνο.

Ώρα για λίγη τέχνη

Orlik Gallery
Η Orlik Gallery λειτουργεί ως ένα ανοιχτό παράθυρο δημιουργίας, συνδυάζοντας την ατμόσφαιρα της παλιάς πόλης με τη δυναμική της σύγχρονης καλλιτεχνικής έκφρασης.

Yanni Gallery
Η Yanni Gallery άνοιξε στα τέλη της δεκαετίας του '80 και έκτοτε λειτουργεί ως προέκταση του καλλιτεχνικού εργαστηρίου του γλύπτη Γιάννη Σουβατζόγλου. (Η Neuron Gallery, επίσης του Γιάννη Σουβατζόγλου, είναι ένας νέος εκθεσιακός χώρος σύγχρονης τέχνης, που φιλοξενεί ατομικές και ομαδικές εκθέσεις Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών.)

Ανοιχτή Τέχνη
Πρόκειται για ένα κέντρο όπου μπορείς να παρακολουθήσεις σεμινάρια τέχνης και πολιτισμού, τόσο διά ζώσης όσο και εξ αποστάσεως, από καταξιωμένους εισηγητές.

Σχολή Χιλλ
Αυτό το τριώροφο διατηρητέο κτίριο σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Γεώργιο Διαμαντόπουλο τη δεκαετία του 1930 και αποτελεί τμήμα του σχολικού συγκροτήματος της Σχολής Χιλλ, που ιδρύθηκε το 1831 από τον Αμερικανό ιεραπόστολο Τζον Χιλλ και τη γυναίκα του Φάνι Φράνσις Μάλιγκαν.

Από πού πήρε το όνομά της η οδός Ναυάρχου Νικοδήμου

Η ΟΔΟΣ ΠΗΡΕ Τ' ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΤΟ 1884 ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΝΙΚΟΔΗΜΟ, ΓΝΩΣΤΟ ΩΣ ΝΑΥΑΡΧΟ ΝΙΚΟΔΗΜΟ, ΕΝΑΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΥΣ ΠΥΡΠΟΛΗΤΕΣ ΤΟΥ 1821. ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΑΓΩΝΑ, ΕΖΗΣΕ ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΤΕΝΟ ΣΤΗΝ ΠΛΑΚΑ.

Ναυάρχου Νικοδήμου **Stories**

ΚΑΙΤΗ ΕΛΜΑΛΟΓΛΟΥ

Το υφασματάδικο της Νικοδήμου

Η κόρη του Ιορδάνη Ελμαλόγλου, που διατηρούσε ένα εμβληματικό μαγαζί υφασμάτων με τα αδέλφια του, δημιούργησε τον δικό της χώρο, με τη βοήθεια του γιου της, σ' ένα διατηρητέο νεοκλασικό.
Το δικό της «υφασματάδικο» διαθέτει μια συλλογή από υφάσματα, τραπεζομάντηλα, ταπετσαρίες και κουρτίνες. Υποδέχεται τους πελάτες χαμογελαστή, τους κερνά καφέ ή τσάι, συνοδεία μπισκότων, ενώ εκείνοι κάθονται στις πολυθρόνες και τους δίνει συμβουλές διακόσμησης.

Η Ναυάρχου Νικοδήμου έχει αλλάξει πολύ τα τελευταία χρόνια. Δεν είναι πέρασμα, όπως οι άλλοι δρόμοι της Πλάκας παρακάτω. Κι όμως, τελευταία έχει πάρει ζωή με τα πολλά μαγαζιά που έχουν ανοίξει.

10 διαφορετικές Street Food αθηναϊκές λιχουδιές

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΒΝΑΤΣΙΟΥ

Τέλειο το σουβλάκι, φανταστική η τυρόπιτα, καλό το κουλούρι, αλλά πού και πού θέλεις και κάτι διαφορετικό. Ένα bagel για πρωινό ή ένα ιταλικό αραντσίνο για την απογευματινή λιγούρα. Μια πίτα φτιαγμένη από γιούφκα, μια πίτσα τηγανητή (υπάρχει), ένα Tuna Melt με τυρί που λιώνει και λιώνεις κι εσύ μαζί του. Σε όλες αυτές τις επιθυμίες η Αθήνα απαντά με street food, νόστιμο και διαφορετικό.

BOTH

Στο Peccati Di Gola για τηγανητή πίτσα κι άλλες αμαρτίες

Αφράτη ζύμη, κλείνει στα δύο και κρύβει στο εσωτερικό της του κόσμου τις λαχταριστές αμαρτίες: Spianata, ρικότα, μοτσαρέλα και σάλτσα ντομάτας. Σιγομαγειρεμένο μοσχαράκι με κρεμμύδι, μοτσαρέλα και παρμεζάνα. Ακόμη και ναπολιτάνικα κεφτεδάκια με σάλτσα ντομάτας, μοτσαρέλα και ρικότα! Στη συνέχεια, αυτό το μικρό αριστούργημα... τηγανίζεται! Μάλιστα τηγανίζεται! Κι αυτή είναι η περιβόητη pizza fritta του Peccati Di Gola (ναι, τούτο εδώ είναι το αδερφάκι του αγαπημένου ιταλικού ristorante της Γλυφάδας), που εδώ και λίγους μήνες νοστιμεύει με αυθεντικό ιταλικό street food τους Αμπελόκηπους. Μαζί με την τηγανητή πίτσα πάρε και τα τηγανητά gnocchi (κι αυτά σε διάφορες γεύσεις) – τρώγονται σαν τηγανητές πατάτες και είναι το ίδιο εθιστικά! ***Πλ. Αγίου Δημητρίου 2, Αμπελόκηποι, 2106468765***

HOLY COW

Στο Nosh για σάντουιτς με αστακό και Tuna Melt

Το Nosh είναι πιθανότατα το πιο φίνο σαντουιτσάδικο που έχεις δει/γευτεί ποτέ. Τελείως νεοϋορκέζικο, με μια φράση του μεγάλου Άντονι Μπουρντέν σε περίοπτη θέση να συντροφεύει τις μπουκιές σου. Μεγάλη σπεσιαλιτέ εδώ; Το σάντουιτς με αστακό σε δύο εκδοχές: με μαγιονέζα, λάιμ και chive ή με σος hollandaise και chives – μπορείς να προσθέσεις και χαβιάρι. Δεν θες αστακό; Το Nosh έχει πολλά λαχταριστά σάντουιτς ακόμα – δικό μου αγαπημένο το κλασικό κι ανυπέρβλητο Tuna Melt. ***Καψάλη 5, Κολωνάκι, 2107228281***

FOCACCERIA NAPUL'E

Στη Focacceria Napul'e για το πιο τραγανό arancino

Εντάξει. Προφανώς και στη focacceria του (Ιταλού) Francesco Granata πας πρώτα απ' όλα για τη χειροποίητη focaccia του. Αλλά αν θες κάτι πιο μικρό, μια νόστιμη μπουκίτσα να σε συνοδεύσει στις βόλτες σου, έλα για το πιο τραγανό, στρογγυλό, χρυσαφένιο και νόστιμο arancino. Βγαίνει σε πολλές γεύσεις, εγώ πάντα παίρνω την Carbonara. ***Ανάργυρου Πετράκη 30, Σύνταγμα, 2103316161***

Στο La Jacka για μακαρονάδα μέσα σε... σάντουιτς

Ο Μιχάλης Ματζουράνης, η σατανική διάνοια πίσω από τα Jackaroo και το Krispy, πριν λίγο καιρό άνοιξε και το La Jacka. Εδώ ζυμαρικά ανακατεύονται μέσα σε κεφάλια

PECCATI DI GOLA

BAKEL

ΠΕΝΤΑΝΟΣΤΙΜΕΣ

NOSH

BLACK SALAMI

παρμεζάνας, ψωμιά γεμίζονται με τα υλικά των ονείρων σου και το κλασικό τιραμισού κυκλοφορεί στην έξτρα-έξτρα έκδοση (με Nutella, αλλά και με φιστίκι). Σε λίγο καιρό ετοιμάζεται και κάτι τελείως κολασμένο: μισή φρατζόλα ψωμί που γεμίζεται με μια… ολόκληρη μακαρονάδα. ***Καραϊσκου 117, Πειραιάς, 6957505352***

Στις Πεντανόστιμες για ελληνικό street food

Πίτες με γιούφκα (το φημισμένο τραγανό, πολίτικο φύλλο), πληθωρικές τάρτες και ζεστές φοκάτσιας – όλες τους γεμίζουν με ό,τι πιο εκλεκτό σε τυρί κι αλλαντικό, μια που πίσω από τις Πεντανόστιμες βρίσκεται ο Φάνης Θεοδωρόπουλος (Αραπιάν, Τα Καραμανλίδικα του Φάνη). Διαλέγεις ανάμεσα σε τυρόπιτα, κοτόπιτα, σπανακόπιτα, παστουρμαδόπιτα, κιμαδόπιτα και ζαμπανοτυρόπιτα (όλες με ΠΟΠ προϊόντα), φτιάχνεις τη δική σου φοκάτσια επιλέγοντας καλούδια από το ψυγείο (μιλάμε για τυριά κι αλλαντικά από κάθε γωνιά της Ελλάδας), στο τέλος φεύγεις μαζί με τάρτες σε τρεις εκδοχές (μελιτζάνα, ντομάτα, πατάτα και λουκάνικο, με σπανάκι, απάκι και μανιτάρια, και με πατάτα, τυρί και μυρωδικά). Να ένα διαφορετικό (κι ελληνικό!) street food! ***Αθηνάς 25, Μοναστηράκι, 2103248431***

Στο Bakel για νεοϋορκέζικα bagels

Bagels όπως στο New York, αλλά στη… Δραγατσανίου. Γίνονται εδώ με αυθεντική νεοϋορκέζικη συνταγή, γεμίζουν με ελληνικά προϊόντα, είναι εξόχως χορταστικά και ό,τι πρέπει για να σε συντροφεύσουν στη βόλτα σου. Δεν ξέρεις τι να πρωτοδιαλέξεις; Άρχισε από το bagel με ψητή γαλοπούλα και αβοκάντο, είναι το πιο δημοφιλές. ***Δραγατσανίου 8, Πλατεία Αγίων Θεοδώρων, 2160703407***

Στο Black Salami για το απόλυτο sandwich

«Και τι διαφορετικό έχει ένα σάντουιτς, δηλαδή;» θα μου πείτε και δίκιο δεν θα έχετε! Στο microbakery των Εξαρχείων η φοκάτσια που δημιουργεί αυτά τα λαχταριστά σάντουιτς γεννιέται εδώ, από την αρχή κάθε μέρα, και δεν μοιάζει με άλλη. Τα σάντουιτς γεμίζονται γενναιόδωρα με εκλεκτά υλικά σε ακαταμάχητους συνδυασμούς και γίνονται ο καλύτερος σύντροφος στη βόλτα. Μόνο να προλάβετε, γιατί εξαφανίζονται γρήγορα. ***Ζωοδόχου Πηγής 71, Εξάρχεια, 2114187956***

Στο Begg for Egg για τα άπαντα του αυγού

Αφράτο και βουτυρένιο ψωμάκι brioche, ψημένο τόσο όσο ώστε να παραμένει συννεφένιο. Κλείνει ανάμεσα στις φέτες του το αυγό σε κάθε δυνατή εκδοχή: τηγανητό, βραστό, scrambled. Οι συνταγές του είναι πολύ νόστιμες, ενώ, αν δεν θέλεις αφράτο ψωμάκι brioche (μα γιατί, τι σου συμβαίνει;), υπάρχουν και ομελέτες μέσα σε βαζάκια για να τις τσιμπολογάς ενώ περπατάς. Ουάου! ***Λεωφ. Πεντέλης 34-36, Χαλάνδρι, 2112678592***

Στο Both για burger με πάπια

Εσείς έχετε ξαναφάει burger με πάπια; Εγώ πάντως όχι. Στο Both Burger & Buns στον πεζόδρομο της Ρόμβης, φτιάχνουν το Fat Duck Burger, δηλαδή μπεργκεράκι με φιλέτο πάπιας, chipotle mayo, crispy onions και πίκλα. Γίνεται ανάρπαστο! ***Ρόμβης 18, 2103246017***

Στο Holy Cow για burger με μοσχαρίσιο ταρτάρ

Άνοιξε τον Δεκέμβριο και έκανε χαμό μεγάλο με τα αψεγάδιαστα και λαχταριστά smashed burgers του. Στον πλούσιο κατάλογο θα βρεις όλα τα κλασικά κι αγαπημένα, αλλά, αν θες κάτι διαφορετικό, πάρε το beef tartare: μοσχαρίσιο ταρτάρ, sriracha mayo, τηγανητό κρεμμύδι και σχοινόπρασο, γιατί ποιος είπε ότι τα εστιατοριακά πιάτα δεν ταιριάζουν με το burger; ***Πατριάρχου Ιωακείμ 46, Κολωνάκι*** A

Σινεμά

* ΑΔΙΑΦΟΡΗ ** ΜΕΤΡΙΑ *** ΚΑΛΗ **** ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ ***** ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ

☛ «Αμαρτωλοί» vs «Μία μάχη μετά την άλλη»

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΪΜΑΚΗ**

critic's CHOICE

Οδός Μάλαγα
(CALLE MNLAGA)***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Μαριάμ Τουζανί ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Κάρμεν Μάουρα, Μάρτα Ετούρα, Αχμέντ Μπουλάν

Η ηλικιωμένη κήρα Μαρία Άνχελες είναι μια Ισπανίδα που ζει μόνη αλλά ευτυχισμένη στην Ταγγέρη. Στο σπίτι που έζησε τα τελευταία σαράντα χρόνια της ζωής της υπάρχουν όλα εκείνα που την κάνουν να νιώθει ευλογημένη για όσα έζησε. Όμως ο ξαφνικός ερχομός της μοναχοκόρης της, Κλάρα, συμπίπτει με όχι και τόσο χαρμόσυνες ειδήσεις. Η πιεσμένη Κλάρα, μητέρα δύο μικρών παιδιών, που ζει και εργάζεται στη Μαδρίτη, βιώνει ένα άσχημο διαζύγιο και χρειάζεται επειγόντως χρήματα. Έκπληκτη η Μαρία Άνχελες ακούει την κόρη της να της ανακοινώνει ότι θα πουλήσει το διαμέρισμα στην Ταγγέρη και θα την πάρει μαζί της στη Μαδρίτη.

Η Μαριάμ Τουζανί έγινε «με τη μία» αγαπημένη των Ελλήνων σινεφίλ όταν ένα *«Μπλε καφτάνι»* πριν από λίγα χρόνια έφερε εξωτικά χρώματα και μυρωδικά από το Μαρόκο στις αίθουσές μας. Η *«Οδός Μάλαγα»* παρά τον παραπλανητικό τίτλο, δεν αλλάζει έδρα, παραμένει σε μαροκινά εδάφη. Ο τίτλος αναφέρεται στον δρόμο της γειτονιάς της Ταγγέρης όπου ζει η Μαρία Άνχελες και όπου τους γνωρίζει όλους με τα μικρά τους ονόματα. Όπως μας αναφέρει το εισαγωγικό μήνυμα, η Ταγγέρη, που βρίσκεται ελάχιστα χιλιόμετρα μακριά από την Ισπανία, *«ήταν για καιρό τόπος μετανάστευσης. Σε συνδυασμό με τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της αλλά και το γεγονός ότι ήταν για χρόνια ισπανικό προτεκτοράτο, μετατράπηκε σε χωνευτήρι πολιτισμών»*. Μάλιστα, όπως σημειώνεται στο ίδιο μήνυμα, λόγω Φράνκο, στη δεκαετία του '30 δημιουργήθηκε στην Ταγγέρη μια ισχυρή ισπανική κοινότητα. Με τα χρόνια κάποιοι έφυγαν, αλλά αρκετοί ήταν εκείνοι που έμειναν, όπως η ηρωίδα, που δέθηκε βαθιά με την πόλη. Στο φιλμ της Τουζανί το δέσιμο της ηρωίδας με τη γειτονιά της είναι αδιαπραγμάτευτο. Γι' αυτό και δεν μπορεί να χωνέψει τα λόγια της κόρης της (*«αυτό το κάποτε γλυκό και χαρούμενο κοριτσάκι τώρα μοιάζει με πικρόχολη και στεγνή ξένη»*), όπως αναφέρει στην εξομολόγησή της στην καλόγρια φίλη της. Η ιστορία της *«Οδού Μάλαγα»* είναι βγαλμένη από την πραγματική ζωή. Είναι ένα σκληρό μάθημα για τις οικογενειακές σχέσεις που διαλύονται όταν στο ζύγι μπαίνουν ο εγωισμός και τα χρήματα. Η σκηνοθέτρια, όπως είχε φανεί και στο *«Μπλε καφτάνι»*, απεχθάνεται τις υπερβολές και τα ψευτοδιλήμματα. Η νέα της ταινία είναι και πάλι ανθρωποκεντρική και διανθισμένη από έναν συναισθηματισμό πλούτο που όχι μόνο οδηγεί τους καταπιεσμένους ήρωες προς την ελευθερία, αλλά ταυτόχρονα τους δίνει το σύνθημα για να προχωρήσουν στις καινούργιες προκλήσεις παρά το προχωρημένο της ηλικίας τους.

ΕΠΙΣΗΣ

▶▶▶ Ο **Τζουντ Λο** ως Βλαντιμίρ Πούτιν δεν είναι και τόσο πειστικός στον φλύαρο και σχηματικό *«Μάγο του Κρεμλίνου» (**)* του **Ολιβιέ Ασαγιάς**, που υπογράφει στα 70 του το πρώτο αγγλόφωνο φιλμ της καριέρας του. ▶▶▶ Η *«Διαθήκη της Αν Λι» (*)* της **Μόνα Φάστβολντ** παρουσιάζει με όρους μιούζικαλ την πραγματική ιστορία της Αγγλίδας Αν Λι, ιδρύτριας μιας θρησκευτικής αίρεσης στο Μάντσεστερ του 1770. Στον πρωταγωνιστικό ρόλο η **Αμάντα Σέιφριντ**. ▶▶▶ Το *«Σμαράγδα – I Got Thick Skin and I Can't Jump» (-)* είναι η πρώτη μεγάλου μήκους ταινία του **Αιμίλιου Αβραάμ**. ▶▶▶ Στο animation *«Μυστικός πράκτορας Μπέρνι: Αποστολή στον Άρη» (-)* ο αρκούδος ήρωας τρυπώνει λαθραία σε μια διαστημική αποστολή στον Άρη.

JUST THE FACTS

Οδός Μάλαγα ***
Η νέα δημιουργία της Μαροκινής Μαριάμ Τουζανί

Η μικρή Αμελί ***
Το μυστήριο της λευκής σοκολάτας

Good Luck, Have Fun, Don't Die **
Άνθρωποι εναντίον Τεχνητής Νοημοσύνης

Οι δοκιμάστριες ***
Στο στόμα του λύκου

Ο μάγος του Κρεμλίνου **
Η μετασοβιετική πραγματικότητα του Πούτιν

Η διαθήκη της Αν Λι *
Θρησκευτικός μιούζικαλ παροξυσμός

Σμαράγδα – I Got Thick Skin and I Can't Jump –
Αλλάζοντας ζωή στα 46

Μυστικός πράκτορας Μπέρνι: Αποστολή στον Άρη –
Προσοχή στους μετεωρίτες

«Η ΦΑΣΙΣΤΟΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΕΧΕΙ ΑΛΛΟΙΩΣΕΙ ΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ» (GOOD LUCK, HAVE FUN, DON'T DIE)

Η μικρή Αμελί (AMLIE ET LA METAPHYSIQUE DES TUBES) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Μαϊλίς Βαλάντ, Λιάν-Σο Χαν ΜΕ ΤΙΣ ΦΩΝΕΣ ΤΩΝ: Έλενας Δελακούρα, Νικολέτας Κουνενιδάκη, Εβελίνας Αραπίδη, Βασίλη Παπαστάθη, Χριστίνας Παπαδοπούλου, Ζωής Κατσάτου, Ουράνιας Φουρλάνου, Έφης Μουγκαράκη, Ευθύμιου Τόρη

Η βελγικής καταγωγής Αμελί γεννιέται στο Τόκιο. Στα πρώτα δυόμισι χρόνια της ζωής της δεν έχει καμία επαφή με το περιβάλλον (ο γιατρός ενημερώνει τους γονείς ότι το *«μωρό τους είναι φυτό»*), αλλά, χάρη στις ευεργετικές ιδιότητες της λευκής σοκολάτας, θα «ξυπνήσει».

Η *«Αμελί»* απέκτησε γρήγορα φήμη χάρη στη δύναμη της ιστορίας και τον πλούτο των ιδεών (αλλά και των συναισθημάτων) που τη συνοδεύουν. Η περιπέτεια της Αμελί γίνεται ένας ύμνος στη θέληση και το κίνητρο για επιβίωση, ακόμη κι όταν όλα μοιάζουν χαμένα. Αν και σε επίπεδο φόρμας το σχέδιο των δύο διαστάσεων δεν είναι τόσο ξεχωριστό, η σεναριακή φαντασία που συνδέεται με την αθωότητα της ηρωίδας κάνει τη διαφορά και προσφέρει μερικές ακαταμάχητες σκηνές ενσυναίσθησης. Ο τρόπος με τον οποίο η Αμελί αντιλαμβάνεται τον κόσμο είναι ένα θαυμάσιο σχόλιο για τα αινίγματα της ζωής και για τη μαγεία που καιροφυλακτεί πίσω από καθετί φαινομενικά ασήμαντο.

Οι δοκιμάστριες (THE TASTERS) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Σίλβιο Σολντίνι ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Ελίζα Σλοτ, Μαξ Ρίμελτ, Άλμα Χασούν

© LUCA ZONTINI

Το φθινόπωρο του 1943, η φρεσκοπαντρεμένη Ρόζα εγκαταλείπει το επικίνδυνο λόγω των βομβαρδισμών Βερολίνο για να πάει να ζήσει στο σπίτι των πεθερικών της, που βρίσκεται σε απομακρυσμένη περιοχή. Εκεί θα γίνει μία από τις δοκιμάστριες των φαγητών του Χίτλερ.

Ένα πραγματικό περιστατικό (η ιστορία των δοκιμαστριών του Χίτλερ έγινε γνωστή από τη Μάργκοτ Βολκ, που ανήκε στην ομάδα αυτή και εκμυστηρεύτηκε τα γεγονότα λίγο πριν πεθάνει) δίνει το έναυσμα στη συγγραφέα Ροσέλα Ποστορίνο να γράψει το μυθιστόρημα *«Στο τραπέζι του λύκου»*. Ο Σίλβιο Σολντίνι διασκευάζει το βιβλίο με αφηγηματική δεινότητα σε ένα πυκνό συμβολισμών και μηνυμάτων ιστορικό δράμα, που ενισχύει τις γκρίζες ζώνες του όταν ο αξιωματικός των Ες-Ες δείχνει ενδιαφέρον για τη Ρόζα, της οποίας ο σύζυγος πολεμάει στο ανατολικό μέτωπο.

Good Luck, Have Fun, Don't Die **

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Γκορ Βερμπίνσκι ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Σαμ Ρόκγουελ, Χέιλι Λου Ρίτσαρντσον, Μάικλ Πένια, Τζούνο Τεμπλ

Ένας οπλισμένος άντρας εισβάλει σε αμερικανικό φαστ φουντ και ζητάει εθελοντές για να τον ακολουθήσουν σε επικίνδυνη αποστολή, από την έκβαση της οποίας θα εξαρτηθεί η σωτηρία της ανθρωπότητας.

Ο Βερμπίνσκι έχει συνδέσει το όνομά του με το δημοφιλές franchise των *«Πειρατών της Καραϊβικής»*, ενώ περιστασιακά έχει υπογράψει και φιλμ ειδικού περιεχομένου που έχουν αξία. Το νέο του φιλμ, όμως, μοιάζει μετέωρο μεταξύ των έντιμων προθέσεων και των δυσκολιών να φτιαχτεί ένα άρτιο sci-fi με έξυπνα σχόλια. Στόχος του σεναρίου είναι η υπογράμμιση των κινδύνων που εγκυμονεί η όλο και πιο παρεμβατική ενασχόληση της ΤΝ στα ζητήματα της καθημερινότητας. Το σχήμα όμως με το οποίο επέλεξε να αφηγηθεί την ιστορία του ο Βερμπίνσκι, παρότι έχει ένταση και χιούμορ, πάσχει στο κομμάτι της ομοιογένειας.

Όσκαρ 2026

Από το φαβορί Σαλαμέ στο come back του Μάικλ Μπ. Τζόρνταν

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΔΑΒΒΕΤΑ**

Πώς η πιο «κλειδωμένη» κατηγορία των Όσκαρ, αυτή του Α΄ Ανδρικού Ρόλου, έγινε ξαφνικά ανοιχτή

Μέχρι πριν από λίγες εβδομάδες, η κατηγορία Α΄ Ανδρικού Ρόλου στα φετινά Όσκαρ έμοιαζε κλεισμένη. Ο **Τιμοτέ Σαλαμέ** για το *«Marty Supreme»* ήταν το αδιαμφισβήτητο φαβορί, με ποσοστά που σε αρκετά sites ξεπερνούσαν το 90%, ενώ ο **Μάικλ Μπ. Τζόρνταν** για το *«Sinners»* άγγιζε μόλις το 7%. Κι εγώ προσωπικά βρίσκω ότι η ερμηνεία του Σαλαμέ είναι η καλύτερη ανάμεσα στους υποψήφιους. Όλα όμως άλλαξαν μέσα σε λίγες μέρες, κι ένας από τους λόγους δεν έχει την παραμικρή σχέση με την ερμηνεία του Σαλαμέ.

Ο πρώτος λόγος είναι τα βραβεία των ηθοποιών. Ο Τζόρνταν κέρδισε το SAG για το *«Sinners»*, κι αυτό δεν είναι τυχαίο σημάδι. Οι ηθοποιοί αποτελούν το μεγαλύτερο κομμάτι της Ακαδημίας, οπότε, όταν ψηφίζουν μαζικά κάποιον στα δικά τους βραβεία, η κούρσα αλλάζει. Αξίζει να θυμηθούμε ότι ο Σαλαμέ είχε κερδίσει το SAG πέρυσι για το *«A Complete Unknown»* και έχασε το Όσκαρ από τον **Έιντριεν Μπρόντι**. Το SAG, επομένως, δεν εγγυάται τίποτα, απλά σίγουρα ανοίγει την κούρσα.

Ο δεύτερος λόγος είναι ένα viral κλιπ από μια συνομιλία του Σαλαμέ με τον **Μάθιου ΜακΚόναχι** σε ένα CNN & Variety Town Hall. Εκεί ο Σαλαμέ είπε ότι «no one cares» για την όπερα και το μπαλέτο και ότι δεν θα ήθελε να είναι μέρος μιας τέχνης που παλεύει να επιβιώσει. Η Metropolitan Opera και άλλοι φορείς αντέδρασαν δημόσια, το κλιπ έγινε viral και η εικόνα του Σαλαμέ τρώθηκε. Κάτι παρόμοιο συνέβη και με την **Τζέσι Μπάκλεϊ**,

όταν μια παλαιότερη συνέντευξή της, όπου έλεγε ότι μισεί τις γάτες, ανασύρθηκε κι έγινε viral, αναγκάζοντάς την να αναθεωρήσει δημόσια.

Εδώ χρειάζεται μια σημαντική διευκρίνιση: η ψηφοφορία της Ακαδημίας έκλεισε στις 5 Μαρτίου. Και τα σχόλια των δύο έγιναν viral μετά από αυτή την ημερομηνία. Για καλή τους τύχη, δηλαδή, κανένα από τα δύο δεν πρόλαβε να επηρεάσει το αποτέλεσμα. Αποτελούν όμως μια ζωντανή υπενθύμιση του πόσο εύθραυστη είναι η εικόνα ενός υποψηφίου και πόσο γρήγορα μπορεί ν' αλλάξει το κλίμα γύρω του. Αν αυτά τα κλιπ είχαν εμφανιστεί δέκα μέρες νωρίτερα, η συζήτηση θα ήταν εντελώς διαφορετική.

Στο μείγμα αυτό μπαίνει και το περιστατικό στα BAFTA, όπου ο **Τζον Ντέιβιντσον**, άτομο με σύνδρομο Τουρέτ, φώναξε ρατσιστική λέξη αναφερόμενος στον Τζόρνταν ενώ αυτός βρισκόταν στη σκηνή. Το BBC δεν έκοψε τον ήχο, παρότι η εκπομπή προβαλλόταν με καθυστέρηση δύο ωρών, ζήτησε επίσημα συγγνώμη και το περιστατικό δημιούργησε ένα κύμα συμπάθειας για τον Τζόρνταν που δεν μπορεί να αγνοηθεί. Αυτό, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα, συνέβη ενώ η ψηφοφορία ήταν ακόμα ανοιχτή.

Αυτά όμως δεν καθιστούν τη νίκη του Τζόρνταν δεδομένη. Το *«Marty Supreme»* έχει διακριθεί στη φετινή σεζόν, ο Σαλαμέ έχει σημαντικές νίκες στο ενεργητικό του, και η Ακαδημία δεν ακολουθεί πάντα το SAG. Κι ας μην ξεχνάμε ότι υποψήφιος είναι και ο **Λεονάρντο ΝτιΚάπριο** για το *«Μία μάχη μετά την άλλη»*, ένας ηθοποιός που η Ακαδημία αισθάνεται εδώ και χρόνια ότι του χρωστάει κάτι, όπως και στον **Πολ Τόμας Άντερσον** στην κατηγορία σκηνοθεσίας.

Αυτό που η φετινή σεζόν θυμίζει για μία ακόμη φορά είναι κάτι που ξέρουμε αλλά συχνά ξεχνάμε: τα Όσκαρ δεν κρίνουν μόνο την τέχνη. Κρίνουν και τον άνθρωπο πίσω απ' αυτήν. Αν δεν συμπαθείς κάποιον, δεν θες και να τον ψηφίσεις. Το μόνο σίγουρο είναι πως μέχρι το μεγάλο βράδυ στις 15ης Μαρτίου, όλα παίζονται. A

Η τηλεοπτική απόδοση της «Μεγάλης Χίμαιρας» του Μ. Καραγάτση

© DIMITRIS POGIANTZIS

Μεγάλη Χίμαιρα

Η σειρά του ενός επεισοδίου στο ERTFLIX

Η **ΠΟΠΗ ΔΙΑΜΑΝΤΑΚΟΥ** ξαναείδε τη «Μεγάλη Χίμαιρα»

Πολύ ωραία σκηνικά, χώροι, τοπία, ατμόσφαιρα, και πρόσωπα, αυτά των πρωταγωνιστών, με σπουδή επιλεγμένα, ακόμη και για τον πιο μικρό ρόλο, όπως αυτοί των αντρών με τους οποίους έρχεται σε σύντομη ερωτική επαφή η Μαρίνα –το κύριο πρόσωπο της ιστορίας– στις πρώτες της, άγουρες και εκδικητικές προς τη μάνα της, αναζητήσεις της ηδονής, ή η ηλικιωμένη και τσακισμένη από τους θανάτους των αγαπημένων της Αννεζιώ της έξοχης **Καίτης Μανωλιδάκη** και, φυσικά, η Ραΐζαινα μιας έμπειρης και στέρεης **Καρυοφυλλιάς Καραμπέτη**, που διασώζει από την πρώτη της εμφάνιση ως το τελευταίο επεισόδιο ολόκληρη τη σειρά. Αυτές οι σύντομες αλλά δυνατές σκηνές αποδεικνύουν τη φροντίδα για την ποιότητα της παραγωγής.

Τα 6 επεισόδια όμως κατά τα οποία εκτυλίχθηκε η ιστορία της Μαρίνας, μιας «ξένης» που παντρεύεται τον γοητευτικό Συριανό καραβοκύρη Γιάννη και εγκαθίσταται στο νησί, δεν κατάφεραν να αποδώσουν τον συναρπαστικό Καραγάτση. Παγιδεύτηκαν στην προσπάθεια να αναδείξουν τη δύναμη της σαρκικής επιθυμίας, που καθόρισε τη ζωή της ηρωίδας και όσων παρέσυρε η δίνη της, πτυχή βέβαια η οποία χαρακτηρίζει το καραγάτσειο έργο, χάνοντας το μέτρο που επιβάλλει το τηλεοπτικό μέσο.

Μεγαλωμένη στην Τεργέστη, σε πολυτελή οίκο ανοχής, από μητέρα η οποία εκδιδόταν και με την απόρριψη και απουσία του πατέρα, η Μαρίνα παλεύει με ψυχικά τραύματα, τα οποία πίστευε ότι θα έλυνε η μόρφωση, που θα την έκανε ανεξάρτητη και σεβαστή. Ονειρεύεται τη φυγή της από το περιβάλλον της Τεργέστης και του μητρικού, «ένοχου» σπιτιού. Ένα διδακτορικό στη Μήδεια –καθώς προσπαθεί να λύσει τη σχέση της με τη μάνα– είναι το πρώτο υλικό της φυγής από τα δεσμά του περιβάλλοντός της, ενώ η κληρονομιά που θα της αφήσει η μητέρα της είναι η ευκαιρία της να αναζητήσει την ελευθερία.

Σκηνοθέτης και σεναριογράφος επιλέγουν να περιγράψουν τον ψυχισμό της Μαρίνας με πλήθος αισθησιακών σκηνών, ξεκινώντας από τις τραυματικές μνήμες και την πρώτη επαφή με τον έρωτα μέσα από τους πληρωμένους αναστεναγμούς της εκδιδόμενης μητέρας της, ως τα δικά της, απεγνωσμένα και εκδικητικά προς τη μάνα ξεσπάσματα, με τυχαίους ερωτικούς συντρόφους στην εφηβεία και στα πρώτα νεανικά χρόνια. Το βασανιστικό αίσθημα του ανικανοποίητου καταφέρνει να καλύψει ως εκ θαύματος η αιφνίδια ερωτική της συνεύρεση με τον Γιάννη (πολύ πειστικός ο **Ανδρέας Κωνσταντίνου**), τον Συριανό καπετάνιο του καραβιού της φυγής της. Η μία αισθησιακή σκηνή διαδέχεται την άλλη, αλλά χωρίς τις συναισθηματικές διαβαθμίσεις που θα έδιναν στον θεατή την αίσθηση μιας κλιμάκωσης.

Επιβαρυντική για την κατανόηση της ιστορίας είναι και η υποχρεωτική «διόρθωση» της καταγωγής της ηρωίδας σε Ιταλίδα από την Τεργέστη, γιατί η παραγωγή είχε ιταλικά κεφάλαια. Ο Καραγάτσης ήθελε τη Μαρίνα Γαλλίδα του βορρά, ώστε να δώσει με αμεσότητα στον αναγνώστη της εποχής του την αντίθεση με την κουλτούρα της ελληνικής επαρχίας. Η δημιουργία τέτοιων αντιθέσεων, άλλωστε, είναι από τα χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών του έργων, όπως και η έμφαση στις ψυχολογικές διαστάσεις των χαρακτήρων του και των ανθρώπινων σχέσεων. Αυτό είναι που δυσκολεύει ίσως την τηλεοπτική μεταφορά ειδικά της *«Μεγάλης Χίμαιρας»*, η οποία κατ' εξοχήν βασίζεται σ' αυτά. Κι αυτό παρόλο που η γλώσσα της λογοτεχνίας αποδίδεται θαυμάσια στις τηλεοπτικές μεταφορές, λένε οι γνώστες της θεωρίας της τηλεόρασης –μια μεγάλη συζήτηση στους αμερικανικούς λογοτεχνικούς κύκλους–, καθώς η τηλεόραση δίνει τον χρόνο για αναλυτική προσέγγιση σε πρόσωπα και χαρακτήρες.

Ωστόσο, στην τηλεοπτική «Χίμαιρα» ο σκηνοθέτης αγνοεί τους όρους της τηλεόρασης, χάριν της επιμονής στην περιγραφική ατμόσφαιρα με ωραία πλάνα, που φτάνουν ως την ακαδημαϊκή αποστείρωση. Το βλέπουμε, για παράδειγμα, στις σκηνές του γαμήλιου γλεντιού Μαρίνας και Γιάννη, με το ωραίο φόντο του συριανού τοπίου, όπου όμως δεν αποτυπώνεται κανένα συναίσθημα γαμήλιας χαράς, δίνοντας την εντύπωση ντοκιμαντέρ για τις ομορφιές του νησιού. Πώς και με τι να ταυτιστεί ο τηλεθεατής ώστε να τον αφορά η υπόθεση; Είναι δύσκολο για όποιον δεν έχει διαβάσει το βιβλίο να καταλάβει την ιστορία από αυτή τη συρραφή καρτποσταλικών πλάνων.

Ωστόσο έχουμε δει στην ελληνική τηλεόραση συναρπαστικές μεταφορές έργων του Καραγάτση, από σπουδαίους τηλεοπτικούς αφηγητές, όπως ήταν ο «Κίτρινος φάκελος» από τον Κώστα Κουτστομύτη με το έξοχο σενάριο του Βαγγέλη Γκούφα ή το δύσκολο και ημιτελές «10», που απέδωσε εξαιρετικά η Πηγή Δημητρακοπούλου. Έχουμε δει και δύο *«Γιούγκερμαν»*, με τον παλαιότερο, τον ασπρόμαυρο, να έχει ευτυχήσει με την ερμηνεία του κεντρικού ρόλου από τον Αλέκο Αλεξανδράκη. Οι ολοκληρωμένοι χαρακτήρες και ο αφηγηματικός ρυθμός των έργων του Καραγάτση διευκολύνει την τηλεοπτική τους μεταφορά. Η *«Μεγάλη Χίμαιρα»* των **Μαρινάκη** στη σκηνοθεσία, **Ιωσηφέλλη** στο σενάριο δεν τα κατάφερε, απορροφημένη από μια φλυαρία στιλιζαρισμένων πλάνων. Για τους τεχνίτες της τηλεόρασης είναι κοινός τόπος ότι η τηλεόραση των κοντινών πλάνων απαιτεί δράση για να κρατήσει το ενδιαφέρον, χαρακτήρες που «χτίζουν» οικειότητα με τον θεατή. Η αφαιρετική τεχνική με τη συμπλήρωση της ιστορίας από τα «συμφραζόμενα» αφορά περισσότερο τον κινηματογράφο.

Σωτήρια για την αφήγηση, ωστόσο, ήταν η «παρέμβαση» της γήινης ερμηνείας της **Καρυοφυλλιάς Καραμπέτη**. Η κάθε της εμφάνιση στον φακό, η έκφρασή της, η χροιά της φωνής της από την πρώτη σκηνή που γνωρίζει τη Μαρίνα και λέει η «ξένη» αρκούν για να αντιληφθούμε το πλαίσιο της νέας φυλακής της νιόπαντρης, τα στενά όρια των κανόνων και των ελεγχόμενων συναισθημάτων της επαρχίας.

Όσο για τον Μηνά, αδελφό του Γιάννη, με τον **Δημήτρη Κίτσο** να έχει ελάχιστα περιθώρια να αναδείξει τον ρόλο του, μένει ως χαρακτήρας στη σκιά των αλλεπάλληλων αισθησιακών σκηνών. Σκηνές που επιχειρούν προφανώς να αποδώσουν την ψυχολογική θύελλα της Μαρίνας λόγω της βασανιστικής λίμπιντο. Άλλωστε αυτή εντέλει κυριαρχεί και, σαν ανυπέρβλητη δύναμη καταστροφής και θανάτου, παραμερίζει όλα τα υψηλά ανθρώπινα συναισθήματα, της μάνας, του χρέους, της ερωτευμένης γυναίκας.

Όλα αυτά τα βλέπουμε με ένταση στο τελευταίο επεισόδιο να αναδύονται από σκηνοθεσία και ερμηνείες. Γι' αυτό και μας άφησε την αίσθηση της σειράς του ενός επεισοδίου.

Εκεί, στο τραγικό φινάλε, οι ερμηνείες δίνουν νόημα και ένταση σε όλη την ιστορία, που ως τότε κυλάει βασανιστικά αργά, σχεδόν πληκτικά. Μέχρι τη νύχτα του καρναβαλιού, που η Μαρίνα, κυνηγώντας τους δαίμονές της, αφήνει την κόρη της μόνη και απροστάτευτη στο κρύο της νύχτας. Η Αννούλα πέφτει βαριά άρρωστη. Σπεύδει ο Μηνάς από την Αθήνα να βοηθήσει τις δύο γυναίκες, αφού ο Γιάννης είναι με το καράβι μακριά. Η ερωτική επιθυμία μεταξύ τους, όμως, θα σβήσει για λίγο κάθε ίχνος μητρικού χρέους. Μηνάς και Μαρίνα θα παραδοθούν στο πάθος, ενώ το παιδί φεύγει από τη ζωή αβοήθητο. Από εδώ αναλαμβάνει η ερμηνεία της Καρυοφυλλιάς Καραμπέτη να δώσει το βάθος του όλεθρου που θα σαρώσει τις ζωές όλων. Είναι η μάνα που της ξεριζώνεται η ψυχή από την προδοσία γιου και νύφης, η Συριανή καραβοκύρισσα που δεν κατάφερε να συγκρατήσει τον όλεθρο, η θυμωμένη, εκδικητική πεθερά που θέλει να τιμωρήσει, που παρεμβαίνει στις ζωές Μαρίνας και Γιάννη, κρύβοντας τα γράμματά του και μεγεθύνοντας τον όλεθρο, αλλά και η γυναίκα στο τέλος που κατανοεί και προσπαθεί να περισώσει ό,τι νομίζει πως μπορεί για τον γιο που έρχεται από τη θάλασσα χωρίς να γνωρίζει το αληθινό μέγεθος της τραγωδίας.

> Η ερμηνεία της Καρυοφυλλιάς Καραμπέτη αναλαμβάνει να δώσει το βάθος του ολέθρου που θα σαρώσει τις ζωές όλων

Στο τελευταίο επεισόδιο, ξεδιπλώνεται και η ερμηνευτική ποιότητα της **Φωτεινής Πελούσο**. Μια Μαρίνα που μοιάζει χαμένη από το ξέσπασμα της μοίρας, από την αδυσώπητη πραγματικότητα των θανάτων που προκάλεσε, συγκλονισμένη μπροστά στον καθρέφτη της σκληρής αλήθειας που ορθώνει απέναντί της η τσακισμένη από τους θανάτους των δικών της «γριά Αννεζιώ» της έξοχης Καίτης Μανωλιδάκη. Με ένα παιδί στην κοιλιά (όλοι νομίζουν ότι είναι του Μηνά, αλλά δεν υπάρχει πουθενά η βεβαιότητα) αποτρελαίνεται και ρίχνεται στον γκρεμό ψιθυρίζοντας το όνομα του Γιάννη. Και ο Ανδρέας Κωνσταντίνου, ο γοητευτικός Γιάννης, ο ερωτευμένος καραβοκύρης, ο ανυποψίαστος, υπογραμμίζει με τον θρήνο του, παγιδευμένος στο καράβι του, την ακραία τραγικότητα του χαρακτήρα που υποδύεται.

Η τηλεοπτική δικαίωση για τη *«Μεγάλη Χίμαιρα»* αργεί 5 ολόκληρα επεισόδια. **Α**

Σημειώσεις Ενός Μονομανούς

CCCXLXIX

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ**

Μια γραμμή κύμα: Η συγκίνηση της τέχνης του Αλέξη Ακριθάκη

Χωρίς τίτλο, Αλέξης Ακριθάκης, 1970

Η έκθεση *«Αλέξης Ακριθάκης, Μια γραμμή κύμα»*, σε επιμέλεια της Χλόης Ακριθάκη και του Αλέξιου Παπαζαχαρία, στο Μουσείο Μπενάκη (Πειραιώς 138), είναι η πρώτη μεγάλη αναδρομική έκθεση του Αλέξη Ακριθάκη τα τελευταία 30 χρόνια στην Ελλάδα και θα είναι ανοιχτή για το κοινό έως τις 24 Μαΐου.

Την αξία της τέχνης του Ακριθάκη τη γνωρίζουμε μέσα από τον τρόπο που την υποδέχτηκαν κοινό και κριτική στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Από την πλευρά μου, γνώρισα την τέχνη του πολύ νωρίς, όταν αγόρασα τον *«Μπάλλο»* του Σαββόπουλου και κόλλησα με το εξώφυλλό του. Βέβαια, εκείνη την εποχή –τέλη της δεκαετίας του '70–, ως μαθητής Γυμνασίου, δεν είχα τον τρόπο να αναζητήσω επιπλέον στοιχεία. Έτσι, όσο κι αν μου άρεσε το εξώφυλλο, ο Ακριθάκης έμεινε απλά ένα όνομα ανάμεσα σε πολλά ακόμη.

Καθώς δεν νιώθω ειδικός επί των εικαστικών, δεν μπορώ να μιλήσω εκτεταμένα για την έκθεση *«Μια Γραμμή Κύμα»*. Εκείνο που μπορώ να κάνω είναι να μεταφέρω τη συγκίνηση που ένιωσα κατά τη διάρκεια της ξενάγησης από την κόρη του ζωγράφου, Χλόη Ακριθάκη, αλλά και από μερικά παράλληλα κείμενα που «έτρεξαν» στο μυαλό μου την ώρα που έβλεπα από κοντά τα έργα του Ακριθάκη.
Αγαπώ ιδιαίτερα κάθε είδους ημερολόγια και σημειωματάρια, άρα δεν θα μπορούσα να μη συγκινηθώ από τα Ημερολόγια 1960-1990 του Ακριθάκη, που κυκλοφορούν σε επιμέλεια της Χλόης Ακριθάκη και του Θάνου Σταθόπουλου, με τον τίτλο *«Γράφοντας τη Ζωγραφική»*, από τις εκδόσεις Άγρα. Εκεί διαβάζω: *«Δεν ξέρω πια αν είναι νύχτα ή μέρα, αν είναι Κυριακή ή Απρίλης, αν είναι καλοκαίρι ή Πρωτοχρονιά. Ένα όμως ξέρω: πως βρισκόμουν παρών σε κάθε στιγμή μου... Διαλέγω τους δίπλα μου. Θέλω να έχουν έντονη την ευθύνη του έρωτα και της πραγματικότητας, την ερμηνεία της λέξης Αγάπη»*.

Σκέφτομαι το «Μπραζίλιαν» και το «Καφέ Βυζάντιον», σκέφτομαι τον **Γιώργο Μακρή**, για τον οποίο ο Ακριθάκης έλεγε: *«Ο Γιώργος Μακρής υπήρξε ο μεγαλύτερος δάσκαλός μου. Γιατί, σαν φιλόσοφος που ήταν, μου έμαθε ότι η ζωγραφική δεν είναι γνώση αλλά παρατήρηση της ζωής μέσα από ένα ελεύθερο τρόπο ζωής»*. Ο Μακρής ήταν εκείνος που έγραφε στο χαρτί ένα ποίημα της **Λένας Τσούχλου**: *«Είμαστε εμείς οι ονειροπαρμένοι τρελοί της γης / Με τη φλογισμένη καρδιά και τα έξαλλα μάτια. /Είμαστε οι αλύτρωτοι στοχαστές και οι τραγικοί ερωτευμένοι (...) / Είμαστε οι μεγάλοι ενθουσιασμένοι κι οι μεγάλοι αρνητές (...) /Οι μέρες μας είναι μια πυρκαγιά κι οι νύχτες μας ένα πέλαγο. / Γύρω μας αντηχεί το γέλιο των ανθρώπων. / Είμαστε οι προάγγελοι του χάους»*. Οι Προάγγελοι του Χάους! Στην Αθήνα του 1950!

Για την ίδια Αθήνα, στο τεύχος 2-3 του περιοδικού *Πάλι*, δεκατρείς σελίδες πριν από το σχέδιο του Ακριθάκη *«Καρδιές, Σαΐτες, Μάτια και Τρίγωνα»*, υπάρχει ένα από τα ποιήματα του καλού του φίλου **Τάσου Δενέγρη**: *«Ψέμα και ψέμα μες στο βλέμμα / Εδώ η ναυτία στις παρόδους / ξερά στεφάνια στις εισόδους / τα έντυπα κι ο θυρωρός. Πίσω απ' το σχήμα και τη σάρκα /Ίσκιοι στους τοίχους, σιωπή στα πάρκα / Το πρόσωπό σου κι ο καιρός»* (Λεωφόρος της Δύσεως ή Οδός Λουκιανού, Νύχτα 5 Ιουλίου 1961).
Αν και ο Ακριθάκης δεν ήταν ένα αποκλειστικά αθηναϊκό φαινόμενο –έζησε και εργάστηκε στο Βερολίνο αλλά και το Παρίσι–, μένω καρφωμένος στην εικόνα της Αθήνας που φαντάζομαι, έχοντας ζήσει πλευρές της δύο ή τρεις δεκαετίες αργότερα, *«διότι γνωρίζω από μνήμης το σχέδιο της πόλεως, τας οδούς και παρόδους. Τα ορόσημα δρόμων, προβλήματα μνήμης· απωθητικά σημεία ονείρου. Απρόβλεπτα σημεία της πόλεως»*. Αυτό έγραφε η **Μαντώ Αραβαντινού** στις *«Γραφές Β»*, κι εκείνη από την παρέα του περιοδικού *Πάλι*.

Στο τέλος, σκέφτομαι το ταξίδι του Ακριθάκη. Όμορφα το γράφει η Χλόη: *«Στο ταξίδι του, ο Αλέξης, με καραβάκια κι αεροπλάνα, με τις βαλίτσες του και ό,τι άλλο μαζεύει στη διαδρομή του, ακροβατώντας ανάμεσα στον έρωτα και τον θάνατο, συναντά τρελούς, τέρατα και αγγέλους»*. Κι εμάς, τους αναγνώστες του, τους επισκέπτες.
Βγαίνοντας από την έκθεση, παίρνω (κατά φαντασίαν) μαζί μου μια βαλίτσα από αυτές του Ακριθάκη. Βάζω μέσα το χρώμα, τη γραμμή σαν κύμα, τα τσίκι-τσίκι, τα μάτια και την καρδιά πάνω απ' όλα... Α ναι, βάζω κι έναν διπλό στόχο: «να βρίσκομαι παρών σε κάθε στιγμή μου» και να ερμηνεύω ξανά και ξανά τη λέξη «Αγάπη».

© THE ESTATE OF ALEXIS AKRITHAKIS

Μίλα μου Βρόμικα

RELOADED

Της **ΤΖΕΝΗΣ ΜΕΛΙΤΑ**

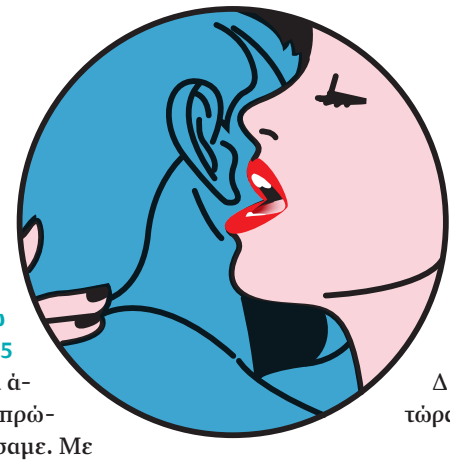

1 Τζένη μου, έχω χωρίσει εδώ και 5 μήνες. Έγινε μια άσχημη φάση με τον πρώην μου και το διαλύσαμε. Με κατηγόρησε ότι τον απατάω και ότι φλερτάρω με άλλους, αλλά καμία σχέση. Ήταν πάρα πολύ ζηλιάρης. Σ' τα λέω όλα αυτά, γιατί μετά από 5 μήνες αποφάσισα ν' ανοίξω το μήνυμά του στο Instagram. Είχα θυμώσει πολύ μαζί του και οι δικοί μου άνθρωποι μου είπαν να τον αφήσω, γιατί θα μου έκανε τη ζωή δύσκολη... Άκουσα τη λογική και προσπάθησα να κλείσω την πόρτα στα συναισθήματά μου, αλλά στο μήνυμα που απέφευγα τόσον καιρό μού ζητούσε να τον συγχωρήσω και έλεγε ότι είμαι ο άνθρωπός του. Φούντωσε η φλόγα ξανά μέσα μου. Τι να κάνω;

Όταν μια σχέση κλείνει, συνήθως υπάρχει λόγος. Σοβαρός τις περισσότερες φορές. Η ζήλια του ήταν αυτή που σε κατηγόρησε για πράγματα που δεν έκανες, κι αυτό είναι αρκετά σοβαρό. Το ότι σου ζήτησε συγγνώμη και είπε ότι είσαι ο άνθρωπός του είναι όμορφο να το ακούς, αλλά η συγγνώμη από μόνη της δεν αλλάζει χαρακτήρες ούτε σβήνει παλιά μοτίβα. Ένας άνθρωπος που ζηλεύει τόσο, συνήθως συνεχίζει να ζηλεύει. Και τότε και τώρα. Μη σε παρασύρει, λοιπόν, η νοσταλγία. Γιατί η νοσταλγία είναι πολύ καλή στο να μας θυμίζει μόνο τα ωραία και να ξεχνά γιατί έφυγες in the first place.

2 Δεν ξέρω αν όλα αυτά που λέει τα εννοεί ή είναι άλλο το θέμα. Έχουμε μια μεγάλη διαφορά στο ζήτημα του γάμου. Εγώ θέλω φουλ να βάλω νυφικό και να το ζήσω. Αυτός, πάλι, δεν πιστεύει καθόλου στον γάμο, τον θεωρεί παλιακό ως θεσμό και δεν του αρέσει. Μου είπε να κάνουμε σύμφωνο συμβίωσης ή έστω πολιτικό γάμο. Για θρησκευτικό δεν ψήνεται με τίποτα! Εγώ έχω φαγωθεί να κάνουμε παραδοσιακό γάμο κι ας μη θέλει αυτός τόσο, ας το κάνει για χατίρι μου! Όσο για το δαχτυλίδι των αρραβώνων, δεν έχω λόγια. Τι γυρίζει και μου λέει; Δώσε μου ένα δικό σου ή θα ρωτήσω τη μάνα μου αν έχει κανένα που να σου κάνει, για να σου κάνω την πρόταση. Δηλαδή, πες μου εσύ τώρα, τι να κάνω;

Για να είναι ωραίο όλο αυτό, χρειάζεται να το θέλετε και οι δύο, αλλιώς, πού είναι το νόημα; Κατά πόσο μπορείς να ζητήσεις από κάποιον να σου κάνει το χατίρι σε κάτι τέτοιο; Γιατί άλλο είναι να διαλέξετε μαζί κουρτίνες και πλακάκια για το μπάνιο και άλλο το πώς φαντάζεστε μια από τις πιο memorable μέρες της ζωής σας. Και δεν είναι θέμα αγάπης. Είναι θέμα ονείρων. Και όταν δύο άνθρωποι ονειρεύονται με τόσο διαφορετικό τρόπο, το πραγματικό ερώτημα δεν είναι ποιος θα κάνει το χατίρι στον άλλον, ούτε πού θα βρεθεί το δαχτυλίδι. Είναι αν, τελικά, κάνεις μόνη σου όνειρα που δεν συμμερίζεστε και οι δυο.

3 Έχω συνεχώς διάφορους προβληματισμούς για τη σχέση μου, γιατί εκείνος δεν εκφράζεται πολύ εύκολα. Είναι πολύ εσωστρεφής, αυτό είναι αλήθεια, αλλά νιώθω πως δεν μου επικοινωνεί στο εκατό τοις εκατό τα συναισθήματα του. Δεν μου λέει ποτέ ένα «σ' αγαπώ», κι εμένα αυτό μου λείπει. Το ξέρω ότι νοιάζεται για μένα, αλλά είμαι άνθρωπος που θέλει να το ακούει, έχει ανάγκη μια όμορφη κουβέντα. Νιώθω ότι δίνω περισσότερα σ' αυτή τη σχέση, ενώ αυτός λίγα και με το σταγονόμετρο. Δεν ξέρω τι να του πω. Νιώθω σαν να ζητιανεύω έναν γλυκό λόγο και θέλω να μου τα λέει επειδή το νιώθει, όχι από υποχρέωση.

Ίσως εκείνος να ανήκει στους ανθρώπους που νιώθουν πολλά, αλλά τα κρατούν μέσα τους. Ίσως να σου το δείχνει με πράξεις, με το ότι είναι εκεί. Και η αλήθεια είναι πως δεν μπορείς να πιέσεις κάποιον να εκφραστεί με τρόπο που δεν του βγαίνει. Δεν πρέπει, όμως, να πείσεις τον εαυτό σου ότι οι ανάγκες σου είναι υπερβολικές ή ασήμαντες. Γιατί το να θέλεις να ακούσεις το «σ' αγαπώ» από τον άνθρωπό σου δεν είναι απαίτηση. Είναι απλά υπέροχο! Σου προτείνω να του μιλήσεις ανοιχτά και ήρεμα. Πες του ότι για σένα οι λέξεις έχουν σημασία, να ξέρει ακριβώς τι νιώθεις. Οι σχέσεις χρειάζονται διάθεση να συναντηθούν δύο άνθρωποι κάπου γλυκά εκεί στη μέση.

© JOHN HOLMES

Cosmic Telegram

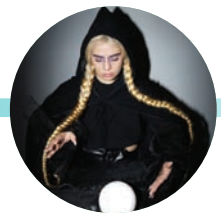

Από την **ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ**

Κριός
20 Μαρτίου – 19 Απριλίου

Καλή εβδομάδα, Κριέ! Ανάλαφρο προβλέπεται αυτό το επταήμερο για σένα, άρα μπορείς να πάρεις μια ανάσα. Ειδικά όσον αφορά το σπίτι και την οικογένεια, θα δεις ότι το κλίμα γίνεται πιο ευνοϊκό. Ίσως, βέβαια, να είσαι κι εσύ αυτός που βρίσκει ευκολότερα λύσεις, έτσι; Εγώ σου προτείνω να βελτιώσεις τον προσωπικό σου χώρο, για να μπορείς να χαλαρώνεις εκεί. Ή μπορείς να περάσεις ποιοτικό χρόνο παρέα με τα δικά σου άτομα. Στα ερωτικά, αν είσαι μόνος, δεν είναι καλή στιγμή να ψαχτείς για κάτι καινούργιο, γιατί ο ανάδρομος είναι στα φόρτε του και σε θολώνει. Αν δεν είσαι μόνος, μην τσακώνεσαι γι' αυτά που φαντάζεσαι, αλλά για όσα έχεις δει με τα μάτια σου να συμβαίνουν. Κι αυτά αρκετά είναι!

Ταύρος
20 Απριλίου – 19 Μαΐου

Καλή εβδομάδα, Ταύρε! Κάπως ανακουφισμένος νιώθεις αυτό το επταήμερο, καθώς βλέπεις τις επικοινωνίες σου να βελτιώνονται, κυρίως γύρω από την οικογένεια. Παράλληλα, μπορείς και κινείσαι κάπως πιο εύκολα πια. Έχε κατά νου πως ο ανάδρομος είναι ακόμα εδώ! Το κλίμα αλλάζει και όσον αφορά την αποδοχή που βρίσκουν οι ιδέες σου. Γίνονται αποδεκτές πιο εύκολα ή ότι οι γύρω σου σε καταλαβαίνουν περισσότερο. Στα προσωπικά, αν είσαι ελεύθερος, πρόσεξε μην παρανοήσεις τα λόγια κάποιου φίλου και νομίσεις πως σε γουστάρει ενώ αυτό δεν ισχύει. Ψωνάρα! Αν δεν είσαι ελεύθερος, μην αφήνεις εξωτερικές παρεμβολές να μπαίνουν ανάμεσα σ' εσένα και στο έτερον ήμισυ, γιατί θα τσακωθείτε!

Δίδυμοι
20 Μαΐου – 20 Ιουνίου

Καλή εβδομάδα, Δίδυμε! Επαγγελματικό και οικονομικό πρόσημο έχει το επταήμερο για σένα. Το καλό είναι πως το χρήμα σού χαμογελάει και σε «θέλει». Στα επαγγελματικά, ίσως σου γίνει μια πρόταση για έξτρα πηγές εισοδήματος. Βέβαια, ίσως μάθεις να διαχειρίζεσαι καλύτερα τους ήδη υπάρχοντες πόρους σου και νιώσεις πιο safe λόγω αυτού. Πάντως βλέπεις πως υπάρχει εκτίμηση προς το πρόσωπό σου, κάτι που σε ανεβάζει! Στα ερωτικά, αν είσαι μόνος, είσαι τόσο focused στη δουλειά, που δεν νομίζω πως παίζει να ασχοληθείς με κάποιο γκομενάκι, ειδικά νέο. Αν δεν είσαι μόνος, μη μιλάς απότομα στο άλλο σου μισό, γιατί έχει αρχίσει και κουράζεται με τις κόνξες σου!

Καρκίνος
21 Ιουνίου – 21 Ιουλίου

Καλή εβδομάδα, Καρκίνε! Με Δία στο ζώδιό σου νιώθεις λες και ξαναγεννιέσαι μέσα από τις στάχτες σου. Παίρνεις τα πάνω σου! Στα ακόμα καλύτερα νέα, και οι συνθήκες αλλάζουν υπέρ σου αλλά και η τύχη σού χαμογελά. Άρα πες «αντίο» στον τοίχο που έβρισκες συνεχώς μπροστά σου, καθώς δεν θα τον ξαναδεις. Για τώρα τουλάχιστον. Μπορείς να ασχοληθείς με την υγεία σου –σωματική και ψυχική–, το σώμα και την εμφάνισή σου. Τώρα πρέπει να φανείς! Στα γκομενικά, αν είσαι single, λάμπεις και μπορείς να «ρίξεις» όποιον βάλεις στο στόχαστρο. Επομένως go for it άφοβα! Αν δεν είσαι single, μη γίνεσαι πεισματάρης για να επιβάλεις τις απόψεις σου ντε και καλά.

Λέων
22 Ιουλίου – 22 Αυγούστου

Καλή εβδομάδα, Λιονταράκι! Ήρθε η ώρα του απολογισμού. Κοινώς, κάτσε κάτω, μέτρα τι δίνεις και τι παίρνεις και ανασυγκρότησε δυνάμεις. Άκου το ένστικτό σου, γιατί μπορεί να σε προστατέψει από πολλά κακά, ακόμα και την τελευταία στιγμή. Αν ένιωθες μελαγχολία ή ότι δεν έπαιρνες όσα άξιζες, αυτή την εβδομάδα θα δεις ότι αυτό αλλάζει, καθώς και ακούγεσαι και αναγνωρίζονται οι δουλειές σου πια. Στα αισθηματικά, αν είσαι μπακούρι, κάποιο ανεκπλήρωτο love story επανέρχεται. Θυμήσου τι σας χώρισε. Αν δεν είσαι μπακούρι, μην πάρεις οριστικές αποφάσεις έπειτα από καβγά ή υπό την επήρεια της απογοήτευσης, γιατί μάλλον αυτές θα είναι λάθος!

Παρθένος
23 Αυγούστου – 21 Σεπτεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Παρθένε! Αυτό το επταήμερο πρέπει να γίνεις πιο κοινωνικός, γιατί οι ευκαιρίες παρουσιάζονται μέσα από τους φίλους ή τις ομάδες στις οποίες δραστηριοποιείσαι. Επιπλέον μπορείς να ξεκινήσεις την υλοποίηση κάποιων στόχων σου, αρκεί να στηριχτείς στους δικούς σου ανθρώπους. Αν έχεις παρεξηγηθεί με φίλους, μπορείς τώρα να ρίξεις κάποιες γέφυρες επικοινωνίας. Στα καλά νέα, επανέρχεται η αισιοδοξία σου! Στα γκομενικά, αν είσαι αδέσμευτος, παίζουν κάποιες γνωριμίες, αλλά όχι τίποτα το τρελά σημαντικό! Αν είσαι ήδη δεσμευμένος, μην κάνεις παλιά λάθη λόγω του ότι το αμόρε δυσκολεύεται να επικοινωνήσει μαζί σου με τον σωστό τρόπο.

Ζυγός
22 Σεπτεμβρίου – 22 Οκτωβρίου

Καλή εβδομάδα, Ζυγάκι! Τα επαγγελματικά και η κοινωνική σου ζωή παίρνουν ένα μπουστάρισμα. Στα επαγγελματικά, οι κόποι σου αναγνωρίζονται και αμείβεσαι γι' αυτούς. Είναι καλή στιγμή για να κυνηγήσεις κάποια προαγωγή, καλύτερη θέση ή και αύξηση. Το δυνατό σου χαρτί είναι το ότι η αυτοπεποίθησή σου αυξάνεται, άρα μπορείς να βελτιώσεις κατά πολύ την εικόνα που βγάζεις προς τα έξω. Στα θέματα καρδιάς, αν είσαι ελεύθερο πουλί, μην την πέφτεις σε ό,τι κινείται εντός δουλειάς, γιατί τα κουτσομπολιά δίνουν και παίρνουν. Κρίμα δεν είναι να εκτεθείς για κάτι ασόβαρο; Αν δεν είσαι ελεύθερο πουλί, πρόσεξε μη μεταφέρεις τα νεύρα σου μέσα στη σχέση σου, γιατί θα χαλάσεις το mood άδικα.

Σκορπιός
23 Οκτωβρίου – 21 Νοεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Σκορπιέ! Με (κάπως) διευρυμένους πνευματικούς ορίζοντες υποδέχεσαι το νέο επταήμερο. Επομένως κυνήγησε τα όνειρά σου, ακόμα και τα μεγαλύτερα. Επιπλέον, επιστρέφει και η αισιοδοξία σου. Αν σε ενδιαφέρει η επέκταση των γνώσεών σου, κυνήγησέ το κι αυτό. Ίσως χρειαστεί ν' αλλάξεις λίγο και mindset. Πάντως, όσο έχεις τύχη, διάβαινε, θα πω εγώ. Στα του έρωτα, αν είσαι ελεύθερος κι ωραίος, μη δεχτείς τις υποσχέσεις κάποιου παλιού και θυελλώδους έρωτα, γιατί θα είναι εντελώς σάπιες. Αν είσαι δεσμευμένος κι ωραίος, μην κάνεις σκηνές ζηλοτυπίας στο αμόρε λόγω του ότι σε πιάνει το παρορμητικό σου, γιατί δεν ξέρω αν πια σε παίρνει για κάτι τέτοιο.

Τοξότης
22 Νοεμβρίου – 20 Δεκεμβρίου)

Καλή εβδομάδα, Τοξότη! Κάτι αλλάζει αυτό το επταήμερο. Παράλληλα, νιώθεις confident, ώστε να αφήσεις πίσω σου συναισθηματικά βάρη ή και κολλήματα. Μπορείς να βρεις και τις χαμένες σου ισορροπίες. Για να μη σου χαϊδεύω όμως μόνο τα αυτιά, πρέπει να διευθετήσεις τα οικονομικά σου, ειδικά αν σ' αυτά εμπλέκονται κι άλλα άτομα. Θες δανεικά; Θες περιουσία και κληρονομικά; Πάμε στον έρωτα. Αν δεν έχεις μόνιμο δεσμό, ίσως κάποιος πρώην θελήσει να σου ζητήσει τα ρέστα για κάτι παλιό. Πες του ένα «περσινά, ξινά σταφύλια» και προχώρα μπροστά. Αν έχεις ήδη μόνιμο δεσμό, μην ξεσπάς πάνω του επειδή έχεις νεύρα για τα επαγγελματικά. Δεν κατάλαβα, το αμόρε φταίει; Α, καλά!

Αιγόκερως
21 Δεκεμβρίου – 19 Ιανουαρίου

Καλή εβδομάδα, Αιγόκερε! Αυτό που σε καίει αυτό το επταήμερο είναι οι διαπροσωπικές σου σχέσεις. Ίσως λίγο παραπάνω οι ερωτικές. Ευνοούνται συνεργασίες και επαφές με σημαντικά άτομα και μπορείς να φέρεις αυτή την εύνοια και στα επαγγελματικά. Μπορείς να δώσεις μια δεύτερη ευκαιρία σε κάποιο άτομο με το οποίο είχατε ψυχρανθεί για εντελώς μ@λακίες. Πρέπει απλά να κάνεις εσύ το πρώτο βήμα. Αυτό που δεν καταλαβαίνω είναι γιατί αρνείσαι να δεχτείς βοήθεια από τους γύρω σου. Στα ερωτικά, αν είσαι μόνος, υπάρχει πιθανότητα γνωριμίας με καλές προοπτικές! Αν δεν είσαι μόνος, πρόσεχε τι λες στο αμόρε, γιατί μπορεί να παρεξηγηθείτε μεταξύ σας εύκολα και εντελώς από το πουθενά.

Υδροχόος
20 Ιανουαρίου – 17 Φεβρουαρίου

Καλή εβδομάδα, Υδροχόε! Αυτό το επταήμερο μπορείς να ασχοληθείς παραπάνω με την υγεία και την ευεξία σου. Θέλουν μια κάποια τόνωση, έτσι; Αν οργανώσεις σωστά τις υποχρεώσεις σου, θα μπορέσεις να βρεις χρόνο και διάθεση να ασχοληθείς με την πάρτη σου. Άμεσο επακόλουθο; Το ότι θα βελτιώσεις και την ψυχολογία σου. Μέτρησε τις μικρές νίκες και μην απογοητεύεσαι που δεν φτάνεις άμεσα στον μεγαλύτερό σου στόχο. Baby steps! Στα προσωπικά, αν είσαι χωρίς σχέση, πρόσεχε τις σκέψεις σου, γιατί σε σπρώχνουν προς ένα άτομο που κάποτε σήμαινε πολλά για σένα. Άρα γιατί το άφησες να φύγει; Αν είσαι σε σχέση, μη νιώθεις ανασφαλής, γιατί γίνεσαι απότομος!

Ιχθύες
18 Φεβρουαρίου – 19 Μαρτίου

Καλή εβδομάδα, Ιχθύ μου! Διπολική προβλέπεται η διάθεσή σου αυτό το επταήμερο, καθώς από τη μία είσαι χαρούμενος και δημιουργικός, από την άλλη, νιώθεις και μια νευρικότητα να σε κατακλύζει, κάτι που σε ωθεί σε αναίτια ξεσπάσματα. Αντί να τρώγεσαι με τα ρούχα σου, μήπως ν' αρχίσεις να ψάχνεις κάτι το πιο creative για να διοχετεύσεις όλη αυτή την ενέργεια; Στα αισθηματικά σου τώρα, αν ανήκεις στους αδέσμευτους, κάποια γνωριμία προβλέπεται, και μάλιστα αρκετά παθιάρικη. Το θέμα είναι πως φέρνει και πολλά μπερδέματα. Πάντως μπορείς να απολαύσεις το φλερτ. Αν ανήκεις στους δεσμευμένους, μην επικοινωνείς όπως να 'ναι και μην πιάνεσαι κι από την παραμικρή κουβέντα που λέει το αμόρε.

ΜΗ ΧΑΣΕΙΣ

Την καθημερινή αστρολογική σου προβλέψη στο ***athensvoice.gr/zodia***

* *Για πιο ολοκληρωμένη εικόνα των αστρολογικών σου τάσεων θα πρέπει να διαβάζεις και τον ωροσκόπο σου*

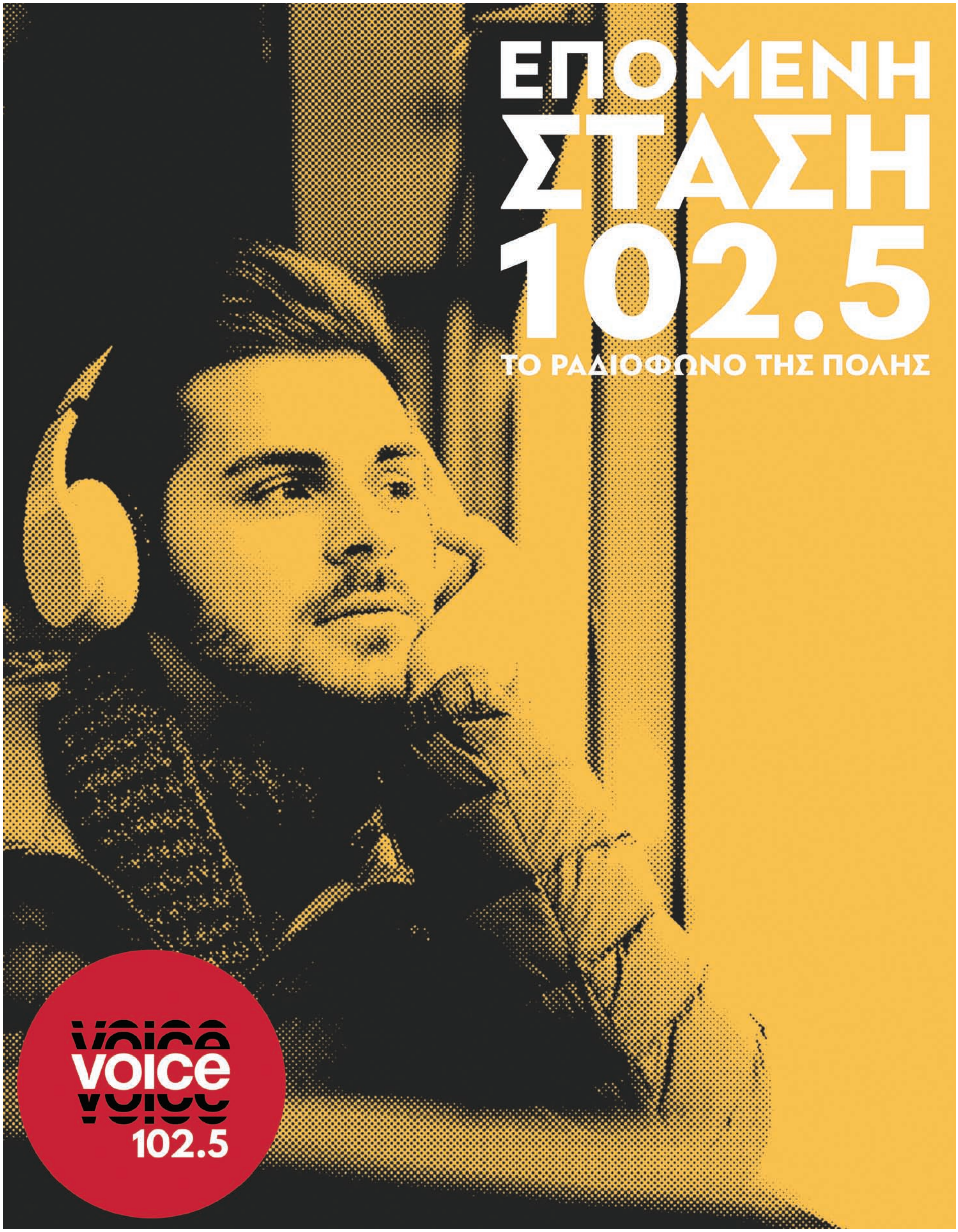
ΕΠΟΜΕΝΗ
ΣΤΑΣΗ
102.5
ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ
voice
102.5

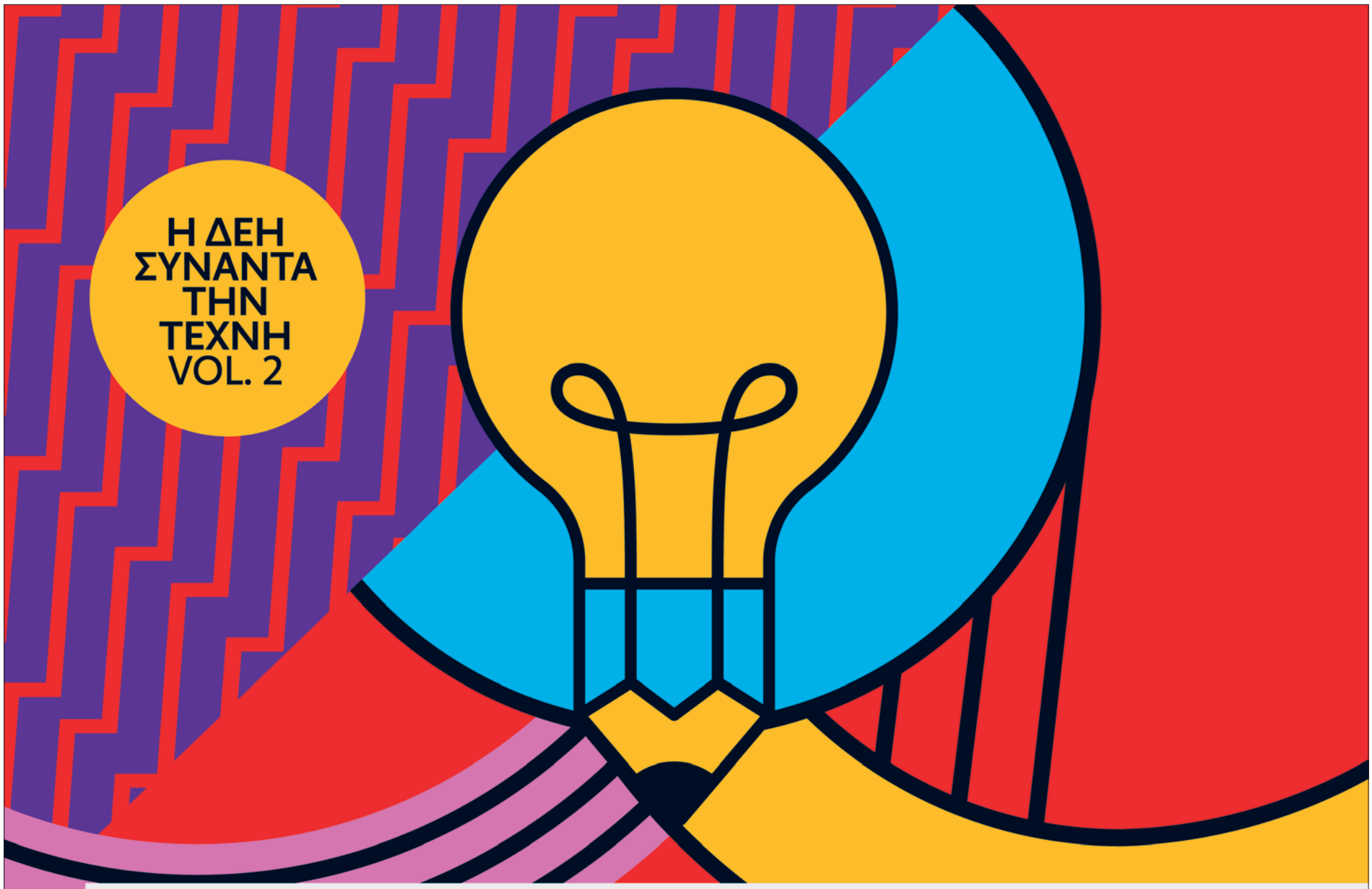

Ανοιχτή πρόσκληση σε διαγωνισμό

Η ΔΕΗ, για δεύτερη φορά, προσκαλεί καλλιτέχνες σε νέο ανοιχτό διαγωνισμό δημιουργίας έργων εμπνευσμένων από την ιστορική της διαδρομή, τη σύγχρονη δυναμική της, το όραμά της για το μέλλον και τον ρόλο της στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

Αξιολόγηση έργων

Για την αξιολόγηση των έργων και την ανάδειξη των νικητών, η Κριτική Επιτροπή θα βαθμολογήσει με βάση τα εξής κριτήρια:

- Πρωτοτυπία του εικαστικού έργου: 50%
- Έκφραση των αξιών της ΔΕΗ και ευθυγράμμιση με την αισθητική της εταιρείας: 50%

Η Κριτική Επιτροπή

Μπορείτε να δείτε τη σύνθεση της Επιτροπής Αξιολόγησης των προτάσεων στο **art.dei.gr**

Νικητές και βραβεία

Με την ολοκλήρωση της αξιολόγησης των προτάσεων από την Κριτική Επιτροπή, τα έργα που θα επιλεγούν, θα παρουσιαστούν σε έκθεση.

Από τα έργα αυτά θα επιλεγούν πέντε, τα οποία θα βραβευτούν με χρηματικό έπαθλο που ανέρχεται συνολικά σε 20.000€.

Η διαδικασία

Κάθε καλλιτέχνης έχει δικαίωμα να υποβάλει ένα μόνο έργο.

Αντλήστε έμπνευση

Σπάνιο αρχειακό υλικό από την ιστορία της ΔΕΗ ως έμπνευση θα βρείτε στο **art.dei.gr**

Διάρκεια διαγωνισμού

Από 12 Φεβρουαρίου έως 31 Μαρτίου 2026

Σκανάρετε εδώ για περισσότερες πληροφορίες

ΔΕΗ